

Vatra veche

2

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XII, nr. 2 (134) februarie 2020 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaiă ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Dan Corneliu, Muntele Athos, Biserica Schitului Românesc Prodromu

EUGEN DORCESCU

TEMPLIERUL

Mi-am amintit cumplita „Dies
Irae”,
O zi de răzbunare. O, ce zi!
Cu trup cicatrizat în bătălii,

Mă îndreptam, la trap, spre-o
mănăstire.

Pe drum, eu, brav oștean al lui
Hristos,
Eu, lângă Crucea Domnului,
străjer,
Am fost trecut prin sabie și fier,
De oamenii lui Filip cel Frumos.

Amurgul, cheag de sânge
vinețiu,
Și soarele de spuză și de scrum
Au preluat destinul meu postum.
Și iată, peste vremi, sunt iarăși
viu.

5 februarie 2020.

Muntele Athos din Muntele Athos

SUMAR

EDITORIAL

Muntele Athos din Muntele Athos, de Nicolae Băciuț, p. 5

Aniversări/Comemorări

Calendar literar 2020, de Nicolae Băciuț, p. 8

Aniversări/comemorări 2020, p. 8

In memoriam. Victor Gaga, de Marin Ștefan, p. 78

FESTIVALURI, CRONICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

Festivalul de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, p. 9

Mai altfel, despre Veronica Micle, de Dumitru Hurubă, p. 13

Correspondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău, p. 14

Poezia lui Grigore Vieru, de Alexandru Cocetov, p. 16

Grigore Vieru omagiat la Iași, de S.B., p. 18

Fețele iubirii (Victoria Cioacă), de Ioan Marcoș, p. 30

Altfel decât celelalte (Luminița Mihai Cioabă), de Cristina Sava, p. 32

Monumentala ispășire a vieții (Vasile Morar), de Daniel Marian, p. 34

Cronica unei lumi românești (Rodica Pospai Păvălan), de Nicolae Dan Fruntelată, p. 35

Poezia românească, de la Dosoftei la Nichita Stănescu (Aureliu Goci), de Ana Dobre, p. 41

Realismul adoptat și adaptat (Dorina Brândușa Landen), de Dumitru Hurubă, p. 42

De la un clasic citire. Ion Manu, p. 81

Festivalul „Umor fără frontiere în Țara de Sus”, de Ioan Mugurel Sasu, p. 82

JURNALE/MEMORII/NOTE DE CĂLĂTORIE

Mărturisirile unui pelerin la Muntele Athos, de Dan Corneliu, p. 3

Primul lustru fără Sergiu Adam, de Cornel Galben, p. 15

Inedit. Blestemul chinezesc, de Francisc Păcurariu, p. 20

Asterisc. Memorialistică, Jurnalul lui Mihail Sebastian, de Dorin Nădrău, p. 24

Asterisc. De la arta imunitară la manifestul negativist, de Theodor Codreanu, p. 27

Ocean întors. Jumalul unei deveniri interioare, de Silvia Urdea, p. 65

Mapamond. Țara Egiptului, de Mihai Posada, p. 69

Asterisc. Viitorul, cultura și competențele, de Daniel Mureșan, p. 77

INTERVIURI/DIALOGURI

Vatra Veche dialog cu Dumitru Ichim, de Nicolae Băciuț, p. 18

Despre simbolic și nocturn, cu Mihail Diaconescu, de Ionel Silvan Bucurescu, p. 25

EVENIMENTE EDITORIALE

Misterele eșarfei roșii (Camelia Pantazi Tudor), de A.I.Brumaru, p. 36

Când lumea era întregă (Varujan Vosganian), de Mircea M. Pop, p. 37

Akassia (Catinca Agache), de Lucia Olaru Nenati, p. 39

O vioară în simfonia inimilor (Hedi Simon), de Mihai Batog-Bujeniță, p. 40

Doctorul tratează, Dumnezeu vindecă (Mariana Pândaru, Dan Cioată), de N.Suciu, p. 46

Biblioteca Babel. Ghefrghi Constantinov, de Olimpia Iacob, p. 64

Șarpele Lucifer, de Eugen Mera, p. 70

OPINII

Pentru un studiu al ignoranței, de Ștefan Lucian Mureșanu, p. 22

Pe drumul ascendent al profesionalizării (Marin Cristian), de Ion C. Ștefan, p. 38

Starea prozei. Fumul și cenușa, de Gheorghe Jurcă, p. 72

Today's - software on-line, de Corina Simeanu, p. 76

POEZIE/PROZĂ

Templierul, poem de Eugen Dorcescu, p. 1

Poeme de Ana Blandiana, p. 10

Poeme de Adrian Popescu, p. 11

M-aș îmbăta de ziua mea, poem de Emilia Amariei, p. 21

Poeme de Veronica Pavel Lerner, p. 29

Poeme de Constantin Stancu, p. 50

Poeme de Tania Nicolescu, p. 50

Poeme de Mihaela Aionesei, p. 59

Poeme de Nicolae Nistor, p. 67

Poeme de Cătălin Varga, p. 68

Poeme de Adrian Botez, p. 71

Poeme de Doina Cherecheș, p. 75

Epigrame, de Nicolae Matcaș, p. 80

Lumea lui Larco, de Vasile Larco, p. 81

Horizontes Poeticos, p. 82

PAGINI DE ISTORIE

Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop, p. 51

Mihai Eminescu și Basarabia, de Gicu Manole, p. 52

RELIGIE

Despre ortodoxia românească (Mircea Gheorghe Abrudan), de Ilie Rad, p. 53

Preocupările culturale ale Episcopului Vasile Moga, de Florin Bengean, p. 56

Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan, de Luminița Cornea, p. 57

Amvon, Lovitura îngerului, de Gheorghe Nicolae Șincan, p. 58

ARTA

Literatură și film. Cupluri în culisele vieții, de Alexandru Jurcan, p. 79

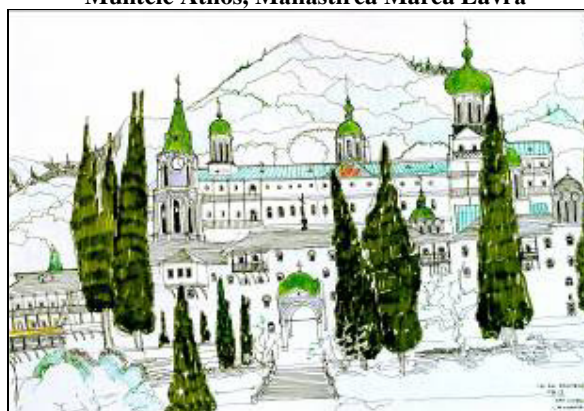
ECOURI/CURIER p. 83, 84

Muntele Athos, Mănăstirea Vatopedu

Muntele Athos, Mănăstirea Marea Lavră

Muntele Athos, Mănăstirea Pantelimon

Muntele Athos, Careia

Număr ilustrat cu lucrări de Dan Corneliu

Mărturisirea unui pelerin la Muntele Athos

1999... Sfârșit de veac, sfârșit de mileniu, un timp în care se anunțau mari schimbări pentru oameni. Pentru mine însă era începutul unui drum la care visasem demult: Sfântul Munte Athos! Imaginile, portretele și însemnările mele din acea călătorie văd acum lumina tiparului. Nu se putea împlinire mai mare pentru cei 96 de ani ai mei care se cam „grăbesc”, bucuria de a împărtăși oamenilor minunile de frumusețe și spiritualitate întâlnite de mine în Muntele Athos.

Am așternut pe hârtia albă a blocurilor de desen peste 150 de imagini și portrete. Grafica adoptată: cu *flauri** color sau tușuri. Discret, fără reveniri, imagini făcute la fața locului.

Uneori am folosit acuarela pentru a pune în valoare fondul. Adesea culoarea este în dialog cu un detaliu spre a-l scoate în evidență. Multe dintre portrete au fost dăruite „modelului” de la Muntele Athos.

Vederile de ansamblu, de exemplu cele de la Kareya, Mănăstirea Marea Lavră, Mănăstirea Pantocrator, Schitul Lacu, se doresc a avea statutul de vedete, imagini cu detalii precise ce fac recunoscutibile mănăstirile și peisajul înconjurător. Desenele relevă elementele de unicat din cele văzute și mai ales trăite acolo. Aș vrea să cred că desenele mele vorbesc despre trecutul și prezentul în viitor al muntelui Athos, leagănul ortodoxiei de pretutindeni și centrul monahismului ortodox.

25 octombrie 1999. Eram pe puntea superioară a *caicului***** care servește Sfântul Munte Athos, plecat din portul Ouranopolis. Era dimineață și eliberat de toate grijile, navigam spre „Tărâmul Făgăduinței”, Athos. Vremea era închisă, iar cerul cenușiu-întunecat se lăsase pe puntea albă. Picături reci din apa mării împreună cu cele care veneau de sus te loveau peste față. Furtuna măturase toate ființele, alungând pasagerii undeva jos, pe locurile adăpostite.

Priveam țintă spre măgura Muntelui Athos. Vasul își mărise balansul și împreună cu el și inima mea, bine apărută de plicul cu pașaportul „Diamonitirion”, permisul special de intrare pe Sfântul Munte Athos.

Pe punte, ca o umbră, a apărut silueta neagră a unui monah cu nelipsita traistă atârnată pe umăr. A spus doar „Doamne ajută” și apoi, după salut a rămas adâncit în tăcere...!

Făceam eforturi să notez ceea ce vedeam din mersul agitat al feribotului și totodată să schițez pe furate portretul lui, când, deodată, silueta de lângă mine a început să-mi procure un sumar ghidaj sonor fără să îl solicit, dar el, mai subtil, a simțit direct cât de mult îmi doream acest lucru.

Așadar, *arsanaua*** Zografou..., *arsanaua* Costamonitou..., *arsanaua* Dochiariu..., *arsanaua* Pantelimon..., și la urmă ”.

Asta-i Dafne, sfârșit! Doamne ajută!”. A luat portretul pe care i-l făcusem și a dispărut tot așa cum apăruse, ca o umbră. Nu l-am mai văzut niciodată. I-am dat dreptate lui William Shakespeare care a afirmat: „m-am bazat pe o umbră”!

Ajuns pe tărâmul Athosului am spus: „Doamne ajută!” M-a încurajat atmosfera portului, amintind de ace-

ea a orașelor de pe la noi, forfota din portul Dafne, forfotă gospodărească, mijloacele de transport, și nu în cele din urmă, ultimul măgar cu desagi atârnați pe spinarea lui...

Cursa auto (un fel de „măgar auto”) era foarte aglomerată; am încăput, din respectul dat de șofer celor două mape din piele cu blocuri mari de desen pe care, grijiului, le-a așezat lângă torpedoul mașinii sale, iar eu am ajuns înghesuit undeva printre desagi. Drumul a fost o încântare, mai ales că norii începuseră să se destrame și puteam zări malurile împădurite punctate cu mănăstiri, clopotnițele, zidurile impunătoare, aranjate în console.

Am jurat în sinea mea „ca nicio foaie din toate blocurile de desen din bagaj, să nu se întoarcă albă acasă”, bineînțeles, în limita posibilităților mele.

Spre amurg, am sosit la Schitul românesc Prodrumu. Am intrat în mănăstire prin porțile larg deschise. Chilia în care mi-am așezat ranița și mapele cu blocuri de desen era ca o binecuvântare după tot ceea ce acumulasem mental și fizic.

Mi-am întărit prin voință jurământul dat mie însumi. Tocmai când părintele arhondar dorea să-mi fac formele de cazare, din semîntunerul apusului de soare s-a desprins silueta Părintelui Stareț Petroniu (Tănase) ca o zugrăveală pe icoană. Mi-a urat bunvenit! S-a lăsat un moment de tăcere pe care eu am întrerupt-o în mod cam prea tinerește pentru cei 77 și ceva cât aveam atunci, exprimându-mi intenția de a utiliza timpul la Athos desenând. Nu m-a întrerupt... La un moment de liniște, cu glasul ferm mi-a spus: „Ești primit ca închinător, așa cum prevede diamonitirion-ul. În mănăstire trebuiește dată ascultare și încadrarea în orânduiala ei”.

Părintele Stareț m-a binecuvântat. I-am sărutat mâinile și apoi umbra lui a intrat iarăși în cadrul zugrăvelii. M-am uitat în ochii tânărului arhondar și l-am întrebat:

- Părinte, când pleacă tractorul dumneavoastră spre exteriorul mănăstirii?

Prima cazare în Sfântul Munte Athos a fost la Mănăstirea Karakalou. Și, ca un făcut, am reîntâlnit umbra domnitorului Petru Rareș pe care o cunoscusem, o știam și o îndrăgisem cu ani în urmă pe când lucram la restaurarea monumentelor din țară; am încercat atunci, în limitele profesionale impuse de rigorile politice ale timpului, să refac la mănăstirea Moldovița o parte din edificiile făcute de el, unele în ruină... Mă refer în special la clișiarnița din cadrul Mănăstirii Moldovița. →

Arhitect DAN CORNELIU

În dimineața zilei de 26 octombrie 1999, am constatat că prima mea schiță făcută, din curtea Mănăstirii Karakalou s-a bucurat de aprecierea părintelui arhondar care mi-a spus: „Foarte bine...! Continuă...!”

Am înțeles atunci că am dezlegare să desenez la Athos, deci și posibilitatea ca dorința mea „ca nicio foaie din toate blocurile de desen din bagaj nu se va întoarce acasă albă” să se îndeplinească în zilele și săptămânile următoare!

Am plecat la drum și în 27 octombrie eram la Mănăstirea Iviron, bastion impresionant care, privit de la nivelul ochilor spre înălțimea metrezelor zidurilor, îți creează o punte de legătură materială spre infinitul cerului, cu minunile adăpostite între zidurile ei.

În 28 octombrie, am ajuns la Mănăstirea Stavronikita, localizată pe un promontoriu stâncos, avansat în mare, având în incintă spații de agrement amenajate și bazine de apă cu pești decorativi, ceea ce induce o atmosferă de liniște și reculegere.

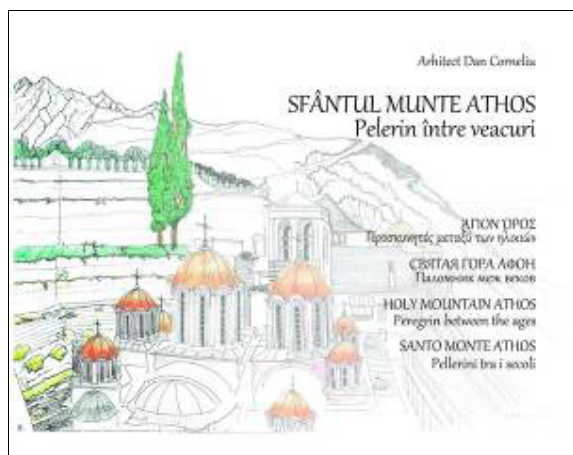
În aceeași zi, am cunoscut viața și chilia românească a părintelui Meletie, *avvā**** bătrân și înțelept, și a părintelui Petroniu (Cobzaru) cel tânăr. Am fost primit și m-am simțit ca în copilăria mea, pe când mergeam la schitul Dălhăuți din Vrancea.

În sfârșit, în 30 octombrie, ajungem la Mănăstirea Pantocrator, una dintre cele mai mari mănăstiri din Sfântul Munte Athos, ridicată pe o stâncă înălțată la vreo 20 de metri deasupra valurilor mării; piatra este învinsă de meșteșugul, arta și credința omului, care au supus natura în acest loc. Au fost probabil ajutați de Maica Domnului „Gherontissa”, a cărei icoană este cel mai de preț odor al mănăstirii.

Mănăstirea Vatopedou m-a impresionat încă de la intrarea mea pe sub turnul porții, turn prevăzut cu creneluri și drum de strajă până în exteriorul ei la arsana. Pentru mine a fost o adevărată școală! Aici am învățat alfabetul pelerinului, am început să înțeleg viața spirituală. Când am stat acolo, am fost copleșit, dominat cu totul de atmosfera spirituală, de credință, cultură, respect pentru natură, totul contopit cu o anume stare de spirit erudită, sfântă. Am văzut undeva o fotografie a Prea Cuviosului Iosif Isihastul, stâlp al ortodoxiei și înnoitor al monahismului athonit. Când timp am rămas la Vatopedou, imaginea sa m-a însoțit, m-a îndrumat și m-a binecuvântat. Am desenat în limita posibilităților mele, am căutat să ocup cât mai mult din spațiul alb al foilor de desen și să umplu spațiul alb al cunoștințelor mele despre credință, al cunoștințelor mele de religie profundă.

De la Mănăstirea Vatopedou, m-am întors în ziua de 13 noiembrie 1999 la Schitul românesc Prodromu, cu o scrisoare de recomandare din partea Mănăstirii Vatopedou, către Părintele Stareț Petroniu; pe fața plicului, ca o marcă poștală, era o xerocopie a unei vederi desenate de mine la Vatopedou.

Reîntâlnirea cu Părintele Stareț Petroniu a fost emoționantă. M-a binecuvântat, i-am sărutat mâinile, i-am dat plicul și am așteptat... S-a uitat la plic..., a desfăcut plicul..., l-a citit..., și pentru prima dată am văzut ochii lui cum s-au umezit... și în șoaptă..., cu o mică plecăciune către mine, mi-a spus: - „Am greșit față de dumneavoastră ...!” Ce puteam să fac în aceste momente unice pentru mine, decât să cad în genunchi în fața lui și să-i sărut mâinile!?! Și așa am făcut...

Când am putut să leg câteva cuvinte, i-am spus Părintelui că înțeleg situația primei întâlniri, deoarece nu toți compatrioții noștri vin cu suflet curat de pelerin. Iar eu, îmbrăcat ca un globetrotter, cu mape de desen supradimensionate, nu inspiram nimănui prea mare încredere.

Am rămas la Schitul românesc Prodromu, o spun cu toată sinceritatea, ca închinător, pelerin creștin, convins de sfaturile Părintelui Stareț, sfaturi de ascultare și încadrare în viața schitului, fapt care mi-a permis timp de rugăciune, odihnă și desen. Sinceritatea comunicării între noi doi a continuat și după întoarcerea mea acasă, prin corespondență, cu plicuri de aceeași manieră, trimise de Părintele Stareț Petroniu din Prodromu.

Așezământul românesc se află la capătul răsăritean al peninsulei Athos, în zona pustnicească numită Vigla, între marea Egee la răsărit și vârful Athonului la apus. Teritoriul din jurul Schitului prezintă un relief atât de abrupt încât pământul pare că se prăvălește aproape vertical în mare.

Vegetația se furișează discret în mare parte în arbuști, dar spre coama ce conduce spre vârful Muntelui Athos sau care coboară spre Mănăstirea Marea Lavră și Schitul Lacu, ea devine viguroasă, ca o lizieră de copaci. În acest cadru, am avut dialog permanent cu natura, călugării și construcțiile. Atunci am înțeles sensul creativ din icoanele zugrăvite nu de mâna omului, ci de duhul locului...

În intervalul 13-17 noiembrie, am desenat circa 20 de tablouri incluzând și Schitul Lacu. Am revăzut Sfânta Mănăstire Filoteou, tupilată parcă în pădurea care-i asigură liniștea.

Data de 19 noiembrie a marcat reîntâlnirea la Sfânta Mănăstire Marea Lavră cu ceea ce a însemnat efortul moral și material al Sfântului Atanasie Athonitul (920 - 1000), făuritorul vieții monahale din Sfântul Munte Athos. Aici totul este credință, istorie și mai ales dăruire de sine. Aici ai senzația că Dumnezeu ți-a întins mâna...

Mi-am îndreptat apoi pașii spre Kareya... Între 27 noiembrie - 5 decembrie, m-am rugat și am desenat în Sfânta Mănăstire Pavlou, apoi la Schitul Sfânta Ana, Mănăstirea Dionisiou, Mănăstirea Grigoriou, Mănăstirea Simonopetra. Totul a fost un dialog între MARE, PĂMÂTUL abrupt stâncos și CER! Un dialog la care am fost prezent mereu...

Acostarea în portul Daphne a fost un popas, continuat apoi spre vest între 6 - 17 decembrie la Mănăstirea→

Xiropotamou, Mănăstirea Pantelimon, Mănăstirea Xenofont, Mănăstirea Dochiariu, Mănăstirea Kostamonitou, Mănăstirea Zografu, Mănăstirea Hilandar, Mănăstirea Exfigmenou, Schitul Colciu, Mănăstirea Sfântul Andrei, Mănăstirea Kutlumuş...

Cea din urmă întregeste zona centrală a capitalei Muntelui Athos unde se află și capitala sa, Kareya.

Gazda mea a fost Chilia Sfântul Gheorghe Colciu, situată pe versantul de răsărit al Sfântului Munte, la câteva sute de metri de vechiul turn de apărare de la Colciu, la o distanță de 15-20 minute de malul mării. Acolo, cuvintele Părintelui Dionisie, în simplitate și limpezimea lor, aveau o mare putere, te făceau să te simți bine în preajma Sfinției sale și să dorești să revii, să-l reîntâlnești; poate de aceea a mers la chilia sa în repetate rânduri și Prințul Charles al Marii Britanii. Smerenia Părintelui Dionisie și blândețea sa îți trimiteau sufletul la Dumnezeu, aprindeau în tine dorul de a trăi în dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele. Cât de mult am primit de la acest om de o mare bogăție launtrică! Cu regret în suflet m-am despărțit de Chilia Sfântul Gheorghe în 22 decembrie.

În 21-22 decembrie, plecare precipitată; furtună, bagaje ude..., numai desenele păzite cu strășnicie între haine și suflet! Am urcat pe aceeași punte superioară a caicului****.

Nimeni... nu îndrăznise să mi se alătore. Vântul începuse să se tânguie. Dafne, Pantelimon, Xeropotamou, Dochiariou, Kostamonitou, arsanaua Zografou...stânci, valuri și Ouranopolis.

Hai acasă să întâmpinăm schimbarea dintre veacuri!

În anul 2011, pe data de 23 februarie, părintele Stareț Andrei de la Mănăstirea Dervent mi-a telefonat scurt:

- Părintele Petroniu s-a stins din viață și voi fi la înmormântare mâine 24 februarie, la ora 13:30-14:00). Ce puteam să spun părintelui Andrei decât atât: - Te rog nu pleca singur...!

A doua zi la ora 12:30 după amiază, când mai era o oră și jumătate până la slujba de înmormântare, am putut să-i sărut mâna Părintelui Petroniu, mâna aceea care altă dată m-a binecuvântat. Era pentru a treia oară când ne întâlneam ...

În octombrie 1999, când am urcat pe puntea feribotului, de la Ouranopolis spre Daphni, eram un simplu pelerin.

Purtam asupra mea aproape în întregime averea mea morală și „materială”. La întoarcere, când am coborât de pe puntea feribotului la Ouranopolis, eram mult mai bogat, eram pelerin închinător! Publicând acest album, aș vrea să dăruiesc tuturor câte ceva din bucuria bogăției primite de mine în Sfântul Munte Athos...

Pentru tot ce am trăit în acest loc sfânt, pentru puțința de a acoperi cu desene toate foile de bloc ce le aveam asupra mea, gânduri de adâncă mulțumire se înalță către Maica Domnului, protectoarea Sfântului Munte. Am primit binecuvântare de a desena în numeroase mănăstiri și schituri, am întâlnit monahi ale căror gesturi mărunte sau simple priviri au vorbit sufletului meu și cărora le mulțumesc pentru generozitatea și bucuria cu care m-au înconjurat pretutindeni. De asemenea mulțumesc părintelui Arhimandrit Andrei Tudor, starețul mănăstirii Dervent, lui Giuseppe Sergio Balsama, Monahului Antipa Bolea, familiei Camburu Mariana și Mircea, domnului

Liviu Popa, doamnei Marina Anghel, tuturor prietenilor mei a căror credință, energie și entuziasm sunt pentru mine o neconținută sursă de inspirație.

Prezentul album a văzut lumina tiparului grație efortului depus prin munca de tehnoredactare inițială a albumului și stransa legătură cu editorul, arhitect naval inginer Eugen Tiron, bunăvoinței traducătorilor și mai ales generozității sponsorilor.

Le datorez tuturor mulțumiri și recunoștință, căci doar astfel pașii mei care m-au purtat la sfârșit de veac prin Sfântul Munte Athos au putut lăsa o urmă tipărită sub forma prezentului album.

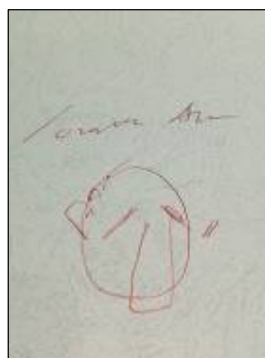
* flauri – pixuri cu culori de apă

** arsana – porturi mici în dreptul mănăstirilor cu ieșire la mare

*** **Avva** sau **Abba** este un cuvânt grec (în greaca veche: ἄββᾱ / abbā, «părinte, tată») preluat ca atare direct din aramaică, mai întâi în Noul Testament. Aramaicul *abba* («tată, părinte») este corespondent al cuvântului ebraic *ab* («tată, părinte»), utilizat la vocativ și la nominativ în iudaism atât cu sensul său propriu, dar mai ales ca mod respectuos de adresare față de înțelepți sau rabini. În greaca veche litera *B* se pronunța *b* și nu *v* precum în cea modernă.

**** caic – bac sau feribot ce servește la ajungerea la porturile din penisulă.

Arhitect Dan Corneliu – Biografie

Arhitect, absolvent al Institutului de Arhitectură București (1950) dar și al Facultății de Geografie (1949), a lucrat în cadrul atelierului de restaurări al Direcției Monumentelor Istorice, „prima și cea mai statornică iubire profesională”.

A participat la multe obiective naționale de restaurare: Mănăstirea Neamț, Mănăstirea Secu,

Moldovița, Cetatea Râșnov, Sibiel ș.a. Șef de atelier și de proiect la Constanța, a abordat o tematică profesională complexă: studiul obiectivelor turistice din Dobrogea - 1968, dezvoltarea turismului în Delta Dunării, schițe de sistematizare ale orașelor și comunelor cu teritoriile aferente, extinderea și dezvoltarea Portului Maritim Constanța-Agigea, Canalul Dunăre-Marea Neagră, amplasarea Centralei Nucleare Cernavodă etc.

Călătoriile prin lume au fost urmate de numeroase expoziții de desene făcute peste tot pe unde a hoinărit: Franța, Germania, Marea Britanie, Suedia, Norvegia, Danemarca, SUA, (Alaska), Canada Turcia, Israel, Grecia, Sfântul Munte Athos.

Totii cititorii care vor să intre în posesia acestui album pot să se adreseze domnului arhitect Lucian Mihăescu, telefon 0726 568538, email: eustatiu2000@gmail.com

Caricatura și semnătura olografă la 96 de ani 2020.01.16, joi

Muntele Athos din Muntele Athos

(I)

O fericită propunere a unei distinse familii de colaboratori din Paris, Alexandra și Mirela Scherer, aceea de a ilustra un număr din revista *Vatra veche* cu ilustrații ale arhitectului Dan Corneliu, de la Muntele Athos, a deschis baierile amintirilor.

E greu pentru un creator (scriitor, artist plastic etc.), care a fost la Muntele Athos, să se abțină să nu rețină cu instrumentele proprii imagini și pentru el și pentru cei care nu vor ajunge niciodată la Muntele Sfânt, cel puțin din perspectiva gândului, lipsit de orice urme de egoism, că o bucurie nu e niciodată deplină dacă nu e împărțită cu semenii tăi.

Arhitectul Corneliu Dan a reținut cu finețe și rafinament secvențe ale întâlnirii sale cu Muntele Athos, făcându-mă să mă întorc în timp, la întâlnirea mea cu Muntele Athos, din 2003, pe care i-o datorez Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, căruia îi datorez, de altfel, multe întâlniri admirabile pe traseele creștinătății.

Însemnările mele despre pelerinajul la Muntele Athos au în ele sinceritatea frustă, nefardată, a unor trăiri neașteptate, în ritmul alert al derulării evenimentelor.

N-am revenit asupra lor, tocmai pentru a nu eroda din starea aceea pentru care cuvintele vor fi întotdeauna prea puține, dar jurnalul are ascendentul său asupra memoriilor.

Vă invit, de aceea, la drum, spre Muntele Athos din Muntele Athos, metaforă reverberată din binecunoscuta sintagmă „lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat”.

*

Târgu-Mureș, 12 septembrie 2003

Gata să cobor în adâncurile (oare nu sună pleonastic?) Salinei Praid, unde Tabăra de Pictură și Sculptură în Sare din acest an se apropie de sfârșit.

„Domnule Băciuț, Înalt Prea Sfinția Sa Andrei dorește să vorbească cu dumneavoastră, se poate?!”, am fost întrebat la telefon de secretarul acestuia.

„Domnule Băciuț, aș vrea să vă fac o invitație. Aș dori să ne însoțiți la Muntele Athos”, mi-a spus cu blândețe în glas Î.P.S. Andrei. Când plecarea ar urma să fie peste două zile, aproape că rămân fără grai între „Nu cred că e adevărat sau visez” și un „Da”, fără niciun fel de ezitare.

N-am visat niciodată să ajung la Muntele Athos. Cum în China exista un „oraș interzis” și pentru mine Athos era un „munte interzis”. Nu m-am gândit vreodată că Muntele Athos e pe pământ. Să fie oare atât de aproape Athosul? Atât de curând?

Târgu-Mureș, 13 septembrie 2003

Încep o călătorie imaginară spre Muntele Athos, urmând, până la Salonic, un traseu pe care-l știu și pe care l-am mai parcurs, dar nu l-am considerat a fi Grecia niciodată, aceasta începând cu adevărat de-abia odată cu Salonicul, spre sud.

Vom traversa o bună parte a Peninsulei Calchidice, până spre Uranopolis, de unde vom pleca cu vaporul spre

O parte dintre pelerinii la Muntele Athos, în frunte cu Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului

Dafne, de unde s-ar putea să fim luați cu un ARO și duși pe un traseu pe care l-a stabilit Î.P.S. Andrei. Și-apoi, vom fi în voia Domnului, o săptămână.

Acum, când scriu aceste rânduri, nu știu nimic despre traseu, există unul doar în închipuirea mea, unul care are ca reper Prodromul, care se spune că e unul dintre așezămintele monahale athonite importante, în primul rând pentru noi, românii. Citisem cândva că la această mănăstire se află o icoană a Maicii Domnului. Găsesc și acel decupaj din ziar referitor la Prodromul Românesc, ridicat între 1852 și 1866.

„Icoana Maicii Domnului de la Prodromul este făcătoare de minuni. Ea a fost zugrăvită la 1863, de un zugrav evlavios, Iordache Nicolau, din Iași, care a acceptat condițiile impuse de părintele Nifon, starețul schitului, care și-a dorit o icoană a Maicii Domnului, care „să fie spre mângâiere confrățimei și vizitatorilor, totodată protectoare și de grijă purtătoare acestei sfinte noi monastiri”. Despre icoană, se spune că a făcut numeroase minuni: „tot felul de suferinzi au venit a se închina în fața Maicii Domnului și a se stropi cu aghiazmă. S-au tămăduit prin această Sfântă icoană bolnavi de friguri, surzi, cu dureri de cap sau de măsele, de ochi, de vătămături, îndrăciți, care suferă de boala copiilor și alte multe feluri de boale”.

Icoana Maicii Domnului de aici are și o zi în care e cinstită cu fast, 12 iunie, când preoții rostesc rugăciunea: „Prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu născătoare, pururea fecioară Marie, protectoarea și apărătoarea noastră, cerem a Ta nebiruită apărare. Împărăteasa Cerului și a Pământului, ceea ce ai cu dreptate numele de Prodromița, adică înaintemergătoare, întărește-ne întru lucrarea faptelor bune și ne du de mână întru împărăția cea cerească, povățuiește-ne pe noi, toți dreptcredinșii creștini, spre a vedea și veșnic a ne îndulci de mărirea Fiului Tău și Dumnezeul nostru, că binecuvântată și Prea Proslăvită ești, în vecii vecilor, Amin”.

Se mai spune că „oricine reușește să ajungă pe Muntele Athos este protejat de Maica Domnului”. De aici și îndemnul părintelui egumen al Prodromului, Petroniu Tănase, către cel care trece pragul Schitului: „Să te închini și să sâruiți cu evlavie icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care se află în biserica noastră”.

„Mărirea Sfintei Icoane este de 1 metru și 10 cm în lungime, iar lățimea este după proporțiune. →

NICOLAE BĂCIUȚ

Fața Maicii Domnului și a Domnului sunt în culoarea grâului, nasul, gura și bărbia sunt foarte potrivite la măsuri, iar ochii atâta dar au, ca și cum ar soarbe inima privitorilor; cu toate acestea, căutătura este cu stăpânire”.

Voi avea oare șansa să mă închin la Prodromiță?

*

Grecia oferă numeroase locuri de rugăciune și ascetism, dar Muntele Athos e unul ales. Cerul e mai aproape, adâncul din zare al mării pare că adună tot albastrul înaltului.

Athosul e Patria adevărată a Ortodoxiei monahale, locul în care s-au retras în rugăciune și românii, de secole. Aici mai poate fi regăsită devenirea întru ființă a neamului românesc.

Târgu-Mureș, 14 septembrie 2003

„În chip ideal, spune Zoe Dumitrescu Bușulenga, în *Periplu umanistic*, Editura Sport-Turism, 1980, p. 9, călătoria umanistului ar trebui să înceapă cu Grecia, țară pe care Paul Valery, cu calmu-i entuziasm, o integra, prin filosofia ei, între cei trei piloni ai spiritului european”.

Dar creștinul? În chip ideal, aș spune eu, ar trebui să-și înceapă călătoria din Țara Sfântă și ar trebui s-o încheie la Muntele Sfânt, deci tot în Grecia, care e și unul dintre cei trei piloni ai ortodoxiei.

Bușteni, 14 septembrie 2003

Am ajuns aproape de miezul nopții la Hotel Alexandros, la Bușteni, după un drum anevoios, cu ploaie neîntreruptă. O ploaie mărunță, deasă, săcâitoare, mocănească.

De la Alba Iulia am plecat după 17,30, nu înainte de a spune cu toții o rugăciune în Catedrala Reîntregirii.

Suntem un grup de 15 pelerini, cadre didactice la Facultatea de Teologie din Alba Iulia, un laic și restul preoți, și eu, singurul târgumureșean.

Î.P.S. Andrei mi-a mărturisit pe drum că acest pelerinaj e mai ales unul inițiativ, pentru cei pe care-i are aproape în misiunea teologică a Eparhiei.

Pe câțiva dintre ei îi cunosc, cât de cât, pe unii însă doar din vedere: arhimandritul Andrei Barbu, pr. conf. dr. Simion Todoran, pr. conf. dr. Emil Jurcan, arhim. lect. dr. Teofil Tia, pr. lect. dr. Mihai Himcinschi, pr. lect. dr. Domin Adam, pr. lect. dr. Dumitru Vanca, lect. dr. Marius Telea, pr. duhovnic Ilarie Moldovan, diacon asist. drd. Ovidiu Panaite, diacon mrd. Claudiu Grama, diac. Sergiu Pantea. Nu-mi fac probleme de integrare. Într-un astfel de grup nu poți să te simți decât ca-n... sânul lui Avram.

Hotelul la care ne-am cazat e al unui fost fotbalist, Emanuel Savin, la care am trecut înainte pe acasă, la Vila Alexandros, construită de curând, și căreia i-a fost făcută o slujbă de sfințire. E un personaj interesant acest fost fotbalist, om de afaceri, politician și, deși cândva penticostal, acum este un fervent susținător al bisericii ortodoxe, iar soția lui îmi pare foarte evlavioasă.

A fost o gazdă primitoare, oferindu-ne casă, masă, intervenind și la Vama Giurgiu pentru a nu pierde timp pe-acolo. Lasă impresia unei persoane deosebit de influente, cu o poziție foarte solidă în zonă. Cum a reușit să dețină o proprietate cum e Hotel Alexandros va rămâne pentru mine o mare enigmă. A făcut din acest hotel un spațiu turistic luxos, cu servicii de calitate și ținută occidentale.

Grupul de pelerini, în apropiere de Schitul Prodromu

Bușteni, 15 septembrie 2003

Mă surprinde și la despărțire acest... Emanuel, generos cu neașteptată măsură, punându-ne și merinde de drum. Dar oare Emanuel nu înseamnă „Cu noi este Dumnezeu”?

*

Încă nu m-am desprins de grijile de acasă. A fost o noapte scurtă și agitată, sper nu atât de agitată încât să-l deranjez pe părintele Tia, secretarul Arhiepiscopiei și cadru didactic la Teologie, cu care am dormit în aceeași cameră și care îmi e companion și în mașina în care călătorim alături de Î.P.S. Andrei.

Plecăm dimineața devreme, tot pe o vreme rece, căinoasă. Nu va fi foarte ușor să ținem aproape toate cele trei mașini cu care plecăm la drum.

Sunt complet nepregătit pentru această călătorie spre Muntele Athos. Nici fizic și nici spiritual.

Mănăstirea Rila, Bulgaria, 15 septembrie 2003

O zi de drum întins, cu o vreme care se potolea pe măsură ce coboram spre sud, încât spre seară, atât aerul cât și strălucirea soarelui erau... meridionale.

Am făcut un scurt popas la Plevna, la biserica mausoleu, închinată eroilor români și ruși care au căzut aici în Războiul din 1877-1878. E destul de precar îngrijită, aproape uitată, ca de altfel cum e, în general, biserica în toată Bulgaria. Deși am traversat-o de la nord la sud, am văzut cu mult mai puține biserici decât există într-un protopopiat al Arhiepiscopiei de Alba Iulia. Se pare că zeloșii comuniști bulgari au reușit și la propriu și la figurat să îngroape și credința și biserica. Cimitirele pe care le-am zărit în goana mașinii nu aveau nicio cruce. În comunism, bulgarii s-au îngropat fără preoți, doar cu mesaje tovarășești. Le vor trebui decenii bune să recupereze credința pierdută.

Acest sentiment al îndepărtării bulgarilor de Dumnezeu l-am avut și la Sofia, chiar dacă la impunătoarea Catedrală Patriarhală „Alexandru Nevsky”, ridicată în memoria celor 200.000 de eroi ruși din Războiul de eliberare a Bulgariei de sub ocupația turcă, se efectuau ample lucrări de restaurare. Zidurile se restaurează mai ușor decât sufletele.

La „Alexandru Nevsky”, în interior, e o atmosferă apăsătoare, icoanele de pe iconostas sunt de gust îndoielnic, cu chipuri fără expresivitate și lumină.

CALENDAR LITERAR 2020

3.02.2005 - a murit Ioan Flora (n. 1950) – 70 ani.

15.02.1840 - s-a născut Titu Maiorescu (m. 1917) – 180 de ani.

15.02.1950 - s-a născut Alexandru Condeescu (m. 2007) – 70 de ani.

19.02.1950 - s-a născut Liviu Ioan Stoiciu – 70 de ani.

*

În rotundul lor, aceste date ne atrag atenția, înainte de toate, asupra lui Titu Maiorescu, la 180 de ani de la naștere, „academician, avocat, critic literar, eseist, estetik, filosof, pedagog, politician și scriitor român mason, prim-ministru al României între 1912 și 1914, ministru de interne, membru fondator al Academiei Române, personalitate remarcabilă a României sfârșitului secolului al XIX-lea și începutului secolului XX. Maiorescu este autorul celebrei teorii sociologice a *formelor fără fond*, baza junimismului politic și „piatra de fundament” pe care s-au construit operele lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale și Ioan Slavici”, cum ni-l prezintă succint Wikipedia., fiind adăugate, într-o prezentare substanțială și câteva lucrări din opera lui: *O cercetare critică asupra poeziei române* (1867), *În contra direcției de astăzi în cultura română* (1868), *Direcția nouă în poezia și proza română* (1872),

Comediile domnului Caragiale (1885), *Eminescu și poeziile sale* (1889), *Povestirile lui Sadoveanu* (1906), *Poeziile lui Octavian Goga* (1906).

Postum i-au apărut: *Jurnal, opera alcatuită din zece volume, Scrieri de logică* (1988), *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I* (1994), *Discursuri parlamentare cu privire asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I* (2001 - 2003).

O personalitate puternică, autoritară, care și-a pus amprenta asupra istoriei naționale aproape o jumătate de veac, atât în cultura cât și în politica românească.

Posteritatea i-a recunoscut meritele, contribuția sa și ca politician și ca dascăl, cărturar, dar ceea ce i-a adus mai multă notorietate peste timp au fost la meritele lui în domeniul literaturii, încrîindu-se între reperatele fundamentale ale criticii, istoriei literare și esteticii.

*

Februarie a luat cu sine și doi autori dispăruți în plină putere creatoare: Ioan Flora, la 55 de ani, și Alexandru Condeescu, la 57 de ani.

Moștenirea lui Ioan Flora: *Valsuri*, 1970, *Iedera*, 1975, *Fișe poetice*, 1977 (premiul Festivalului de Poezie de la Struga, Macedonia), *Terapia muncii*, 1981, *Starea de fapt*, 1984, 1986, *O bufniță tânără pe patul*

morții, 1988, 1998 (Premiul Belgrad, Serbia), *Memoria asasină*, antologie, 1989 (Premiul scriitorilor din Voievodina), *Tălpile violete*, 1990, 1998, *Poeme*, antologie, 1993, *Discurs asupra struțocămilei*, 1995, 1998 (Premiul Uniunii Scriitorilor din România și din Republica Moldova), *Cincizeci de romane și alte utopii Fifty Novels and Other Utopias (Cinquante romans et autres utopies)*, antologie, 1996, *Iepurele suedez*, 1997, 1998 (Prix de l'Union des Ecrivains și premiul ASPRO), *Medeea și mașinile ei de război*, 2000, *Dejun sub iarbă*, 2003, *Trădarea metaforei*, 2004.

*

Liviu Ioan Stoiciu, la cei 70 de ani, e un venerabil poet care s-a menținut mereu în formă, fiind prins ca în vârtejul unui ev aprins, în toate manifestările sale scriitoricești și civice.

.NICOLAE BĂCIUȚ

Aniversări/comemorări 2020

(II)

5.07.1920 - s-a născut Iulia Soare (m. 1971)

9.07.1900 - s-a născut Al. Graur (m. 1988)

9.07.1940 - s-a născut Ileana Oancea

31.07.1950 - s-a născut Alexandru Vlad (m. 15 martie 2015)

11.08.1930 - s-a născut Teodor Mazilu (m. 1980)

22.08.1890 - a murit Vasile Alecsandri (n. 1818)

24.08.1820 - a murit Ion Budai-Deleanu (n. 1760), centenar

25.08.1980 - a murit D. D. Rosca (n. 1895)

25.08.2010 - a murit Baruțu T. Arghezi (n. 1925)

27.08.1930 - s-a născut Z. Ornea (m. 2001)

27.08.1950 - s-a născut Valeriu Stancu

30.08.1910 - s-a născut Augustin Z. N. Pop (m. 1988)

16.09.1910 - s-a născut Lucia Demetrius (m. 1992)

16.09.1990 - a murit Aurel Dumitrașcu (n. 1955)

1.10.1990 - a murit Ioana Em. Petrescu (n. 1941)

5.10.1950 - s-a născut Doina Uricariu

21.10.1980 - a murit Pamfil Șeicaru (n. 1894)

23.10.1950 - s-a născut Nicolae Sava

28.10.1920 - s-a născut Andrei Ciurunga (m. 2004), centenar

8.10.1960 - a murit Peter Neagoe (n. 1881)

29.10.1930 - s-a născut Radu Cosașu

5.11.1880 - s-a născut Mihail Sado-

veanu (m. 1961)

9.11.1930 - s-a născut Aurel Rău

11.11.1950 - s-a născut Mircea Dinescu

2.11.1950 - s-a născut Mircea Nedelciu (m. 1999)

13.11.1950 - s-a născut Ioana Crăciunescu

16.11.1940 - s-a născut Ion Marin Almăjan

16.11.2000 - a murit Laurențiu Ulici (n. 1943)

23.11.1920 - s-a născut Paul Celan (m. 1970), centenar

24.11.1920 - a murit Alexandru Macedonski (n. 1854), centenar

26.11.1970 - a murit Vladimir Streinu (n. 1902)

27.11.1940 - a murit Nicolae Iorga (n. 1871)

18.12.1915 - s-a născut Vintilă Horia (m. 1992)

FESTIVALULUI DE CREAȚIE ȘI INTERPRETARE

„ANA BLANDIANA”

Ediția a IX-a a déjà tradiționalului Festival de la Brăila, se va desfășura în perioada 7-9 mai 2020.

Inițiat și organizat de Asociația Culturală „Ars Poetica”, cu sprijinul mai multor instituții locale și naționale, Festivalul are ca tematică pentru această ediție ARHITECTURA ZBORULUI.

Fișele de înscriere se vor trimite electronic, până în 28 februarie 2020, în format word, pe adresa: festivalanablandiana@gmail.com, *Date de contact: asociatiaarspoetica@yahoo.com / telefon 0744601422, de unde se pot obține toate informațiile legate de desfășurarea festivalului.

În perioada 7-9 mai 2020, vor avea loc manifestările artistice ale Festivalului de Creație și de Interpretare „Ana Blandiana” (lansări de cărți / reviste literare, desfășurarea Sesiunii de comunicări științifice, dramatizări, momente poetice, recital folk, premiera concurenților)

*Se vor acorda premii la toate secțiunile/subsecțiunile concursului și Marele Premiu „ANA BLANDIANA”.

Președinți/Secțiuni:
Profesor univ. dr. Simona Antofi,
Universitatea „Dunărea de Jos”,
Galați

Inspector școlar - Limba și literatura română: prof. Georgiana Troia, I.S.J. Brăila

Inspector școlar - Educație permanentă: prof. Aurelia Ion, I.S.J. Brăila
Inspector școlar - Învățământ primar: prof. Ecaterina Bonciu, I.S.J. Brăila
Inspector școlar - Arte: prof. Mioara Șipoș, I.S.J. Brăila

*Creațiile premiate vor fi publicate în Antologiile Festivalului. (Editura Vatra veche, Târgu-Mureș)

*Lucrările Simpozionului, evaluate de Comitetul științific al Universității „Dunării de Jos”, Facultatea de Litere, Galați, vor fi cuprinse într-un volum, format electronic.

Invitați de onoare:

Scriitoarea ANA BLANDIANA - membră a Academiei Române, a Academiei Europene de Poezie, a Academiei de Poezie „Stéphane

Mallarme” și a Academiei Mondiale de Poezie (UNESCO);

Scriitorul ADRIAN POPESCU, membru al Uniunii Scriitorilor din România;

Scriitorul NICOLAE BĂCIUȚ - membru al Uniunii Scriitorilor din România; membru al UZPR, redactor - șef /Revista VATRA VECHĂ, director - Direcția Județeană Mureș.

Festivalul se va desfășura pe mai multe secțiuni: A. Secțiunile:

I. Creație literară, Subsecțiunea I: clasele V-VIII Subtema: „Odată am știut să zbor, odată./ Dovadă n-am, dar îmi aduc aminte”, - trei poeme sau - un text în proză (1-2 pagini).

Subsecțiunea a II-a: clasele IX-XII Subtema: „Cine și ce ar putea să oprească vreodată/ Această arhitectură-n mișcare”- patru poeme sau - un eseu (2-3 pagini).

II. Analiză literară / Traduceri (engleză/ franceză); Subsecțiunea I Analiză literară: clasele V- VIII; scriitorii Ana Blandiana și Adrian Popescu.

Subsecțiunea a II-a Analiză literară: clasele IX-XII; poemele *O catedrală de lână*, *Un văzduh mai puțin încărcat*, *Pasărea deschisă*, *Selecție*, *Arhitectură-n mișcare*, *Printre frunzele aproape reci*, *Mai departe*, *Mișcare*, *În absența sunetelor*, *Elegie de dimineață* (Ana Blandiana) și *Țin păsări în mână*, *Arsură*, *Fazani de ploaie*, *Trei lacrimi*, *trei frunze*, *Rândunica*, *Șoimul*, *Mierla romană* (Adrian Popescu).

Subsecțiunea a III-a Traduceri: clasele IX-XII. Se va alege pentru interpretare, din lirica ambilor scriitori, câte o poezie dintre titlurile recomandate sau/și vor fi traduse câte două poezii, din volumul *Arhitectura valorilor*, Ana Blandiana.

III. Recitare: Subsecțiunea I: clasele V-VIII; IX - XII - vor fi selectate, la alegere, două dintre poeziile recomandate la Secțiunea a II-a - o poezie de Ana Blandiana - o poezie de Adrian Popescu. Subsecțiunea a II-a: clasele II- IV

***vor fi recitate două texte din lirica pentru copii a Anei Blandiana - Concursul de zbor și un text la alegere

IV. Interpretare folk: două piese muzicale: 1.prelucrare din lirica scriitoarei Ana Blandiana sau a scriitorului Adrian Popescu 2.prelucrare din creația românească de gen. Vor fi alese pentru interpretare alte piese decât cele prezentate la edițiile anterioare.

V. Secțiunea de comunicări științifice: MOTIVUL ZBORULUI ÎN ARTĂ. Simpozion cu participare directă și indirectă. Secțiunea A - elevi, Secțiunea B - profesori preuniversitari și universitari, studenți Comitetul științific de evaluare, constituit la nivelul Facultății de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați.

C. Cerințe de redactare și de expediere:

*Fișele de înscriere se vor trimite electronic, până în data de 28 februarie 2020, în format word, pe adresa:

festivalanablandiana@gmail.com, odată cu acordul privind prelucrarea datelor cu caracter personal. (conform Anexei 1). Expedierea lucrărilor de la Secțiunile I, II și V se va face electronic, pe adresele: festivalanablandiana@gmail.com (secțiunile I, II), simpozionfestival@gmail.com (secțiunea a V-a).

*Lucrările trimise nu trebuie să fi fost participante/ premiate/ publicate la vreun concurs de creație sau la vreo manifestare științifică.

*Nu se acordă diplome de participare. *Un participant se poate înscrie la mai multe secțiuni.

*Participanții își asumă, în totalitate, originalitatea lucrărilor. Vor fi eliminate din concurs sau din cadrul simpozionului lucrările care nu vor respecta criteriul originalității.

* Rezultatele concursului vor fi afișate pe site-ul: www.festivalanablandiana.ro, în data de 3 mai 2020

*Nu se percep taxe de participare.

Ana Blandiana

Un văzduh mai puțin încărcat

Încerc uneori să-mi închipui
Un văzduh mai puțin încărcat,
Dar nu reușesc,
Pentru că
Nici ochiul care vede mituri,
Nici ochiul care vede mașini
Nu vor să renunțe.
Iată,
Chiar acum
Un avion
Și Nike, înaripata zeiță,
S-au ciocnit, prăbușindu-se
Sub ochii mei uluiți
Din motive opuse:
Unul nu-și poate explica
Defectarea avionului,
Celălalt moartea zeiței Victoriei.
Și obosiți
Adorm amândoi și visează
Un gol
Prin care trec
Numai nori și păsări.

Elegie de dimineață

La început făgăduisem să tac, dar
apoi, dimineața,
V-am văzut apărând cu cenușa în
porți,
Semănând, cum se seamănă grâul,
cenușa,
Și n-am mai putut, și-am strigat: Ce
faceți? Ce faceți?
Pentru voi am nins toată noaptea
deasupra orașului,
Pentru voi am albit toată noaptea; o,
dacă
Ați pricepe ce greu e să ningi!
Aseară de cum v-ați culcat am ieșit
în văzduh.
Era întuneric acolo și frig. Trebuia
Să zbor până-n punctul unic în care
Vidul rotește în jurul lui sorii și-i
stinge
Și eu trebuia să mai pâlpoi o clipă în
unghiul acela
Ca să mă-ntorc ningând printre voi.
Orice fulg l-am gândit, cântărit,
încercat,
Modelat, lustruit cu privirea,
Și acum cad de somn și de oboseală
am febră.
Vă privesc semănând praful focului
mort
Peste alba mea operă și zâmbind vă
destăinui -
Or să vină ninsori mult mai mari
după mine

Și tot albul din lume va ninge pe voi,
Încercați să pricepeți legea lui de pe-
acuma,
Or să vină uriașe ninsori după noi,
Și nu veți avea destulă cenușă,
Și copiii de mici învăța-vor să ningă,
Și-o să-acopere albul slaba voastră
tăgadă,
Și intra-va pământul în rotirea de
stele
Ca un astru arzând de zăpadă.

Zbor

De boala de care sufăr
Nu se moare,
Ci se trăiește –
Substanța ei este chiar eternitatea,
Un fel de cancer al timpului
Înmulțindu-se din sine fără oprire.
E o boală impecabilă,
O suferință perpetuă ca o vocală de
sticlă
Laminată în văzduhul asurzitor,
O cădere
Căreia, numai pentru că e fără
sfârșit,
I se spune zbor.

În absența sunetelor

Tu, Doamne, care ne lași să alegem
Între atâtea simțuri
Prin care lumea ne împiedică
Să fim atenți la noi înșine,
Ai încercat să mă ajuți.
În absența sunetelor
Văzduhul devine compact,
O piatră moale prin care se vede
Din când în când
O pasăre vâslind
Ca și cum și-ar pipăi
Drumul cu-aripa
Între pereții capitonati
Ai universului.

Ana Blandiana, la Brăila, 2019

Arhitectură-n mișcare

Cine și ce ar putea să oprească
vreodată
Această arhitectură-n mișcare
Mereu renăscând și murind,
Această mănăstire ce vine spre mine
Se-apropie, se umflă, și crește, și
iată,
Cu bolți și cupole de spumă
Ca niște scufe coroane-atârând,
Se-aruncă în aer, se-mprăștie lent, se
prăvale,
Se destramă-ntr-un nor de meduze,
și alge, și crabi
Și se scurge-n pământ?

Cine-ar putea să încremenească
odată
Mișcarea aceasta prea vie pentru a
nu mai muri
Și pentru a nu mai renaște prea
muritoare,
Cine-ar putea să strige valurilor
„Stați!”
Și apelor să nu mai fie mare,
Și-acestei mănăstiri mereu surpată
În sine însăși ca într-un ecou
Să îi clocească stâlpii-osificați
În aerul făcut în juru-i ou?

Printre frunzele aproape reci

Când printre frunzele aproape reci
Te duc de mână și-ți fac semn să taci
Să nu trezești în cuiburi puii infirmi
Părășiți de stolurile pornite spre sud,

Când pădurea se face luminoasă
Și se poate vedea
Cu o sfâșietoare claritate
Cerul de la marginea copacilor,
Când fiarele dezvelite
De zborul frunzișului
Foșnesc și își schimbă culoarea,
Suntem legați unul de altul
Și necunoscuți
Cum numai un ochi
Este legat de celălalt ochi,
Cum un ochi îi este necunoscut
Celuilalt.
Jumătatea de lume pe care o văd
Se chircește sub scutul pleoapei...

Selecție

Cei care n-au aripi
Se înghesuie să le ia de la garderobă,
Cei care au
Trag peste ele, cu grijă, fermoarul.
În aceste condiții
Este foarte greu să știi
Cine va fi în stare să zboare
La momentul oportun,
Atunci când pământul
Se va deschide
Pentru a face
O atât de târzie,
Încât inutilă selecție.

O catedrală de lână

Fantome cu crengi,
Trunchiuri cu aripi,
Aripi cu frunze,
Ceața amestecă totul
În aliaje confuze
Zbătându-se să se desprindă
Și să pornească în zbor,
Arborii își pierd penele,
Fluturii vâslesc prin țărănă aburindă
Și se înrădăcinează ușor.

Nu mai există regnuri,
Nici stări de agregare,
Nici orizont între mare și cer,
Nici mal între pământ și mare,
Iar din adâncul apelor ridicate în
nori
Se-nalță cârduri de pești prefăcuți în
cocori,
În timp ce chemarea lor răsună
bătrână
Ca o limbă de clopot
Într-o catedrală de lână.

Mișcare

Vino și du-te, vino și du-te,
Tot mai zadarnic și tot mai iute,
Gând înșumat pentru câte-o

secundă
Spartă de țarm, tot mai mărunță,
Dar trimisă din nou și retrasă în
pripă
Cu valul bătând ca o aripă
A unei păsări lichide, în stare
Să fie fluviu, să fie mare,
Să vină, să plece, pe-același loc,
Stropi adunați într-un singur noroc
Undă cu undă și val după val,
Silabe-ale gândului poate fatal
Dar niciodată rostit de tot:
Pornit în zbor, căzut în bot...

Pasărea deschisă

Pasărea aceea era atât de deschisă
Peste lume
(Așa cum o carte poate fi deschisă,
Citită chiar, dar nu și înțeleasă,
Dacă nu știi limba în care e scrisă),
Încât o aripă a ei
Acoperea soarele
Și cealaltă aripă
Luna,
Iar oamenii,
Nemaiputând să vadă cerul,
Încercau să-i citească voința
În măruntaiele ei.

Mai departe

Dincolo de aripile ei mătăsoase
Coborâte peste ochiul deschis
Al posterității
Nu există mai departe.
De neînțeles,
Viitorul - abis,
Viitorul din moarte,
E doar un eres.

Ochiul pe care ea,
Mișcându-și aripile
Ca pe niște pleoape,
Îl face să clipească
De parcă ar vedea,
E mort.
Numai clipele -
Lacrimi mai curg
Din eternitatea de iască,
Visând un amurg
Pe mult depărtatele ape
Cu inexistentul lor port.

Adrian Popescu

Fazani în ploaie

Fazani cu aripile multicolore
îngreunate de apă
fresce vii
în pădurile Ljubljanei
zăriți din tren
printre tufe unde se agață
globuri de rouă.
Șase dimineața.
Cine spune că omul nu e
din același aluat cu zeii?
Doar că el se usucă.
E vremea să desfacem borcanul
cu miere și
capacul de staniol de pe
sticla de lapte
să ne punem ordine
în gânduri și bagaje
nu știm niciodată
ce se poate întâmpla
și mai ales Când.

Țin păsări în mână

Și de unde această mare frică de
păsări
Porumbi cu gușa verde și coada
putrezind
Care își fâlfâie penetul sticlind a iaz
Prea aproape de ochii și umerii
noștri?

Rufele în pod pe frânghie sunt os
Cercevelele toate de putregai
fosforescent noaptea.
De unde această mare teamă de
păsări
Care nu se sperie de pașii tăi
asurzitori?

Te poate bucura într-adevăr carena
lor
Strivită roșie pe trotuar dacă e drept
Că frumos cântă privighetoriale
Când în tufiș ciugulesc ochii
Sălbăticiunii caldă încă?

Țin păsări în pumn aproape de buze
Sufându-le penele moi de pe gât
Le duci tainul de apă și grăunțe
Sau le împuști prin crengile
copacilor.

La fel sub pod un câine umflat de
apă
e un cimpoi pentru cine se-ncumetă
cu degete ușoare și fără scârbă
pe burta lui doldora de sunete
stranii.

Arsură

Carnea mea toată este o lumânare
Dar eu sunt flacăra într-un cer
străveziu
Ca păsările mort
Voi cântări mai mult decât viu.

Ochiul arzând se hrănește din ceară
Și face un strop de rouă fierbinte
Odată am știut să zbor, odată,
Dovadă n-am, dar îmi aduc aminte.

Trupul meu întreg este o lumânare
După ce se va fi scurs toată în țărână
Și flacăra se va topi în albastru
Veți mai simți o arsură pe mână.

Trei lacrimi, trei frunze

Trei lacrimi, trei frunze, trei...
Fiița noastră toată
îngrămădită pe o lamă orbitoare
în clipirea unui ochi de lanternă
la capătul grafitului
strânsă în ea însăși, ocrotindu-se,
bucurându-se de izbândă uneori,
nădăjduind, tânjind,
chemând cu disperare,
încercând să plutească,
și câteodată
eliberându-se lin, fără durere,
precum frunzele toamnei din arbori
zbătând numai puțin pleoapele
ca mierla deasupra norului de alice.

Șoimul

Vreau să-1 învăț cuvintele limbii
mele pământene
vreau să mă învețe silabele sale

sălbatică,
fraternitatea noastră-i deplină, prins
și biruitor
stăm în același cearcăn albastru.
Voi vâna cu el porumbei, voi goni
cu el căprioare,
prin fânețele cerului, prin hățșurile
norilor,
am să gust numai carne ce vine din
stele,
am să mănânc pâinea îngerilor.

Dar îmi va ciuguli ochii dacă dorm,
dacă
voi ceda, din slăbiciune, înainte de
vreme,
legământu-i pecetluit cu ghearele lui
în
podul palmei mele, în sângele meu
rușinos.

Numai primejdia dulce nu-mi lipește
pleoapele,
preveștile suflând din marea câmpie
stelară,
dinspre munții din lună, din pașiști
magnetice,
din crânguri la mii de vârste-lumină,
utopice.

Cum aș căli cu un descântec magic o
sabie
cu nume de regină, cum aș dibui o
artă străveche,
în parte uitată, împlânzesc un șoim
într-o magazie,
cu unelte arhaice, într-un hambar al
verii trecute.

Cu ochii deschiși, în lumina
usturătoare a lămpii,
cu viața mea trecătoare, arzând ca un
filament înroșit,

Nicolae Băciuș și Adrian Popescu,
Struga, august 1982

cu puțină, poate, viclenie, cu
dragoste, chin și lacrimi,
cu nesomn și sete care se asprește
spre miezul nopții.
Nu mă lăsa să adorm, ține-mă treaz
lumină
a zodiei mele. Gemenilor, înfițeți-mi
ace în carne,
nervii mei, fiți frânghii întinse pe care
se cațără,
în munte, un alpinist.

Rândunica

Pe o spiră gregoriană se-nșurubează-n
eter
humă călduță și vreascuri mărunte
duce
sus la grinzile cerului,
albă-i pe piept, neagră pe spate,
carmelitană.

Aripile-i scriu o dără în semiîntuneric
un antic stilet pe o tăbliță de ceară
intră și iese grăbită prin ferestrele
sparte
ale magaziei;
de la trestiiile Nilului în Țara
Ardealului
aduce un potir nevărsat.

Așezat pe pragul tocit în ușa
hambarului
ospătez o fărâma de pâine
și ea coboară din albastrișii
să caute miezuri în crăpăturile lutului.

Pasăre și om mâncăm în bună-voire
soră o simt, de mine ea nu se mai
teme,
fălfăie fericită la picioarele mele
ferecată-n arginturi: o carte.

Mierlă romană

Mierlă romană pe sub pini prin caldul
văzduh
du-mă condu-mă la veșnic nestinsele
surse.
Asemeni veveriței din patria mea de
fagi și de brazi
asemeni flăcării care m-a purtat
sărind peste lespezi încinse
spre zumzetul marelui stup
spre hexagoanele perfecțiunii de sine.

Albine chirilice se deslușeau
într-o armonie de verde arhaic.
Unciale acum se presimt
luându-și zborul dintre lapide încinse.

Foșnet fratern dau pini colinelor.

Mai altfel, despre **Veronica Micle** (VIII)

Tot căutând felurite explicații, până la urmă găsisse singură un diagnostic potrivit și convenabil: frământările îndelungi și trăirile prea intense cărora organismul le făcea tot mai greu față, poate și deoarece, cu voie sau fără voie, îi focalizau într-o zonă anume a sufletului imaginea lui Eminescu – se încuraja singură. Nu era ușor de suportat, cu atât mai mult că viața de familie – cele două fiice, starea sănătății soțului și a mamei sale – îi ocupa tot mai mult timpul, fenomen care contrasta din ce în ce mai accentuat, cu simțirile, dorințele și întreaga ei ființă. Se pare că, după întâlnirea cu Eminescu, în sufletul său de femeie tânără se dezvoltă tot mai puternic starea reală a unei femei care a fost lipsită de copilărie, adolescență și maturitate. Se împlinise și devenise o femeie începând să atragă tot mai mult privirile, iar descrierea ei de propria fiică, Virginia-Livia Gruber, îi confirmă spusele: „Mama, își amintea Virginia, a fost plină de viață, plină de farmec, frumoasă, dansa perfect și avea o voce superbă. În societatea aleasă pe care o vizita, din cauza acestor calități superioare, făcea umbră întotdeauna în jurul celorlalte femei.” (id. G. Călinescu, p. 269). Am credința că fiica mai mică a Veronicăi, ca profesoară de matematică!, a punctat exact, sau cât mai aproape de realitate, calitățile mamei sale. De altfel, amănuntele „lăsate nouă moștenire” coincid în cea mai mare măsură cu ale câtorva contemporani, minus grupul bârfitorilor de la *Junimea*, conduși cu abilitate de Titu Maiorescu.

Fără alte comentarii.

În context, să ne reamintim că ea a fost căsătorită cam cu forța la vârsta de numai 14 ani, cu profesorul Ștefan Micle, mai în vârstă decât ea cu 30 de

ani. Iar dacă ne oprim puțin la vârsta tinereii, nu greu ne duce gândul tocmai la multe fete, abia trecute de pragul adolescenței, continuă să adore jocul cu păpușile. În această ordine de idei, fără dubii, creația sa lirică din ultimii 2-3 ani atesta un adevăr indiscutabil, adevăr despre starea poetei rezultată cu claritate din însăși spusele/scrisele Veronicăi, chiar din 24 decembrie 1875: „*Simt că inima mea, începând din anul trecut, a îmbătrânit cu zece ani; lumea toată mă plictisește și mă simt rănită de tot ce privesc*”. Ce poate să însemne această senzație acută de plictiseală și îmbătrânire?

Abia către sfârșitul anului 1875 – la 28 decembrie – Veronica va mai ieși „în lume”, fiind prezentă la spectacolul de teatru *Năbădăile dramatice*. Inclusiv din acel motiv, întâlnirile sale cu Eminescu erau sporadice și categoric lipsite de momente mai mult sau mai puțin intime, deși sună oarecum nepotrivit, Veronica își continua plimbările în oraș, ea însăși precizând în scris la începutul lunii martie 1876: „*fac zilnic o plimbare pe asfalt, dacă nu mă dor picioarele, de la Copou până la Palat și înapoi, este ceea ce fac, fără întrerupere, când este vremea frumoasă*”. În aceeași ordine de idei, Veronica, probabil cu dorul neostoit, are preocuparea principală măcar de a-l întâlni pe Eminescu, astfel, deși gestul poate fi interpretat și altfel, este cert că participarea la slujba de Înviere din data de 3 aprilie 1876 are și scopul nemărturisit de a-l întâlni pe poet, chiar dacă se află la Învierea de la Biserica Buna Vestire împreună cu toată familia. Evident, între

Ștefan Micle

credincioși, se afla și Mihai Eminescu care, zăbind-o, a și salutat-o, ea răspunzându-i printr-o discretă înclinare a capului – atât! Singură Ana Câmpeanu, ca orice *mamă vigilantă*, și-a dat seama că între cei doi se afla o legătură cumva mai ciudată și, până una-alta, greu de înțeles și de explicat, iar din spirit de moralitate, chiar greu și de acceptat, după cum împărtășeau părerea inclusiv junimiștii, la modul general vorbind, dar, foarte posibil și la sugestia lui Maiorescu. Apoi, suntem obligați să avem în vedere că, în normalul lucrurilor, legătura Veronica – Eminescu se putea circumscrie sistemului bârfo logic de care societatea a ținut seama, sistem consistent-tradițional, inclusiv urmând ipocrizia vulpilor care nu ajung la striguri, ca variantă de discuție... Dar, să ne reamintim că legătura amoroasă Eminescu – Veronica nu a fost văzută cu ochi buni – mai oficial abordând chestiunea – începând chiar cu Titu Maiorescu, cum aminteam ceva mai înainte... Dacă ținem seama de acest adevăr, trebuie să acceptăm și un alt adevăr, firesc de altfel, că junimiștii, urmând atitudinea lui Maiorescu, nu vedeau cu ochi buni această relație, ba, mai departe mergând pe aceeași idee, G. Călinescu detaliază: „*După unii, înrăuiri de versiunea „Junimii”, Veronica era o femeie ușuratică, nestatornică și indiferentă la dragostea poetului (...)*” Și tot el, după câteva rânduri, face un enunț perfect logic și imbatibil: „*...niciodată faptele unei femei nu pot fi măsurate altfel decât prin logica mișcătoare a sensibilității sale, care însă mai întotdeauna ne scapă printre degete.*” (id. G. Călinescu, p. 268). Să luăm în considerare că, în mare parte, creația lirică a Veronicăi, cu precădere din acea perioadă, dar și în continuare transmitea un mesaj fără putință de tăgadă al femeii îndrăgostite către bărbatul iubit. Majoritatea covârșitoare a poeziilor sale trădează acest indubitabil adevăr. Lesne, foarte lesne se poate constata acest lucru parcurgând creația ei poetică sau nici atât: este suficientă o citare a titlurilor... Scrisorile și poeziile atestă adevărul că sentimentele și trăirile acute de dor și drag aveau un subiect comun – Eminescu.

DUMITRU HURUBĂ

Coroandă la Dimitrie Stelaru

(XXIII)

București, 30 martie 1962

„Dimitrie Stelaru

Strada 1 Mai, nr. 35, Turnu Măgurele
Regiunea București

Dragă domnule Stelaru,

Mă grăbesc să-ți răspund, deși ...

Nu știu cum să-ți spun și mi se strânge inima de necaz. Consiliul nu a aprobat piesa, cu toate calitățile minunate de formă pe care le-a relevat. Nu e de părere s-o trimitem la Minister, deoarece n-o vor admite cei de acolo, iar față de intenția mea de a-ți cere modificări s-au arătat sceptici.

Sînt dezolată. Atît aș fi vrut să reușești! Îți mulțumesc din inimă pentru poezii, dar ... ce folos!

Cînd te reîntorci în București vei trece și pe la noi, măcar ca să-ți iei textele.

Îți doresc numai bine. Am față de d-ta parcă un sentiment de vinovăție.

Polixenia Karambi

Strada Berzei, nr. 14 bis, București”

Note

1.*Polixenia Karambi, traducătoare și secretară literară a Teatrului de Comedie, în vremea aceea.

2. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

Scrisoarea trimisă de Carmen Mihailescu, din București (str. Dionisie Lupu, nr. 66), probabil, după data de 31 martie 1962 [n.n.: judecând după referirea la scrisoarea Polixeniei Karambi din 31.03.1962], lui Dimitrie Stelaru, la Tr. Măgurele (str. 1 Mai, nr. 35).

București, [probabil, după data de 31 martie 1962]

„Dragă Mitia,

Eram tare supărată pe tine, dar, după obiceiul meu, inima mi s-a muiat cînd am primit scrisoarea ta – atît de tristă.

Eu nu știu, din prostie ori socotindu-te foarte șmecher, ceea ce tot acolo revine (citește prostie; naivitate), faci isprăvile pe care le faci! Nu mai știu ce să mai cred!

Ți-am spus atunci, cînd ai venit aici, să nu duci și „OAC-ul” la teatrul lui Beligan*, decît după ce vom avea un răspuns la piesa pentru care m-am străduit mai bine de jumătate de an, care fusese citită, discutată și care, în sfîrșit, era normal să aibă prioritate.

Cînd colo, tu îi vorbești lui Beligan de cea de a doua piesă a ta – o și duci imediat (că doar știu cînd te-ai întors acasă ca să o iei) și Beligan declară că nu știe nimic despre „Îngerul negru” că tu i-ai vorbit și i-ai dus „OAC-ul” – și că nu poate să ia în considerație două piese ale tale, așa încît „Îngerul negru” a rămas baltă și a dat „OAC-ul” l-a citit și discutat.

Ce s-a întîmplat cu ea nu știu; Bebe** spune că nu știe nimic și, să-ți spun drept, nici nu am insistat, fiindcă îți închipui cît am fost de supărată.

(Nu poți să spui că nu ai știut nimic despre asta, fiindcă de-abia acum mi-am explicat de ce insistai să luăm piesa acasă de la Bebe. Atunci mi se păruse un non-sens).

Și toate încercările astea au folosit doar că în cazul cînd nu-ți primește OAC-ul să nu mai avem nici un atu pentru prima piesă. Ce să-ți spun, frumoasă socoteală și sinceră prietenie!

În sfîrșit, am mai văzut eu destule și pînă acum.

Cît despre Teatrul Municipal, nu am izbutit deloc să dau de Steriade***; a fost plecat la Cluj - și Dumnezeu mai știe unde – și de cînd a venit nu-l găsesc niciodată. O să-mi fac timp să-l caut pe Mereuță****, probabil miercuri (m-am gîndit că n-avea nici un rost să-l caut, cît timp Steriade nu era aici). Asta-i toată isprava noastră.

În ceea ce mă privește pe mine, personal, o duc destul de prost. Mama e bolnavă, își lucrează dinții, și acum ne trebuie o mulțime de bani pentru lucrare. Cu serviciul nu o duc deloc bine. După ce am avut cîteva succese, probabil că trebuia neapărat să se iște tot soiul de intrigi, încercături, ghinioane, dar și mai multă incompetență. Într-un cuvînt, trebuie neapărat să plec de aici, mai ales că nu mai rezist nici la atîta oboseală.

Am găsit un post ca instructor regional sau metodist – care mi-ar conveni – dar, am găsit înseamnă doar. Mi s-a spus că este și să aduc cererea. Dar cum mi se întîmplă mie, să dau de atîția binevoitori!

Mi-am adus aminte că tu îl cunoști pe șeful secției culturale al Regiunii București, este consătean de al tău, nu? Parcă îmi spuneai că are și un frate acolo, în orașul tău.

Te rog foarte mult, trimite-mi o scrisoare din partea ta pentru el – dacă îl cunoști bine. Dacă poți -și de la fratele lui.

Nu vreau decît să fiu recomandată pe date reale – nu cer nimic ce nu mi se cuvine. Am și calificarea profesională și aici, unde lucrez de un an și jumătate, cred că nu se poate spune nimic rău despre mine, dar dacă omul nu mă cunoaște poate să prefere pe altcineva sau să i se pară neglijabilă cererea mea de transfer, deși este de cea mai mare importanță și pentru mine și folositoare pentru instituția respectivă, întrucît am multă experiență și competență în materie. Dar e suficient să arunce cine știe cine o vorbă nelalocul ei despre mine și ... tu știi cum e în lumea noastră,

a artiștilor. Așa că, te rog, trimite-mi cît mai curînd scrisoarea (sau scrisorile) și numele lui. Să nu-mi spui că nu știi despre cine e vorba! Mai vorbisem noi odată să mergem la el, și, de astă dată, numirea depinde de el direct.

Am vorbit chiar acum cu Polixenia [n.n.: Karambi] la telefon și mi-a spus că piesa ta s-a respins și că ți s-a și comunicat aceasta.

Îmi pare rău că după toată încercătura în care m-ai băgat și pe mine, măcar nu ți-a reușit ceva. Ce să-i faci, pînă cînd or să ajungă oamenii să mă asculte și pe mine, o să fiu de mult „oale și ulcele” cum spunea bunica.

Îmi închipui că trebuie să fii tare supărat; aș vrea să te consolez, cu toate răutățile tale, că doar ești singurul prieten care îmi rămăsese. Acum, singurătatea mea nu mă mai apasă, nu mai am nici doruri, nici nădejde, ci doar o frunte dreaptă și senină și un calm de gheață – sau mai curînd - nepăsare.

Poate că, totuși, ne vom încălzi și noi cîndva. Mi-e teamă că va fi prea tîrziu – dar tocmai de aceea ar trebui să ținem mai mult la consolarea unei inimi drepte și fără pată.

Te îmbrățișez, totuși, trădătorul meu prieten.

Carmen

Aștept de urgență scrisorile”.

Note

1.*Actorul Radu Beligan (ns. în 14 decembrie 1918, la Galbeni (Filipești), jud. Bacău - m. în 20 iulie 2016, la București). „Teatrul lui Radu Beligan” era, de fapt, *Teatrul de Comedie*, înființat de el, cu primul spectacolul susținut în 5 ianuarie 1961 (cu piesa „Celebru 702”, autor: Alexandru Mirodan, regizor: Moni Gheleter, rol principal: Radu Beligan). Radu Beligan avea să fie directorul instituției teatrale între 1961-1969.

2.**Bebe este regizorul Lucian Giurchescu de la Teatrul de Comedie (din 1961, de la înființare), apoi director, între 1969-1979.

3.***Teatrul Municipal București (din 1961, după moartea actriței și directoarei Lucia Sturza Bulandra, teatrul capătă numele artistei). Tudor Steriade (ns. în 15 decembrie 1926, la București - m. în 27 mai 2015, la București) a fost traducător și secretarul literar al acestui teatru răstimp de trei decenii.

4.****Probabil actorul Mihai Mereuță (ns. în 29 noiembrie 1924, la Santa Mare-Botoșani - m. în 1 aprilie 2003, la București).

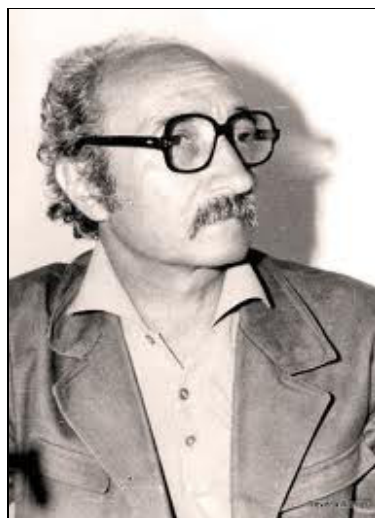
5. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

GHEORGHE SARĂU

Primul lustru fără Sergiu Adam

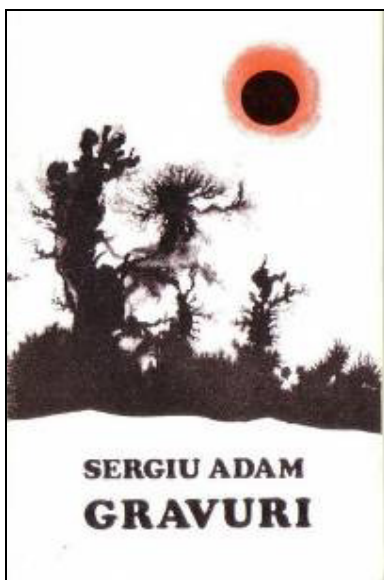
Timpu l s-a scurs în clepsidră cu iuțea vântului și, iată, a trecut deja primul lustru de la trecerea la Domnul, pe 26 februarie 2015, a blândului și însinguratului poet din urbea lui Alecsandri și Bacovia. Născut în ziua de 16 iulie 1936, în comuna Cosmești, județul Tecuci (azi, Galați), fiul preotului Teodor Adam și al presbiterii Ana (n. Popovici), viitorul om de litere și-a început studiile în satul natal (1943-1947), iar după absolvirea ciclului primar a fost înscris la Liceul Internat „C. Negruzzi” din Iași. Vreme de un lustru (1947-1953) a avut parte de un regim cazon, dar și de îndrumarea unor profesori iluștri, între care cel de română, Mihai Costandache, i-a călăuzit pașii spre rigoarea poeziei clasice și i-a înlesnit întâlnirea cu o parte din scriitorii ieșeni. La o astfel de întrunire, în clasa a XI-a, l-a îndemnat să citească din creația proprie, iar poetul Mihai Codreanu i-a ales un sonet, pe care l-a publicat peste câteva zile în **Flacăra Iașului**. În 1953, este admis la secția de română-istorie a Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al.I. Cuza”, pe parcursul celor cinci ani de studii având șansa să studieze, între alții, cu prestigioșii profesori Constantin Ciopraga, Alexandru Dima, Mihai Gafițeanu, I.D. Lăudat, Gavril Istrate, N. Petrescu-Dâmbovița și Gheorghe Platon. Continuă să scrie, publică sporadic poeme în cotidianul băcăuan **Steagul roșu**, e inclus în antologiile **Plaiurile Bistriței** (Bacău, 1956, 1958), iar la absolvire, în 1958, e repartizat ca profesor de limba română în comuna băcăuană Nicolae Bălcescu. Un an mai târziu, tatăl e încarcerat pe motive politice, fapt ce avea să-i aducă apoi destule necazuri. Cum în 1959 i se naște prima dintre cele patru fiice, în 1961 reușește să vină mai aproape de casă și funcționează, ca bibliotecar-metodist, la Biblioteca Regională Bacău. Peste trei ani se transferă ca metodist cu probleme de creație literară la Casa Regională a Creației Populare Bacău și tot în 1964, în august, se alătură grupului de tineri scriitori care au fondat noua serie a revistei **Ateneu**, fiind angajat

ca redactor cu o jumătate de normă. Coordonează, din aceeași vară, cenaclul „George Bacovia” al revistei, timp de un sfert de veac sprijinind zeci de tineri să se afirme atât în cadrul acestuia, cât și în paginile publicației, unde ani la rând a fost titularul rubricilor *Corespondență*, *Poșta literară* și *Poșta redacției*. Selectat, la rândul-i, cu poezie în culegerile locale **Imn în mers** (Bacău, 1963), **Colocviu liric** (Bacău, 1964) și **Pagini literare** (Bacău, 1964), în 1967 e inclus în antologia **O sută de poeți**, editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Casa Centrală a Creației Populare, însă i se întocmește și primul dosar de scoatere din redacție, pe considerente legate de detenția tatălui și de profesia acestuia. Salvat de redactorul-șef Radu Cârneli, continuă să semneze în **Ateneu** articole de istorie și critică literară, recenzii, note, comentarii, poeme, traduceri, interviuri, anchete, mese rotunde, dar poeme și traduceri îi mai apar în **Iașul literar**, **Tribuna**, **Cronica**, **Astra**. În pofida acestor prezențe, precum și a includerii în încă două antologii (**Culegere de lucrări literar-artistice**, Bacău, 1966; **Imnuri**, Bacău, 1968), în volum debutează abia în 1971, când Editura Eminescu îi publică **Țara de lut**. **Scrisorile blândului și însinguratului Sergiu Adam către prea iubită lui soață - Doamna Otilia**. Bine receptat de critică, volumul primește premiul pentru debut al primei ediții a Festivalului

literar-artistice „George Bacovia”, deschizând seria altor recunoașteri naționale și internaționale, cum au fost Premiul Uniunii Scriitorilor din Gruzia (1977), Premiul Festivalului Internațional de Poezie de la Praga (1982), Premiul „Lucian Blaga” al Ministerului Culturii și Cultelor (1992), Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1992), Premiul cotidianului „Deșteptarea” pentru întreaga activitate culturală (1996), Premiul de Excelență al Consiliului Județean Bacău pentru contribuția adusă în domeniul cultural și la promovarea județului Bacău în țară și în străinătate (2011). Atestarea ca scriitor se pare că nu a fost pe placul oficialităților, care tot în 1971 scot la iveală al doilea dosar politic. De data aceasta îl apără prozatorul George Bălăiță și o scurtă perioadă respiră în voie, publicând în 1973 volumul de traduceri **Brazii niși**, de Rimma Kazakova (Editura Junimea, Iași), și devenind, în același an, membru al Uniunii Scriitorilor. Ultima tentativă de eliminare a sa din redacție a avut loc în 1974, când e salvat de noul redactor-șef, Dumitru Mitulescu, printr-un compromis: transformarea postului de secretar de redacție ocupat de poet într-unul de tehnoredactor. Păstrat în colectiv, a fost însă retribuit corespunzător celor cu studii liceale și asta până în 1981. Cu frisoanele unei noi epurări în suflet, până în 1989 a izbutit să publice două volume de poezie (**Gravuri**, Editura Junimea, 1976 și **Peisaj cu prințesă**, Editura Cartea Românească, București, 1987), două romane (**Iarna, departe...**, →

CORNEL GALBEN

Editura Junimea, 1976 și **Chipuri și voci**, Editura Cartea Românească, 1984), un volum documentar de istorie și artă (**Ctitorii mușatine**, Editura Sport-Turism, București, 1976), unul de traduceri (**Richard Sorge așa cum a fost** de Mihail Kolesnikov, Editura Junimea, 1977, în colaborare cu Tiberiu Ionescu) și să îngrijească ediția **Despre apusul soarelui** de Mihail Sabin (Editura Junimea, 1977).

Dintre acestea, romanul **Chipuri și voci** a fost încununat cu Premiul Asociației Iași a Uniunii Scriitorilor (1985), iar celălalt roman și volumul documentar au fost reeditate în variantele neciuntite de cenzură sub titlul **Moartea avea ochii verzi** (Editura Cartea Românească, 2000) și, respectiv, **Ctitorii mușatine. Biserici, mănăstiri, cetăți, curți domnești. Secolele XIV-XVI** (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001).

Pe 24 decembrie 1989, e ales de colegi redactor-șef al revistei **Ateneu**, funcție validată de ministrul Culturii, Andrei Pleșu, iar în 1990 devine, prin vot, membru al Comitetului Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor.

Revine în câmpul editorial în 1991, când publică, împreună cu Tiberiu Ionescu, volumele de traduceri **O zi din viața lui Ivan Denisovici**, de Aleksandr Isaievic Solzenicyn (Editura Quintus, București), și **Moartea lui Rasputin**, de Felix Iusupov.

Reeditează, cu un titlu ușor schimbat, **Richard Sorge (așa cum a fost). Operațiunea „Ramsai“**, de Mihail Kolesnicov (Editura Tudor-Cobuț Prodcum, Bacău, 1993), și tipărește, un an mai târziu, volumul de versuri **Scrisori din Țara Cocorilor Albi** (Editura Junimea, 1994), răsplătit cu Premiul Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor (1995), volum ce avea să dea, în 2001, și titlul primei antologii din creația sa (Editura Eminescu).

O variantă prescurtată a volumului documentar apare apoi la Cluj, întâmpinând sub titlul **Ctitoriile lui Ștefan cel Mare (1457-1504). Biserici, mănăstiri, cetăți, curți domnești** (Editura Casa Cărții, 2003), cei 500 ani de la moartea Voievodului.

Devenit, din 2002, director onorific al revistei **Ateneu** părăsește redacția la începutul lui 2006, din

aprilie același an preluând atribuțiile de redactor coordonator al periodicului băcăuan **Vitraliu**.

Inclus cu poeme în volumele **Jurnalul literar**, II (Municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, 1982), **Pământ etern** (Editura Minerva, București, 1983), **O mie și una de poezii românești** (Editura „Du Style“, București, 1997), **Antologia poeziei românești de la Dosoftei până în 1993** (Editura Teora, București, 1998), **Icoana mamei** (Editura Amurg sentimental, București, 1999), **Poezia pădurii** (Editura Orion, București, 1999), **Poezia română după prolecultism** (Editura Ex Ponto, Constanța, 2000), **Poetes roumains contemporains** (Ecrits des Forges, Quebec, 2000), **O cercetare lirică asupra poeziei române până în 2000** (Editura Paralela 45, Pitești, 2001) și **Autografe pentru „Bucovina literară“** (2000-2009), Editura Mușatinii, Suceava, 2009, a trudit până în ultima clipă la cartea de memorii **Lumea din care plec**, din care a publicat fragmente în presa culturală.

La acestea se adaugă creațiile și opiniile inserate în paginile revistelor **Ateneu**, **Antiteze**, **Bucovina literară**, **Contemporanul**, **Cronica**, **Convorbiri literare**, **Echinox**, **Familia**, **Iașul literar**, **Lucefărul**, **Orizont**, **România literară**, **Sinteze**, **Steaua**, **Tribuna**, **Viața Românească**, **Vitraliu** ș.a., precum și zeci de traduceri din creația scriitorilor Anna Ahmatova, Bella Ahmadulina, Ivan Bunin, Alexei Cerkasov, Evghenii Evtuşenko, Antonio Gallo, Rasul Gamzatov, Go-Mo-Jo, Iordan Iancov, F. A. Iskander, Valentin Kataiev, Rimma Kazakova, Leonid Martinov, Iosif Noneșvili, Alexandru Popov, Giuseppe Porcano, Moris Pothișvili și Hun To, în bună parte nereunite încă în volum.

La rândul său, a fost tradus cu poeme în armeană, bulgară, franceză, gruzină, italiană, maghiară și polonă, semn că notorietatea scriitorului băcăuan a depășit de mult granițele țării.

Intrat prea rapid pe panta uitării, numele său merită să fie readus în atenția iubitorilor de literatură fie măcar și pe această cale, deși creația sa ar necesita o analiză aplicată și o repunere în drepturi meritată.

Poezia lui Grigore Vieru

– autentică expresie
a spiritualității românești
în contextul basarabean
(II)

2. „Preot” - al națiunii

„Scriu pentru că vreau să-l văd pe
Dumnezeu de-aproape”

(Gr. Vieru, *Mișcarea în infinit*, partea
a III-a)

Biografia lui Grigore Vieru confirmă adevărul că poezia sa vine din suferința mamei, a satului situat într-o istorie a batjocoririi religiosului, în care profesorul, educatorul, preotul sunt alungați sau obligați să recunoască noile atitudini impuse de regimul totalitar. [2. p. 46].

Am notat această parte, „**Preot**” – **al națiunii**, căci „Adevărul poeziei se încearcă cu focul sufletului. Cel care n-are acest foc în suflet, n-are decât să accepte opinia altora” (Rabindranath Tagore: *Ultima poezie*). Căci Vieru a scris „din suflet și pentru suflet”. El a încercat să scrie, simțind nevoia copiilor, dorințele tinerilor și pasiunea maturilor. De aceea și este numit „**Preot**” – **al națiunii**.

Încă de la școală, apoi la universitate, Gr. Vieru înțelege rolul scriitorului autentic, „constând în a-l înlocui pe preot, pe dascăl, pe filosof” (2. p. 46). El era chemat să scrie, să scrie și să scrie. Și doar din acest motiv, Paul Gorban îl vede pe poetul Grigore Vieru în ipostaza unui Preot al națiunii. El sugerează că, „... Lecturând *poezia religioasă* sau aceea cu elemente sacre a lui Grigore Vieru, simți nevoia de spovedanie și, parcă dintr-odată, poetul ia veșmintele monahale pe el și vine în întâmpinarea ta. Este acolo o lumină caldă care învelește sufletul, o candelă care arde mereu, din care chipul lui Dumnezeu se arată. La Grigore Vieru, până și Dumnezeu vorbește limba adevărată a →

ALEXANDRU COCETOV

neamului, pe care doar poeții au curaj a o rosti, chiar dacă lira le este *în lacrimi*. Numai în *izvorul mare* al lui Dumnezeu cel *rătăcit* și *nefericit* găsește casă străveche” [9, p. 110]. Aici vreau să vin cu unele completări, căci însuși Vieru, într-un interviu proclamă: „Un filosof din antichitate clasifică îndeletnicirile umane, potrivit importanței lor sociale, în felul următor: Pe locul întâi era așezat preotul. Pe locul doi venea oșteanul. Pe locul trei era învățătorul, pe locul patru filosoful și abia pe locul cinci, pe ultimul, era așezat poetul. Dar, zicea filosoful, sunt vremuri când lipsesc și preotul, și oșteanul, și învățătorul, și filosoful, și-atunci poetul trebuie să-i înlocuiască pe toți. Au fost vremuri când am fost lipsiți, în Basarabia, și de preot, și de oștean, și de învățător... Poetul a încercat să-i suplinească. Iată de ce își iubește Basarabia poeții. Poeții au eliberat Basarabia cu ajutorul celor care au crezut în cuvântul lor” [10, p. 326].

Acest om, care *a scris despre Dumnezeu*, religie, dragoste, jertfire, dăruire ... în cadrul unui interviu acordat lui Adrian Păunescu, însuși poetul opinează despre starea sa religioasă: „Cred atât de mult în El, încât atunci când, din obișnuința școlii care mi-a deformat sufletul, îi scriu numele cu literă mică, îmi cer imediat iertare în fața Prea Înaltului. Am spus din obișnuință, pentru că în Basarabia, până mai ieri, nu era voie să scrii Dumnezeu cu literă mare. La buchii mare avea dreptul numai partidul comunist. Soljenitin spunea: Vai de capul Țării care scrie Dumnezeu cu literă mică, iar partid scrie cu literă mare” [10, p. 330].

Iubirea în creația lui Vieru este una care „mișcă sori și stele”. Acest sentiment dat de Dumnezeu nouă, oamenilor, ar trebui să semene în sufletele noastre doar speranță, bucurie și, desigur, putere de a ierta. Cum spunea, de astfel, Lucian Blaga: „iubind, ne-încredințăm că suntem”. Deci, opera poetului reflectă perfect iubirea împlinită, iar pe cea neîmplinită acesta o prezintă în condiție a omului de creație. [11]

Grigore Vieru *hrănea poporul român cu poezia sa creștină*. Căci în tot ce a scris, menționa, și nu doar menționa, dar și proclama pe Dumnezeu. Însuși poetul declara: „Scriu pentru că vreau să-l văd pe

Dumnezeu de-aproape” (Grigore Vieru, *Mișcarea în infinit*, partea a III - a). Căci „Grigore Vieru este, indiscutabil, scriitor *religios*, la care sunt prezente dimensiunile românești ale *religiosului*: atitudinea ritualică față de divinitate (nu dogmatică, fanatică); lumea ca o comuniune prietenoasă în care forțele conflictuale și aspectele răufăcătoare se neutralizează; divinitatea văzută ca o curgere firească din cer spre pământ și viceversa; atitudinea simpatetică față de natură; legătură comună care unește toate lucrurile și ființele... identitatea dintre semnificația magică și semnificația etică, *religiosul* echivalent cu *moralul*; identitatea absolută sub semnul unei legături dintre om și natură, această din urmă fiind privită ca o mama generoasă la sânul căreia ne alăptăm”. [3, p.30].

„*Preotul*” – Vieru, *da cinste părinților* (mamei sale). Acest om, care a pus pe hârtie, prin versurile sale, dragostea față de Dumnezeu, față de părinți, copii ... El este din acei scriitori basarabeni, care „și-a creat un ritual al adorației materne, venind din profundă iubire față de cea, care i-a dat naștere, i-a vegheat somnul, i-a întreținut existența... Deci, principiul matern este ideologia de bază pe care se întemeiază întreaga creație a lui Grigore Vieru, e veriga de aur ce sus-

ține procrearea și continuitatea vieții, este scânteia ce emană căldură și dragoste. Mama este cuvânt, libertate, dor – în ultima instanță univers”. [12, p. 7]. Căci într-un „gând” al său, Grigore Vieru va vorbi despre faptul că „cea mai veche carte din lume este o mama, cea mai frumoasă carte din lume este o mamă”. Rămas fără tată, „Mama mea viață-întregă/ A trăit fără bărbat./ Singurei eram în casă./ Ploi cu grindină când bat” (poezia *Autobiografică*), „bunătața primordială” a lui Vieru „se sprijină pe arhetipul” mamei, ca simbol matricial. „Grigore Vieru prețuia mult și ținea la mama sa, căci ea era unică. Ea singură împlinea rolul de tată și de mamă. Și pentru acest fiu, pierderea mamei era ca pierderea vieții sale: „*Mă rog de ține, munte/ Cât zboru-o să mă poarte/ Sărută ochii mamei/ Și-o apară de moarte*”. Căci „poezia lui Grigore Vieru despre mama are o misiune și un efect revoluționar. În multe poezii este anume și numai mama Dochța de la Pererăta, prin referirea la care autorul exprimă sentimentele adânci și puternice, care sunt și ale noastre și ale tuturor: „*Eu înaintea mamei/ am suflet vinovat - / iubirea pentru dânsa/ cu brațul am furat...*” [13, p. 15].

Căci „la Grigore Vieru, mama întreține, pe plan concret biografic, amintirea vie a tatălui („Iar buzele tale sunt, mamă,/ O rană, tăcută mereu/ Mereu presărată cu țărna/ Mormântului tatălui meu” – *Buzele mamei*), ca să devină, în aria viziunilor mitopo(i)etice, un mare simbol al Memoriei... [3, p.50].

Atât timp cât există Mamele, nici ființă, nici lucrurile și „nici țara” nu este săracă, prezența, sau cel mai bine zis omniprezența ei („în ram, în râu, în toate”) valorizând totul în univers. Sensul ontologic al motivului este învederat: cu cât iubim Mama (cu cât considerăm, filosoficește, principiul matern al tuturor lucrurilor lumii) cu atât suntem, [3, p.44] „Dincolo de roua macului de floare/ Răsar ochii mamei, steaua ce-o să zboare// Dincolo de cerul ochilor tăi, mamă, - / Valurile marii, codrii de aramă// Iar pe valuri – steaua. Și pe frunza poamei - / Tremurândă, umbră sufletului mamei// Trist de ce-aș fi oare și cu gura mută?! Valul mă cuprinde, frunza mă sărută!” (*Valul, frunza*).

Bustul lui Grigore Vieru, pe Aleea Clasicilor din Chișinău

Grigore Vieru, omagiat la Iași

La Iași, omagierea lui Grigore Vieru, la ceas aniversar, a fost la înălțime, demonstrând că poetul basarabean se bucură de aprecieri într-o adevărată Capitală a culturii europene.

Sub genericul „In memoriam Grigore Vieru”, s-a desfășurat o manifestare ajunsă la ediția a XII-a.

Aceasta a început la bustul lui Grigore Vieru din Copou, cu participarea oficialităților locale (Prefectură, Primărie), dar și a unui public numeros, între care academicienii Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Vasile Tărățeanu, Ion Hadârcă, poeții Nicolae Băciuț, Daniel Corbu, Cassian Maria Spiridon, Valeriu Stancu, Lucian Vasiliu, Dumitru Crudu, Emilian Marcu, Adi Cristi ș.a., care au vorbit despre viața și opera lui Grigore Vieru.

La bustul poetului din Copou, au fost depuse coroane și jerbe de flori.

Sala Diotima a Casei de Cultură „Mihai Ursachi” a fost apoi locul în care s-au rostit amintiri despre Grigore Vieru, s-a vorbit cu mare pătrundere despre poezia sa (Nina Corcinschi), s-a recitat poezie de Grigore Vieru

(actorul George Marici), s-a cântat pe versurile poetului (cantautorul Cezar Popescu), s-au prezentat noi apariții editoriale legate de Grigore Vieru (volumul *Trandafirul Singurătății / La Rosa della Solitudine*, de Grigore Vieru, în traducerea scriitorului italian Francesco Altieri - Marioara Vișan (Ivrea-Italia).

Nicolae Băciuț a conferențiat despre „Sentimentul de neam în poezia lui Grigore Vieru” și a susținut un recital din lirica acestuia.

Dumitru Crudu, unul dintre semnatarii unei scrisori deschise către Grigore Vieru în 2005, a declarat că astăzi nu ar mai semna o astfel de scrisoare, afirmând că-și toarnă cenușă în cap, comentând totodată cu rafinement critic poezia lui Grigore Vieru.

A fost o atmosferă în care poezia lui Grigore Vieru a fost la ea acasă, înțelegătoare cu cei care o acuzau că e lipsită de modernitate, dar care n-au înțeles că pe Grigore Vieru nu-l interesa modernitatea, ci eternitatea.

Artizanii reuniunii „In memoriam Grigore Vieru” au fost Filomena și Daniel Corbu, Adi Cristi. (S.B.)

Vatra veche dialog

DUMITRU ICHIM
„Orice om este un cuvânt rostit al Cuvântului ca Logos”

-Ce a fost dincolo de atmosfera de poezie din familia dvs., dincolo de copilăria poeziei, de poezia copilăriei?

-Oare de ce întotdeauna m-am ferit de interviuri? Mi-am pierdut mulți prieteni care au crezut că, Doamne ferește, o fac din mândrie. O fi vreo idee preconcepută? Nu cred. Poate că în subconștient ai o lume a ta, o insulă numai a ta, o Grădină din care ai fost alungat, sau acel continent care s-a scufundat în adâncurile tale de cimitir albastru. Sau poate depinde foarte mult și de cel care te întreabă. Un politician așteaptă de la tine explozii neașteptate de artificii și un critic literar te întreabă de cauzele care au stat la baza sistemului tău. Dacă dumneavoastră, domnule Băciuț, nu ați fi fost poet nu cred că m-aș fi putut deschide cuiva sau deschide poarta Grădinii din care timpul geografic, da, timpul geografic ne-a alungat. Despre celelalte dimensiuni ale timpului aspațial, dar kairotic, în același timp, vom vorbi poate cu altă ocazie.

Ce a fost dincolo de atmosfera de poezie? Ceea ce ar părea că ar fi ceva tautologic, pentru mine dincolo de dincolo a existat numai dincolo. Cum vine asta? Întotdeauna limba română are suplețea și inefabilul din care povestea apelor își toarce și curcubeul, dar și negura cosmogonică. Uite, acest adverb „dincolo”, pe care abia l-ați folosit, câte profunzimi poate să ne reveleze! Pentru precizarea locativă ar fi suficient „acolo”, sau, amintindu-ne de „întru” al lui Noica, acest „într-acolo”, dar→

NICOLAE BĂCIUȚ

limba noastră are pe acest „dincolo” cu care se începe tărâmul celălalt. Unde spațiul fizic al fiecărui lucru ajunge la limanul unui acolo, vine prepoziția „din” care dă lucrurilor orizontul metafizic al ontologiei (on, ousa, on). „Științistii” măsoară viața omului de aici până „acolo”. Acolo este sfârșitul omului, în cazul acesta omul fiind un animal vorbitor, spre deosebire de un animal behăitor sau grohăitor. Dar, observați dumnea-voastră, ce orizonturi filosofice și teologice pot fi percepute de subtilitățile limbii române? Fiecare lucru are un acolo sau mai mulți de „acolo”, depinde de cine, de unde/ spre unde e privit acest sfârșit atât de categoric în poziționarea lui spațială. Spațiul fizic al oricărui lucru material sfârșește în „acolo” din punct de vedere geografic, geometric și chiar biologic. Dar sfârșitul fiecărui lucru finit are și cealaltă parte, are un „dincolo”, pe care nu o putem nega. Dacă am putea să o negăm, să spunem că finitului îi lipsește această parte de „dincolo”, pentru că nu o putem percepe, ci doar o intuim că există, atunci am ajunge la aberația că lucrurile finite sunt infinite. Deci, noi percepem pe „acolo” ca efect, dar efectul acesta spațial are o cauză pe care doar o intuim. Vorba lui Voltaire: „vād ceasul și mă gândesc la un Ceasornicar!”. Efectul te duce direct la o cauză, iar „acolo” implică și partea nevăzută a unui „dincolo”. Jose Ortega y Gasset folosea imaginea unui măr căruia îi vedem doar acest „acolo”, dar nu putem să-i negăm un „dincolo”, deoarece vorbim de un lucru tridimensional, iar nu de ceva din geometria plană.

Nu contează, domnule Băciuț, cam cum ar trebui să fie un interviu, dar eu m-am bucurat de felul cum ați pus întrebarea: „Ce a fost dincolo de atmosfera de poezie...”. Răspunsul, parțial, l-am exprimat mai sus, dar mult mai bine este exprimat prin poezia „Puiul de Șarpe”:

PUIUL DE ȘARPE

Râul copilăriei mele
era puiul de șarpe,
îmbrăcat în păreri de argint
și solare inele.

Cât îi plăcea
de-a ascunsul cu mine!
Când părinții nu ne vedeau

curgeam amândoi,
prin necositele ierbi,
pe furiș,
ay, ya, ya, ya
...necositele ierbi,
spre comorile lui!
Flăcări rotunde -
rubinele din smeuřiș
și câte agate,
cu noaptea în fagur!
Rugii de mure
spre noi se-nchinau
pân' la pământ
vistiernici!

„Iată,
îmi spunea puiul orfan,
acolo-n adânc de pădure
apusu-i dumbravă de cerbi
slujind Sfintei Vineri,
acelea-s palatele ei
cu balcoane suflate în aur,
dar grijă să ai că la poartă
de strajă e, fără de lanț,
un balaur.”

Îl băgam în sân
și-mi ieșea prin buzunare
poznăș și răzând,
era ca vorba mamei de blând.
De-mi era sete
mi-arăta zămosul burete.
Și ce caraghios...!
Râdeam amândoi,
până dincolo de soare,
când „pălăria șarpelui”
și-o puneă pe-o ureche pe dos.

Cât o fi fost de târziu
când cu dor de pădure
cătore mine a curs înspre școală?

...în rest nu mai știu.
Printre-mpăiatele păsări,
și alte
materiale didactice,
din acele zile,
ni l-au adus în clasă -
o foaie uscată despre reptile.

Dar eu plângeam și la nimeni n-am
zis
de râul oprit, de râul ucis...”

În această poezie e întreaga mea copilărie care și-a lăsat în sufletul meu metafora ei ca un „dincolo”. Cât mi-a fost frică să merg la școală, tot nu am scăpat. Erau acele coridoare lungi, ca în poezia lui Bacovia, mirosind puternic a motorină, iar pe unul din ele erau dulapurile cu sticlă,

Poetul, părintele Dumitru Ichim, în mijlocul membrilor „Asociației Culturale Române” de la Hamilton, Canada

înalte până la tavan, iar pe rafturi tot felul de minerale și, ca o paranteză, îmi amintesc sferile strălucitoare ale lui Magdeburg, pe care tovarășa profesoară ni le-a adus în clasă la ora de fizică. Avea și o pompă, i-a scos aerul și după aceea ne-a spus, așa arăta poza din manual, că îți trebuie două perechi de cai de o parte, și alte două perechi de cai de partea cealaltă și tot nu pot să le desfacă. Năzdrăvan și pus pe șotii, am ridicat degetele și i-am spus profesoarei că eu nu cred. În loc să zâmbească și să treacă mai departe, m-a luat în serios și m-a chemat, împreună cu Gelu, colegul meu de bancă, să încercăm. Aparatele erau vechi și, spre mirarea și hazul tuturor colegilor mei, le-am desfăcut, unul trăgând la dreapta, celălalt la stânga. I-a trebuit nu știu cât timp profesoarei, destul de jenant, să le explice că pompa era prea veche etc. Dar ce nu erau în acele dulapuri misterioase, pe rafturi, dincolo de sticlă?! Insectare cu fluturi și tot felul de insecte curioase sau borcane pentru lecțiile de zoologie, iar sus pe dulapuri mărețe și viu colorate - tot felul de păsări împăiate, iar printre ele era și un pricăjit pui de șarpe la care mă uitam cu milă. Spre deosebire de reptilele care pot înspăimânta, eu pe acest pui de șarpe îl întâlneam când mergeam la fânăț fie la Osoi, fie la Sălătruc, fie pe Cărăboia. Ca tematică poate să ne amintească de „Moartea căprioarei” a lui Labiș, dar pentru mine era simbolul raiului pierdut, dar ale cărui miresme s-au răspândit prin tot sufletul meu, curat și nevinovat, și așa au rămas pentru că sufletul nu îmbătrânește niciodată. „Puiul de șarpe” era frate cu „puiul de om”. Evident, nu pot explica poezia, pentru că nu este un discurs politic, dar ea explică exact ceea ce vreau să vă răspund la întrebarea pusă.

Inedit

BLESTEMUL CHINEZESC

- MEMORIILE UNUI
AMBASADOR „ROȘU” -1997
(X)

După ce a trecut valul pustiitor al marii năvăliri tătărești, aidoma cu cele care l-au precedat de atâtea ori în lungul șir al veacurilor, lăsând în urma lui mormane de cadavre și așezări umane distruse cu sălbăticie, regele Ungariei, reinstalându-și din nou stăpânirea peste meleagurile pustiite de tătari, a găsit, ca și la cucerirea dintâi a Transilvaniei, și în valea Rodnei, pe vechii băștinași valahi, pentru care năvălirile popoarelor războinice și nomade nu erau o noutate surprinzătoare, ca pentru bieții coloni aduși din Flandra cea îndepărtată ca să-și găsească moartea cumplită în Transilvania, ci era, de la formarea lor ca neam, un fel de rânduială firească a lumii, de care învățaseră să se ferească căutând adăpost în munții și pădurile lor, prin care războinicii călăreți nu cutezau să se aventureze, căci ei erau oameni din stepă, pentru care munții și codrii erau groaznice scorniri ale diavolului, de care era bine să te îndepărtezi cât mai repede.

Iar amintirea groaznicelor întâmplări de la Rodna a făcut ca pe aceste pământuri aspre, în munții din nordul Ardealului, unde se află trecătorile prin care s-a revărsat năvala cea mare a hoardei tătărești, dintre care cea mai însemnată a și rămas cu numele de „Pasul Tătarilor”, nu s-a mai putut realiza nicio colonizare de proporțiile celei dintâi, căci s-a dus vestea până hăt departe în lume că ele sunt situate chiar lângă pragul Morții. Așa că Valea Rodnei a rămas, așa cum e pomenit de atunci în vechile hrisoave, *Districtus Valachorum*, în care au fost recunoscute și unele prelungiri ale stăpânirii domnitorilor Moldovei, ca aceea a lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș asupra Rodnei și Ciceului, ca o adevărată confirmare a faptului că cea mai bună apărare a acestui colț al furtunilor de pojarul care amenința dinspre Răsărit era puterea domnitorilor Moldovei, în timp ce puterea colonilor aduși din Apus s-a consolidat în jurul cetății Bistrița, unde s-a constituit un *Districtus Saxonicus*, binecuvântat cu privilegii acordate cu dărnicie de regii Ungariei, privilegii care nu-i priveau

în niciun fel pe băștinașii valahi, declarați iobagi ai orașului Bistrița. Și iobagi au rămas până în mijlocul secolului al XIX-lea.

Dar dacă pe meleagurile cu dealuri blânde, acoperite pe culmi de păduri dese, menite să ocrotească aceste meleaguri binecuvântate de vânturi, plantate pe coaste cu vii care dau rod excelent aici, aproape de limita nordică a viței de vie, și cu livezi de pomi roditori, iar în văi cu zone agricole bine îngrijite, colonii, cu centrul comunității din acest spațiu stabilit la Bistrița, aveau nevoie în primul rând de mână de lucru ieftină, la nord-est, în așezările umane ghemuite în văile munților, între păduri nesfârșite și pâraie năvalnice gonind spre Someșul Mare, era nevoie de oameni dispuși să dea piept cu eventualii năvălitori, adică de oameni lăsați să aibă în lume o situație care merita să fie apărată. Imperiul Habsburgic, care și-a întins stăpânirea asupra Transilvaniei în 1688, și era clădit nu numai pe forța armelor, dar și pe calculele minților luminate, și-a dat seama curând că în colțul nord-estic al Ardealului se pot prăvăli asupra Imperiului surprize neașteptate și neplăcute și s-a gândit să asigure la porțile Someșului Mare, în vechiul *Districtus Valachicus*, statornicirea unor măsuri cu grijă calculate pentru a-i transforma pe băștinașii valahi în apărători ai acestui colț al furtunilor de unde nu se putea ști niciodată când se poate prăvăli o nouă amenințare. Această idee a fost confirmată în anul 1717, când pe aici au răzbit din nou în Transilvania tătarii, prădând cu sălbăticie și lăsând în urma lor dezastru. Poate că această năvălire a făcut Curtea de la Viena să treacă la concretizarea ideii de a apăra mai bine colțul de furtuni din nord-estul Ardealului și să treacă în 1762 la înființarea Regimentului 2

românesc de graniță, cu garnizoana la Năsăud, și să acorde grănicerilor și familiilor lor privilegii care în schimbul serviciului militar îi scuteau de iobăgie și acordau comunităților satelor grănicerești stăpânirea ogoarelor lor și folosirea pădurilor care se întindeau în jurul lor, care au făcut posibilă ridicarea economică a acestor sate, deschiderea pe cheltuiala lor de școli în limba română, crearea unor focare de cultură și apariția unor eminente generații de cărturari care constituie și azi mândria urmașilor.

Din păcate, strămoșii mei au trăit mai la sud de acest *Districtus Valachicus* unde românii au devenit liberi, scăpând de iobăgie în schimbul serviciului de grănicer, încă din secolul al XVIII-lea dobândind posibilitatea de a-și orându-i după necesitățile lor reale viața obștească, activitatea economică și focarele culturale, mai la sud și de *Districtus Saxonicus*, în care precumpăneau satele românești a căror populație era supusă iobăgiei față de cetatea Bistrița, dar obligațiile ce decurgeau din această stare erau măsurate de diriguitorii cetății cu cumpăt rațional, traducându-le doar în unele munci obștești folositoare și pentru iobagi, cum e construirea de drumuri sau de canale pentru reducerea pericolului inundațiilor, și într-o arendă în produse agricole pentru ogoarele considerate proprietate a cetății și date în folosință lor ca *alodii*. Nu, strămoșii mei nu au trăit nici măcar în acest *Districtus* în care s-ar fi bucurat de o situație mai favorizată (și în care tatăl meu s-a mutat ca să învețe meserie și nici nu l-a mai părăsit), ci au trăit în marginea lui, de unde începe marea de lut și de humă a Câmpiei ardelenne și începeau și marile moșii ale *nemeșilor* și o iobăgie care semăna mai mult a sclavie căci – așa cum a constatat personal Iosif al II-lea cu prilejul călătoriei sale din 1773 în calitate de coregent al mamei sale, Maria Tereza, nemeșii din Ardeal nu respectau nici măcar reglementările urbariale ale Împărătesei, cuprinse în regulamentul urbarial *Certa puncta* din 1769. Iosif al II-lea a constatat că în timp ce legea amintită prevedea pentru iobagi 4 zile de robotă pe săptămână în slujba nobilului, cu brațele, sau 3 zile cu vitele, nelăsându-le liberă pentru nevoile lor nici o singură zi, dar le →

FRANCISC PĂCURARIU

M-aș îmbăta de ziua mea

M-aș îmbăta de ziua mea,
Mi-aș îmbăta singurătatea
Și soarele l-aș îmbăta,
Mi-aș face criță puritatea

Și-aș tăvăli-o noapți la rând
În spume dense de șampanii,
Cu îngeri beți colaborând,
Să-i facem dragostei campanii.

M-aș îmbăta, dar n-am amici,
Niciunul nu-i să bea cu mine!
Doar mușuroiul de furnici
Și-un roi de viespi sau de albine?!

Nici diferențe nu mai fac
În tot ce mișcă, tot ce zboară,
Aghesmuită vreau să zac
Să-mi cârâie la cap o cioară.

M-aș îmbăta, de ce să nu?
M-aș îmbăta pentru senzații,
M-aș îmbăta cu eu și tu
Și-apoi să ne pupăm ca frații.

Să n-am habar de ce iubesc,
De ce-i așa frumoasă viața,
Să uit de ce îmbătrânesc,
De ce îmi fură anii hoața,

M-aș îmbăta, dar n-am cu ce!
Prin aer zboară sticle sparte,
M-aș îmbăta cu orișice,
Dar nu mi-am pus nimic deoparte.

M-aș îmbăta cu-adevărat,
Numai o dată, nu se pune,
De tot ce sunt, despovărat,
Să fiu, m-aș îmbăta pe bune.

Aduceți vinul cel mai vechi,
Să bem de ziua mea, cu toții,
Să tragem țara de urechi,
Să nu mai tolereze hoții.

M-aș îmbăta, m-aș îmbăta,
Căci adevărul e-n beție,
M-aș îmbăta de ziua mea,
Aș bea cu tine, Românie,

S-avem iar fluturi în stomac,
Idei năstrușnice, zălude,
Să ne-mbătăm, că e de leac,
Cu prieteni și dușmani și rude.

M-aș îmbăta, aici, sub nuc,
Cu frunzele de toamnă brună,
Însingurată ca un cuc,
M-aș îmbăta cu suc de prună.

V-aștept să umplem locul tot

Într-o beție-autumnală;
Avem cu toții drept de vot
Pentru o țară terminală!

M-aș îmbăta adeseori,
Ca să nu mai disting mizerii,
Nici vameși, nici violatori,
Nici nedreptățile puzderii.

Și uite-așa să ne-mbătăm
Ca delincvenții, pân' la vomă,
Poate curaj am căpăta,
Sistemul să-l bagăm în comă.

Și totuși beau de ziua mea
Veninul pur al nedreptății
În suc amar de foi de stea.
(Nectarul care-l beau poeții).

EMILIA AMARIEI

BLESTEMUL CHINEZESC

→pretindea o dijmă din produsele lor agricole (pentru a căror dobândire nu aveau răgaz) precum și alte sarcini precum *census*, *munera* și alte sarcini indirecte, mergând de la vin, în, cânepă și animale de casă de tot felul, până la mere pădurețe pentru oțet, pături, șei, piei de animale sălbatice, lemne și multe altele.

Oamenii de pe pământurile pe care au trăit strămoșii mei au cunoscut deci din plin nemiloasa apăsare a unor stăpâni nesătui, față de care chiar și viața sclavilor părea vrednică de a fi dorită.

Până spre bătrânețe, citind mereu cu mult interes cărți de istorie, încercând să înțeleg câte ceva despre realitățile lumii din care mă trăgeam, mi-am pus adeseori întrebarea: oameni azvârlți în iadul iobăgiei ardelen, cu chinuri născute în mințile stăpânite de orgoliul că sunt singurii stăpâni ai lumii pe care o stăpâneau, pe care nimeni nu-i poate limita în înfăptuirea celor mai demențiale capricii, ale nemeșilor care au

stăpânit Ardealul cu disprețul din care izvora cea mai bestială cruzime și totala lipsă de omenie, cum au putut rezista unei asuprii atât de lipsită de rațiune și de măsură umană, cum de nu și-au luat lumea în cap, răzlețindu-se care pe unde putea.

Și ajungând să citesc unele cărți mai vechi despre pedepsele îngrozitoare la care erau supuși nenorociții iobagi prinși în timp ce încercau să fugă de pe melegurile lor natale ca să scape de viața de câine pe care le-o hărăzea stăpânul acelor pământuri ca și al lor, al celor prinși, am înțeles că pentru cei mai mulți dintre cei asupriți moartea lentă la care erau supuși, storcându-le ultima picătură de putere din trupurile lor sleite și ultima picătură de sânge din venele lor le-a părut strămoșilor din adâncul veacurilor preferabilă tragerii în țepă sau frângerii pe roată.

Și, ca să spun drept, am rămas cutremurat că acești oameni ținuți sub amenințarea celor mai cumplite pedepse pe care mintea bolnavă a unor sadici cumpliți le-a putut scorni, au răspuns acestor crunte amenințări

și orgoliului demențial al nemeșilor nu numai supraviețuind, dar și izbucnind în nenumărate răscoale, luptând cu un curaj de necrezut, și răbdând, după înfrângere, moartea în chinuri groaznice cu demnitatea cu care Horea a îndurat frângerea pe roată fără un vaiet, și Gheorghe Doja arderea pe tronul de fier fără un țipăt, pentru a le lăsa generațiilor care urmau pilda că oamenii sacrificați pentru că s-au ridicat pentru dreptate nu pot fi înfrânți în sufletul lor.

Așa s-a făcut că Ardealul nostru se numără printre acele locuri sfinte ale lumii în care oamenii s-au răscolat pentru dreptate și pentru drepturile lor de oameni de nenumărate ori în cursul veacurilor, fără a se lăsa doborâți și preschimbați în robi de înfrângerile pe care le-au suferit întotdeauna, fără excepție, și de represaliile groaznice îndurate după fiecare înfrângere, și la cea dintâi nouă nedreptate foarte umilitoare au cutezat să se ridice din nou cu coasele și topoarele lor împotriva stăpânilor lor apărați de oștiri întregi de slujitori și oșteni înarmați până în dinți.

PENTRU UN STUDIU ANTRO- POLOGIC AL IGNORANȚEI FIINDULUI CELUILALT (III)

Motto: *Singurul bine este cunoașterea, singurul rău este ignoranța.* (Socrates)

Bogăția materială peste măsura bunului simț, a unora dintre membri lumii, a fost, întotdeauna, calea degradării majore a omului, ignoranța depășind limitele bunului simț, conștientizarea societății față de valorile omului elevat. Bogăția celui frustrat duce la infatuare și libertinism. Lipsa unei activități adecvate dezvoltării intelectuale produce dezechilibrul și demența. Despre aceste întâmplări ale existenței lumii, în care au apărut bogați și săraci, Corneliu Mircea, un gânditor profund al filosofiei omului existențial, un element în două stări, conștient când știe pentru ce administrează întreaga sa energie activității depuse și inconștient când întreaga sa energie este canalizată acțiunii de înavuțire, scria, accentuând că fapta momentului existențial poate fi însuși destinul *necesar-întâmplător*:

„Mulțimile lumii (întemeiate) sunt alcătuite, desigur, din elemente: dintr-o cantitate variabilă de elemente care se smulg fiecare, cu fiecare nouă clipă, din neantul contradicției, evoluând nivelic și limitându-se cu fiecare nou eveniment, până la punctul final al ființei supreme (și solitare).” (Mircea, 1980:179)

Ca stări frecvente ale situației materiale precare ale membrilor societății actuale, a sfidării continue a existenței celor mulți, de către cei puțini, egoismul și izolarea au devenit forme de agresiune periculoase ale ignoranței. Pe aceste stări de fapt fără sens în viața oamenilor planetei mizează doritorii de dezastru mondial. Și unele mișcări religioase, al căror scop nu este pacea și buna dezvoltare liberă a societății omenești, pot fi activ folosite de anumite grupări politice sau paramilitare în destabilizarea unor comunități sociale zonale de mari dimensiuni. La conducerea acestora, studiile și cercetările de situații au condus la concluzia că s-au aflat și se află indivizi destabilizați social, ignoranți ajunși la guvernare prin fel de fel de împrejurări josnice,

demagogice, cu ajutorul celor care aleg. Constituindu-și grupări de susținere, cu aceleași convingeri ca și ale lor, rupti de mediul familial, stăpâniți de durerea egoismului, a complexului de inferioritate, nu au făcut altceva decât, într-un timp prielnic punerii în aplicare a planului lor diabolic, să declanșeze agresiune și, în momentele grele, pline de tensiune, să dezdădăcească familia. Este foarte adevărat, dacă familia este puternică, are un mare rol de moderare a năzuințelor agresive ale individului, situând continuu, ca primordială, creșterea și educarea în pace a copiilor. Demagogia, privind protecția familiei în unele societăți capitaliste europene, este o realitate a ignoranței și a divagațiilor ordurii. Cu câtă ușurință poate fi prins în mrejele manipulării un individ izolat, ignorant, lipsit de familie, de cei cărora și-l doresc ca *pion* în marea masă a jugului vieții măsurate și arbitrar cunoscute. Izolarea, lipsa de comunicare, netransmiterea sentimentelor unul față de celălalt au dus, întotdeauna, la destrămarea familiilor. Ignoranța i-a împins în dezastrul distrugerii propriilor lor vieți. În concluzie, o familie chibzuită, experimentată și supusă înțelegerii cazurilor iminente ale vieții, comunică și poate sensibiliza atitudini și reazeza pe fâgașul bun o situație.

Ne mai putem oare întreba ce este perfecțiunea?

Se poate da un răspuns acestui gen de atitudine?

Eu cred că nu. Să nu uităm că suntem obiecte la îndemâna unor forțe pe care în sinea noastră doar le bănuim, însă nu le vom putea identifica niciodată. Elevatul le poate însă imagina. Aș putea spune că perfecțiunea nu se găsește printre oameni, ci undeva, într-un loc, pe care noi nu îl știm și nu îl aflăm în toată viața, cât o trăim pe pământ. Mi-a venit în minte o scenă istorică, privind familia tânără, neașezată încă

pe fâgașul ei, tocmai faptului neîncrederii unuia în celălalt. Cât de deosebiți suntem în gândire, în fapte, în chibzuință, dar câtă putere putem avea dacă, în mersul nostru prin viață abordăm comunicarea. Prin memorie involuntară, declanșată în acea discuție de la popotă, Gheorghidiu narează faptele retrospectiv, în jurnalul de campanie, aducând într-un timp subiectiv experiența sa erotică. În realitate, el nu are niciun motiv de divorț, decât suspiciunea. Trăiește o dramă a unui crez al lui pe care îl repetă ori de câte ori are ocazia : „cei care se iubesc au drept de viață și de moarte unul asupra celuilalt”. (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste...*). Intelectual fiind, Gheorghidiu greșea fără să chibzuiescă, intoleranța urgisea lăuntru său, imaginile i se spargeau în imagini ireale, iar timpul îi devenea dușman.

gUn rezultat al unei iubiri lipsită de comunicare. Între el și Ela începuseră, la un moment dat al evoluției căsniciei lor, să nu mai existe aceleași sentimente, pe care credeau ei că le-au avut de la început. Poate chiar relația lor de iubire nu a fost așa cum și-a imaginat-o Gheorghidiu, ci doar un sentiment de apropiere primară din partea Elei și chiar a lui pe care o vedea ca pe un obiect al timpului lui cu care dorea să se răsfețe. Iubirea ne-o descoperim în timp, pasiunea este un sentiment abrupt, câteodată prea periculos pentru existența noastră. Ceea ce este pasional nu este, întotdeauna, sfârșitul agreeat al conștiinței noastre, ci poate fi doar o dorință trecătoare. Experiența propriei cunoașteri, iubirea oarbă, fidelă, nu îi dă posibilitatea să conștientizeze și să înțeleagă că oamenii nu pot fi, din felul lor, toți superiori. Iar superioritatea, în multe din cazurile studiate și cercetate, a dus la egoism, un pas spre ignoranță. Spun aceasta, exemplificând cazuri analizate, cu rezultate bine cunoscute. Intelectualul, care ajunge la limita unui bun simț al desăvârșirii, așează pe trepte bine gândite întreaga sa viață atât familială, cât și profesională, și știe să exceleze în amândouă. O viață în care generozitatea, bunătatea și tandrețea se cuplează în legitimă existență →

Prof.univ.dr.

ȘTEFAN LUCIAN MUREȘANU

fac din cel aplecat spre cunoaștere (munca de cercetare, cea de laborator, munca savantă) să dea rodul muncii de care să se poată bucura atât el, cât și cei din jur, adică oamenii de pretutindeni, indiferent de etnia sau condiția lor socială și, mai ales, făptura căreia din dragoste (*dragoste* putem numi, fără a greși, nu numai momentul procreării, când ne dăruim cu totul unul celuilalt, ci întregul timp pe care bărbatul și femeia îl stau împreună, vorbindu-și, admirându-se, dăruindu-se), i-a dat viață. Un astfel de intelectual nu se poate numi egoist.

Darurile au o semnificație a lor care trezesc din cămările inimii sentimente.

Am cunoscut oameni care au cedat profesiei, în contra vieții de familie, dar aceștia au singularitatea lor, lumea care i-a dezrădăcinat de lume. În cercetarea profundă a științei apare egoismul și nimeni nu ar trebui să contrazică acest fapt real. Mai sunt și cei care s-au lăsat în stăpânirea viciilor, neputincioși să se mai redreseze vreodată.

În interiorul nostru, se produc o mulțime de transformări de care nici nu ne dăm seama:

”Luciditatea sau claritatea conștiinței reprezintă capacitatea de diferențiere în câmp a părților sale, pe care le dezvoltă în luminozitatea acestuia, inserând între părți umbre de spațiu și intervale de timp. (...) ...am putea considera că experiența își creează spațiul reprezentării deschizându-se în timp.

Câmpul conștiinței nu ajunge la maximul organizării sale verticale decât atunci când se distanțează de materie (instantaneitatea timpului spiritului, spunea Leibniz), pentru a se constitui într-o structură care dispune de destul timp pentru a accede în libertate.” (Ey, 1983:139)

Numai cei care ne-au cunoscut destul de bine, înainte și după mersul înainte al evoluției noastre, au putut observa dacă acele schimbări au fost sau nu în favoarea dezvoltării noastre fiinduale, dar și în ceea ce au însemnat legături evolute cu cei care ne-au însoțit în viață.

Suntem o parte a unei imagini dintr-un timp al așezării imaginilor, dar dacă egoul nostru nu s-ar fi putut încadra timpului existențial al mărturisirii eului cosmic, atunci ar fi fost cuprins de eferescența

neîmplinirilor și numai desprinderea de teluric ar fi putut elibera, într-un timp al încercărilor urcării treptelor nivelice, eul care se îndrepta spre matricea lui din Univers.

Câteodată, mă simt singur în lumea nevoilor și a ignoranței lumești. Îmi trec mereu prin minte timpurile pătimirilor care nu au încetat și nu vor înceta nicicând, pentru că, părăsit de toate amintirile mele și cu nevoia de a gândi spre o altă viață, mărturisesc.

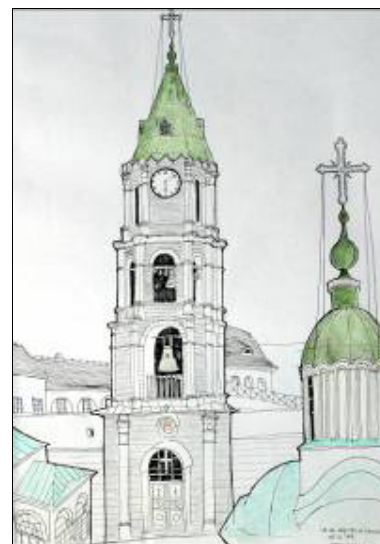
Familia pe care mi-am format-o, ca dar al vieții de pe pământ, mi-a oferit întotdeauna elanul, iubirea și liniștea punerii în pagină a tot ceea ce a putut însemna pasiune a scrisului, a gândirii pozitive și a expunerii argumentate a tot ceea ce am gândit. Mă calific, așteptând ca eul meu să se înalțe și, trecut prin cele nouă reveniri, să își ocupe, pentru totdeauna, locul în infinitul, neștiutul Univers:

”Istoria omenirii nu se desfășoară nici în lanț, nici în scară, ci (...) ca un arbore care-și înalță necontenit vârful și crengile apropiate, dar își lasă în urmă, tot mai în urmă, celelalte crengi, unele aproape chiar de pământ, și în același timp, multe din ele se usucă sau se rup și se desprind pentru totdeauna de trunchi”. (Traian Herseni, 1982:363)

Am trăit ca om într-o lume ca toți cei care și-au desăvârșit puțința prin mărturisire și pot explica acest fenomen comportamental al ignorantului, acea persiflare a ideilor altuia, a imposibilității lui de a conviețui în comunitate.

**Dan Corneliu, Muntele Athos. 2000
de trepte spre Schitul Sf. Ana**

**Dan Corneliu, Muntele Athos.
Mănăstirea Pantelimon**

În fața ta, îi spuneam celui damnat ignoranței, punct în viața mea, nu voi să mă plec doar pentru faptul că în momentul acesta al vieții, al unui timp care va trece și muri cu tine, celestul s-a întunecat și te-a dat să-mi umbrești zorile.

El era *datul* dat pentru prea mult cât umbra proprie îl tolera, era o pierdere care, odată cu dezintegrarea prin moarte, lumea îl uita: azi ești, dar mâine cine știe în ce părți cenușa ta se va împrăștia de urgia râului pe care l-ai chibzuit în inima fiindului tău. Ignorantul varsă veninul urii profane, a neputinței construirii propriei existențe, iar fierea lui se va revărsa, amărându-i sângele, amarul îi va secătui inerta fire osândită:

”Fiecare element devenit este cu adevărat *unul*, numai unul; fiecare unul devenit și dimensionat ființează cu adevărat, dincolo de fiecare altul (*devenit*) și dimensionat, la rândul-i.” (Mircea, 1980:83)

Ignorantul se distruge prin neștiință, prin ignoranța față de neștiut și, când se apropie de cunoaștere, lumina îl orbește pentru neputință și infatuare atunci, gândurile celui scăpat de urgia planului lui diabolic se înalță împlinite spre știutul Universului, unde matricea așezării îi așteaptă încărcătura inițierii sale.

Când timpul trece, vremea lumii aceluia, care biciuiește zorile celui inițiat cu sfichiul geruit, se afundă în teluricul neumbrit și se pierde în ascunsul funebru al criptei de unde nu se mai poate ridica, niciodată.

Asterisc

Memorialistică

Jurnalul lui Mihail Sebastian

(1907 - 1945)

Volumul memorialistic „Jurnal 1935-1944”, de Mihail Sebastian, înfățișează una dintre cele mai tulburătoare panorame ale vieții politice și artistice din România primei jumătăți a secolului al XX-lea. Veritabilă capodoperă a literaturii-document, cartea a fost obligată de condiții neprielnice și explicabile prudențe să aștepte o jumătate de secol momentul primei sale apariții. În anul 1997, George Pruteanu remarcă: „Cinci sunt <<temele>> acestui jurnal, unul dintre cele mai unitare și mai impresionante din câte are literatura română: muzica, literatura proprie (zămislire și retrospecție), antisemitismul, iubirile și războiul”.

Mihail Sebastian își începe jurnalul la nici 28 de ani, în februarie 1935, când se află într-un „ceas greu”, datorită crizei care fusese declanșată, cu un an înainte, de scandalul iscat în jurul romanului „De două mii de ani” și al șocantei prefețe a lui Nae Ionescu care justifica teologic antisemitismul. Complexitatea jurnalului este impresionantă prin descoperirea câtorva niveluri atât de distincte încât consemnările ar putea fi împărțite în câteva jurnale. În primul rând, opera lui Sebastian este un jurnal intim, al stărilor sale interioare, al trăirilor sentimentale și al relațiilor de familie, al transcrierii unor vise de o transparență deseori stupefiantă, a unor numeroase impresii de lectură sau despre muzica clasică ascultată cu pasiune la radio sau la Ateneu. În zona jurnalului intim se descoperă la început și cel „evreiesc”, evoluând însă, datorită schimbării statutului evreilor, spre o mărturie nu numai a propriilor trăiri și dileme, ci și a dramei evreiești care se desfășoară în acești ani. Fără îndoială, este apoi un jurnal de creație, incluzând largi comentarii și subtile notații privind elaborarea textului literar, dovezi despre pătrunderea unor întâmplări și situații reale, ca și a unor ființe reale, în țesătura ficțiunii. Jurnalul intelectual și politic ocupă cel mai mare spațiu, cuprinzând aici notațiile privitoare la mediile literare și intelectuale frecventate de Sebastian, în special „foaia de temperatură” a relațiilor cu prieteni apropiați, Mircea Eliade, Camil Petrescu, Al. Rosetti, Petru Comarnescu, Eugen Ionescu, Antoine Bibescu, Teodorescu-Braniște, Radu Cioculescu, C. Vișoianu, precum și cu cei din lumea teatrală bucureșteană, regizori, cronicari de teatru, actori și tumultoase actrițe. Toate însemnările probează relații complexe și sinuoase, marcate nu o dată de tensiuni și decepții, dar și de expresii emoționante de solidaritate fraternală.

Jurnalul este în bună măsură unul de scriitor, dar nu și unul literar, autenticitatea și sinceritatea gândului exprimat având mereu prioritate. Însemnările se încheie la sfârșitul anului 1944, înregistrând și câteva luni de la răsturnarea totală a regimului din România, inclusiv prezența trupelor sovietice în București.

Dincolo de satisfacția încheierii războiului și bu-

curia supraviețuirii, Sebastian intuiește, neliniștit, semnele instalării unei noi forme de represiune care îl privesc și pe el direct, dar nu ca evreu, de data asta, ci ca individ sub un regim care, de pe acum, începe să-și creeze instrumentele de exercitare exclusivă a puterii.

Jurnalul lui Mihail Sebastian, socotit drept o operă de importanță deosebită în universul literar românesc, își menține după mai bine de 20 de ani de la publicare, calitatea de a stârni un real interes din partea cititorilor, prezentându-se ca un volum memorialistic incitant, provocator.

Fragmente: - *Aș cere vieții doar puțină liniște, o femeie, cărți și o casă curată* (7 septembrie 1935)

- *Nimicirea Cehoslovaciei am luat-o drept o dramă personală. Citeam ziarul pe stradă, cu detalii despre intrarea lui Hitler în Praga și aveam lacrimi în ochi* (20 martie 1939)

- *Presupunând că scrisul meu ar putea cândva să aibă oarecare însemnătate pentru un cititor îndepărtat, uniforma asta nu va anula orice semnificație morală?* (8 mai 1939)

- *Pe turnul Eiffel, steagul cu svastica* (16 iunie 1940)

- *Adineauri, Radio București a anunțat că proprietățile imobiliare evreiești sunt expropriate (...)* *Altădată, chiar sub legionari, antisemitismul era bestial, dar în afara legii* (27-28 martie 1941)

- *Mari explozii de entuziasm, dar și anumită rezervă. Mulți trecători care se uită cruciș la <<jidanii care aplaudă>> (...)* *Dezmeticirea României va veni când se va pune serios problema răspunderilor* (31 august 1944)

DORIN NĂDRĂU
(S. U. A.)

DESPRE SIMBOLIC ȘI
NOCTURN
ÎN LITERATURĂ ȘI MUZICĂ
DIALOG CU ROMANCIERUL ȘI
ESTETICIANUL
MIHAIL DIACONESCU
(II)

- Tocmai pentru că noaptea este un simbol polivalent, cu o excepțională forță revelatoare.

În tratatul meu *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*, respectiv în volumul al II-lea, *Ipostazele artei*, se află o amplă secțiune intitulată *Arta ca reuniune de simboluri*. În cadrul acestei secțiuni, găsiți capitolul intitulat *Simbol, analogie, antinomie și anagogie*, menit să explice modul cum văd eu chestiunea raporturilor dintre elementele disjuncte ale creațiilor artistice.

Vă rog să-mi permiteți să iau și eu o carte din raftul bibliotecii, respectiv volumul al II-lea al acestui tratat, și să mă autocitez!

Am scris că: „În Ortodoxie întreaga artă are caracter simbolic. Simbolul este un obiect, o imagine, un semn figurativ, un cuvânt, o ființă ce reprezintă în mod indirect în cadrul unei convenții determinate și în virtutea unei corespondențe de tip analogic, un alt obiect, o altă ființă, o idee, o noțiune, o calitate, un sentiment sau orice altceva. Simbolul este un substitut. El reprezintă, exprimă și semnifică. El are capacitatea de a transmite ceva dintr-o altă realitate. Transmiterea are caracter succint, incomplet. Transmiterea dezvăluie caracterul rațional și comunicabil al lumii.

Lumea în ansamblul ei are o existență rațională ce poate fi descoperită în cadrul experienței umane și al dialogului interuman. Învățătura ortodoxă subliniază în mod deosebit faptul că lumea ca operă rațională a lui Dumnezeu a fost creată pe măsura rațiunii umane în progres continuu. Raționalitatea lumii are virtualități infinite.

După doctrina ortodoxă, lumea naturală, perceptibilă prin simțuri, cognoscibilă sub numeroase aspecte și comunicabilă parțial în structurile logice ale limbajului, este un simbol al lumii supraționale. Lumea, omul, creațiile sale științifice, artistice, tehnice, instituționale constituie mediul prin care se comunică ceva,

de dincolo de ele. În lume și în om, ca chip care tinde spre desăvârșire, Dumnezeu Se comunică prin revelație naturală. Pe cale rațională și pe cale simbolică, omul poate contempla măreția, bunătatea și continua creație divină. Deși este limitat, spiritul uman urmărește consecvent, „rațiunile” lucrurilor. De aceea, teologia dogmatică ortodoxă este și simbolică. Lumea naturală ca simbol al lumii supraționale, ca realitate rațională sesizabilă în cadrul experienței umane ne solicită prin descoperiri inepuizabile în planul semnificațiilor.

Credința, puterea de judecată, sentimentul, conștiința, dorința, contribuie la completarea cu elemente noi a referințelor la existență proprii simbolurilor.

Capacitatea de semnificare a simbolurilor este universală.

Simbolul este incompatibil cu accidentalul, insignifiantul, inexpressivul, cu contingența banală. El este una dintre cele mai elevate modalități de cunoaștere și comunicare.

Pentru ca simbolul să existe este necesar ca analogia pe care el se bazează să fie sesizabilă. Sesizarea analogiei este importantă, pentru că orice simbol este polisemantic (plurivoc). Orice simbol poate fi un punct de plecare pentru variate polisilogisme. Desemnând identitatea de raporturi, respectiv asemănarea (similaritatea) dintre realități disjuncte, analogia poate fi substanțială sau structurală. De aceea, simbolul face posibilă

exprimarea unor realități pur spirituale, a unor idei abstracte de maximă generalitate cu ajutorul unor cuvinte, obiecte sau imagini care aparțin lumii fizice. În acest sens, simbolul nu este un „obiect”, pur și simplu, ci totdeauna un „supraobiect”, care ne trimite spre arcanele lumii. El este o realitate paradoxală, pentru că ni se impune prin aspecte sesizabile, perceptibile, dar și prin variate principii ascunse” (în *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*, Ediția a II-a, vol II *Teologie și estetică*, 2009, pag 256-257).

- Cunosc faptul că romanele și nuvelele lui Mihail Diaconescu sunt suprasaturate de variate simboluri ale imanenței și transcendenței. Pe seama lor, doamna Monica Dușan a publicat volumul monografic **Simbolic, metafizic și monumental în proza lui Mihail Diaconescu** (2014), una dintre cele mai riguroase și mai emoționante lucrări de critică literară din istoria culturii române... Dar eu nu doresc să discutăm despre simboluri, în general, și nici despre relația lor cu dimensiunea metafizică a existenței. Pe mine mă interesează în mod special simbolul **noptii** din romanele și nuvelele lui Mihail Diaconescu. Simbolul noptii m-a determinat să vă solicit acest interviu. Simbolul noptii mă interesează, pe de o parte – pentru că el revine atât de insistent în proza lui Mihail Diaconescu, pe de alta – pentru că el contribuie în mod deosebit la realizarea originalității acestora. Repet ... Înadins repet... Eu nu cunosc un alt prozator în cultura română de azi, care să acorde o importanță atât de mare **nocturnului**, ca temă sau motiv în ceea ce scrie.

- În artă nu există originalitate deplină. Ficare autor a învățat ceva de la alții, care l-au precedat... Artistul și arta nu ies din nimic. De aceea atitudinea tradiționalistă în artă este un fapt firesc. Vă rog să nu uitați faptul că Biserica noastră ortodoxă și strămoșească vorbește de Sfânta Tradiție ca mediu în care lucrează puterea Duhului Sfânt.

Eu mă consider un autor tradiționalist. Tradiționalismul meu este militant. Este adevărat însă că fiecare autor aspiră să creeze→

**Prof. IONEL SILVIAN
BUCURESCU**

ceva nou, original, personal, inedit, în conformitate cu ideile, convingerile și dorințele sale. Despre unele teme, idei, teorii sau creații artistice se spune că sunt originale, pentru că punctele lor de plecare sunt greu sesizabile. Vreau să spun că, uneori, modelul de la care un artist pleacă nu poate fi presupus. Pe unii artiști ideea de originalitate îi preocupă atât de stăruitor, încât ajung la lucrări stranii, bizare, excentrice, extravagante. Unele dintre aceste bizareri sunt acceptate de public. Altele – sunt respinse... Dar arta nu poate exista fără ca ea să fie receptată. Dacă nu este receptată, o creație, fie ea chiar și o capodoperă, are o existență potențială, nu reală. Numai receptarea îi poate asigura existența reală. De aceea, problema receptării are un loc fundamental în teoriile estetice și în sociologia artei.

Așa cum am mai spus, în ceea ce mă privește, eu am pornit în explorarea epică a nocturnului de la marea lecție de artă oferită de scriitorii romantici și simbolisti.

Tema nopții apare la Eminescu în poeziile lui din tinerețe. Mă gândesc, bineînțeles, la *Misterele nopții*, finalizată în 1866, și la *Noaptea*, din 1871.

Ulterior, nocturnul este evocat într-o mare varietate de ipostaze, pe tot parcursul creației eminesceniene. Este, cum se spune, o temă fundamentală, ca, de altfel, și la alți autori romantici. De aceea, criticul și istoricul literar Const. Ciopraga a putut realiza un cuprinzător și revelator studiu dedicat nocturnului în opera lui Eminescu.

Ceea ce dă o valoare artistică deosebită diverselor ipostaze ale nocturnului în creația eminesceniene este dimensiunea lor gravă, respectiv speculativă.

Eminescu evocă noaptea pentru a comunica vocația lui filosofică, asociată cu un devastator sentiment al trecerii timpului. Precum în *Se bate miezul nopții*, o poezie din 1883:

„Se bate miezul nopții în clopotul de-aramă
Și somul, vameș vieții, nu vrea să-mi ieie vama,
Pe căi bătute-adesea vrea mintea să mă poarte,
S-asamăn într-olaltă viață și cu moarte;
Ci cumpăna gândirii-mi și azi nu se mai schimbă

Căci între amândouă stă neclintita limbă”.

În creația eminesceniene, noaptea este asociată cu unele amintiri stăruitoare, cu un devastator lirism elegiac și thanatologic, cu imaginea iubitei defuncte. Precum în *Din noaptea...* sau în *Prin nopți tăcute*.

Lirismul eminesceniene devine patetic în *Întunericul și poezia*, o creație datată (aproximativ) 1868.

Întunericul nopții, „geniu negru”, este personificat, pus să dialogheze cu eroul liric, pentru a mărturisi vocația civică a poetului între românii animați de „sublime idealuri”.

Poetul este ca „Ca valul care cântă trecutul unei stânci”. El este profet. Nesomnul plin de neliniște, de închipuire și de imagini acaparante îi amintește de misiunea lui sacră în mijlocul neamului său.

Românii sunt ținta artei literare practicate de poet. Pentru că:

„Voi să le-ngân viața și-n cupa lor aurie
Să torn zi și întuneric, dureri și bucurie,
Să văd trecutu-n viață, să văd româna dramă,
Cum din mormânt eroii istoriei îi cheamă.”

Asociat cu întunericul este motivul lunii.

Astrul nopții transfigurează lumea întreagă. Îi dă dimensiuni și chipuri inefabile, dar mai ales înțelesuri noi. Pastelul *Luna iese dintre codri*, datat 1874, este dominat de stări de uimire și de încântare, dar mai ales de sentimentul singurătății.

„Luna iese dintre codri,
Noaptea toată stă s-o vadă,
Zugrăvește umbre negre
Pe lințolii de zăpadă.

Și mereu ea le lungește
Și suind în cer le mută,
Parcă fața-i cuvioasă
E cu ceară învăscută.

Ce gândește? – numai norii
Lin se-mbină, se dezbină,
Ca fâșii de gaz albastru
Ca și aburi cu lumină

Lin prin iarbă scotocește
Apa-n prund și-n pietricele,
Florile surâd în taină,
Oare ce-or surâde ele?

Și-s cu neguri îmbrăcate
Lac, dumbravă și pădure,
Stele palid tremurânde
Ard prin negurile sure.

Lumea-n rouă e scăldată
Lucioli pe lacuri zboară.
Luna umbrei, umbra lunii
Se amestec, se-nfășoară.

Lunecând pe ceruri, norii
Negri-acopăr tot seninul.
Se sting una după alta
Și icoana și suspinul.

Înfășat în întuneric
Eu nu văd, nu aud șoapte.
Ah, mă simt atât de singur!
Este noapte, noapte, noapte.”

Asociate cu trăirile erotice sunt evocările nocturne pe care le găsim în poeziile *Un luceafăr* (1876), *Lumineze stelele* (1878) și în altele.

Diversele ipostaze ale nopții sunt menite să comunice stări sufletești stranii, melancolice, nostalgice, dominate de imaginile insistente ale unor frumuseți neobișnuite.

Eminescu este un mare poet al nocturnului, dar mai ales al proiecțiilor sentimentale în transcendent pe care noaptea le face posibile.

Asterisc

DE LA ARTA IMUNITARĂ LA MANIFESTUL NEGATIVIST (I)

Fundamente

Ardeleanul Darie Ducan (n. 10 mai 1988, Târnăveni, jud. Mureș), poet, dramaturg, publicist, mi se pare a fi cel mai neobișnuit caz al generației 2000, atât prin precocitate, cât și prin evoluție, talentul impunându-l ca membru al Uniunii Scriitorilor din România încă de la 19 ani. Aparent, s-a lăsat purtat de valul postmodernist, aflat pe culme, și ca fondator, alături de alți studenți, al Cenaclului „Atelier postmodern” al Facultății de Litere de la Universitatea București. Licența și-a susținut-o cu o teză de critică și teorie literară, sub titlul *Spațiul bacovian* (2010), continuând cu un masterat din domeniul comparatisticii, la aceeași universitate, apoi la Universitatea din Burgundia, Dijon (Franța), în prezent fiind doctorand al Universității din Paris IV – Sorbonne, teza în pregătire abordând teatrul lui Eugen Ionescu și al lui Harold Pinter. Literatura lui a pătruns și în publicații din Canada, SUA, Germania, Italia, Spania și Franța. Debutul în volum, ca poet, s-a produs în 2003, cu *Funingine pe rană* (Editura Tipomur, Târgu-Mureș), după care au urmat, la diverse edituri (Ansid, Nico, Vatra Veche, Tracus Arte), până în 2018, peste douăzeci de volume de poezie, între care patru de teatru¹.

Darie Ducan pare să fie un ofensiv reprezentant al generației Facebook, cea care a reușit să producă o „revoluție” în politica și în cultura românească, impunându-l ca lider pe actualul președinte al României, Klaus Iohannis, campanie la care a contribuit, mărturisește tânărul poet, el însuși, propagandistic sau stând, în 2014, nouă ore la coadă, în ploaie, ca să-l voteze pe magnificul neamț, reaprinzător al mitului generat de Carol I, prin care s-a demolat domnia lui Alexandru Ioan Cuza (cea apărută de Eminescu, spre nemulțumirea istoricilor demitizanți de azi) și s-a făurit România modernă. Cu toate acestea, fronda lui Darie Ducan trimite, mai degrabă, la „erezia” culturală antiopozitivă a *fracturismului* lui Marius Iavuş, cu remarcabili susținători în spațiul basarabean: Savatie Baștovoi și Dumitru Crudu. În context, s-ar mai putea invoca experimente transmoderne precum mai vechiul *paradoxism* controversat între Florentin Smarandache și Ion Pachia Tatomiurescu, sau conceptul de *poezie modulară* a mai puțin cunoscutului Mihai Licu Ungureanu (având ca principiu modelator modulele Coloanei brâncușiene), iar în ce privește proza – *romanul algebric* al lui Constantin Virgil Negoită (New York). Venind de pe tărâm religios, în contra ateismului marxist al postmodernismului românesc, *fracturismul* a ținut depășirea modei textualiste

¹ Volume de versuri: *Funingine pe rană* (2003), *Zei de carton* (2004), *Trilogia lapidară* (2004), *Acordul de târg* (2005), *Lungi plantații de singular* (2007), *Cartea dintre doi tâlhari* (2008), *Aprilie aseptice* (2010, 2011), *Spirit (scurtmetraj)*, 2011, 2012, ediție bilingvă româno-engleză, *Câteva feluri de cancer* (2012), *Colindeion* (2012), *Dopamină în alexandrini* (2013), *Çavraj* (2013), *Poezii noi* (2014), *Poezii. Vectori* (2014), *Vedeșcredele* (2014), *O rație de lumesc* (2015), *Iarna de-ale gurii* (2015), *Marielnic urmat de 33 de Variațiuni pe teme din Pripielele lui Filothei de la Cozia* (2016, ediția a II-a), *Dublin: Valsuri. Moire* (2017), *Martiriul sfântului Sofronie de la Cioara* (2018), *Arta Imunitară* (2018). Teatru: *Dreptunghiul leproșilor* (2008), *Prerogațiile lui Dumnezeu* (2010), *Republica de cenuși aruncate în mare* (2012), *Trilogia burgundă* (2013).

duse la apogeul generației lui Mircea Cărtărescu. În context, Darie Ducan își descoperă propria cale prin ceea ce el a numit Arta Imunitară susținută și prin *Manifestul negativist*. Ruptura de douămiismul propriei generații s-a radicalizat încă de la început, dar mai cu seamă în anul de grație 2015, în clipa când *legenda neamțului salvator* s-a prăbușit lamentabil. Atunci s-a hotărât să ia drumul exilului, devenind adevărata voce a ceea ce se numește astăzi, cu totul impropriu, *diaspora* românească, rămasă încă prizonieră a „mitului neamțului salvator”. Scriitorul o mărturisește în scrisoarea deschisă adresată președintelui României în anul de grație 2015, în momentul când acesta a validat, fără nicio obiecție de neconstituționalitate, faimoasa lege 217/2015, îndreptată împotriva culturii naționale și a drepturilor omului: „Exilul meu a început în momentul în care am fost cenzurat de însuși omul pentru care am luptat și în care am crezut. Aici, în exil, am scris Arta Imunitară pentru a arăta condiția în care am fost umiliți în ultimii 25 de ani, cu dumneavoastră, – cireasă. Xenofobia e un fapt detestabil, fără îndoială. Dar a condamna xenofobia și a nu condamna acțiunile antiromânești, mi se pare strigător la cer”. În acel an, protestele unor intelectuali n-au fost puține. La Realitatea TV, bunăoară, s-au bucurat de meritată audiență emisiunile lui Rareș Bogdan, erijat în apărător al culturii românești, al unor valori ca Vintilă Horia, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Paul Goma ș.a., pentru ca, ulterior, să devină un neobosit fan al celui care, printr-o simplă semnătură, consfințește biruința unei noi ideologii, conștând în suprimarea „bicameralității istoriei. Și stânga, și dreapta”: „Când politicul se substituie istoriei, România nu mai e independentă. Nici măcar atât cât a fost sub→

THEODOR CODREANU

comunism în ultima lui perioadă...” În vreme ce jurnalistul de la... Realitatea orbea în fața *realității*, trădându-și menirea de paznic al democrației, poetul vedea că fosta lui speranță, legitimată și prin votul său, promulga o lege antinațională, care instituia *cenzura*.

Și asta l-a determinat să aleagă *exilul*, precum o făcuseră, cândva, din pricini mult mai grave, Vintilă Horia, Mircea Eliade, Emil Cioran și atâția alții. Nu ne dăm seama ce teribilă semnificație are această hotărâre a unui intelectual tânăr, hiperlucid, aflat în plinătatea ascensiunii sale spirituale.

Un alt tânăr excepțional, Horia V. Pătrașcu (n. 1976), într-o carte intitulată, cioranian, *Idealul valah* (Editura Contemporanul, București, 2017), distingea, în fața catastrofelei degringolade a României, trei categorii de români: 1) cei care, din varii motivații, nu se gândesc să părăsească Țara; 2) *emigranții*, cu visul propriei deveniri non-românești și a urmașilor, ca suferinzi de „complexul urii de sine” (Luca Pițu); 3) *emigranții*, cei care încă n-au plecat în alte zări, dar care amenință, la orice nemulțumire personală, că pleacă, fiindu-le rușine că sunt români. Există însă și o a patra categorie, a emigranților economici, care, muncind pe rupele ca sclavi în Occident, își construiesc vile, case, în locurile de baștină, intenționând să se întoarcă acasă măcar la pensie.

Darie Ducan face parte dintr-o a cincea categorie, cea a autoexilatului care speră, cu disperare, să poată să se întoarcă într-o Românie *independentă* nu doar prin Constituție, adică într-o Țară *neocupată*, într-o Europă a națiunilor. Suportul ontologic, identitar, al unei asemenea opțiuni este, prin excelență, eminescian (vezi *Archaeus*).

Într-o țară reocupată de cenzură, consideră Darie Ducan, adevărata *rezistență prin cultură* nu e posibilă decât în exil, cum o arăta Mircea Eliade în celebra conferință-eseu, *Destinul culturii românești*, din 1953: „Făcând parte, trupește și spiritualicește, din Europa, mai putem fi sacrificați fără ca sacrificiul acesta să nu primejduiască însăși existența și integritatea spirituală a Europei?”

De răspunsul care va fi dat, de istorie, acestei întrebări, nu depinde numai supraviețuirea noastră, ca neam, ci și supraviețuirea Occidentului².

Dan Corneliu, Muntele Athos. Mănăstirea Xiropotamu

² *Destinul culturii românești*, în Mircea Eliade, *Profețism românesc*, I, București, Editura „Roza vânturilor”, 1990.

Dan Corneliu, Muntele Athos. Mănăstirea Marea Lavră

Cu asemenea speranță a supraviețuirii României și a Occidentului, a optat pentru Parisul exilului dintotdeauna: „Europa e calea de înghițit a surghiunului,/ pentru ea mâncăm pâine udă...” (*Europa*), încât Darie Ducan a simțit rapid primejdia care paște nu doar România, ci și Occidentul.

Din această spaimă existențială, s-a născut ceea ce tânărul a numit *Arta Imunitară*, sintagmă care devine titlul unei adevărate *cărți a cărților* (Târgu-Mureș, Editura Vatra veche, 2018), carte de dimensiuni impresionante, închinată Centenarului Marii Uniri, moștenind ceva din *incorectitudinea politică* a lui Eminescu, cel care a suportat, cu supremă luciditate și iubire de Țară, etichetări mincinoase ca *reacționar*, *pesimist*, *xenofob* etc., jurnalistul de la „Timpul” respingându-le pe toate, dar asumându-și, ca suprem elogiu al acuzatorilor, eticheta de *reacționar*: „Maniera noastră de-a vedea e pe deplin modernă: pentru noi statul e un obiect al naturii care trebuie studiat în mod individual, cu istoria, cu obiceiurile, cu rasa, cu natura teritoriului său, toate acestea deosebite și neatârând câtuși de puțin de la liberul arbitru al indivizilor din cari, într-un moment dat, se compune societatea.

De aceea, dacă tendințele și ideile noastre se pot numi *reacționare* (s. n.), epitet cu care ne gratifică adversarii noștri, această reacțiune noi n-o admitem decât în înțelesul pe care i-l dă fiziologia, reacțiunea unui corp capabil de a redeveni sănătos contra influențelor stricicioase a elementelor străine introduse înăuntrul său³.

Nu se putea „definiție” mai limpede, *in nuce*, a ceea ce Darie Ducan va numi *Artă Imunitară*, meritul de a fi *reacționar*, chiar în sensul dat cuvântului de către Eminescu, fiind astăzi recunoscut de gânditori occidentali ca Jean-François Revel⁴, Virgil Nemoianu⁵, Antoine Compagnon⁶, Jean Sévillia⁷ ș.a. Dar voi reveni, în clipa potrivită.

³ M. Eminescu, „Timpul”, 17 august 1879.

⁴ Jean-François Revel, *Revirimentul democrației*, București, Editura Humanitas, 1995.

⁵ Virgil Nemoianu, *O teorie a secundarului*, 1989, trad. rom. de Livia Szász Câmpeanu, Editura Univers, București, 1997.

⁶ Antoine Compagnon, *Antimodernii. De la Joseph de Maistre la Roland Barthes*, 2005, versiune românească în 2008.

⁷ Jean Sévillia, *Le Terrorisme intellectuel*, Éditions Perrin, Paris, 2004.

Din ciclul „Umbra din cuvinte”

cuvântul meu

când m-am născut
mi-am lepădat membrana
și-am respirat cu trupul
cuvintele de căpătâi
cuvintele pământului dintâi

ajunsă mai târziu
pe un alt pământ
am împletit membrane noi
din altele cuvinte
ca trup nou să se nască
și-n respirație să aleagă
necunoscutele cuvinte
încet să uite vălul
pământului dintâi

cu vremea
fisuri au șubrezit împletitura
nicicum nemuritoare
a vălului străin
și-am peticit membrana
cu vorbe noi nesfinte
dar n-am putut uita
străbunele cuvinte

astăzi prea multele fisuri
au destrămat membrana
pământului cel nou
s-a rupt de jos în sus
și-apoi s-a dus

iar trupul meu neprotejat
s-a-ntors din nou la căpătâi
la vorba locului dintâi
la cântecul lui Dumnezeu
suflarea Lui, cuvântul meu.

cuvintele celuilalt

mă adăpostesc
în cuvintele celuilalt
scorbura în care
umbra cântă
lumina

râd și plâng în cuvintele
celuilalt
tăcerea
oglinďă
cu imaginea întoarsă

pământul însământat
cu durere
o brazdă încă o brazdă
o piatră încă una

din întuneric mă trezesc
și aștept
consolarea

cuvintele celuilalt

cuvinte-n ger

trăiesc într-o țară
pe care poezii o numesc
iarnă
felii de ger împietresc
rădăcinile cuvinte
respirația se zbate
între stânci și cuțite

frigul s-a infiltrat
atât de adânc în mine
încât ideile
devin un ghețar
de vorbe-ascunse
într-un țurțure mort

astăzi poezia
nu mi-e țară
ci doar o cumplită
și tăcută
iarnă

nu cumva...

nu cumva ploaia
e părul lung al norilor
despărțiți de cărarea
din creștetul de munte
în plete care curg
pe umerii rotunjiți
ai planetei?

nu cumva Dumnezeu
a pieptănat pământul
și l-a-mpodobit cu păpădii
iar un copil
în joaca lui le-a adunat
în bulgărele
care aruncat spre cer
s-a transformat
în soare?

iar mai târziu
n-a adunat El, cel de sus,
din umbre și lumini
șuvoaie de tăceri
într-un buchet
din care a suflat
un grai doar omului,
cuvântul?

Din ciclul „Neliniști”

murim puțin în fiecare zi

murim puțin
în fiecare zi
sub voalul pietrei sumbre
dinspre lac
un strigăt mut
pe buze vineții

se-pierde-n umbra norilor ce
tac

și solitari
în lacătul închis
al sufletului bântuit de ploi
urcăm domol
spirala din abis
spre alte lumi

iar dincolo de noi
se-pierde-n umbra
norilor ce tac
pe buze vineții un strigăt mut

ecoul care vine
dinspre lac
ne poartă strigătul de început

când numai noaptea-i plânge
pe cei vii
murim puțin în fiecare zi

regina pe furate

era jocul meu preferat
aruncam mingea
înaintam cu pași de furnică
sau de uriaș
spre regină
și când ea nu observa
furam frânturi de drum

astăzi regina s-a îmbrăcat
în negru
și când nu mă vede
aș vrea să fur pașii de furnică
spre dincoace

dar regulile jocului s-au
schimbat

spre terminus
pașii se fac automat
în vâzul tuturor

și nici nu știu
când se va încheia
jocul meu preferat

regina pe furate

respir

între două respirații
nici măcar moarte nu e
nici lumină
doar un munte
care te strivește

convulsii
muntele rămâne
el nu trăiește
el nu poate muri

mă agăț de un tub gol
îl smulg din rădăcină
e plin
ca un crater cu magmă

ambulanța rulează încet
vei respira

ore de spasme

mă trezesc încetșor
cu o lacrimă

respir

Nu-mi ucide primăvara

Nu mi-o ucide azi și n-o
zădărnici
Cu spaima unui timp
necruțător pe când
În jocul meu nebun cu
păsările-n rând
Mă lepăd de-ntuneric și de
albul gri.

Iar dacă te supui zadarnicului
gând
În noaptea care-n vremuri
bune era zi
Prin amintiri-himere nu mai
poposi
Doar umple-ți sufletul de
muguri azi flămând.

Nu te uita la jarul din
povești. E stins
Iar viețile-s deja trecute
împrejur
Angoasa dintre vremuri
lăsă-mă să-ți fur

Cu un arcuș vrăjit pe
coarda lumii-ntins
Ce, mânuie de-un lăutar
fără cusur,
Repetă ruga: forța ta-i de
neînvinș!

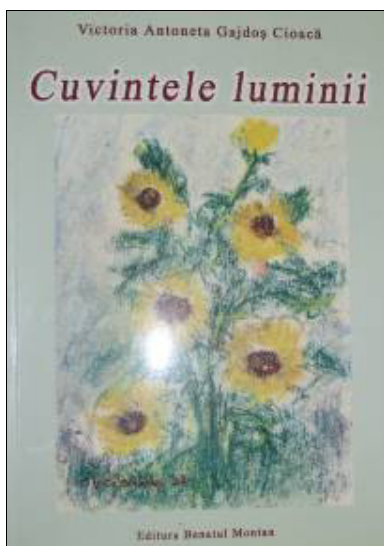
**VERONICA PAVEL
LERNER**

FETELE IUBIRII

O prezență discretă în lirica actuală, VICTORIA (Antoaneta) GAIDOȘ (Cioacă) – numele extins al Victoriei Gaidoș și indiciu al unui gest anticalofil asumat – are orgoliul afirmării de sine fără rest, degrevată de „zgomotul și furia” cotidianului, de epatarea în coloritul lumescului, prezente în bună parte din *modus operandi* al poeziei recente. Retrasă în planul secund, al provinciei transilvane, din condiția de dascăl de limbă română în Reșița natală, Viki Gaidoș vine (în două volume reprezentative: JOCUL DE-A LUNA și CUVINTELE LUMINII) cu un discurs poetic matur structurat, într-o frazare densă, dificilă uneori, de sensuri filtrate, eterice.

Opțiunea mărturie sale lirice merge spre înalt, atașamentul ei este către sufletească („cartea sufletului”; „mă ia de mână/ pentru totdeauna”, Cerul; „lumina de suflet”). Înclinația confesivă se ancorează în formulări de o intensitate dezarmantă, religioasă. Fervoarea adorației dă rostirii o densitate specială, împingând atenția lectorului spre condiția de martor/martir, participant la misterul comuniunii. Luăm parte la drama confesiunii, a zbaterii între încredere (JL, p.33), pesimism (JL, 30), credință deplină (27) și fidelitate (33), avânt pasional (33,35-6), auto-dedicare suferinței, refugiu în „alinarea crucii” (4). Ne aflăm în prezenta unei conștiințe captive, într-o captivitate celestă însă, deplin asumată („rănilor visului/ Semne adevărate / Ale apartenenței mele/ La Cerul tău” - 35).

Demersul poetic e un act purificator, continuă imaculare, rugă și așteptare a miracolelor: „Îngăduie ochilor limpezimea,/ Spală-mi sufletul de prihană/ Și oprește-mi cuvântul/ Pornit să rănească!/ În noaptea făpturii/ Revarsă luceferi” - *Dialog*, JL, 35). Poeta se instalează constant în „jocul de-a luna”, astru-oglină, față iluminată, receptacol celest. În „agonia crepusculară” ființa confesivă se înnobilează, atașată mereu de înalt, devenind *poeta inamorata*: „Visul și iubirea/ Mi-am ascuns, Doamne./ În căușul palmelor Tale sfinte!” (*Ocotire*, JL,47). Reflexul ei liric e unul de atitudine

spirituală, de adorare sacră. Accente orifice impregnează „aventura” în înalt a corporalității „rănite” de aripa divinului. Un orfism în revers, cu sursa durerii în conștiința imperfectiunii lumești, a limitelor sacrificării.

De aici așteptarea stării de grație, invocarea și ruga, subsumate unei *via crucis* tutelare, o *imitatio Christi* fortifiantă.

O gamă de motive susțin confesiunea în sfera elevată a poeticului: LUMINA („Lumină de rai/ În vis și speranță,/ În gând împăcat” J.L, 23; „cuvintele luminii”, „gândul luminii”, albastru, dar și lumea lumină – JL, 19, „ziua... iluminare”, „bucurie solară”, „aromele stelelor” - CL, 32, „lumina dintre anotimpuri” - CL, 33, „Lumina mea de suflet” - CL, 39, „lumina mântuitoare” - CL, 15); medii luminoase - seninul infinit, cerul, „amurg târziu” (47); FLACĂRA, emblemă a pasiunii, („flacăra iubirii nestinse”); VISUL („Visul meu cel mai frumos/ Cu șapte lacăte închis” - JL, 19, „doi alături într-un vis” - CL, 22, „te-am izgonit din visele lacrimii” - CL, 12, „vizez noaptea sentimente” - CL, 33, „lumină târzie, visul” - CL, 39); DRUMUL (cu orgolioasă inflexiune: drumul „la idealul visat”, călăuză „spre a nemuririi mântuită împărăție” - CL, 14); PĂDUREA („liniștea ta... / Străveche biserică a inimii mele de copil./ Tainică și minunată/ Pădure veșnic verde!” - CL, 25); SOARELE (imagine luminoasă a unui crez profund: „Mărturisirea mea, legământ/ De veșnică logodnă a sufletului/ Cu soarele dimineții”); PRIMĂVARA,

simbol al iubirii („Inima se va umple iarăși de primăvară” - CL, 45; „Bănuiesc deja primăvara în mireasma/ Amăruie a pământului” - CL, 47); CERUL („Albastrul cântec al cerului” - CL, 45, „mesaj ceresc” într-o „lume plină de luceferi” - CL, 47; sau această sentință-legământ, de rezonanță platoniană: „Pentru totdeauna, Cerul” - CL, 12; și: „bolta cerului... Cale înseninată/ Sufletului tău” - CL, 18-19); CERCUL („Într-un cerc s-a închis iubirea -/ Inel de logodnă”; tot cercul e forma fidelității: „Rugăciune și înălțare.../ În mijlocul cercului”, în extremis forma perfectă a iubirii: „S-a închis iubirea./ Ca într-un cerc” - CL, 40-41). Motive rodnice sunt și CRUCEA, AMURGUL, INIMA („fereastra inimii” - CL, 24).

Elanurile aspirației către înalt cristalizează, sub recea pază a cugetului, în reușite lirice remarcabile cum sunt: *Îndoiala*, *Regăsire*, *Cuvântul tău*, *Contrast*, *Aspirație*, *Colind*, *Întrebări*, *Depărtări de azur*, *Cerul de toamnă*, *Despărțire*, *Lumină* (din volumul *JOCUL DE-A LUNA*); *Drumuri*, *Călătorie*, *Simetrie*, *Cântec de sirenă*, *Sinestezie* și altele, din volumul *CUVINTELE LUMINII*.

Universul poetic al autoarei e ancorat puternic în sfera religiosului, a reflexiei spirituale. Ceea ce conferă originalitate versurilor sale este intensitatea sentimentului, a trăirii sacralului. Comunicarea cu Divinitatea e o asumare de extremă dificultate pe care poeta o stăpânește cu inspirată sinceritate. Relația este una personală, de o familiaritate neforțată, conturată pe un evantai de nuanțe dintr-un act al revelației continue. Poemul *Dorință* (CL, 32-3) e o incantație structurată ca autoportret. Subiectul liric se recunoaște în „rănilor pe care Tu mi le-ai coborât/ În suflet”, în „umilință asumată”, în „Lacrima dorului și a tăcerii” ființei ce uneori „a negat, drept revoltă./ Aripile de înger, pe care tot Tu mi le-ai legat/ De suflet”. Finalul e o apoteoză invocativă: poeta cere „noi puteri”, „Dincolo de viață,/ Dincolo de moarte./ Să fiu rugă-nflăcărată/ Și veghere/ Neștiută, nevăzută”. Contemplarea Nemărginirii sacre are accente psaltice, într-o versiune modernă, o cartografie a eului, în sine și în relație cu divinul văzut cristologic (*Psalm alb*, în JL, 12). Poemul, cu o →

IOAN MARCOȘ

concentrare de efigie, e dominat de persistența albului - purificare, albire. Un peisaj interior se conturează ca proces de asumare a identității: „Albi pescăruși/ Bat din aripi la porțile Visului/ Aplecat sub povara luminii”. „Raze de dor” tot albe. Gânduri – suspinul „făpturii tăcute” devin „albe cuvinte”. Tot „albe sunt luminile iubirii”. Corolarul acestui spectru spre alb: Alb veșmânt de mireasă/ Chemarea Ta, Isuse!”.

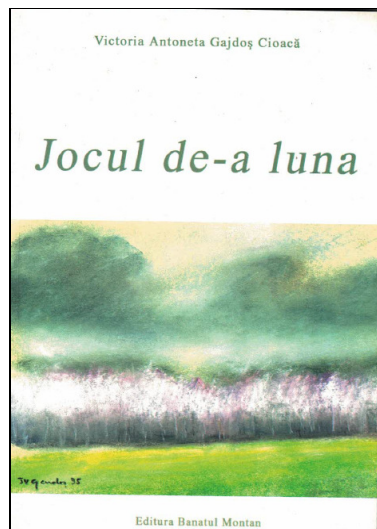
Chemarea spre înalt poate lua forma unui apel la un crez: „Să crezi în Lumină/ Când nori te-nconjoară”. Tonul poemei, opus celui din *Glossa* eminesciană, urmează cursul unui optimism de substanță: „Să crezi în Lumina/ Eternă, să crezi!” (*Îndemn* – J.L., 10). Pe analogia neostentativă cu invocația din *Oda* eminesciană se înscrie o *Implorare* (JL, 25), unde sufletul încercat de tulburarea îndoielii cere limpezirea de gând, „liniștea visului/ Și bucuria de aur a toamnei”, iar în ceasul de cumpănă, invocă: „Rămâi lângă mine/ Ca o promisiune”. Armonia absolut-terestru ia uneori aspecte paradoxale, precum în *Regăsire* (JL, 17) unde sacrul absoarbe ca pe ceva al său eul meditativ: „Cerule se dizolvă/ În solitudinea clipei/ Și a îndoielii”. Discursul liric consemnează, detașat, dar cu maximum de expresivitate, „ceasul transparent” al iluminării, când „Ocroitor, Isus de pe Cruce/ Coboară/ În rugăciune”.

Gama sentimentelor încercate pe calea îndepărtării de lume, spre lumina ei, dă măsura autenticității lirice a poetei. Întâlnim înverșunare (J.L., 14), vinovăție pentru păcat/rătăcire (J.L., 14,27), pentru risipire în „lucruri mărunte” (J.L., 14, 27); iubire (celeastă: „rugăciune de iubire” - J.L., 16; amor intellectualis – J.L., 60), regret (pentru „infidelitatea gândului steril” - J.L., 16), umilință (J.L., 21, 27, 33), recunoștință (J.L., 53).

Ochiul interior, contemplativ se deschide viziunii conduse spre nepământesc, astral, ca în altă *Regăsire* (JL,63) dedicată „jocului de-a luna”: în noaptea cu ferestre „adormite”, rămânerea cu sine în solitudine aduce „peste prag” „umbra lunii” și un joc – „jocul de-a luna”: „Ferestrele dorm./ Umbra mâinilor tale, „Sonata lunii”,/ Eu – „Jocul de-a luna”.

Tehnica imagistică a autoarei are la bază un proces de filtrare, de rarefiere

a detaliului și în același timp – condensare, revelare a esențelor: „Cunună de spini/ Podoabă mi-am pus/ În jurul inimii” (J.L. - *Apărare*); „Dragostea – scut de argint/ Al ispitelor de-o clipă” (CL, *Pentru totdeauna, Cerul*); „Eu plec, în sfârșit/ La întâlnirea.../ Cu mestecenii și cu brazii” (JL, *Visare*); „albe flori de crin -/ Înmiresmate cupe/ De jertfă” (formulare fericită, izolată într-o masă gri, declarativă). În câteva poeme-rugăciuni, chipul lui Isus apare viu, în fapt și idee: „pruncul Isus în umbră/ De cruce!” (JL, 43), „Neîncetat însetează/ Și Te strigă, Doamne./ Bătăile inimii” (JL, 51), „Sufletul meu Te caută,/ Pe Tine, steaua mea polară/ Absolută” (JL, 45). Comprimare de intensă trăire, unele imagini au incizia de sobră gravură: „florile sunt lacrimi/ De îngeri” sau „mă pierd în bucuria cerului/ Prea înalt și prea albastru!” (JL, 47); „Ochiul de apă și ochiul cerului ascultă” (JL,75), „Copaci, în boltită îmbrățișare” (JL, 74). Lumea celor văzute e percepută din unghi insolit, supusă unui proces de „cosmizare”: „Izvor translucid, îmbrățișând cerul întreg/...Văzduhul respiră miros de viață eternă” (JL, 74); „iubire... păstrează/ Destrămându-mi ființa vremelnică și fragilă/ Ca pe un nor târât pe cer/ De vânturi ostile...” (CL,9 „Timpul s-a răstignit peste ape” (CL, 31), „aud cântecul cerului/ Înconjurând lumea” (CL, 33); „Doar un cântec/ Mă învăluie, ca un nor în plutire diafană” (CL, 34); „Mă ia de mână cerul/ Și mă întoarce lângă sufletul tău” (CL, 36), „Apa strângând la piept lumina cerească” (CL, 42). Inspirația își are adesea sursa în intelect: „Dar tu, mă vei iubi oare./ Lipsită de podoabele/ Pe care ți le-am dăruit ție/ Și din care n-am păstrat/ Nimic pentru mine?” (CL, 38). Tensiunea confesiunii din *JOCUL DE-A LUNA*, aspectul de jurnal al furtunilor interioare cedează, în *CUVINTELE LUMINII* unei expresivități echilibrate, mai puțin maniheiste, acceptând lumea ca pe o secretă epifanie: „Bănuiesc deja primăvara în mireasma/ Amăruie a pământului” (CL, 47), „Ți-am dăruit o carte deschisă spre cer, sufletul” (CL,43), „Singurătatea melancolică a toamnei/ A răvășit lumina iubirii” (CL,40), „unică lumină târzie, visul” (CL, 39).

Coloratura stilistică a autoarei are o bogăție de substanță. Dincolo de unele sincope declamative, sau repetiții („Vinovată mă simt” - de „reîntoarceri inutile”, de „întârziere și ezitare”, de „tăceri înverșunate”, de „atâtea confuzii” etc.), dicția poetică este îngrijită și elegantă, retorica fiind ținută la minim, ca suport pentru revelația metaforei. (Turnura plastică a imaginii e susținută de câteva reușite, nostalgice acuarele semnate de Iosif Vasile Gaidoș). O fluentă muzicală leagă succesiunea versurilor, în ritm de sonată, nocturnă, invocare a liniștii: „Cât de străină, liniștea/ În care ascult/ O sonată.../ Cale înseninată/Sufletului tău” (CL,18). Tonul evocării e solemn, amplu, expresionist: „Bolta cerului aș fi vrut, mereu,/ Senină să o aștern” (CL, 18). „Litanie de mai” e un mănunchi de surprize floral-vegetale conturate descriptiv, aproape conceptual, tonusul fiind menținut de strălucirea imaginii: „Pretutindeni, florile izbucnesc./ Splendori sublimate/ În candoare de culori și de miresme/... poveștile grădinii.../ Pregustare a luminii raiului” (CL, 18). O *Acuarelă* intens stilizată, conturând în câteva rânduri un peisaj în amurg, e o piesă de virtuozitate: „Luminile aruncă soare crud peste copaci - / Subțiri, arabescuri de ramuri;/ Albastru difuz, fundal de amurg - / Muguri plesnind, bănuită a romă de floare - / Ferestrele – taine.../ Izvor translucid/... Drumul pierdut printre plopi foșnitori -/...Văzduhul respiră miros de viață eternă” (JL, 74). Poemele sunt com-poziții de cuget, bine orientate pe →

sens, neapelând decât rar (și atunci cu bune efecte) la eufonia rimei. Leitmotive, teme lirice centreează desfășurarea versurilor, conducând elanul intermediar spre finalizări memorabile. În *Apărare* (JL, 18), tema-imagie apare într-o expunere neutră: „Cunună de spini/ Podoabă mi-am pus/ În jurul inimii”. Dezvoltarea în variațiuni urmează linia luminii-iubire, cu încheierea ca o revenire la incipit, dar unul îmbogățit: „Podoabă mi-am prins/ Cununa ta de spini/ În jurul inimii”. Finaluri cu repetiție apar ca un pariu al autoarei cu ea însăși, câștigat prin plonjarea curajoasă în detalii și apoi refacerea mesajului: „Mă obsedează mâinile tale, când le privesc pe ale mele” devine „Mă obsedează mâinile tale, mă obsedează/ Urmele mâinilor mele!” (JL, 71). Conceptul de *Timp* (în poemul omonim din JL, 75) îl poartă expresia „îngălbenită cale”. Compoziția e o desfășurare a două teme: schimbarea („pietre urcă”) și contemplarea imuabilă („ochiul”). Începutul e un echilibru de contraste: „Pe muntele de ceară rostogolite pietre urcă”/ „Ochiul de apă și ochiul cerului ascultă/ Îngălbenita cale-a zilei”.

În final tema schimbării se topește, precum ceara, iar cea a contemplării câștigă, cu un plus de claritate: „Și ochiul de apă și ochiul cerului/ Ascultă îngălbenita cale a zilei”.

Mișcări de compoziție subtile întâlnim și în alte poeme: *Menire* (CL, 10 unde versul întâi și ultimul apar răsturnate, în oglindă („Încă nu s-au împlinit rosturile toate...”) / „Rosturile mele încă nu s-au sfârșit!”), „*Ochii Tăi, Doamne...*” (amplificare), *Cântec de primăvară* (contrast), *Luptă* (dublă temă, în opoziție).

Profilul poetei e întregit de secțiunea de VERSEK, (auto) traduceri din și compoziții în maghiar. Alt „joc de-a luna”, de revelații de pe față nevăzută (pentru cititorul român) a lunii.

Fără a evita, pe anumite segmente, un anume surplus discursiv, poezia Victoriei Gaidoș are, în textele de vârf (nu puține) o adâncime lirică ieșită din comun. Poemele sale sunt victoria unui pariu al profunzimii, de simțire și expresie ce o recomandă ca o voce distinctă în peisajul liricii actuale.

Altfel decât celelalte

Pe numele ei real, Maria Mihai Cioabă, Luminița fost oarecum „adoptată” de lumea literară din Capitală. Participă la seminarii și la întâlniri cu organizațiile non-guvernamentale și mărturisește, într-un interviu, că într-o împrejurare, respectiv pe 12 decembrie 1983, Mircea Ciobanu i-a spus: „Vrea să te cunoască Nichita». Era cu o zi înaintea morții lui Nichita. Mi-a zis: «Luminița, hai că am vorbit cu Nichita și mi-a spus că nu există așa ceva! Nu există adică o țigancă care scrie poezii ! Și poezie bună... Ba da, există – i-au spus. Și scrie foarte bine!» Dar n-am ajuns atunci - nu a fost să fie...” A devenit membră a Uniunii Scriitorilor din România și este o cunoscută poetă de limba romani. Se poate spune că personalitatea singulară a Luminiței Mihai Cioabă este de excepție.

Poate într-o excentrică sensibilitate ori destul de pregătită să exprime dilematica unui trăir de excepție, Luminița Mihai Cioabă, fiica bulibașei romilor căldărari, a fost prima prințesă emancipată a țiganilor. Spunem că „a fost” pentru că ea a încalcat toate tradițiile țigănești și a refuzat să se supună regulilor, drept pentru care tatăl, regele Ion Cioabă, a dezmoștenit-o: „(...) Luminița a pierdut toată zestrea și a fost abandonată de familie. De atunci, Luminița (...) s-a dedicat poeziei și luptei pentru drepturile romilor. (...) dar și îndrăzneala de a scrie, în românește și în romani (sau romanes), limba universală a romilor... E premiată, publicată, iubită...”, ne spune Nichita Danilov. Creativitatea și tandrețea Luminiței e subliniată și de Florin Predes-

cu: „Luminița era sufletul cenaclului. Aș numi-o regina acelor seri de poezie, întrucât ținea mult la coeziunea membrilor, nu-i plăceau ieșirile unor așa ziși critici voit destructivi, negativisti. M-a impresionat entuziasmul și dragostea ei față de poezie. Admirația față de opera lui Rilke, a lui Nichita Stănescu, a lui Mircea Ivănescu, ne unea și ne da speranța că vom reuși cândva. Nu ne deranja faptul că Luminița venea la cenaclu în portul rrom, cu fustele-i în falduri multicolore, era de a noastră și noi eram de-ai ei”.

Fără îndoială că a fost un „sacrilegiu” pentru prințesa rromă să răspundă chemărilor interioare, diafanicului „dat” scriitoricesc, să materializeze „visul” visat, după cum mărturisește: „I-am văzut pe Eminescu în vis. Numai capul i l-am văzut, așa cum îl știm noi, tânăr... Și el mi-a spus așa, foarte supărat: «Astea sunt ale mele! Nimeni, niciodată, nu mi le va putea lua! Sunt ale mele! Scrie prin ochii tăi, că și tu vei putea!» Atunci m-am trezit zâmbind...”. A învins tradiția. A sfidat acea „baladă” despre un șarpe, un blestem, o nuntă aranjată de părinți, o dragoste interzisă, otravă și moarte. A renunțat la „Romeo”. A trecut peste secretul nunților între copiii rromi, nunți care încă se mai practică în etnie. Își amintește că pe vremea sclaviei, cum se povestește, „boierii luau țigănci fecioare seara la iatac, părinții căsătorindu-le cât mai de mici, ca să nu le rușineze boierul”. Luminița Mihai Cioabă își împlinește menirea, după cum mărturisește: „Misiunea mea nu este ușoară și, din acest motiv, am publicat volumele de poezie în română, engleză, germană și în limba romanes. În limba romanes am publicat poeziile tocmai pentru că rromii au nevoie de cunoaștere și de aprofundare a literaturii orale pe care au purtat-o mii de ani în sufletul lor, gen de literatură mult mai prețioasă decât salbele de aur.” Militează pentru bucuria că „nimic nu e întâmplător” și că dincolo de „ceea ce este la vedere” poate fi înțeles cu „ceea ce vedea în sine” ar putea-o trece.

Activitatea literară a Luminiței Mihai Cioabă acoperă un registru amplu, într-o varietate de forme publicistice de la poezie, proză și dramaturgie, până la piese de teatru și film („Blestemul șarpeului”, „Delila”, →

CRISTINA SAVA

„Macul roșu”), precum și „Curs intensiv de limba rromani”, „Ghid de conversație român – țigănesc”. A fondat reviste („Neo Drom” și „Divano Rromano”), a cules o parte din folclorul țiganilor și l-a prelucrat în felul în care au făcut-o, în secolul al XIX-lea, scriitorii români pentru folclorul românesc („Sufletul Pământului”, „Poezii de ieri și azi”, „Testament pentru Cer”, „Tragedia Romilor deportați în Transnistria 1942-1945”, „Deportarea în Transnistria. Mărturie”, „Amintiri din șatră”). Cărțile ei sunt traduse în limbile română, engleză și germană: „Țara pierdută/ O Ţem o Hasard/ The Lost Country/ Das Verlorene Land”, „Poezii de ieri și azi/ Poemurea dă arateara thai ades/ Gedichte von gestern und heute/ Poems of yesterday and today” (Editura Neo Drom); „Negustorul de Ploaie/ O Manuș kai Bitinel Brîșind” (Editura Neo Drom), „Rădăcina pământului: poezii/ O Angluno la Phuveako/ Die Wurzel der Erde. Earth's root” (traducerea în limba germană, Beatrice Ungar; traducerea în limba engleză, Mircea Ivănescu, Editura Neo Drom), „Lacrimi Rome/ Iasfa Romane”. Aprecierile nu au întârziat să apară. Astfel că primește Premiul „Creionul de aur al Papszei” (2010), Polonia; Premiul pentru „Cariera literară” (2015), Italia; Premiul „Nichita Stănescu” pentru cel mai bun volum de poezie „Earth Root”: „Amico Rom” - Premiul I, triplu, la Festivalul Internațional al Rromilor pentru Poezie - pentru volumul de poezie „Earth Root”, Dramaturgie - pentru piesa de teatru „Blestemul șarpelui” și Proză scurtă - pentru nuvela „Istrate”.

Dimensiunile liricii pe care poeta o exersează sunt cosmicul și minimalul, gingășia copilăriei, a copilului-țigan și duritatea ori, să zicem, viziunile societății. Simbolistica din „Nu-ți uita Numele Copil de Țigan” este un „summum” de valori specifice poporului de țigan (preferăm să spunem popor, nu neam, nu etnie, tocmai pentru a păstra frumusețea ludicului exersat în lirică de poetă): „prin ochii tăi se vede/ inima/ poporului risipit ca firul nisipului/ la marginea mării”; se bine cunoaște și din folclor expresia „ochi de țigan”, aici cu atât mai frumos și complet, cu cât „văzul” („am văzut”, spune vizionarul din Patmos) își primește primordialitatea sensibilității, a

efemerului care transgresează și se așază pe podiumul inocenței, a complementarității existențiale. Se ajunge în însăși centrul existenței duale, un axis mundi; „inima și ochii”, două elemente ce se suprapun în același plan al cognitivului metaforei, deschidere într-un plan secund; „marginea mării” decantează spre a putea încânta nemarginirile.

Dacă poeta își asumă condiția existențială, asta nu înseamnă că o și acceptă; își dă seama de imposibilitatea trăirii în autentic, o trăire visată, și atunci, ce mai rămâne decât un dans al focului lăuntric, într-o mereu „urcare și coborâre”, un năvalnic dans al „tainelor” nu de sus, ci cele de jos, adânc înfipte în trupu-i muritor, fie el reavăn miros de aduceri aminte. O învolburare metafizică, să zicem, când în decor, Luna nu dezminte puritatea misterului erotic – *iubire de țigan* – pe de o parte, pe de alta astrul, luminând nu doar un destin ce poate să pară sumbru; iată că aduce o reflexie uimitoare a renașterii în frenezia naturii, într-un mereu mimesis al Începutului: „căci numai în părul tău luna/ își aruncă strălucirea stelelor/ învâțându-te/ Iubirea Începutului/ de/ Dincolo de Cer.” O întreagă istorie a peleginului ori Țiganiada lui I. Budai-Deleanu, fără a neglija elementul parnasiac, o aproximare a elegiilor eminesciene până la reflexele și simbolistica zeului Ra. Om și zeitate în natura omenescului „dat”, surprinzând și surprinzându-și inerentele zbateri din visul teluric: „Raza – Soarelui – Răsare se odihnește/ pe fața ta/ în taina/ focului/ încât/ mirosul pământului proaspăt/ locuiește în pieptul tău.”

Evadarea și Libertatea – *lacrimi de țigan* –, două coordonate ce se includ una pe cealaltă într-un „mai profund ca sine”, descătușând energii care extrapolează și purifică într-un limbaj unic creator de o nouă creație: „lacrimile tale/ sunt/ ploaia cerului/ din/ Rădăcina Pământului/ încât/ Cântul Libertății/ va fi/ Drumul/ Numelui vostru acolo”. Să zicem că în ethosul unui *dejavu*, poeta surprinde sacralitatea ca o mereu „înțorcere” spre Centrul existențial, anticipând într-un timp și spațiu celest prezența verosimilului profan: „Dincolo de cer se poate/ Culoarea zilei gustul Vieții/ Din Talpa Pământului/ Precum apa Izvorului/ Frunza Verdului/ În Apusul Tomnatic/ Inima Copacilor/ Să nu

mai știm.” După cum se vede, prezența elementelor primordiale e îmbinată într-o autentică liturghie a „Omului-Copac”, de data aceasta nu cel arheziar și nici cel testamentar, ci unul pictural apriori. Melancolia, nu obsesivă, ci mai degrabă creatoare de metafore, pregătește simțurile într-o urcătoare stare de beatitudine, atât de specifică lui *homo religiosus*: „Se poate dincolo de cer/ Pleoapa Lumii Cântecul/ Zâmbetul Copilului/ Sunetul Graiului/ Lacrima Iubirea Ochii Gândul/ În liniște să nu mai știm.” Un fel de viziune eclesiastică ar putea fi „lait-motivul” acestui poem; o atât de reușită contragere tipic stănesciană - „să nu mai știm”. E o nostalgie sentimentală, un fior al reiterării reînțorcării prin acel arhetip al „înălțării și coborârii”: „Târziu acolo amintirea/ A tot cea a fost va fi/ A tot ce am luat din/ Talpa pământului.” (*Dincolo de cer*) Căutarea *ființei din sine* o aduce în proximitatea restabilirii plenitudinii unui timp regal: „Pe aripa timpului/ din a sufletului durere/ din lacrimile/ mult mai albe ca ziua/ Crinii Regali/ s-au născut/ și/ au rămas/ cele mai frumoase flori/ de aducere-aminte.” Un timp arhaic. Frivolitatea vieții schimbă registrul de impetozitate și își fac loc gravitațiile „jocului” vieții: „Lângă lespedeza albă/ pe marmura rece/ lacrimi și flori/ flori și lacrimi/ îți aștern peste vreme.” Asistăm la o contopire într-o fulgurantă stare de hieratism al corporalității scriiturii: „Crinii Regali/ ce eu în cuvinte/ nu pot să rostesc/ îți vor spune/ Crinul Meu – Tată Regal.” (*Crinii Regali*) O stare feerică redată în viziunea unui timp thaumaturge. La un moment se instalează angoasa; fiorul „simțirii” continuă să desăvârșească misterul unei anume epifanii a morții inerente („Dincolo de Cer/ printre Florile de Crini/ născându-se pe pământ/ dăruind iubire-n moarte/ și/ parfum sufletului/ și/ Lumină-n/ noaptea vieții.” - *Mult trecut de miezul nopții*). Simfonia unei lirici impresionante este revărsată cu simbolica emoție, ca într-un lied ce transmite în livresc o realitate atemporală: geografie spirituală, în maniera neomodernismului și elogiului deopotrivă: Crinul Meu – Tată Regal/ Regal Tată – Crinul Meu/ peste timp/ îți sunt datoare/ O Lacrimă și O Floare.”

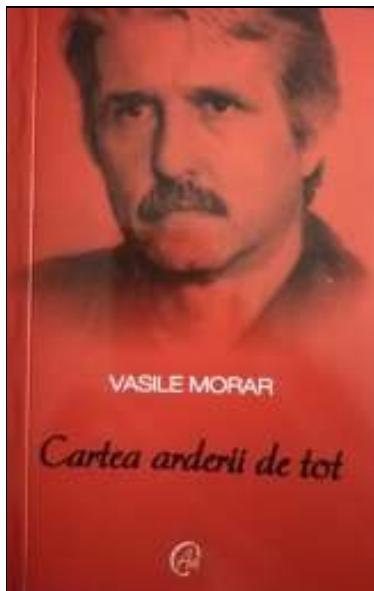
Poezia cultivată de Luminița Mihai Cioabă nu se înscrie într-o→

hermeneutică de lamentație, poate pare doar. Anume înțelesuri, în simbolistica pe care o dezvoltă, vin dintr-un lăuntru al responsabilizării pe care i-o dă prezența ființei angelice („de al meu plâns/ se îndură/ o angelică ființă/ iar pe umăru-i de înger/ ține o candelă aprinsă/ să pot scrie/ cu viu grai”). Simbolistica îngerului – *Îngerii Țigani* – subliniază o poetică ontică, un demers al credinței că „demult/ la marginea mării/ precum/ firul nisipului/ risipit de vânt/ în zările lumii/ Dumnezeu a binecuvântat/ Îngerii Țigani/ cu aripi larg deschise-n lumea toată.” Este vorba de un arhaism încifrat în însuși destinul acestui popor, de o reverberație aparte („numai/ Îngerii Țigani/ îți întind aripa/ ștergându-ți lacrima/ în coarda viorii/ ei sufletu-și pun/ și muzica lor/ cheia cerului învârte/ deschizând/ tot Universul/ și stele și luna/ în vrajă-i se prind/ copacii dansează/ renaște pământul/ destinul ți-l schimbă/ și totu-i frumos/ e numai/ Lumină.”). Compensatoriu unui destin care „se joacă cu tine trântindu-te/ în mocirla vieții”, în „jocul” completitudinal al divinului („Îngerii Țigani/ n-au venit cu aripile goale în lume/ ei au luat cât au putut duce/ de/ Dincolo de Cer.”) Acest poem poate fi considerat „legenda” unui „prea plin”, dincolo de „ceea-ce-se-ascunde vederii”.

Poeta inserează elementele zborului (păsările, fluturii) spre a se putea înțelege „libertatea” și „dragostea” inimii de țigan („în zborul lor/ vor fi asemeni/ Sufletului Țigănesc/ liberi/ dându-și pe oriunde trec/ Dragoste de Viață.” Poemul este foarte dens și de o frumusețe picturală aparte; avem un poem biografic; un destin pe care scriitura Luminiței îl transformă într-o adevărată capodoperă; o transscriere a bucuriei „întâmplării” de a fi țigan; oarecum, într-o metamorfozare voită, ca „aleși” ai divinității („Îngerii Țigani/ au furat poruncile Domnului/ dându-și inima oamenilor/ însă/ oamenii/ n-au înțeles niciodată/ și mereu le-a fost frică/ de-a intra în vorbă/ cu/ Îngerii Țigani/ așa că s-au îndepărtat din neam în neam/ precum/ cerul de pământ/ pe când/ Îngerii Țigani/ au fost și au rămas/ lângă/ Dumnezeu.”) Luminița Mihai Ciobă nu-și ascunde trăirile lăuntrului „otrăvit” de supoziții pentru neamul din care provine. Preferă să devină mesagerul unui

bucolic edenic, dobândit prin visări diafane, lipsite de orice fel de îndoieli. Nu-și suprimă impulsurile pătimașe care își depășesc poate uneori obiectul: fervoare a căutării și a identificării, manifestare revelatoare „în poesis, altfel decât celelalte”.

Monumentală ispășire a vieții

Obiceiul antologiilor ne prinde la un moment dat pe toți. Păstrăm florile și scoatem scaieții. Ne dușim, ne frezăm, ne parfumăm, ne spiluim și șpiluiem pe unde trebuie. Are sens această practică, deoarece ne dă un ghiont rațional în mersul mai departe. Este fixat unghiul de plecare, traiectoria, viteza etc.

Antologicul de acum **Vasile Morar** ajunge și la un vârf al procesului în sine, acesta fiind dat de „**Cartea arderii de tot**” (Ed. Eurotip, 2019), unde vârtejul neliniștilor sale, tropotul existențial alături de șopotitul pe dinafara lumilor se întâlnesc la sfat de zile mari. Justificată ar părea întrebarea: Poetul chiar are de gând să dea aici tot ce poate? Aș, în ritmul și vigoara sa, va putea până dincolo de oricare coperte. Dar, e corect să spunem că este o selecție pe cinstă a trăirilor extatice, mergând de la destăinuiți sensibile până la momentele predispușe jertirii de sine.

Voi da curs unui poem într-adevăr de colecție, în care un spirit nichituan, sau cel puțin apropiat de acest fel de anvergură stilistică, intră în transa ideilor luminate și inedite și

unice: „Cubul/ se poate ciopli din ce material vrei:/ din gresie/ din cretă/ din lumină// După ce l-ai finisat/ îl poți/ ține ca pe capul lui York în mână// Să îl arăți lumii/ să-l admiri/ să-i numeri muchiile ieșite în afară// Îl poți pune/ sub fața-ntoarsă a lunii/ să-i înfășoare laturile-n ceară// Toate sunt cum trebuie să fie// Lângă cub/ se zbenguie un miel// Nimeni nu știe/ când se va deschide cubul/ cine-o să intre în el” (**Despre cub**). Întreaga construcție ar presupune aranjarea minții într-o frumoasă relativitate, iar noima de final poate rămâne nedezlegată într-un cârlig ce poate agăța orice ar fi să fie, având curajul de a fi și lăsându-se ființă.

Ajunge poetul de își scrie și un postum, ilustrat plasat în acest context al *arderii de tot*: „Schelete albe de cuvinte-n jur/ gura meal/ de mult nu mai rostește/ s-a umplut de iarbă și spânz/ un salcâm/ în gură-mi înflorește// Nici urechea nu le mai adună/ ce pustiu e-n jur/ doar fluturi grei/ văluresc/ și parcă-s de pământ/ trăgând ziua peste pașii mei// Cântă ciocârliile deasupra/ nu le-aud, dar cântă/ le-am văzut// E atât de mult de-atunci...// Din cântec/ ca poamele în ierburi au căzut// Cântecele într-o plutire largă/ leagănă/ ca iarba pe cuvinte// În afara faptului că eu sunt dus/ toate se petrec ca înainte” (**Iarba de pe cuvinte**).

Trăirea nu are sfârșit, chiar dacă viața s-a împiedecat într-o clipă ce din fantomatică a dat în clinchet, și rostul trecerii vieții este tocmai această moștenire care nu va obosi vreodată să dea ochi cu veșnicia.

Fantasmagoricul, halucingenul să fie, sau simplă interfață într-un real insidios, neprevăzut de crud...: „Mi-a căzut capul în apă// Când am vrut să beau/ m-am speriat// Cum să-mi beau capul/ vai/ cum să-mi beau capul?// Oare când am fost decapitat?// Capul meu, acolo, în adâncuri/ ca un ban abia rostogolit/ se uita la capul meu de-afară/ cu dălțile de oțel abia cioplit// Setea mi se cuibărise-n oase// Nu puteam. Un roi de buburuze/ se învârtea în cană// Din adânc/ a căzut capul meu tăiat/ pe buze” (**Capul din adâncuri**).

Aceasta fiind o poezie a conștientizării, a inefabilului, a concentrării substanței indiferent de formă, acolo unde găsește o formă se instituie.

DANIEL MARIAN

Cronica unei lumi românești

Un prieten vechi, gazetar și scriitor craiovean, Mircea Pospai, mi-a trimis o carte care m-a tulburat până în cele mai adânci orizonturi ale ființei mele. Cartea se numește *Oameni și cărți din Piemontul Bălăciței* și este semnată de fiica prietenului meu, Rodica Pospai Păvălan, o tânără și eminentă cercetătoare care lucrează la Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova, cea mai mare bibliotecă a Olteniei.

Ca și cum ar fi decupat o bucată din inima Micii Valahii, harta reprodușă la începutul lucrării este cu totul relevantă, având în centrul său un nume de sat vechi, Bălăcița, fostă moșie a domniței Bălașa Brâncoveanu. Întâmplător, până la durere întâmplător, este satul nașterii mele din urmă cu peste șapte decenii.

Acolo, în interiorul Podișului Getic, numindu-se Platoul înalt al Bălăciței, Piemontul Bălăciței ori cum i-au mai zis alții, găsim o adunare de sate cerești și cuminți, așa cum a fost această parte de istorie românească. Auziți-i ecourile, numele de strigat și de amintit: Bălăcița, Seaca de Pădure, Botoșești-Paia, Carpen, Oprișor, Corlățel, Vânju Mare, Poroina Mare, Hinova, Târna, Verbița, Orodel, Caraula, Brabova, Grecești.

Deloc întâmplător, niciun oraș cunoscut, doar pe margini Filiași, Strehaia, Plenița, apoi Turnu Severin și Craiova, mari stâlpi ai Banatului oltenesc și ai întemeierii Valahiei Mici. Numai sate, alungate parcă la marginea unei istorii de țară, cu destine împărțite între neamuri care au călătorit și au trăit pe aici. De la dacii vechii câmpii de lângă Donaris, la migratorii huni, la bulgari, la sârbi, la armânii coborâți cu cărvanele lor cu sare și cu aur din Pind și nădăjduind înspre Viana și Belgrad, dăinuiesc satele Piemontului Bălăciței mele sfinte de unde pleacă un râu lung, Dăsnățui pe nume, străbătând Oltenia pe lat și ducându-se într-unul din lacurile din dunga Dunării, spre a se îneca în el ca un băiat îndrăgostit de o legendă dunăreană.

Iertați-mă, doamnelor și domnilor cititori, nu mă cufund în apa poemelor, nu sunt nici măcar sentimental în exces, mă bucur ca un copac bătrân care și-a găsit rădăcinile.

Cartea asta este un fel de cronică veche, are o legendă, o istorie a ei, păzită de numele și de munca unor oameni-cărturari, precum Dinică Ciobotea și Gabriel Croitoru, cei care au coordonat lucrarea *Istorie, cultură și civilizație în Piemontul Bălăciței*,

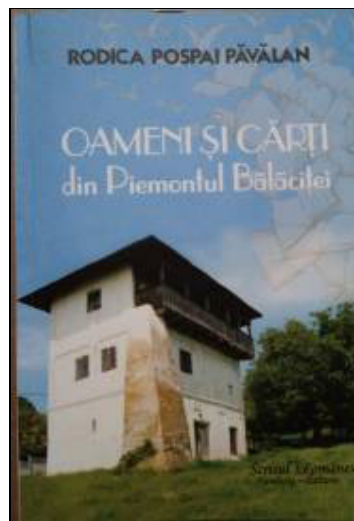
apărută la Craiova în 2013, Sandu Boengiu, cu *Piemontul Bălăciței. Studii de geografie*, publicat în 2008, Răzvan Stroe, cu *Piemontul Bălăciței* din 2003 ori Alexandru Roșu, autor al volumului din 1959, *Câteva observații fizico-geografice din Câmpia Înaltă a Bălăciței*.

Cartea Rodicăi Pospai Păvălan are, iată, rădăcini vechi, ea continuă să cerceteze o lume oltenească pe care unii ar fi putut-o crede scufundată în istorie. O lume cu specificul ei, cu legende proprii, folclor încă viu, povești nespuse poate, dar mai ales cu oameni care au lăsat cărți, mărturii, fapte capabile să legitimizeze acest pământ românesc. Pentru că noi, românii de rând și de baștină, fie că suntem din Mica Valahie, din Muntenia, din Transilvania, din Moldova cea de dincolo și dincoace de Prut, așa am știut să ne recunoaștem întotdeauna. Nu prin construcții de catedrale și cetăți strălucitoare, ci prin cărți, prin biserici apropiate de glie, prin jertfa de iubire și de credință în limba română a unor oameni.

Rodica Pospai Păvălan așază între filele cărții ei oameni din satele Piemontului Bălăciței, fără niciun fel de discriminare istorică, politică, socială sau estetică. Rezultă un catalog ca un testament pentru generațiile ce vor veni, în care îi găsim alături pe dascălii locului, pe Nicolae Andrei, director al unui mare colegiu craiovean, pe Argetoianu, politician strălucit, eseist de mare talent și moșier al locului, pe Ștefan Andrei, ministru comunist de externe, intelectual fin și om de mare caracter, pe scriitori ca Jean Băileșteanu, Ilarie Hinoveanu, Emil Manu, Dan Lupescu, Dumitru Ciurezu, Romulus Cojocaru, Marius Tupan, Valeriu Armeanu, Ileana Roman, Victor Rusu, Florea Firan, Tudor Nedelcea, Mircea Pospai, dar și pe savanți ca Odobleja, părintele ciberneticii, Ilie Murgulescu, academicianul născut la Cornu și pe marele rapsod și poet oltean Tudor Gheorghe. Să vă mai spun că, jumătate, de la Dănceu e și marele scriitor D.R. Popescu, iar de la Prisăceua e marele regizor Geo Saizescu.

Eu o să vă povestesc în încheierea acestor însemnări de bătrân scriitor oltean născut, mărturisesc încă o dată, la Bălăcița, în inima Piemontului Bălăciței (o carte a mea ce mi-e foarte dragă se cheamă chiar *Care ești, mă, de la Bălăcița?*), o întâmplare cu totul deosebită a copilăriei mele.

Eram elev la Școala generală din Bălăcița, raionul Vânju Mare. La noi în școală, unde tata, învățătorul Ion

Fruntelată – Dumnezeu să-l odihnească! - era director, a venit un profesor bătrân de limba franceză. Numele lui: Gheorghe Roiban. Era născut la Vânjuleț și apare și el cu opera și cu alte referințe în cartea Rodicăi Pospai Păvălan. Roiban avea licența la Sorbona, era poet, autorul unor volume de versuri și publicistică și i-a învățat câțiva ani pe copiii din Bălăcița limba lui Voltaire. Avea o figură de mucenic, îmi amintesc fața lui, degetele îngălbenite de tutun, vorba lui rară, venind parcă de departe. Atât. Și-mi mai amintesc doar că tata mi-a povestit despre el că a fost autorul unuia dintre imnurile românilor din veacul reîntregirii. Că el ar fi scris versurile cântecului „Treceți, batalioane române, Carpații!”. După ani și ani, ca student la Filologia bucureșteană și ca gazetar, am căutat referințe în bibliotecă despre autorul acestui imn. N-am găsit. Așa că îl cred pe tata care știa că autorul e Gheorghe Roiban chiar de la acest poet și cărturar ciudat, născut în Piemontul Bălăciței. O rog pe, de acum, prietena mea de suflet, doamna Rodica Pospai Păvălan, autoarea unei cărți cu totul deosebite, să mă ajute în lămurirea acestui caz de istorie literară și românească.

Dincolo de această amintire particulară, vreau să vă spun că am scris rândurile de mai sus cu multă emoție, pentru că am avut privilegiul să scriu despre lumea mea unică, sfântă și adevărată. Și dacă prietenul meu, poetul Nicolae Băciuț, ziditorul „Vetrei vechi”, va publica acest text, voi susține să fie acceptat în recunoștința noastră ca un cetățean de onoare al Piemontului Bălăciței.

Dixit...

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

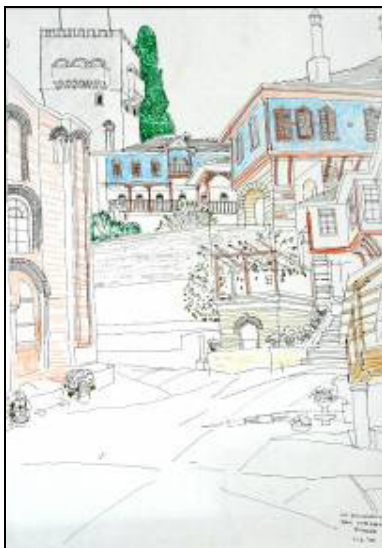
Misterul eșarfei roșii

Din comentariile ce mi-au parvenit până acum, romanul - se pare cel mai cunoscut al Cameliei Pantazi Tudor, **Misterul eșarfei roșii** (Editura Astralis, București, 2019) - ar destăina la încă tână autoare ispita și chemarea - firește aci lentă, fără de încăpățănare - a misterilor (Lucian Gruia); mai degrabă, așa spune eu, *aproprierea*, în proza de azi dedicată cotidianității, a secretului - a dezvelirii adică, în stratul curent al ființării, a ascunsului: a alternanței, mai exact, între ceea ce ființa ascunde și deopotrivă înfățișează, spre a (re)construi, fenomenologic vorbind, o lume: lumea ta, lumea *tuității* (vezi Martin Buber); lumea eului și, în același timp, lumea celuilalt. Altcineva (Eugen Cojocaru, în „Luceafărul de dimineată,„) observă, inspirat, compoziția în meandre a prozei Cameliei Pantazi Tudor, amintind undeva, corect, de o paralelă cu înaintemergătorul Camil Petrescu - desigur cel din **Ultima noapte de dragoste...**, poate, nu mai mult cel din **Patul lui Procust**?

Aș insista acum, prin urmare, asupra unui demers pornit tocmai din acest punct. **Misterul eșarfei roșii** este un roman care, premeditat, scrie/rescrie, epic, romanul: romanul (cel, deocamdată, al autoarei, să zicem, de pe copertă) care se scrie, și, în același timp, romanul celuilalt: romanul personajului - romanul acela, va să zică, ce va aștepta să apară (precum, iată, ființa aceea, - spre a reveni acum la o meditație de mai înainte - care așteaptă să se ivească, ea, din ființările ce neconținut se petrec; ființări uitate ori chemate; intuite, regăsite). O Ioana Vlad, ca să venim la text, profesoară de Română, citește lucrarea unei eleve, și va reintra astfel, de aceea, proustian, în memoria curgătoare, în reamintirile ce nu doar recunosc aspecte în petrecerea lucrurilor, dar recrează. „În mintea profesoarei se derulau imagini din anii adolescenței. (...) După zeci de ani de la absolvirea liceului, un fost coleg, Dragoș, îi mărturisise că nu îndrăznise să se apropie prea mult de ea, deoarece simțise o barieră...(...), . Urmează, normal, o descriere a acelei matinale amozări, comentată și într-un

dialog, relaxat, foarte firesc, fără aș spune oțioasele „sfătoșenii” așa-zicând, pendinte, cu o Celia, colegă, prietenă. Va apărea însă, repede, bine condus, al doilea plan auctorial: „O dimineată splendidă pentru a scrie, își zise Ioana. Luă agenda cu coperti din piele sintetică neagră de pe măsuta acoperită, potrivit obiceiului, cu pixuri, creioane mecanice, rujuri, creme de față, parfumuri....(....). Încă de la începutul vacanței de vară se obișnuise să iasă dimineata afară, în parc, dorind să scrie câteva pagini din viitorul său roman”. Roman al romanului: „Luă pixul și continuă: „Nu puteam să cred că, în sfârșit, ne întâlneam într-un alt loc decât în liceu. Numai noi doi! După ce am închis telefonul, în liniștea din sufrageria în care stăteam pe canapeaua mea din stofă grenă cu flori aurii, am simțit că explodez de fericire și am început să valsez de una singură pe muzica sufletului meu năucit de atâta surescitare,..

Povestea vieții, povestea vieții unei cărți, așa spune parafrazând o spusă a lui Gaetan Picon, cititor al lui Proust (**În căutarea timpului pierdut**). Eroina, prin urmare, care este, ca în exemplul eseistului francez, și naratoarea, caută, visează (născocoște sau deja chiar i se întâmplă), subiectul unei narațiuni, pe care să o aștearnă în agenda neagră. O va fi găsit/descoperit, oare, la sfârșitul relatării, la încetarea plăcutei, dramaticei visătorii? Contenește visul și reintră realitatea, a construit astfel

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Dochiaru

visul (ficțiunea, literatura) o realitate incontestabilă? Ca să anticipăm, să deschidem (ca spre a spulbera misterul, nu însă și taina) cartea Cameliei Pantazi Tudor la ultima pagină: „Celia întârzia cam mult, dipăruse undeva (...). Căzu pe scaun, surprinsă să îl vadă, intrând pe terasă, pe bărbatul cu barbă, îmbrăcat în negru, cu o eșarfă roșie în jurul gâtului. Privirile lor se întâlniră. El o salută, printr-o ușoară înclinare a capului. Se așeză la masa alăturată. Își scoase mânușile negre, își aranjă eșarfa roșie, privind-o mai bine în jurul gâtului, luă lista de băuturi și începu să o studieze. Pentru prima oară, Ioana îl privea fără teamă. Se bucura că revedea *eșarfa roșie*. Inexplicabil! Era o taină. *O taină a propriului său vis. Zâmbea*”.

Căutarea (care este și o tănuire/destănuire) ne apare deodată drept nu căutarea a ceva de trăit, ci - dacă mergem pe urma judecăților comentatorului francez evocat mai sus - ca o schimbare de sens: căutarea a ceva ce a fost - a trecutului; dar mai degrabă a unui trecut care s-ar fi putut pierde. Cartea însă (transpunerea în scris, scriitura) îl recuperează: e menită regăsirilor. O întrebare se impune, totuși, acum la sfârșitul acestor însemnări și dacă nu ignorăm propozițiile din ultima pagină a excelentului roman al Cameliei Pantazi Tudor: s-ar fi oprit oare autoarea la trăirea visului sau ar fi poposit numai spre a scrie? Răspunsul ei este, am văzut, următorul: „Era o taină. *O taină a propriului său vis. Zâmbea*”.

A. I. BRUMARU

Când lumea era întreagă

Patru povestiri în traducere germană

Din volumul lui Varujan Vosgianian „Jocul celor o sută de frunze și alte povestiri”, apărut în 2013 la editura Polirom, în 2016, s-a publicat la editura Paul Zsolnay din Viena, în traducerea lui Ernest Wichner, ampla povestire care dă titlul cărții, „Jocul celor o sută de frunze”, drept roman, cu sprijin financiar de la TRADUKI.

Cu titlul „Când lumea era întreagă” (Varujan Vosgianian: **Als die Welt ganz war**. Erzählungen. Aus dem Rumänischen von Ernest Wichner, Paul Zsolnay Verlag, Wien, 2018, 335 p.) se publică în 2018 la aceeași editură, sub traducerea aceluiași Ernest Wichner, alte patru povestiri din acea carte, așa încât până la ora actuală doar povestirea „Dincolo de lumea de dincolo” a rămas netradusă și nepublicată în germană. Volumul de față apare cu sprijinul financiar al Institutului Cultural Român.

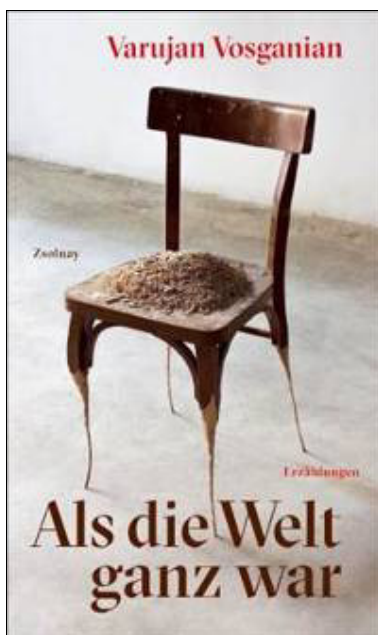
În prima povestire, „Legătura de leuștean”, sunt puși față în față victima și călăul, după douăzeci de ani – ca la Al. Dumas. Dacă rănilor trupești le-a vindecat timpul, cele sufletești, în schimb, continuă să persiste.

Este redată mineriada cu consecințele ei. Dialogurile, fără liniuță sau ghilimele, curg parcă de la sine. La poliție apare o senzație de clausturare, o atmosferă descinsă parcă din Kafka.

Acolo fusese chemată arhitecta Rada, spre a-l identifica pe Pavel Avădanei, miner din Valea Jiului, originar din Moldova, din Costești, sat de pe Prut, care îi aduce lăntșorul de aur cu medalion, dispărut la mineriadă. El o văzuse la televizor, o recunoaște, îi află numele și îi găsește adresa, vine la București, o caută și stă toată noaptea la geamul ei, reclamat fiind la poliție de către administratoarele. Rada nu-l putea recunoaște însă, fiindcă fusese lovită atunci de la spate.

Ea suferea de claustrofobie, iar el, călăul de atunci, așteaptă acum ca ea să aibă milă de el și să-l înțeleagă. De fapt ambii făcuseră atunci un gest gratuit, prinși în vârtejul istoriei, pe care nu au înțeles-o.

Ea îl invită la ea la o cafea, unde stau mai mult de vorbă și referitor la discuția dintre cei doi, Hans-Peter Kunisch, în recenzie sa la carte din „Süddeutsche Zeitung” din 05.04.2018, scrie următoarele: „Vosgianian reușește ca o temă care ar putea degenera în,

kitsch, să o transforme în tablouri vorbite și într-o tratare convingătoare care nu pierde legătura cu societatea...”

De-abia pe ultima pagină (pag. 64) apare „legătura de leuștean” pe care i-o cere Radei vecina, cea care îl reclamase pe Pavel la poliție...

În povestire, se face apologia tradiționalei țuici, precum în amplul roman „5 Liter Zuika”, al regretatului Paul Schuster.

Titlul povestirii este de data aceasta ceva adiacent, care apare doar în final și nu are nicio legătură cu problematica abordată.

Ațiunea, în dramatica povestire „Când lumea era întreagă”, se desfășoară tot la București, protagoniști fiind Costică Ologu, bătrânul Fane Chiorul și Coltuc, cel fără mâni și picioare, un „cionuleț” cu căucior rulant, de fapt o scândură cu rulment cu bile, tras de Fane Chiorul, când se deplasau dintr-un loc în altul.

Se prezintă câteva aspecte din viața cotidiană a celor trei cerșetori. Cuvântul „Mici”- ca în românește – apare de trei ori (p. 88, 91, 93).

Titlul, ușor modificat, apare de câteva ori: „Eu vă lumea întreagă, zice Coltuc...” (p. 89), „...dacă lumea ar fi întreagă...” (p.95), „Dacă lumea ar fi întreagă...” (p. 106), „Jocul când lumea era întreagă” (p. 106), „... când lumea era întreagă...” (p. 107).

De ziua națională, primarul oferă fasole cu cârnăciori și lăcomia oamenilor e mare, toți se înghesuie, nesinchisindu-se nimeni de cerșetori, care rămân flămânzi, în timp ce ceilalți au mâncat chiar câte două porții.

Coltuc e o fire sensibilă, iubitor de carte, un neajutorat înțeles doar de sora sa Melania.

Perfecțiunea, desăvârșirea, este mult mai complexă decât s-ar putea crede, ea nu se reduce doar la aspectul fizic, ci trebuie corelată cu psihicul. De aceea, fostul pușcăriaș Golea îi este inferior infirmului Coltuc.

Finalul povestirii este de-a dreptul ironic: „De sus se putea vedea treptat lumea în toată claritatea ei, ea era iarăși întreagă, rotundă...” (p. 127).

Ampla povestire „Iacob, fiul lui Zevedei” (pp.128-277) este o proză filosofică, existențială și dostoievskiană. Relatarea se face atât la persoana întâi (când îi povestește bunicul Cosminei viața din închisoare reporterului Filip) cât și la persoana a treia.

Ațiunea e complexă și are loc pe mai multe planuri. Ionuț Penescu, de 33 de ani, cade de la etajul V, a alunecat de pe balustradă sau a fost tendință de sinucidere, nu se știe, este operat și se va trezi din moartea clinică, îngrijit cu devotement fiind de medicul anestezist Cosmina.

Părinții Cosminei au murit în accident de mașină ea fiind crescută de bunic, care a fost închis ca student și eliberat prin anii '60.

Prietena Cosminei, Papi – forma prescurtată de la Paula Pintilie -, profesoară de biologie, era îndrăgostită de Efram, dar acesta era un contract ca medic pentru trei ani în Anglia și pleacă singur.

Cu Iacob, fiul lui Zevedei, vărul lui Ionuț Penescu, face Cosmina cunoștință la bufetul spitalului.

Filip, reporter, a scris despre minele de cupru din Sighetu Marmației, care vor fi închise și despre minierii din Valea Jiului.

Acum scrie cele relatate de bunicul Cosminei, dar cartea nu este încheiată, fiindcă urmează povestea personalului din închisoare, a paznicilor, dar, din păcate, bătănul moare...

Chirurgul era doctorul Pantelimon, cel care obișnuia să dea cu banul de argint spre a afla care e soluția optimă. „Soarta este ca un animal sălbatic care se îmblânzește pe sine însuși...” (p.266), zicea aceasta.

Apar integrate în povestire visuri, coșmaruri, iar Cosmina obișnuia să deseneze zmei.

Ajungem la concluzia că doar o linie subțire desparte viața de moarte.

Logic pare apoi raționamentul potrivit căruia dacă Isus a trăit doar 33 de ani, de ce am trăi noi, mult mai →

MIRCEA M. POP

Pe drumul ascendent al profesionalizării

Marin Cristian, profesor de istorie, cu un doctorat în specialitate, bun cunoscător al comunei Călugăreni, județul Giurgiu, și îndrăgostit de aceste locuri istorice, unul dintre cei mai informați profesioniști despre luptele lui Mihai Viteazul împotriva turcilor - mai ales acelea din lunca Neajlovului - s-a afirmat, până în prezent, cu câteva lucrări istorice esențiale, cum ar fi: *Mihai Viteazul, restauratorul Daciei și al Bisericii strămoșești, Domeniul moșieresc din Țara Românească în perioada 1851-1864, Aplicarea Legii rurale în județele Ilfov și Vlașca, Călugărenii de pe Neajlov în timp și spațiu, IO, Mihai Voievod, din mila lui Dumnezeu, Domn al Țării Românești, și al Ardealului și a toată Țara Moldovei.*

Iată însă că, în continuare neliniștit și creator, el a abordat și domeniul literar, prin tipărirea, în 2014, la editura „Grai și Suflet Cultura Națională” a dramei istorice *Voievodul valah*, iar în 2015, a volumului de nuvele *Rezervația de zâmbete vlăscene*. În 2017, a publicat, la aceeași editură, primul său roman, *Hoții de curcubeie*, dedicat vieții și activității unui grup de inspectori școlari în perioada de tranziție, grup care se confruntă cu multiple probleme, piedici și nedumeriri.

Fără îndoială că același spirit creator cultivat cu răbdare și abnegație l-a îndemnat pe Marin Cristian să

meargă mai departe pe drumul literaturii, propunându-mi să public la Editura „Arefeana” volumul *Povestiri vlăscene*, (2018) alcătuit din trei texte bine conturate, cu o arie largă de cuprindere, istorică și geografică și psihologică.

Lectura nuvelei *Hoții de cai* ne conduce în timpuri strămoșești, când tradițiile erau reprezentate de hore și jocuri populare, cum ar fi cel al Călușarilor, executat chiar de un grup de săteni din Hulubești, localitatea natală a autorului. Dar acest început este doar un pretext, pentru că, participând la desfășurarea prin sat, timp de mai multe zile, a jocului, un paznic de la conac dă ocazia unor țigani să fure doi cai de rasă din herghelia boierului. Acesta, mândru, își obligă sluga să plece, împreună cu un țigan cărămidar, în căutarea cailor furați.

De aici, continuă o desfășurare atipică a acțiunii: căutătorii cailor devin hoți, fură cai din România și-i vând în Bulgaria pentru ca în final să descopere caii furați și să-i ducă înapoi stăpânului. O rezolvare neașteptată a conflictului, cu multe rotunjimi și paralelisme care fac din novelă o lectură plăcută.

A doua povestire, de o mai mică întindere și cu schițarea unor psihologii realiste, *Comoara din cimitir*, exprimă bucuriile și tristețile unui profesor de sport din Giurgiu care găsește în cimitir, împreună cu tatăl său, niște monede de aur; însă în final acestea îi aduc numai necazuri și nefericiri.

Ultima povestire, *Confesiunile edililor*, ne aduce aproape de zilele noastre prezentând întâmplări și discuții ale funcționarilor de la Primăria Călugăreni, probabil chiar din vremea când Marin Cristian a fost primar în această localitate, și când a ridicat, cu bani proprii, în fața Primăriei, o statuie a lui Mihai Viteazul, mânat de recunoștința și dragostea ce o poartă eroului român.

Cele trei texte, inegale ca întindere și deosebite ca timp al acțiunii, trasează treptele împlinirii lui Marin Cristian ca scriitor cu un dezvoltat simț al realului, cu talent și umor, cu aptitudini pentru analiza atentă a sufletelor omenești.

Prof. ION C. ȘTEFAN

→puțin importanți decât el, mai mult ?

Finalul povestirii pare desprins din învățătura biblică: „*Fericiți cei care...*” - de opt ori.

Ultima povestire inclusă, „La judecata de Apoi a statuilor”, îl are în central atenției pe Petrache, paznic la muzeu, care i se plânge la cărciumă „cumătrului” Fandarac de monotonia vieții pe care o duce și care pare să înțeleagă gestul croitorului Steiner de a se sinucide.

Petrache este încântat de răsăriturile de soare de la castel și vede adesea lucruri ciudate.

După întâlnirea cu Aurica, cea care fusese odată la București, cu colegii de clasă la marele circ din Moscova, cu care el se urcă în cabina unei macarele ruginite, găsește a doua zi sub statuia de bronz coclită a calului cu călăreț baleză

proaspătă de cal, pe care el o mătură, iar în Vinerea Mare, când el pune un coș cu mere, calul și călărețul pur și simplu... dispar.

Este aceasta cea mai suprarealistă proză din carte.

Pe supraperta a doua, interioară, a cărții, scrie, printre altele: „*Povestirile lui Varujan Vosganian, a cărui saga de familie „Cartea șoaptelor” a făcut furori, tratează din prima clipă despre un basm întunecat și sunt înrădăcinate în trauma concretă a trecutului românesc, care nu vrea să dispară*”.

De pe supraperta a patra, exterioară, a cărții, aflăm, printre altele: „*Protagonistii din povestirile lui Varujan Vosganian sunt invidialiști extremi de la marginea societății. Și totuși mereu marea istorie le-o ia înainte*”.

Doris Roth în recenzia din „*Siebenbürgische Zeitung*” din 25.09.2018 constată, printre altele: „*Multe evenimente incisive nu au fost deloc sau nu au fost suficient prelucrate, Vosganian contribuie cu povestirile sale ca o parte din aceste evenimente să le aducă la lumină în mod literar și să le impună opiniei publice. Acest lucru nu este întotdeauna plăcut, dar însănoștește*”.

„*Povestirile volumului arată cât de complicată este legătura cu trecutul funest*”.

Vosganian povestește pe cât de precis pe atât de abil despre oameni care nu puteau rămâne neutri, ci erau puși să aleagă, să se decidă de o parte sau de alta”.

(Holger Heimann, SWR2, Lesenwert, 11.3.2018)

„Akassia”

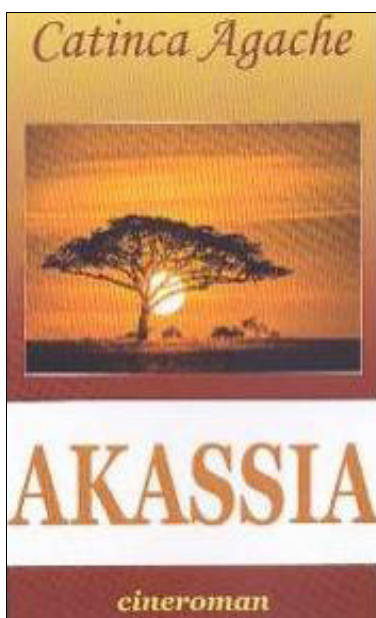
un arbore maiestuos și misterios, ca și romanul ce-l povestește

Akassia este al doilea roman publicat de autoarea ieșeană Catinca Agache, afirmată în principal în domeniul cercetării, istoriei și criticii literare, dar și al beletristicii. După *Insularii*, apărut în anul 2011 - roman psihologic având în centru un grup de intelectuali ce și-au croit o lume a lor, un imaginar, pentru a supraviețui într-o societate devenită ostilă împlinirii ființei umane -, scriitoarea ne propune un nou și inedit subiect.

Desfășurat pe mai multe planuri și în patru spații geografice diferite, romanul are în centru drumul inițiat parcurs de personajul principal - tânărul informatician Jhon - către găsirea sensului profund al vieții. Acest simbolic urcuș începe în cel mai vechi centru de spiritualitate al lumii - Egiptul - și se împlinește în ținuturile sfinte ale creștinismului din pustii Sinaiului. Este o poveste de iubire devenită imposibilă din cauza neputinței alegerii, a limitelor ființei umane, destinul fiind cel care hotărăște în cele din urmă. Jhon și Antonia, Jhon și Annissia nu sunt decât două fațete, în plan real sau imaginar, ale aceluiași mit al iubirii, al dragostei. Este în același timp, un roman psihologic de introspecție a trăirilor personajului principal, funcție de care se constituie firul epic al povestirii.

Întâlnirea deloc întâmplătoare a unui grup de turiști de diferite naționalități, culturi, credințe în misteriosul ținut al faraonilor și al primilor creștini are valoare simbolică, cu toții fiind în fapt pelerini pe drumul vieții. Ea reprezintă însă pentru eroul cărții o întâlnire cu destinul. Sub aparența superficialității unei vacanțe petrecute într-un spațiu exotic, sunt aduse în prim plan poveștile de viață ale acestor personaje ce se derulează în jurul axului central al trăirilor tânărului informatician aflat în căutarea de sine, a unor repere spirituale salvatorii.

Ca un nimb abia întrezărit dar tulburător, se însinuează o anume capacitate a tânărului român de-a intra în legătură sau rezonanță cu lumi nevăzute în planul real, dar dăinuitoare într-unul ezoteric, în care apar fulgurant oameni purtători de

mesaje ancestrale majore, care par a-l fi ales pe el drept destinatar testamentar al unei misiuni nedesluite, dar purtătoare de sens. Inexistența acestor locuri, spații, persoane la lumina zilei aride, ne face să ne translăm, pe traseul intertextualismului, *La Țigănci ori pe Strada Mântuleasa* ale lui Mircea Eliade, cel care, atât de mult și maiestuos, s-a străduit, poate, să ne transmită niște importante mesaje ezoterice.

Firul luminos ce străbate romanul de la un capăt la altul este dat de abordarea cu delicatețe a miracolului creștinilor copti care au rezistat, asemeni copacului de acacia, persecuțiilor milenare ce continuă până în prezent tocmai prin credința lor sinceră, prin secretul drumului adevărat deținut numai de ei și preluat de la strămoșii lor, vechii egipteni..

Autoarea mânuiește ca un pres-tidigator planurile acțiunii care se întrepătrund ca-ntr-un joc al oglinzilor, încercând să reveleze magicul, miraculosul acestei lumi plină de semne nedesluite, de taine pe care din graba și superficialitatea lumii contemporane omul nu mai are răbdarea, nici preocuparea de a le observa. Îmbinarea realului, obiectivului, cu imaginarul, subiectivul, suspansurile delicate, credibile, descrierile peisajelor care fascinează prin exotismul, farmecul și magia lor, picturalul mereu prezent, problematicile complexe ale lumii contemporane abordate cu discreție în „arta conversației” personajelor adunate aici ca pe tabla de șah a vieții, inserția în mitul unei lumi

dispărute și totuși prezente, abundența de informații culturale strecurate cu naturalețe, conferă narațiunii un curs captivant..

Indeciziile, nesiguranța, căutările continue, viziunile, obsesiile, ieșirile din real și intrările în fantastic și imaginar conduc în cele din urmă eroul cărții la revelarea drumului adevărat al vieții al cărei sens nu poate fi altul decât iubirea și nu vițelul de aur.

Acesta este și mesajul romanului, numit simbolic „Akassia”, nu după lo-cul central al desfășurării acestei narațiuni, ci după singuraticul copac acacia - arborele vieții, singurul rezistent în ținuturile deșertice în care s-au născut primele civilizații ale lumii și au apărut primii creștini. Asemeni lui, omul poate învinge deșertul vieții, agățându-se puternic de solul rodnic al iubirii, singura care poate salva omenirea ce se grăbește - mai exact, cineva o mână - spre prăbușire.

Dar nu e numai atât, ci mai există încă o dimensiune în acest roman surprinzător, una drapată discret și neostentativ, care se manifestă doar atât cât să existe și să comunice subiacent lucruri esențiale. Și anume, în destule împrejurări și paragrafe ale cărții care se petrece de regulă în țări străine, se află personaje românești, acei români care, categorie deja notorie, au plecat din lăcașul lor natal din varii și deja arhicunoscute sau invocate motive, rezumabile în rama vehiculatei sintagme: să caute aiurea „un trai mai bun”. Aici e și locul unde se expun pe alocuri și poveștile lor care sunt tot atâtea studii de caz. Fără să clameze niciun slogan propagandistic, substratul cărții transmite fiorul cald și puternic al unui sentiment de atașament identitar, al temeiului ascuns, dar profund al apartenenței de obârșie, ba chiar abordând o anume problematizare a situației acestui tronson substanțial de locuitori ai Europei și ai lumii de azi care, nu o dată, este supus dilemei identitare, raportului de conștiință între tentația evadării depline în noua lume și păstrarea nevăzutei legături ombilicale cu originea.

Chiar și finalul, suficient de ingenios ca să asigure coeficientul de suspans și happy-end surprinzător, cuprinde un consistent substrat de atașament profund față de chemarea originilor atavice, acelea care, de →

LUCIA OLARU NENATI

O VIOARĂ ÎN SIMFONIA INIMILOR

Elegantă și generoasă, buna mea prietenă, scriitoarea Hedi Simon mi-a făcut și anul acesta un cadou de neprețuit: cel mai recent volum al său, romanul *Vioara întâi* (ed. Hasefer 2019). Această nouă carte este, precum multe din cele scrise de doamna Hedi Simon, una din acelea care se lecturăază cam cu sufletul la gură, cu regretul că parcă le-ai parcurs prea repede, dar și cu dorința de a mai relua lectura sau măcar acele pasaje care au o uimitoare forță de a reda sentimente și trăiri într-un fel comune, dar de fiecare dată unice într-o viață.

Scrierea începe cu o minunată descriere a iernii unui mare oraș din estul Rusiei, unul dintre acelea unde iarna este anotimpul predominant, dar care acum strălucește nu numai datorită acelor de gheață din atmosferă ci, mult mai mult, datorită unei iubiri dintre doi tineri, niște tineri așa cum toți ne-am dori să fie copiii noștri. Frumoși, inteligenți, harnici și talentați cu suflete curate și idealuri nobile așa cum numai la tinerețe poți să ai.

Evident, această iubire va fi temeiul unei căsnicii care debutează cu o nuntă în care gerul siberian este învins de căldura sufletelor care participă la eveniment: colegi, prieteni și coreligionari conduși de un rabin care pare a-și fi luat rolul de părinte, deoarece cei doi tineri sunt singuri pe asprul drum al vieții din motive pe care autoarea ni le va desluși pe parcurs. Viața își derulează mersul ei, se nasc și doi băieți, apar probleme cu serviciul, dar dincolo de toate încercările prin care trece familia, unele absolut firești, dăinuie umbra unor întâmplări de demult, o umbră cu misterul, dar și cu traumele ei.

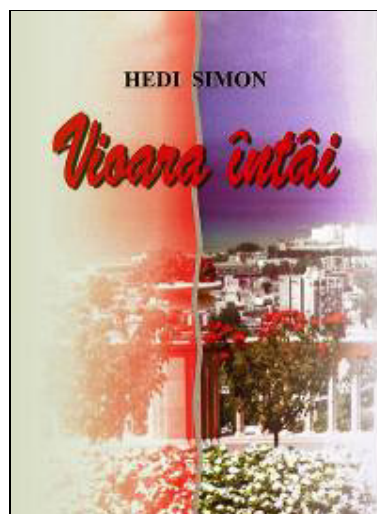
Romanul acesta atipic e detectivistic, dar fără detectivi, psihologic însă fără psihiatri sau psihologi, un roman

misterios cam în toată structura sa și desigur un roman de iubire din care însă nu lipsesc protagoniștii. Vom afla despre o femeie care a făcut tot ce a crezut că se poate face pentru a reuși în viață, o viață pornită sub cele mai nefaste auspicii, dar care ne va face să aflăm și prețul plătit ce a fost plătit pentru compromisurile care, într-o vreme, au părut rezonabile.

Absolut fascinantă, povestea unui fel de înger, o altă femeie de o desăvârșită discreție, Ania, cea care intervine din când în când în acțiune, doar pentru a ne arăta că există și veghetori al căror rol poate nu-l înțelegem niciodată pe deplin. Sau oameni de o emoționantă dăruire precum doctorul chirurg Vladimir Kogan, o apariție episodică, omul ce pare a fi avut îndatorirea mesianică de a salva viața eroinei principale și apoi să se retragă și el la îngerii dintre care plecase cu ani în urmă.

Și cred că este foarte important să nu ne lăsăm induși în eroare de construcțiile romanești moderne, unde urmărirea jocului personajelor principale rezolvă întreaga intrigă, pentru că Hedi Simon este o scriitoare cu mare experiență și știe să dea importanță celor așa-zis secundare, ele fiind de fapt, metaforic vorbind, nisipul care înseamnă plajă. Un astfel de personaj, ușor de ignorat, dar incalificabil din punct de vedere al lectorului, este o vioară. Un „personaj” esențial care coagulează în jurul său destinele unor generații.

În mod normal, evenimentele desfășurate pe parcursul vremii și al vremurilor în jurul acestei familii rămasă unită numai prin iubire, chiar și atunci când răul în formele sale acelea mai distructive pare a fi triumfător, este un fel de basm. Și totuși, atât de posibil în realitate încât uneori, pe timpul lecturii, avem tentația de a ne opri respirația din dorința de a nu tulbura mersul lucrurilor...

Grelele încercări prin care trece această admirabilă familie, ajutată totuși de prieteni cu inimi calde, vor fi recompensate atunci când se vor reuni în țara unde vor sosi și care le va oferi nu numai libertatea fizică ci și, mult mai important, libertatea spirituală. Iar recompensele pentru suferințele lor vor apărea în cele mai surprinzătoare feluri. Pentru că, nu-i așa, cine poate da o definiție a fericirii, a împlinirii sau a liniștii sufletești? Poate doar vioara care, martor tăcut, dar atât de grăitor, va fi și ea prezentă la actual final atunci când tumultul vieții își găsește liniștea în marele vad al celor adunați sub semnul iubirii.

Sper să nu fi povestit mai mult decât mi-am dorit acest fascinant roman, fiindcă numai lectura sa completă și directă îi poate dezvălui farmecul său profund, iar la sfârșit orice cititor să poată înțelege cum această ispititoare lectură îi va da mult de gândit la misterele unei vieți, oricât de obișnuită ar părea ea. Sau poate să aștepte ca Hedi Simon să editeze o altă carte la fel de frumoasă.

Eu unul, am toată încrederea!

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

AKASSIA

→fapt, se manifestă pe tot parcursul cărții într-o misterioasă, dar consistentă legătură cu teritoriul străvechi al Egiptului unde vechii creștini au constituit ramura – și lamura – cea mai neîntinată, aflată în permanentă conexiune cu divinitatea, dar și înrudită cu aceeași rădăcină ancestrală autohtonă.

Nu întâmplător, rezolvarea dilemei personajului central, aceea care străbate întreaga acțiune a romanului cu presiunea indeciziei sale erotice, își află rezolvarea și înalta împăcare

într-un lăcaș sacru, întemeiat de un conațional în pustiurile aride. Toate acestea și încă altele ridică lin la nivelul privirii concluzia coexistenței unei puternice dimensiuni de suflet și conștiință ce constituie, de fapt, puternica armătură secretă a acestui roman de aventuri, de mister, de loisir, de vacanță, de amor, de enigme și încă vreo câteva ramuri livrești concreșcute din trunchiul său.

Se cuvine, nu în ultimul rând, relevat și apreciat intensul efort, aparent firesc și neobositor al autoarei, de-a se documenta temeinic

pe tărâmurile ezoterice, puțin cunoscute și străbătute îndeobște, dar și în atâtea altele, ale căror roade sunt înglobate neostentativ, dar eficient, în curgerea narațiunii.

Finalul romanului este deschis imaginărilor, eroul acestuia fiind plasat în continuare sub nimbul misterului metafizic.

Vizual și pictural, mereu în mișcare, romanul „Akassia” se citește pe nerăsuflăte, nelăsând timp lectorului să iasă de sub vraja story-ului său derulat în ritm crescendo.

Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu

Noua carte de istorie literară a lui Aureliu Goci, *Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu* (Editura Academiei, București, 2019) este și nu este o istorie a poeziei românești. Dincolo de precizările din *Argument*, la care vom reveni, autorul revine cu alte clarificări, nuanțări pentru a-și corobora și consolida metoda critică. La un moment dat, el subliniază că orice act de critică literară include un „scenariu virtual” care urmărește să valideze „un experiment imaginar”, ceea ce presupune necesitatea perspectivei istorice, unind, într-o singură dimensiune, diacronic și sincron, opera și receptarea ei critică, o scriitură la două mâini, cum o vedea și Nicolae Manolescu în *Istoria critică a literaturii române*.

Asupra caracterului atipic insistă Aureliu Goci încă din prima frază a lucrării: „Cartea aceasta nu este o «istorie» în sensul tradițional”, deși abordarea cronologică nu lipsește. Ceea ce individualizează acest tip de lucrare, ținând-o în arealul istoriei literare, dar și depășind-o, este „concentrarea tematică”, la care se adaugă „identificarea și analiza unor serii recurente și unități problematice”.

Actul critic e permanent dublat de o conștiință critică interogativă.

Aureliu Goci este atent să descopere, să sublinieze, să analizeze dominante, structuri tipologice și identificări recunoscute, aplicându-se în acest proces de reconstituire personală a fenomenului liric românesc nu doar, individual, asupra unor poeți cu personalitate artistică pronunțată – Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, George Bacovia, Nichita Stănescu, marii, reperle fundamentale, ci și asupra poeticii, a facerii poeziei, a concepției despre poezie și poet, care au evoluat în timp de la simpla versificare la adevărata conștiință și conștientizare a actului artistic. Admițând formularea clasică a istoriei, Aureliu Goci o face propunând o formulă inedită: „o istorie înainte și înapoi”.

Pentru accentuarea originalității acestei inedite istorii, Aureliu Goci mai adaugă ceva – o formulă

„proximă”, un la fel de inedit *Tabel periodic ale elementelor poetice*, formulă ce-i permite să concentreze într-un punct aspectul *sincronic* al tuturor elementelor și cel *diacronic*, perspectiva cronologică, urmărind momentul nașterii poeziei românești, acel moment auroral 1673, marcat de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, trecând, apoi, prin principalele momente ale constituirii fenomenului liric românesc: Miron Costin, Ion Budai Deleanu, Văcăreștii, Costache Conachi, Gheorghe Asachi, Anton Pann, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri până la *Momentul Eminescu*, înregistrând etapa „reînnoirii tradiției” cu Alexandru Vlahuță, Panait Cerna, Ștefan O. Iosif, Octavian Goga, Aron Cotruș și George Bacovia, continuând cu poezia interbelică până la „neo-tradiționalismul” lui Lucian Blaga, Ioan Alexandru, Ion Horea, Gheorghe Pituș, abătându-se pe la avangardiști – dadaism, suprarealism, apoi pe la Cercul literar de la Sibiu pentru a se opri la Nichita Stănescu liderul generației '60.

Aureliu Goci extinde aria investigației critice la poezia basarabeană, inclusă în acest fel literaturii române: Alexei Mateevici, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija.

Pentru etapa celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea, viziunea sa critică integratoare include „retorica socială” a perioadei comuniste, „antipoezia ca textualism”, o abordare originală a poeziei lui Ion Barbu în *Ion Barbu și ermetismul* și *Ion Barbu și barbienii*. În discursul critic își fac loc apoi abordări al fel de inedite:

„poezia «rolurilor»: baladiști, dramatizanti și ludici”, „«pionierii» vremurilor noi și iluzia comunismului biruitor” – cu o analiză originală a lui Nicolae Labiș, cu opriri asupra poeziei feminine.

Generația '60, care evoluează de la ermetismul și religiozitatea absconsă a lui Cezar Baltag la întregul complex Nichita Stănescu, reunește „apocaliptici și absurdiști” ca A.E. Baconski și Leonid Dimov, saltul calitativ coincinzând cu poezia lui Nichita Stănescu, un posibil avatar, cum crede Aureliu Goci, al lui Eminescu însuși, Nichita fiind poetul care redescoperă cuvântul și-l reinvestește în *necuvânt*, poetul prin care au loc niște *tregeri* esențiale: de la *sentiment* la *viziune*, de la *elegie* la *necuvânt*, de la *cuvânt originar* la *concept*. Nichita Stănescu reprezintă în viziunea critică a lui Aureliu Goci, concomitent, un *final* și un *început*, marcând postmodernismul și mergând până la ideea de dispariție a literaturii.

Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu este un regal de idei care de care mai interesante, mai incitante, peste care se arcuiește o concepție coerentă asupra literaturii și a modului de a o aborda prin interpretări, analize, comparații, derivate dintr-o înțelegere superioară a creației, a procesului de creație și a raportului complex al creatorului cu *lumea cea aievea* și cu propriul imaginar.

Autorul, spune Aureliu Goci, este „totul în text”. Omul este „Creatorul lumii lui scripturale”, un demiurg, așadar. Poate, veți zice, nimic nou până aici. Dar, autorul completează mereu ideatica tradițională prin nuanțări, prin clarificări care-l individualizează. Astfel, vorbind despre „exprimarea critică”, el vorbește despre trei dominante și repere: *identitatea*, adică „posibila definiție istoricizată pe care o poate primi un text”, acel „coeficient de originalitate”; *energia*, echivalentă cu „puterea de semnificat” și *memoria* textului reprezentând „zestrea genetică, valoarea de semnificat, de conservare și preluare a unei tradiții”.

Dintre multele idei incitante, mă voi opri la câteva privitoare la Mihai Eminescu, poetul care este piatra de încercarea oricărui critic. Aureliu Goci identifică și decelează „viața→

ANA DOBRE

operei” de „opera vieții” și vorbește de trei Eminescu: unul *cătălinic*, ca „utopie a dorinței”, altul *hyperionic*, „un geniu printre oameni”, aceasta fiind condiția cotidiană a poetului până la „majoratul mistic” care coincide cu vârsta de 33 de ani, vârsta lui Iisus, și altul *demiurgic*, „utopia putinței și/sau neputinței.

Criticul supune interpretării conceptul de *geniu pustiu* și accede la idei îndrăznețe precum apropierea lui Eminescu de Heidegger prin „gândirea ființei prin temporalitate”. Identificăm aici o idee shopenhaueriană referitoare la antinomia dintre *omul de geniu* și *omul de talent*. *Omul de geniu* se diferențiază de *omul de talent* la nivelul unor categorii invizibile percepției obișnuite, geniu fiind omul care vede *dincolo*. El, geniu, poate lovi o țintă pe care oamenii *nu o văd*, își luminează epoca asemenea unei comete, evoluează *anormal*, aruncând opera sa „cu mult în față”, în timp ce omul de talent poate lovi o țintă pe care alții nu o pot nimeri și ființează când necesitățile epocii o cer, după care dispar. Profilul omului de geniu se suprapune perfect profilului geniului eminescian.

Ceea ce-l apropie pe Mihai Eminescu de existențialismul secolului al XX-lea și, deci, de Heidegger, este faptul că-și întrebuintează propria viață ca *subiect*, comunicarea lirică realizându-se din această poziție, realizând, totodată, o *image a timpului lumii*. Proiectându-l într-o „ontologie temporală”, Aureliu Goci conchide: „timpul luciferic al geniului este precedat de succesiune (istorie) și de simultaneitate (eternitate)”. În povestea de viață a lui Eminescu, se poate recunoaște *drumul către ființă*, care începe, conform lui Mircea Eliade, într-o „mare căutare de sine” și sfârșește „dincolo de sine” – în Dumnezeu (*soteria*) sau în istorie (*sympathia*).

Mihai Eminescu, opera lui nu se epuizează. Este aceasta ideea-forță a lui Aureliu Goci, probând-o cu creații insuficient abordate și analizate de detractori, creații din care se poate deduce mereu *actualitatea* modelului intelectual eminescian, relevabil în construirea unei *teorii a informației* și a unei *filosofii a comunicării* „la nivelul de comprehensiune a operei

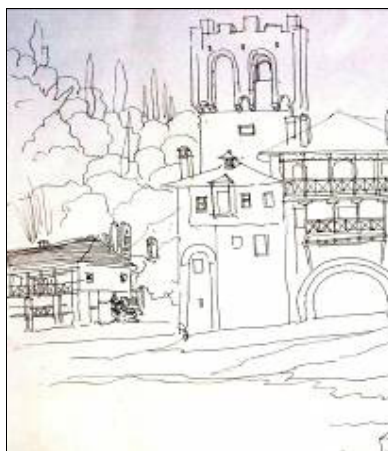
sale”, dar regăsită și la postmoderniști.

În mileniul al III-lea, Mihai Eminescu intră triumfător ca „poet al eroziunii, al stingerii universale și al transformării lumii într-o gaură neagră”, ca „filosof liric al devenirii spre neființă”, așadar, ca poet cu o viziune entropică asupra lumii.

Cartea *Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu* are o circularitate perfectă la nivelul ideaticii. Dacă, la sfârșitul secolului al XIX-lea, se configura mitul lui Eminescu, la sfârșitul secolului al XX-lea, opinează Aureliu Goci, asistăm la nașterea mitului Nichita... Niciodată omul nu se va sătura de povești, niciodată nu va înceta să inventeze/creeze mituri. Este acel mit care, prin literatură, ne scoate din istorie și de fixează în timp, într-o eternitate ce permite privirea contemplativă, dând satisfacția absolutului.

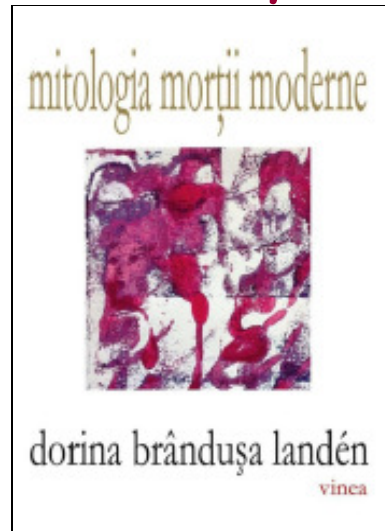
Dacă apologeții literaturii vorbesc despre *sfârșitul literaturii*, așa cum cei ai singurătății au vorbit despre *sfârșitul istoriei* și despre *ultimul om*, Aureliu Goci, a cărui credință, aproape mistică, în literatură este molipsitoare, crede că discursul critic se poate axa chiar pe fenomenologia acestui concept – *sfârșitul literaturii*...

Și nu putem rămâne necontaminați de această credință a criticului și istoricului literar Aureliu Goci, care coroborează propria noastră speranță în literatura care, reprezentând *frumosul*, va salva lumea...

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Zografu (detaliu)

REALISMUL ADOPTAT ȘI ADAPTAT

...Mi s-a părut potrivit să spun câteva lucruri despre autoarea cărții de față, pe care le-am plasat la finalul acestui comentariu...

Până una-alta: de multă vreme Dorina Brândușa Landén nu mai este o poetă oarecum sechestrată între colegii săi de generație lirică. În acest context, este foarte posibil ca plecarea ei în Suedia și contactul cu o altfel de societate, viețuind într-o civilizație diferită, să fi influențat măcar în parte gândirea și creația sa literar-artistică. Iar aici trebuie să ținem seama de realitatea că noua sa... lume, reprezentată de structuri psiho-umane cu specific nordic, dar și de relațiile interumane, adică un fel de arsenal în care ori te integrezi, ori... altceva. În această ordine de idei, autoarea cărții de față, cu voce sau fără voce, a trecut cu arme și bagaje de la epica și substanța poeziei autohton-românești, de tip mai... latin, la un expresionism cu nuanțări aspru-germanice, să zicem. Teoretic, această trecere nu pare să fi fost ușoară, iar ecouri, să le spunem carpatine, găsim permanent în creația lirică a poetei, ca un fel de aseasonări/interferențe cu scopul împăcării cu sinele poetic și produsul liric. Pentru că autoarea, ajunsă la maturitate deplină, nu-și mai declină competența, ci se integrează direct în construcția textului. Iar în situațiile în care o face indirect, există doar o aparentă detașare, fiindcă trăirile poetei sunt transmise conceptului→

DUMITRU HURUBĂ

inițial, iar infuzia în materia primă este cât se poate de evidentă. Ceea ce impresionează la Dorina Brândușa Landén, adevăr lesne sesizabil cam în toate poemele din volum, este un gen de realism cu ajutorul căruia suntem ademeniți, de fapt implicați în lumea creată de poetă: „*dimineața îmi beau în tăcere cafeaua/mă întreb câți oare se iubesc și câți se urăsc/câți rătăcesc fără chip – tangente la umbre –în neliniștile nopți ale timpului meu/ce vor fi simțind oare când soarele răsare/și o nouă zi trece peste noi indiferentă(...)*” (**semne matinale**, p.8). Dincolo de un oarecare descriptivism, care nu se bagă, însă, peste tema aleasă, ci are misiunea clară de a coagula, în realitate, partea mai tehnică a poemelor cu partea producătoare de fior artistic. Poeta știe foarte bine această șmecherie și marșează cu suficientă volubilitate pentru ca ideea pusă în... discuție să fie agreată și asimilată cât mai rapid și corect de mîntea cititorului. Nu altfel se petrec lucrurile în poemul **Sunt zile**, de la pagina 19, unde autoarea, forțând puțin nota, ne informează cu asprimea normal-necesară, desigur: „*sunt zile când între pereții spitalelor/se întinde mirosul de oamenii învinși/astăzi a murit unul diabetic – /aparent omul nu avea niciun farmec/dar deasupra gurii lui/tremura o lumină albastră (–)*”. Trebuie neapărat să remarcăm că Dorina Brândușa Landén, cel puțin în prima parte a volumului, își demonstrează percepția, acută aș putea spune, care, odată intrată în contact cu o realitate, oricare ar fi aceasta, ultrasensibilitatea poetei se manifestă astfel printr-un discret transfer de imagine spre creație: „*pășesc în fața cortinei ochilor mei/privirea-mi se deschide – oglindă/în care fețele se măresc și se înalță – /dau imagini fiecărui eveniment/ cioplesc lucrurilor o formă/în timp ce eu însămi/sunt la fel de fără formă ca aerul(...)*” (**destine individuale**, p.28). Și, fără a-și pierde din substanță, dimpotrivă, poemului i se asigură un final pe măsura întregului conținut și astfel, vrând-nevrând, ne trezim instalați, mă rog, nu prea comod, în „*lumea noastră însingurată/o lumea fixă a lucrurilor/tot ce te atinge te dă pradă pierzaniei/hrană ferigilor subterane/paradisul promis e pentru cei slabi o legendă/în care important e să-ți înțelegi locul.*” (poem citat,

p.30). Plonjarea în realitatea imediată protejează poemul de o eventuală întrupare în ținutul poeziei moderne, sau chiar moderniste, așa cum se întâmplă la o seamă de autori-poeti contemporani, pentru care, deseori, unele *apucături* moderniste fac să le sune creația a gol, în producțiile literare. Dorina Brândușa Landén cunoaște bine acest adevăr și-l dribleză cu eleganță și dexteritate, rămânând cu un fel de încâpățănare frumoasă și responsabilă înăuntrul poeziei sale. Să fie vorba despre o izolare vremelnică? Nu e deloc exclus, fiindcă mai tot timpul pare că legăturile poetei cu lumea înconjurătoare, fie că sunt cam șubrede, fie că sunt preluări de fapte, momente sau situații riguros selectate și rediate apoi, după o filtrare-recreație, cel mai frecvent sub forma unor semnale de alarmă: este cu probleme frecvența pe care se transmit sentimentele... În orice caz, până la urmă, totul va fi reconstruit/reșezat în contextul unui realism specific poeziei autoarei, iar când totul e... pus la punct, se dă verdictul: „*ierțați-mă trebuie să plec/nu am nevoie de bandaje/nu sângele nu e al meu/mi-e frig uneori și am insomnia/mă simt singură ca un embrion în culcușul lui/ori o păpușă stricată printre gunoaie/cutii de conserve, țândări de sticlă/nu, la colțul drumului niciun înger nevăzut nu așteaptă/și nimic nu dăinuie toată viața/nu rămâne decât tristețea cunoscută/gustul amar al fiecărei zile care semnaleză/existența și nesfârșitul noroios al câmpului de*

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Zografu (detaliu)

luptă.” (**o istorie neterminată a zădărniceii**, p.38). Citim încă o dată acest poem și ne consolidăm ideea că Dorina Brândușa deține arma secretă a finalurilor aproape apoteotice, dar fără să abandoneze tema-cadru a poemelor, chestiune extrem de simplă dar complicată în aparență, aceasta și pentru că autoarea îmbracă produsul-operă în ambalajul, să spunem salvator, al unui *sistem* metaforic ale cărui componente formează un ansamblu perfect gândit și realizat.

Tema-cadru, spuneam? Exact! Deoarece, mărturisit sau nu, aripa – un pic neagră a titlului – plutește peste scriere, în unele poeme chiar amenințătoare, dar nu fără a ține seama de conținutul cărții, asemenea unui... părinte grijuliu. Citatul de mai jos, după sincera mea părere, confirmă fără dubii cele spuse/scrise până aici: „*miroase a sfâșietoare disperare/iar oglinzile sunt adânci ca niște fântâni/în care nu poți face altceva/decât să te arunci/sub poleiala lor zac cei dăruiți morții/și îți acoperă imaginea și-ți spun/că aici a fost sala de sacrificii/vieți pierdute în încercarea zadarnică/de a prinde un tren o lumină un miraj*”. (**mereu mi-a fost dat**, p.53). Pare, dar nici pomeneală să fie vorba despre fatalism, fiindcă realismul pur girează utilizarea acestuia, și ca variantă adoptată și adaptată de poetă, mai voalat, sau mai direct, în cam toate poemele sale. În acest sens, ca să fie lucrurile clare-clare, ne putem edifica fie și doar citând câteva titluri din cuprinsul cărții: **aș vrea să scriu un poem blând** (deziderat spre imposibil de realizat...)(p.114); **un labirint ce nu duce nicăieri** (p.117); **o istorie neterminată a zădărniceii** (p.120); **așa cum mă lovește realitatea** (p.126)...

Pe această filieră a interferenței continue din dubla relație Om-Poet și Realitate-Creație, poeta Dorina Brândușa Landén, așezând poem peste poem, a construit un edificiu literar-artistic în vârful căruia flutură ca un avertisment, totuși, adevărul că suntem „colocarii” din ținutul *mitologiilor morții moderne*.

De-aceia, personal cred că acest nou volum de versuri al poetei constituie în același timp un test: de experiment și de maturitate. Este, între altele, și dovadă profesionalismului cu care sunt abordate și re-construite poemele și, per total, cartea....

Doctorul tratează, Dumnezeu vindecă

Dialogurile dintre oameni lămuresc anumite aspecte privitor la relațiile lor în timp și în eternitate. Dialogurile sunt soluții pentru a cunoaște alți oameni, pentru a ne cunoaște și a ne depăși limitele spirituale blocate, uneori, de stilul de viață actual. Mariana Pândaru, scriitor, jurnalist, implicată în viața cetății, a consemnat dialogul purtat cu dr. Dan Cioată, chirurg cardiovascular, în cartea sa *Medicina ca misiune*, apărută la Deva: Editura Călăuza v.b., 2014, aflată la cea de a doua ediție, revăzută și adăugită.

Ca medic specialist, dedicat meseriei, Dan Cioată s-a născut în 14 decembrie 1955, a făcut studii de specialitate, perfecționări, a practicat meseria/ vocația cu pasiune și a realizat că fiecare om are o misiune precisă pe pământ, una riguros direcționată de divinitate, în armonie cu mintea omului. Rezultatele muncii sale sunt pacienții care s-au vindecat, au reușit să se depărteze de „valea umbrelor morții”. Ei sunt mărturii vii ale vieții care a venit cu generozitate din harul care i-a copleșit.

Mariana Pândaru este membră a Uniunii Scriitorilor din România, membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, a scris poezie, a fost/ este redactor al diferitelor reviste și jurnale („Ardeul literar”, „Călăuza” etc.). A publicat peste 15 cărți de poezie, interviuri, note de călătorie, publicistică, proză scurtă, literatură pentru copii etc. O activitate intensă, o experiență de viață aparte. Evenimentele din viața ei i-au marcat viziunea asupra destinului, a fost căsătorită cu regretatul scriitor Valeriu Bârgău (decedat), s-a zbatut pentru colegii scriitori sau jurnaliști cu puterea care i-a fost dată.

Punând la bătaie talentul de jurnalist și scriitor, pasionată de viața de zi cu zi și de porția de eternitate care s-a dat fiecăruia, ea a realizat o carte care se distinge prin mesajul ei, prin deschiderea spre lumea spirituală care însoțește viața unui medic.

Dialogurile, sincere și deschise, ne arată câteva direcții ale activității unui medic. Inima e sediul sufletului, de aici medicul este chemat să fie și un preot care acceptă vindecările făcute de Dumnezeu, el e chemat la

porția de suferință necesară desăvârșirii proprii, necesare pacientului și medicului în aceeași măsură.

O altă dimensiune este răbdarea, capacitatea de a asimila și depăși neliniștile inerente în fața morții reale. Medicul este chemat să gândească și pentru pacient, iar întâlnirile dintre el și bolnav nu sunt întâmplătoare, toate au o finalitate care se termină în cerul deschis ambilor. Doctorul, care pipăie inima celui suferind, trebuie să-și depășească limitele, faptele sale să aibă consistență și să fie atent la ideea că viața este un dar venit de sus. Se naște astfel o relație specială medic-pacient care are ca finalitate vindecarea bolnavului din toate punctele de vedere. Aceasta cere ca doctorul să îmbine știința cu arta sa, să aibă vocație reală, să se pună la dispoziția lui Dumnezeu care îi poate conduce mâna. La final, descoperim că medicul este și el om cu speranțele sale, cu prietenii săi, cu dușmanii vizibili și invizibili, că are familie și că timpul său este același ca al oricărui ins care a venit pe această planetă. Responsabilitățile sale, însă, sunt imense, el se luptă spiritual nu numai pentru trupul celui bolnav, el se implică și în vindecările spirituale atât de necesare.

Dialogul purtat are ca scop întoarcerea spre medicina creștină, bazată pe valorile eterne primite de om de la Dumnezeu prin Iisus, sub puterea Spiritului Etern.

În *Argument*, dr. Dan Cioată afirmă: „...atât medicul, cât și preotul

– ca profesii vocaționale – fac front comun în slujba omului aflat în suferință, încercând să aducă metodă și modelul spitalului creștin, pentru o sanogeneză completă. <<Preoția albă>> trebuie să devină o componentă întregitoare a misiunii Bisericii în viața oamenilor” (p. 6).

Cartea are ca motto câteva cuvinte definitorii pentru scopul propus: „Suferința este măsura tuturor lucrurilor. Nu te teme... crede numai ... și te vei vindeca. Doctorul tratează, Dumnezeu vindecă” (p. 8).

Răspunzând la întrebările puse, medicul subliniază: „Medicina creștină înseamnă să poți să te ocupi, în același timp, de trupul și de sufletul omului, deoarece am convingerea că nu există o boală a trupului fără o boală a sufletului” (p. 61).

Cititorul va constata că operația pe inimă înseamnă un moment crucial în viața unui om, ora sa astrală, cumpăna dintre viață și moarte, punctul de echilibru dintre efemer și etern pentru a realiza conexiunile necesare. Medicul este chemat să fie răbdător cu pacienții, iar la copiii bolnavi răbdarea tinde spre infinit, energii bine canalizate spre viața ca revelație. Un copil este o *minune a lumii* (p.23).

Concluzia medicului e tranșantă, adevărată și solidă: „...toate sunt făcute de Dumnezeu, prin oameni, pentru oameni, ca oamenii să înțeleagă, de fapt, legea iubirii” (p.30).

În altă parte, el răspunde întrebărilor cu o frază decisivă: „De fapt, în viața fiecăruia trebuie să existe un moment zero al întoarcerii spre Dumnezeu” (p.34).

Toate se întâmplă pentru că omul de astăzi a intrat într-un conflict acut cu Dumnezeu, cu natura, cu sine... Omenirea se află la răscruce, se cere o schimbare reală la toate nivelurile: personal, social, pedagogic, științific, terapeutic, religios...

Dialogurile susțin o realitate abruptă: „Sănătatea trupului și a sufletului se influențează, se susțin reciproc, dar starea de om sănătos o conferă starea sufletului” (p.45). În celele noastre sunt scrise cauzele care vor aduce sfârșitul vieții, trupul va trebui să depășească frontiera normalului... Bolile sunt aceleași pentru sărac și pentru bogat, pentru sfinți și păcătoși, pentru împărat și soldat, pentru patron și angajat. →

CONSTANTIN STANCU

Boala este/ a fost și o încercare spirituală, păcatul generând haos... Uneori bolnavul suferă și din cauza unei medicini dezumanizate, omul este redus la trup și boală, devine obiect de studiu și proceduri medicale...

Prin evenimentele diverse petrecute în viața sa, dr. Dan Cioată demonstrează că omul este chemat să treacă prin școala suferinței pentru a se desăvârși spiritual și pentru a se pregătit de întâlnirea cu Dumnezeu său. Bun cunoscător al istoriei creștine, al gândirii creștine (cu accent pe doctrina ortodoxă), medicul definește paradigma limitelor dintre viață și moarte ca o experiență abisală, omul fiind pus în fața alegerilor și a deciziilor fără a se putea eschiva.

Luciditatea doctorului se exprimă tranșant: când ține în mâinile sale inima de carne a omului, el ține și inima spirituală, cea profundă... El definește chirurgul: „Se spune despre chirurgi că sunt cei mai rapizi dintre medici, pentru că adeseori sunt puși în situația să ia decizii extrem de rapide. Se spune, de asemenea, că trebuie să aibă **ochi de șoim, inimă de leu și mână de femeie, pentru că umblă în măruntaiele omului**” (p. 72).

În dialogul purtat, s-a subliniat un aspect esențial: medicul trebuie să se roage pentru pacient, bolnavul trebuie să se roage pentru medic, iar fără de Dumnezeu nu se poate face nimic... Omul, ca unitate trup-suflet, este pus în fața unei realități dure: trupul se întoarce în țărână, sufletul se întoarce în veșnicie, la Creator...

În carte sunt înserate câteva rugăciuni prin care medicul, pacientul, familia pot stărui, cuvintele acționând cu putere de vindecare...

În carte sunt introduse ecouri la prima ediție, ele subliniază importanța acestui dialog intens purtat de Mariana Pândaru cu medicul Dan Cioată. Preot prof. dr. Theodor Damian reține o idee înaltă: „Această carte este o inspirată lucrare despre modul în care, după spusa lui Van Gogh, trebuie să poți să faci din rană o lumină” (p.221).

Mariana Pândaru, în cuvântul de încheiere, povestește geneza acestei cărți, o face emoționant și arată sensul dialogului: „Acolo unde mă așteptam mai puțin, în suferință, pe patul de spital (aflându-mă într-o cumpănă a

vieții mele) am întâlnit un medic, ce venea în mijlocul pacienților săi, cu vorbă caldă și înțeleaptă, ca un duhovnic. Și care nu uita niciodată să spună: <<Nu mie să-mi mulțumiți. Mulțumiți-i Bunului Dumnezeu, căci el a lucrat prin mâinile mele. Deci misiunea dumneavoastră pe acest pământ nu s-a terminat încă>>” (p. 199).

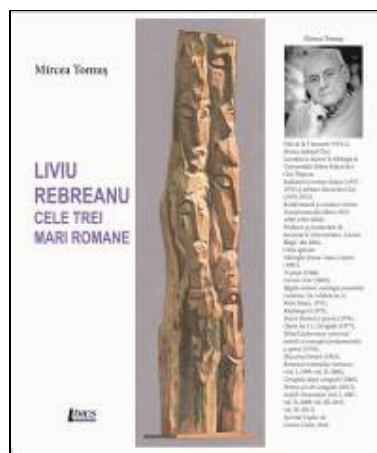
Stilul cărții este unul preluat din realitatea imediată, aspectul jurnalistic nu umbrește viziunea scriitorului, Mariana Pândaru știe să pună întrebări importante, esențiale. Tablourile se derulează ordonat, sunt punctate de citate, de idei înalte, sunt înserate modele de viață... Medicul răspunde cu atenție, parcă a mai răspuns la acestea, el transmite idei și mesaje importante pentru cititor și pentru omul aflat în suferință. El știe că operează cu ale sale cuvinte pe mintea cititorului interesat să afle ce se petrece dincolo de perdeaua pusă în fața sa de misterul vieții. Și află, bucuros că a mai depășit o treaptă...

Crezul doctorului este fixat pentru noi toți: „*Iubește-L pe Bunul Dumnezeu și pe aproapele tău, ca pe tine însuși. Lasă-le pe toate celelalte și încercați să trăiți duhovnicește prin smerenie, răbdare și iubiri din tot sufletul vostru creația lui Dumnezeu*” (p.158).

O carte reper pentru viața spirituală a oamenilor, un demers emoționant în care cuvintele leagă pământul cu cerul și ne arată locul nostru în univers, biruitori, prin modestie, cu Iisus Cel care a înviat...

O EXEGEZĂ NECESARĂ, AȘTEPTATĂ

Încet-încet, și cumva debusolată, literatura română revine la o matcă pe care a cam părăsit-o în ultima vreme în favoarea uneia mai modernă și mai modernistă, pentru a fi în rând cu lumea. Mai ales cu cea occidentală pe care mulți autori au luat-o ca model și ne-am cam trezit cu o depersonalizare, ca să nu-i spun chiar derapaj spre pierderea totală a identității. Așa se face că, la această oră, fără nicio teamă, putem vorbi despre o etapă nouă în creația literară autohtonă, literatura în care, dacă nu denigreză direct, autorii se folosesc în creația lor de o atitudine cel puțin ciudat-antiromânească doar pentru a se integra într-o comunitate

occidentalo-americană prin desprinderea de o tradiție care, poate că e mai greu de recunoscut, i-a născut, culmea!, ca scriitori.

Părăsind cât de cât contextul, poate chiar în ideea de a mai fi salvat din ghearele marii literaturi de consum, vreo câțiva autori au conștientizat eroarea și, cu discernere și responsabilitate, riscând luarea în derădere, se străduiesc să realizeze prin creația lor întoarcerea la o creație literară în stare să ne scoată din tarele uneia dintre cele mai concrete materializări a ideii de globalizare.

Pentru că, să ne înțelegem: globalizarea nu e o zicere fără suport logic, nu e o figură de stil inventată ca fapt divers, ci o realitate care, treptat, acumulează, sechestrează și depozitează valori care să fie administrate după canoane care, în general, nu mai au mare lucru de-a face cu valorile naționale inițiale.

În această ordine de idei, cred că putem vorbi despre o scriere care se va integra sigur și eficient într-un ansamblu de literatură tradițională și va contribui substanțial la revenirea, nu neapărat spectaculoasă, dar certă, la rosturile dintotdeauna ale literaturii de acest fel. Așadar, comentariul de față are exact acest rost: de a semnala apariția în acest an a volumului-comentariu

Liviu Rebreanu
– **Cele trei mari romane**, carte apărută în 2018, la Editura **Limes**, sub semnătura unui istoric literar de prestanță, și anume, **Mircea Tomuș**. Evident, textul de față nu reprezintă o analiză exhaustivă a volumului, nici nu ar avea sens, doar ca titlul informativ, menționez că studiul lui Mircea Tomuș are în vedere cele trei romane care i-au asigurat lui Liviu →

DUMITRU HURUBĂ

Rebreanu statutul de înainte-mergător al romanului modern românesc. Astfel, și ca importanță, dar și ca valoare a operei, este de la sine înțeles că primul de pe lista celor trei romane este *Ion* (1920), *Pădurea spânzuraților* (1922) și *Răscoala* (1932).

Poate oarecum greșit, însă îmi permit să fiu încredințat că această carte a lui Mircea Tomuș este, în sine, o parte importantă din întoarcerea câtorva scriitori la literatura noastră de tradiție, de fapt, în subsidiar, la un normal al lucrurilor.

În acest sens, o abordare nouă a temei privitoare la romanul românesc, chiar la începuturile acestuia, constituie o dovadă incommensurabilă la materializarea/consolidarea respectivei teme.

În sprijinul afirmației de mai sus, autorul intră aproape abrupt în construcția analizei sale: „Cu *Ion*, satul pășește decisiv și întreg în orizontul romanul românesc; teza cu iz școlăresc, după care romanul ar reprezenta o primă monografie a satului ardelean (românesc) vrea să spună, cu mijloacele ei sărace și evident deviate, că realitatea satului, întreagă, devine realitatea românească întreagă (...)” (p.11-12).

Prin urmare, această direcționare concretă de la local la național este o primă fază a textului care ne introduce cu limpezime în contextul general al analizei, iar aici trebuie să avem în vedere că Rebreanu are locul său bine și solid fixat în istoria literaturii române, sau, cum spunea G. Călinescu: „*Rebreanu este Rebreanu oricum și oricând.*” – un adevăr împotriva căruia nu pot exista argumente. Să nu oitem și amănuntul că el a lucrat la romanul *Ion* nu mai puțin de șapte ani, astfel lăsând posterității și istoriei literare respectiva capodoperă, cu atât mai mult avem datoria să apreciem întreprinderea și efortul lui Mircea Tomuș, însă nu înainte de reda și următorul citat: „*Creator epocal este Liviu Rebreanu în roman, începând cu Ion (1920), cel dintâi mare roman românesc obiectiv, un roman adevărat, prezentând viața satului ardelean de la sfârșitul secolului al XIX-lea (...)*” (Al. Piru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, 1981, p.302). Așadar, nu degeaba Mircea Tomuș s-a oprit spre comentariu și analiză la

romanul *Ion* în principal, dar și, poate pe aceleași considerente, la *Pădurea spânzuraților* și *Răscoala*, ca opere fundamentale în creația lui Liviu Rebreanu și, în egală măsură, în literatura română în zona sa românească. Revenind și oprindu-ne puțin la construcția epică a comentariului *tomușian*, vom descoperi rapid meticulozitatea și, de ce nu?, iscusința acestuia de a introduce cititorul în lumea romanului printr-o etapizare și o succesiune de întâmplări și situații care va facilita atât contactul cât și permanentizarea legăturii cu opera.

Cel de-al doilea roman luat ca temă de comentariu de către Mircea Tomuș face parte intrinsecă din trilogia dramatică și tragică în multe locuri. *Pădurea spânzuraților* e romanul circumscris perfect în contextul amintit mai înainte, dar cu un plus de accentuare psihologică a personajului principal Apostol Bologa, prismă prin care este analizată atitudinea sa ca om și ca militar. De pe această poziție de analiză, Mircea Tomuș procedează la alcătuirea ad-hoc a unui clasament în care *Pădurea spânzuraților* este considerat, „*dintru început și pentru încă destulă vreme, cel mai puternic roman al nostru.*” (op.cit., p. 133). „cel mai puternic”, spun eu, fiindcă îndeplinește cel puțin două condiții esențiale și anume: ca *roman psihologic* având ramificații profund umane, și *roman tragic* având reală raportare la nivelul național, având în vedere că Rebreanu și-a ales ca temă parte din Primul Război Mondial... Însă, din scrierea și ajungerea la acest adevăr, rezultă că Mircea Tomuș a construit un edificiu de analiză extrem de complex, care presupune un volum de muncă uriaș, cu atât mai mult că autorul singur a pus eticheta de „cel mai puternic roman”, or, ca să ajungi la o asemenea etichetă categorică și, cumva riscantă, putem bănuși parcurgerea unui drum nu doar lung, ci și marcat de tentantele puncte de reper, semănând cu un slalom, dar și sinuoșități și meandre care puteau duce chiar la unele erori. Nu s-a întâmplat, fiindcă experiența de comentator și analist a lui Mircea Tomuș a rezolvat minunat problema.

Nu altfel s-au petrecut lucrurile și în cazul celui de-al treilea roman – *Răscoala* – în cazul căruia reputatul analist face un adevărat tur de forță în

urma căruia ajunge la o concluzie firească pentru el, oarecum surprinzătoare pentru noi, cititorii. El scrie: „*Este adevărat, în ciuda faptului că laboratorul Răscoalei ne probează concret bogăția și calitatea fondului documentar al romanului, că textul ca atare greu ar lăsa să se întrevadă adeziunea la una sau alta din ipotezele formulate, mai mult chiar, există și funcționează, ca o adevărată perdea protectoare, acea pragmatică și atât de plină de consecințe strict narrative imparțialitate a prozatorului care pare a anula principial și din start orice opțiune.*” (op.cit., p.213). Acest lung citat are rost să definească, în sinteză, un comentariu doct, la obiect și perfect aplicat temei de studiu...

În acest fel, înaintând de la simplu la complex, de la local la național, meticulosul, comentatorul, analistul și, în final, exegetul Mircea Tomuș, a pus la dispoziția celor interesați această scriere cu impact și rost puternic atât pentru literați cât și pentru istoria culturală.

INIMILE SUȘ, DE „ZUA LIMBII ROMÂNE”!

Cartea lui Răzvan Ducan, *Ziua Limbii Române* (apărută la finele anului 2019, la editura Vatra Veche) - o grăitoare vitrină cu cele mai scumpe giuvaeruri sufletești – atrage atenția cititorului atât prin cele două ilustrații-cheie aflate pe coperta 1, cât și prin cele două trimiteri scrise cu roșu deasupra celor două ilustrații: *Pe urmele lui Badea Cârțan* și *De la Eminescu la Grigore Vieru*, acestea prefigurând însăși compoziția volumului.

Cele două părți distincte anunțate pe coperta 1 par a fi două oglinzi retrovizoare distincte, care surprind cele două excursii de suflet întreprinse de grupul scriitorilor mureșeni, pe parcursul a doi ani, avându-l în frunte pe domnul director al Direcției Județene de Cultură Mureș, Nicolae Băciuț, - bune prilejuri de a medita și prin lectură, la una dintre cele mai însemnate zile ale sufletului românesc, cea dedicată Limbii Române, în data de 31 august.

Partea I, intitulată *Pe urmele lui Badea Cârțan*, immortalizează negrăsitele emoții pe care grupul →

NICOLAE SUCIU

scriitorilor mureșeni le-au nutrit alături de Columna lui Traian, și cuprinde două capitole, unul dedicat prezentării vieții lui Badea Cârțan, iar celălalt prezentării Columnei lui Traian. Astfel, cititorul are ocazia să afle detalii atât despre viața ciobanului din Cârța, om simplu, fără școală, dar patriot înflăcărat, care a pornit pe jos până la Roma, cât și despre Columna lui Traian – „acest ADN în piatră, merit a consemna nașterea unui popor, poporul român” (p. 10) - , după care este prezentat desfășurătorul proiectului, prezent și pe afișul princeps, începând cu întonarea *Imnului național* și continuând cu alocuțiunile derulate lângă Columna lui Traian, după cum urmează: Domnul Nicolae Băciuț „a făcut o pertinentă și bine documentată evocare a lui Badea Cârțan, arătând fără dubii, puterea acestui personaj, devenit legendă, încă din timpul vieții sale” (p. 11), după care domnia sa, arată autorul, a aruncat la baza Columnei „un pumn de pământ românesc și un pumn de boabe de grâu”, adevărate ofrande înaintașilor, „la fel cum făcuse și Badea Cârțan, cu peste o sută de ani în urmă” (p. 11). Întrunirea aceasta a românilor lângă Columnă a fost un bun prilej de înălțare sufletească și prin cântece și recitări de versuri „într-o efervescentă mândrie de a fi români!” (Ib.) notează autorul cărții. Într-un alt plan al aceleiași manifestații de suflet, care avea să scoată în evidență scopul însuși al excursiei, dl. Băciuț a recitat poezia domniei sale, intitulată *Întâmpinare*, urmată, cum era firesc, atât de un antologic recital de poezie românească, cum numai domnia sa știe să-l facă, cât și de decernarea premiilor *Festivalului de Poezie Religioasă „Credo”*, aflat la cea de-a XVIII-a ediție, norocoșii premiați primind atât diplome de excelență, cât și câte un exemplar din *Antologia de Poezie Religioasă „Credo”, 2018*. Apoi dl. Băciuț a prezentat cartea domniei sale, *Cântece vechi și noi ale românilor*. La rândul lui, Răzvan Ducan a vorbit despre „această simfonie în piatră”, care „reprezintă CNP-ul (Codul Numeric Personal) poporului român” (p. 12), urmând ca mai apoi, în cadrul unui moment poetic, să dea citire poemului *Un asfințit pe o stradă*, semnat de un alt „menestrel” al simțirii noastre românești, poetul Darie Ducan:

„Uneori, în soarele de seară,/ drapelele Franței se văd românești”, urmat de lectura cunoscutelor poeme, *Limba română și Dacii și noi* ale autorului cărții de față, cel din urmă fiind reprodus în întregime (pp. 13-14). Programul a continuat cu un recital de poezie patriotică (George Coșbuc, *Decebal către popor*) interpretat de doamna director Sorina Bloj, urmat de o serie de cântece patriotice, cărora domnia sa le-a dat tonul. Momentele care au urmat programului propriu-zis (s-au făcut fotografii în jurul Columnei, s-au dat interviuri unor posturi de radio) au fost tot atât de emoționante. Urmează lista cu participanții la proiect și prezentarea reprezentanților comunității românești din Roma, Maria Bogdan dăruind fiecărui mureșean câte o statueta din gips cu basilca Sf. Petru, simbol al Romei.

Nelipsitele concluzii demne de o astfel de carte de zile mari, insistă asupra impactului pe care l-a avut întreaga activitate desfășurată de mureșenii noștri, la picioarele Columnei lui Traian, asupra înălțării întregii suflări românești, suprema emoție focalizând în jurul a trei verbe-cheie: „a iubi”, „a cunoaște” și „a cinsti”, vizând într-un singur glas, faimosul gest al înainte mergătorului Marii Uniri, pe al cărui „înscris”, așezat la căpătâiul locului de veci, scrie: „Aici doarme Badea Cârțan, visând întregirea neamului său”

Cea de-a doua parte a cărții, intitulată *De la Eminescu la Grigore Vieru*, cuprinde la rândul ei, pe parcursul a 16 capitole, impresii despre excursia în Republica Moldova, la care a participat și

subsemnatul. Primul capitol *De la Eminescu la Grigore Vieru*, începe cu scurt argument - meditație asupra limbii române, în care cea de-a doua excursie se vrea observată ca o continuare a cele dintâi, scopul lor fiind „de a ne bucura împreună în limba lui Eminescu, dar și de a bucura pe alții, vorbitori și trăitori întru limba română...” (p. 30). Mai apoi, este prezentat traseul excursiei: Tg. Mureș - Mănăstirea Neamțului-Ipotești - Botoșani - Dorohoi - Pelerita - Chișinău - Vadul lui Vodă - Ialoveni - Iași - Tg. Mureș, plecarea propriu-zisă fiind marcată de rugăciunea de început de drum a părintelui Nicolae Șincan. Un deosebit efect îl au și în partea a doua a cărții, note legate atât de istoricul obiectivelor vizitate, cât și descrierea succintă a acestora. Așa se întâmplă bunăoară, în debutul celui de-al doilea capitol, intitulat *La mănăstirea Neamțului*, care prezintă primul popas făcut de excursioniști în traseul lor. Grăitoare sunt și de această dată, nu atât fotografiile care imortalizează momente de neuitat petrecute în biserica mănăstirii și în incinta acesteia, cât invitația poetului Răzvan Ducan la meditație, gândul ducându-l prin poemul său *Nour* (redat în întregime) la cel care, după acesta, a fost *1 Decembrie al Literaturii Române*, adică Marele EMIN (pp. 37-38).

Alte trei capitole prezintă cu lux de amănunte toți pașii derulați până la trecerea autocarului nostru peste graniță. *La Ipotești, pe urmele lui EMINESCU și La Botoșani, locul unde EMINESCU a văzut lumina zilei și a fost încreștinat* – sunt două mari provocări pe care Răzvan Ducan le face cititorului cu privire la istorica importanță a vizitării acestor însemnate locuri unde s-a născut și a copilărit cel care avea să definească limba română astfel: „Limba este însăși floarea sufletului etnic al românilor” (p. 30). După o prezentare minuțioasă a istoricului *Căsei Memoriale a lui Mihai Eminescu de la Ipotești* (pp. 40-41), autorul cărții prezintă dialogul literar, derulat în cerdacul casei și organizat cu rigurozitate de domnul Nicolae Băciuț care, în cuvântul domniei sale, face atât o binevenită analogie între pelerinajul la Ierusalim al fiecărui creștin adevărat și pelerinajul literar la Ipotești al fiecărui român adevărat, cât și o apologie a „împrietenirii cu→

Eminescu” recitând versuri semnate de Nichita Stănescu, referitoare la aceasta. Mai apoi, Nicolae Băciuț a dat cuvântul următorilor vorbitori: Darie Ducan, subsemnatul, Răzvan Ducan care a recitat o poezie „dedicată întâiului geniu al literaturii române”, intitulat *Pe tine, nouă, redă-ne!* În încheierea capitolului, autorul cărții provoacă cititorul la meditație, reproducând în întregime un alt poem al său intitulat *Eminescu*.

Tot pe data de 30 august 2019, grupul nostru, cazat la hotelul *Rareș*, din Botoșani, a avut ocazia să-și poarte pașii pe caldarâmul străzilor botoșănene și să vadă atât locul unde s-a născut Eminescu, cât și biserica *Uspenia („Adormirea Maicii Domnului”)*, unde a fost botezat acesta. Grăitoare sunt atât rândurile în care autorul cărții prezintă un scurt istoric al bisericii, cât și invitația la meditație (marcat de „patina locului”), prin inserarea semnificativului poem al său, intitulat *Eminescu, portret mișcat* (p. 51).

O tentă aparte urma să aibă popasul la Dorohoi, în dimineața zilei de 31 august, prezentat în al cincilea capitol al celei de-a doua părți a cărții, intitulat *La Dorohoi, pe alte urme istorice și culturale*. Uluitoarea primire de către polițiștii orașului, cu pâine, sare și rachie, vizitarea *Mănăstirii „Sfântul Nicolae”* - unde au avut loc alocuțiunile gazelor, cuvântul de mulțumire adresat de domnul Nicolae Băciuț și recitarea de către Dorel-Aurel Lungu (poet dorohoiian) a poeziei *Când a fost la masă Ștefan de Șt. O. Iosif* -, vizitarea *Căsuței Memoriale „George Enescu”* și vizitarea statuii din piatră a lui Ștefan cel Mare au fost tot atâția pași parcurși de grupul nostru, concretizați și în cele șapte fotografii reproduse la finele capitolului.

Alte șapte capitole sunt consacrate periplului nostru de suflet pe teritoriul fostei Basarabii, astăzi Republica Moldova. În capitolul consacrat primului popas făcut dincolo de Prut, chiar de *Ziua Limbii Române*, la *Casa Memorială „Grigore Vieru”*, intitulat *La Pererîta, pe urmele poetului GRIGORE VIERU*, Răzvan Ducan prezintă pe îndelete o scurtă biobibliografie a marelui poet basarabean (pp.63-67), menționând și sursa de unde s-a inspirat, iar după inserarea câtorva poezii semnate de acesta (*Nu sunt decât o lacrimă a lui*

Eminescu, În limba ta, Eminescu), este prezentată cu lux de amănunte, atât frumoasa primire de o mulțime de oameni în frunte cu primarul Anatolie Ceban, cât și derularea activității propriu-zise, a dialogurilor pe tema limbii române: intonarea imnului de stat pe versurile poetului Alexei Mateevici, *Limba noastră*, care sunt reproduse în întregime, slujba de pomenire, prezentarea mureșenilor făcută de domnul Nicolae Băciuț care a deschis șirul alocuțiunilor cu emoționante cuvinte despre importanța pentru ardeleni, a personalității lui Grigore Vieru, alocuțiunile mureșenilor: pr. Nicolae Șincan, Darie Ducan, Nicolae Suci, Ilie Șandru, Aurelian Antal, Maria Borzan, Codruța Băciuț, Rodica Gârleanu, Gina Moldovan, elevele Maria și Antonia Socol și, nu în ultimul rând, Răzvan Ducan, care a recitat poemul „*Unire*”. Deși în criză de timp, grupul nostru a fost invitat de primarul Pererîtei, la *Școala Gimnazială* din localitate și mai apoi, la o masă îmbelșugată. Capitolul se încheie prin reproducerea atât a memorabilului poem semnat de Grigore Vieru, *Scrisoare din Basarabia*, cât și a poemului *La Pererîta*, compus de autorul cărții la revenirea în România. Grăitoare sunt și cele 17 poze care însoțesc finalul acestui capitol.

Capitolul *Ca vântul pe la Copăceni, locul nașterii lui Adrian Păunescu*, îi atrage cititorului atenția asupra imposibilității de a ne opri la Copăceni, din motive de timp. Totuși, când autocarul se afla în dreptul Copăceniilor, Răzvan Ducan a recitat la microfonul autocarului poezia sa dedicată marelui poet, *Gând de 20 iulie!*

Următoarele capitolele intitulate *Pe Nistru, la Vadu lui Vodă, La Ialoveni și La Biblioteca Publică „Petre Ștefănuță”* din Ialoveni, surprind activitățile din ziua următoare, 1 septembrie 2019. Detaliile geografice, meditația la poemul *Plânsu-mi-s-a, râsu-mi-s-a*, semnat de autor, și întâlnirea cu Sergiu, un student moldovean, care, recitându-ne un poem de Grigore Vieru, a primit drept recompensă din partea autorului, un volum de versuri *Torna, torna* - alcătuiesc primul capitol dintre cele trei, urmând ca celelalte două să fie consacrate atât activităților desfășurate la *Biblioteca „Petre*

Ștefănuță”, cât și participării la sfânta liturghie de la *Biserica Sfinții Martiri Brâncoveni*, unde părintele Nicolae Șincan a oficiat liturghia alături de preotul paroh Mihail Tătaru. Momente deosebit de mișcătoare au fost aici înmânarea de către Nicolae Băciuț primarului, a unei icoane cu Ștefan cel Mare și Sfânt, însoțit de un frumos recital de poezie (*Grădinar în Rai*, cunoscuta poezie a domnului Băciuț) și alocuțiunile părintelui Nicolae Șincan și a Mariei Borzan. Deosebit de fructuoasă a fost activitatea „pentru minte, inimă și literatură” - o bogată paletă de dialoguri dintre mureșeni și ialovenieni, desfășurată la *Biblioteca „Petre Ștefănuță”*. Capitolul începe cu prezentarea activității patronului spiritual al bibliotecii, *Petre Ștefănuță* (1906-1942) și continuă cu cea a alocuțiunilor și a recitalurilor de poezie: Nicolae Băciuț, pr. Nicolae Șincan, Tatiana Scurtu-Munteanu, Răzvan Ducan cu poezia *Prutule, tânăr, apă curată*. Sunt apoi, înșirate numele ospitalierelor gazde. Cu o vorbă bună din partea primarului Sergiu Armașu, în aceeași zi, grupul nostru a avut ocazia să viziteze renumita cramă de la Mileștii Mici, unde părintele Șincan ne-a spus o pildă. Alte 12 fotografii grăitoare încheie capitolul.

Următoarele capitole, *Prin Chișinău, pe urmele limbii și unității românești, La Biblioteca „Tg. Mureș” din Chișinău și La Casa Limbii Române „Nichita Stănescu” din Chișinău*, surprind activitățile din ultimele zile petrecute de grupul de mureșeni în Republica Moldova. În cel dintâi capitol, Răzvan Ducan nu precupește niciun efort în ceea ce privește atât așezarea geografică „orașului de piatră albă” (p. 111), cât și a celor mai importante repere pe care orice vizitator are prilejul să le admire în capitala moldovenească, nelipsite fiind clădirea Președenției și a Guvernului Republicii, statuia marelui Ștefan cel Mare, cimitirul unde este înmormântat și Grigore Vieru și, nu în ultimul rând, *Aleea Clasicilor noștri*, „unde pe postamente de piatră roșatică tronează busturile marilor corifei ai literaturii române de pe ambele maluri ale Prutului” (p. 111) Vizitarea frumosului oraș îi dă poetului Răzvan Ducan fie prilejul de „mocni un poem” intitulat „*Dragostea de țară*” pe →

care-l reproduce integral (p. 112), fie de a asista împreună cu poetul Nicolae Băciuț, la un act neobișnuit: „...clasicii literaturii române, mai exact busturile lor, aveau câte o mască chirurgicală pe figură!!!”, însoțite de înscrisuri din partea mișcării civice „*Extinction Rebellion Moldova*”, prin care tinerii mișcării protestau „contra poluării râului Bîc (...) dar și a poluării aerului” (p. 113). Nemulțumiți, cei doi scriitori desprind câteva măști și explică acest gest „câtorva televiziuni” și câtorva persoane, spunând că „locul unui astfel de protest este eventual în fața Primăriei Chișinăului și nu pe Aleea Clasicilor din Chișinău, fiindcă scriitorii români imortalizați artistic nu au nicio vină...” (p. 113). Convingătoare sunt la finele capitolului, cele 20 de fotografii, și de această dată, ale jurnalistului Răzvan Ducan.

Capitolul *La Biblioteca „Tg. Mureș” din Chișinău* evocă cea dintâi activitate de mare anvergură desfășurată de grupul nostru în capitala moldovenească. Pentru început, autorul face o succintă prezentare a acestui lăcaș de cultură și limbă românească, una dintre cele 27 de filiale ale *Bibliotecii Municipale „Bogdan Petriceicu Hașdeu”*, după care conducătorul grupului nostru face prezentările, iar prezentarea gazdelor o face d-na director Stela Timofte. În continuare, autorul cărții, cu obișnuita-i conștiințiozitate și cu maximă meticulozitate, prezintă alocuțiunile care au urmat: scriitorul Arcadie Suceveanu, președinte al *Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova*, Nicolae Băciuț care, la finalul alocuțiunii domniei sale, face gazdelor o serie de cadouri, printre care multe tablouri și icoane, colecția pe anul în curs a prestigioasei reviste de cultură *Vatra Veche*, „cele 100 de cărți pentru Marea Unire”, acordă diplome de excelență din partea revistei *Vatra Veche* și prezintă artiștii plastici ale căror tablouri și icoane au alcătuit o frumoasă miniexpoziție. Deosebite au fost discursurile următorilor colegi: Darie Ducan, subsemnatul, părintele Nicolae Șincan, responsabil *Bibliotecii din Sărmașu*, Dinuca Burian, poeta Tatiana Scurtu-Munteanu, Ilarie Opriș, președinte de onoare al *Asociației Artiștilor Plastici* din județul Mureș, profesoara

Codruța Băciuț, doamna Maria Borzan, fost director al *Muzeului Etnografic din Reghin*, poeta Gina Moldovan și elevele Antonia și Maria Socol. Din partea gazdelor, recită: Irina Bathin, Galina Tartacovschi. Cântă Daniela Bejan. Capitolul se încheie cu reproducerea unei poezii, *La Chișinău, la Biblioteca Tg. Mureș*, inspirată de manifestarea aflată pe rol, la care se adăugă un număr de 17 fotografii.

La casa Limbii Române „Nichita Stănescu” din Chișinău este capitolul care evocă ultima și poate cea mai amplă activitate desfășurată de grupul mureșenilor în Republica Moldova. După câteva date despre înființarea ei în 1998, și rolul *Casei Limbii Române* din Chișinău, Răzvan Ducan trece la prezentarea dialogului pe tema *Ziua Limbii Române*. Din partea scriitorilor mureșeni, prezentările le face domnul Nicolae Băciuț, iar din partea gazdelor, amfitrionii instituției sus amintite, Alexandru și Ana Bantoș. Vorbesc: Ana Bantoș, Nicolae Băciuț, Alexandru Bantoș, Darie Ducan, Tatiana Scurtu-Munteanu, Viorica Molea, Pavel Bălan, Dumitru Apetrei, Ilie Șandru, Rodica Gârleanu, Gheorghe Bologan, Tudor Botin, Valerian Cevdari, Gina Moldovan, subsemnatul și nu în ultimul rând, autorul acestei cărți, Răzvan Ducan. Alte 10 poze imortalizează și această activitate.

În aceeași zi, autocarul nostru trece Prutul, ajungând în Iași, unde în ziua de 4 septembrie are loc, la *Muzeul Municipal Regina Maria*, activitatea culturală intitulată *Dialoguri culturale Iași-Tg. Mureș*, evocată în capitolul *La Iași, „Dialoguri culturale Iași-Tg. Mureș”*.

Ca de obicei, Răzvan Ducan procedează la fel și cu prezentarea succintă a istoricului *Muzeului Iașilor*, dialogurile fiind moderate de scriitorul Dan Teodorescu, președintele *Ligii Scriitorilor din România, filiala „Nord-Est”*. Vorbesc: Dan Teodorescu, Mihai Batog-Bujeniță, Nicolae Băciuț care, printre altele, se referă la rolul constructiv al dialogurilor culturale: „Dialogul ne poate vindeca de multe rele. Noi am venit în povești... cu povești, într-un loc care înseamnă istorie, memorie a trecerii noastre prin veacuri” (p. 166), pr. Nicolae Șincan, subsemnatul, Ilie Șandru,

Gina Moldovan, Tatiana Scurtu-Munteanu, Maria Borzan, Dinuca Burian și nu în ultimul rând, autorul cărții de față. Din partea gazdelor vorbesc: poeta Corina Matei – Gherman, dr. Aurica Ichim, directorul muzeului, Mihai Batog-Bujeniță. În continuare, vorbește și doamna Simina Lazăr-Huser, venită special de la Paris pentru lansarea galeriei de tapiserie a mamei sale, Gabriela Moga Lazăr, prezentată de d-na Angela Olariu. Recită actorii Emil Gnatenco și Emil Coșeriu și cântă eleva Karla Ursu și se înmânează diplome, atât ieșenilor, din partea mureșenilor (Nicolae Băciuț), cât și mureșenilor din partea scriitorilor ieșeni (Corina Matei Gherman). Capitolul se încheie cu un număr de 13 fotografii deosebit de grăitoare.

Pe traseul Iași - Tg. Mureș, autocarul face o pauză considerabilă pentru vizitarea mănăstirii din Toplița, ctitorie a Patriarhului Elie (Ilie) Miron Cristea (1868-1939), evocată cu minuțiozitate în capitolul *La Mănăstirea „Sf. Iie” din Toplița*. Citiitorul poate afla din succinta prezentare, care a fost legătura de suflet dintre Miron Cristea și Mihai Eminescu, pe care patriarhul l-a anumit „luceafărul poeziei românești”. Din nou, un valoros calup de 4 fotografii, încheie ultimul capitol.

În seara zilei de 4 septembrie, autocarul cu grupul de mureșeni ajunge la locul de unde plecase, adică la Palatul Culturii din Tg. Mureș.

Ultimele două capitole ale cărții, „*BASARABIA iarăși și iarăși*” de *Ilie Șandru, Ed. Vatra veche, 2018, ediția a II-a revizuită și adăugită și Alte mărturii, post-factum, ale participanților la pelerinajul cultural de Ziua LIMBII ROMÂNE – De la Eminescu la Grigore Vieru*”, semnate de Ilie Șandru, Codruța Băciuț și Nicolae Suci, reproduc articole referitoare la Basarabia, „lacrima neamului meu”, cum o numește prozatorul din Toplița, Ilie Șandru, și la *Ziua Limbii Române*.

N-aș putea încheia acest „periplu” cronicăresc, fără a-l felicita pe scriitorul și jurnalistul Răzvan Ducan, pentru promptitudinea și acuratețea cu care a reușit să aranjeze între coperțile unei cărți care mâine va fi o aleasă mărturie de simțire românească, cele mai alese momente petrecute cândva împreună. Sincere felicitări!

Poeme pentru istorii de plastic

Istoria pe frânghii de plastic

Așa se face istoria – de la un fir de iarbă la o mână cu șapte degete... Când moartea face ore suplimentare, regii schimbă capetele între ei cu eleganță. Nu vei afla cât aur se află într-o coroană, dar lumea aplaudă și cade tencuiala în Paradis. E vremea să-ți ascult povestea, e și povestea noastră, altfel o va lansa formatorul de opinie după trei zile, în acest timp bordurile nu vor zbura, balcoanele nu vor mai arde cu flacăra mare de la cuvintele puse la uscat pe frânghii de plastic, inflamabile...

E ziua în care se strâng deșeurile lumii și lumea este fericită pentru că a mai recuperat ceva din istoria noastră pierdută în emoții cumpărate la licitație...

Panouri publicitate și eternitate

Un soldat se lauda că l-a văzut pe Dumnezeu, a fost cândva, de multă vreme: era desculț, purta o haină simplă de in, cu brațele se străduia să acopere toate vitrinele, panourile publicitare, bannerele, semnele de circulație de la intersecția timpului cu eternitatea.

Tăcerea s-a frânt în fața mea ca o bucată de pâine aburindă, viziunea s-a prefăcut într-un vin vechi, roșiatic, cuvintele umblau desculțe în fața mea și așteptam să sosească primăvara cu icoane moi în brațe...

În brațele tale

E târziu, simt cum ziua de mâine vrea să mă devoreze cu lăcomie, mai am o șansă: somnul ca un vultur cu șase aripi.

El coboară din cerul de sânge și-mi acoperă ochii.

Aripile sale largi împing orizontul în visele din care nu ai cum evada.

E târziu, aștept un semn, o altă zi ar putea să-mi intre în cameră pe sub ușă, cu alte vești, cu alte erori.

În brațele tale adorm cel mai bine, tu legeni eternitatea și materia neagră dintre stele.

Camera falsului proprietar

El ar putea să-mi ia toate zilele, sau numai unele dintre ele, mai bune, mai rele...

El ar putea să-mi lase unele zile, cele în care mierla cântă în livadă. El ar putea să nu-mi lase vreo zi să mi se așeze pe umeri și să mă accepte așa cum sunt: gol și în voia minții care-l visează pe El. El ar putea să facă toate aceste în toate zilele mele, mai lungi sau mai scurte, așa cum sunt ele așezate la marginea ferestrei.

Ar putea să mă cunoască așa cum sunt, să aștepte că am un ceas vechi, cu arc și lanț de argint chiar aici, în camera în care locuim amândoi și el mă tolerează ca pe un bun chiriaș.

În această cameră s-au spus istorii, aici a fost pustiul și aici au sosit prepelițele cu miile și s-au așezat pe raftul de sus...

Dansul de noapte

Te apropii de mine încălțată-n sandalele tale parfumate, îmbrăcată-ntr-o rochie transparentă care-ți apără trupul de iluzii. Duci în mâinile tale fragile tava de argint pe care se află căpățâna unui bărbat tânăr de care nu-mi amintesc.

Privesc cu pieptul, cu umerii, cu mâinile acest ritual al tău și mă întreb dacă bărbații care au îmbătrânit mai pot dansa acest dans de noapte, sub muzici barbare, tăioase.

Aștept cu umilință cântecul roșu al cocoșilor să modifice celulele acestor timpuri necunoscute, simt sub tălpi diamantele parfumate ale zilei și încerc să înțeleg...

CONSTANTIN STANCU

PREZENT CONTINUU

Alunec

și-mi încep căderea lin prin frunzele deja îngălbenite - ce-abil se mai strecoară printre ele lumina asta ruginită - către pământul ce așteaptă răbdător să mă acopere cu pulberi de mătase fină și fierbinte cu care peste degete zdrelite - copil fiind - se așternea tăcut mângâietor

dar limba ornicului obosită mai lent taie secunda scăpând în scame clipa și-n așteptarea-i cam nedumerită lumina-n irișii-i imenși pe-acum și astăzi îi dilată și desenează- apoi în joacă semnul infinit.

UMBRA PĂDĂIEI

Cât de puțin adastă scânteia stropului de rouă pe frunză și cât de repede printre-ale degetelor neputincioase zăbrele

se scurge nisipul grăbit - sedus de șuieratul vântului să alerge departe pe țărături pustii - la fel ca licărul vieții minunile sale

iubirea speranța și visul ce se sting atât de ușor îți spui pășind prin orașul uscat și amnezic de astăzi ștearsă-amintire a celui de ieri - căci pietrele nu-și pot reaminti muzica pașilor ce pe-aici au trecut - și privirea-ți nostalgică alunecă în zbor peste toate ca un țipăt mut în zbaterea-i zadarnică de-a se feri de glonțul clipei când

curând noi cei ce-am fost și încă mai suntem rămâne-vom doar umbra puful pădăiei tremurând pe vânt.

TANIA NICOLESCU

(XXXIII)

**Câte ceva despre
români și maghiari în trecut...**

Astfel, până la urmă, clișeele istorice belicoase se estompează, iar raporturile româno-ungare se umanizează tot mai mult, așa cum este firesc. Cu alte cuvinte, vocile extremiste – deși prezente de ambele părți – se pierd în concertul rațiunii, pe fondul globalizării. Se înțelege tot mai mult și mai deplin că nu există popoare inferioare și superioare, ci numai prejudecăți mărunte, și că granițele pot fi spiritualizate – cum visa Nicolae Titulescu – pentru a ne determina să trăim în (relativă) armonie. De altminteri, din tot mileniul trăit de români și de unguri împreună, la Dunăre și la Carpați, anii de conflicte au fost mult mai puțini decât cei de pace, de viețuire și de conviețuire, ceea ce ne dă speranța păcii viitoare.

**Influența modelelor germane
și germanofone asupra românilor –
câteva considerații**

Românii și România sunt la fel și distincți în același timp, în raport cu alte popoare și țări. Priviți ca est-europeni – datorită unui clișeu încetățenit mai ales în vremurile moderne și, cu precădere, după Al Doilea Război Mondial – românii sunt așezați sub aspect geografic în centrul Europei, adică la jumătatea distanței dintre punctele extreme de est și de vest ale continentului. Această poziție i-a făcut pe români să îmbine în firea lor aspecte occidentale și răsăritene deopotrivă. Originea, limba și numele românilor vin, în cea mai mare măsură, dinspre vest, de la Roma, fiindcă sigiliul Romei a fost pus pe aceste teritorii în urmă cu aproape două milenii, când Europa era în măsură considerabilă unită. Însă credința românilor – deși statornicită în limba latină – s-a îmbrăcat de la o vreme (secolele IX-X) în haină bizantină, primită dinspre Noua Romă (Constantinopol), odată cu organizarea bisericească, inspirată

din modelul bulgar. Astfel, în Evul Mediu, limba de cult, de cancelarie și de cultură (scrisă) a românilor a fost – ca și la majoritatea popoarelor slave sudice și răsăritene – slavona. Modelul bizantino-slav de civilizație a dat roade substanțiale în cazul românilor, vreme de câteva secole. Dar, de la un timp, mai ales după căderea Constantinopolului sub stăpânire otomană (islamică), acest model a intrat în declin, pe măsură ce se impunea în lume modelul european occidental, de sorginte catolică și protestantă. O parte din elita românilor și-a dat seama de acest fapt, adică de vitalitatea și forța modelului occidental, de timpuriu, încă din Evul Mediu și mai ales în Transilvania, unde contactele cu acest model erau directe. Mai mult, în Transilvania, chiar și românii de rând au suferit influența vecinilor lor dinspre apus, chiar fără să-și dea seama de asta, iar vehiculul principal al unei asemenea influențe a fost civilizația de limbă germană.

Ungaria s-a născut și organizat ca regat creștin în secolul al XI-lea și a avut doi patroni în acest sens, unul fiind Sfântul Scaun, iar celălalt, Imperiul Romano-German (renăscut sub Otto I, la 962). Transilvania a fost inclusă prin cucerire treptată în Regatul Ungariei în secolele XI-XIII, adică între circa 1050 și 1200. Cum, în concepția politică ungară (și nu numai), prosperitatea țărilor se baza pe mulțimea oamenilor pe care acestea îi adăposteau, Ungaria a cunoscut încă de la începuturi un intens proces de așezare și de colonizare a unor populații străine. Acestea serveau mai multor scopuri, de la apărarea țării până la exploatarea bogățiilor și cultivarea solului și de la răspândirea credinței catolice până la menținerea ordinii

în anumite regiuni, mai ales acolo unde populația locală nu avea motive să se supună prea ușor noii stăpâniri ungare. O astfel de populație, venită de timpuriu în Pannonia (chiar înainte de fondarea regatului creștin), a fost cea germană. Așezarea germanilor a îmbrăcat deopotrivă formă urbană și rurală, fiind spontană și organizată, compactă și dispersată în același timp. De exemplu, istoricii unguri au constatat că, până pe la 1350, toate cele circa 150 de orașe menționate ca atare (civitates) în surse în Ungaria aveau, intra muros, adică în centrele lor apărute, preponderență etnică germană (multe fiind 100% germane). Germanii au venit ca „oaspeți” (hospites), invitați de regii unguri, în secolele al XII-lea și al XIII-lea, numai în două regiuni compacte din Regatul Ungariei, una situată în actuala Slovacie, iar cealaltă în actuala România, în sudul Transilvaniei. Germanii (germanicii) transilvani, grupați în majoritate pe Fundus Regius („Pământul Crăiesc”) s-au numit generic sași (Saxones, Sachsen, Szászok), după unul dintre locurile lor de origine, Saxonia. Ca urmare, primul impuls pe care l-au primit românii înspre modelul occidental de civilizație a venit prin intermediul sașilor, în mijlocul cărora au trăit.

Chiar privilegiul de fondare a Pământului Crăiesc (1224) dă, de exemplu, permisiunea sașilor să folosească „pădurea românilor și pecenegilor” împreună cu vecinii ei posesori. Românii, ca și ceilalți locuitori ai Transilvaniei, au învățat de la germani ce înseamnă orașul occidental de tip burg, înconjurat cu ziduri de piatră, ce este civilizația urbană, cum se construiesc bisericile romanice și gotice, cu arcuri rotunjite sau frânte, bolțile cu ogive și ferestrele cu vitralii.

Pe aceeași filieră au venit îndemnuri pentru exploatarea unor zăcăminte ale subsolului (sare și metale), pentru cultivarea avansată a pământului (alternarea culturilor), obținerea vinurilor nobile, pentru multe meșteșuguri, pentru folosirea tiparului, pentru trecerea la limbile vernaculare în scris, pentru apărarea teritoriului, pentru negoț, construirea gospodăriilor, canalizare, curățenia străzilor și caselor etc.

Acad. IOAN AUREL POP

MIHAI EMINESCU

ȘI BASARABIA (XXI)

România își cucerește Independența

„Era atunci Rusia în poziție de a anexa Basarabia?”

Ultima parte a studiului „Basarabia”, Mihai Eminescu a rezervat-o secolului al XIX-lea, cât și surselor istorice care i-au stat la scrierea lui.

Pentru început, Eminescu informează cititorii „Timpului” că în iunie 1812 „Napoleon I stătea gata să treacă peste Niemen cu o armată cum nu mai văzuse pământul¹ de 640.000 de oameni „cu 1370 tunuri”². Acestei armate, nota poetul național, Alexandru I îi opunea o armată de 3 ori mai mică, între care „53.000 de oameni sub Kutusov în Moldova”³. Armata condusă de Kutusov îi trebuia Rusiei „ca aerul pentru a nu fi înădușită și înecată de precumpănirea puterii lui Napoleon”⁴.

Ei bine, notează Mihai Eminescu, aflată într-o mare și grozavă primejdie „era atunci Rusia în poziția de a anexa Basarabia”⁵. Eminescu informează cititorii „Timpului”, că, la negocierile de pace de la București, de la 1812, reprezentanții Rusiei erau presați imperativ de Peterburg „de a încheia pace cu orice preț”⁶ (subl. M. Eminescu).

Mai poate cineva susține în mod serios că „afacerea Basarabiei”⁷ a fost una „curată”⁸ sau „una de cucerire”⁹ întreba retoric poetul. La 1812, retragerea armatei rusești din Moldova nu era a unei armate „învingătoare”. Martorii cu care Eminescu a vorbit, el numindu-i „oamenii bătrâni”⁹, au mărturisit că armata lui Kutusov „de marșurile forțate, bieții soldați cădeau în șanțurile drumurilor de țară și pe povana de lemn a Iașilor”¹⁰.

Anglia e vinovată, repeta Mihai Eminescu, ea a obligat Turcia la „încheierea acestei păci”¹¹: „O flotă engleză era în Bosfor; ea a silit pe turci de a nu se folosi de cumplita poziție în care se afla atunci Rusia”¹². Numai că „influența engleză”¹⁴ singură nu ar fi reușit, „n-ar fi fost în stare de a cuceri” (subl. M. Eminescu) Rusiei o provincie¹⁵, dacă nu se folosea „ruba rusească și trădarea dragomanului Moruzi”¹⁶.

Întru sprijinirea afirmațiilor sale, Eminescu, aduce mărturia consulului general al Angliei de la București, W. Wilkinson, care, „în cartea sa *Tablou istoric, geografic și politic al Moldovei și Valahiei*”¹⁷, oferă date esențiale despre împrejurările în care s-a făcut anexarea Basarabiei de către Rusia.

Eminescu citează un fragment întins din cartea lui Wilkinson, din care aflăm că Dimitrie Moruzi „dragoman al statului”¹⁸ turc fusese investit de Galib Efendi, ministrul de externe turc, „cu foarte întinse puteri”¹⁹. Moruzi, „ca și cei doi frați ai săi”²⁰ fusese încă de la începutul carierei sale diplomatice „atașat de partidul rusec”²¹. Moruzi, gândea că, în schimbul sprijinului dat Rusiei în negocieri, aceasta l-ar fi înălțat „la domnia din cele două Principate”²².

Diplomatul englez era adânc convins că dacă D. Moruzi ar fi cerut negociatorilor ruși „să restituie cele două Principate în întregul lor, plenipotențiarilor ruși ar fi consimțit fără nici o îndoială, căci aveau ordin a grăbi încheierea păcii și de a o subscrie sub orice condiție”²³. Cedând partea cea mai frumoasă din Moldova, Moruzi a hotărât ca frontiera Rusiei să fie pe Prut. Agenții francezi și-au dat seama de marea trădare a grecului, informându-l grabnic pe sultan. Moruzi a vrut să fugă în Rusia, unde, aflăm de Wilkinson „i s-a oferit un azil”²⁴, dar i-a fost frică ca sultanul să nu-i ucidă familia din Turcia.

Trădătorul se întoarce la Istanbul, „încurajat din ce în ce mai mult de protestațiunile de prietenie ale lui Galib Efendi”²⁵. Cum ajunsese la Istanbul, e chemat în casa marelui vizir, unde, cum ajunsese, fu ucis pe loc. Capul lui D. Moruzi „a fost expus trei zile la porțile seraiului împreună cu capul fratelui său Panaiot Moruzi”²⁶, acuzat de turci că ar fi fost „complice la trădarea sa în contra Imperiului otoman”²⁷.

Toată morală, întreaga morală omească, nota gazetarul Eminescu, „în această afacere”²⁸, e de partea poporului român. Iar factorii care asigură românii cea mai înaltă moralitate sunt cei care au garantat în timp (vreme, ar zice Eminescu) „dreptul nostru istoric”²⁹. La acesta se adaugă, neputința Turciei „de a înstrăina pământ românesc”³⁰, „trădarea unui dragoman al Porții”³¹, „recăpătarea aceluia pământ printr-un tratat european semnat de șapte puteri și obligatoriu pentru ele”³², „garantarea integrității actuale” (subl. M. Eminescu) a României prin convenția ruso-română³³, „ajutorul dezinteresat ce l-am dat Rusiei în momente grele”³⁴, „toate acestea fac ca partea morală și de drept să fie pe deplin de partea noastră”³⁵.

Pământul Basarabiei este al poporului român de când există el; noi, românii, nu am cucerit acest pământ, „n-am alungat pe nimeni de pe el”³⁶; Basarabia e „patria noastră străveche, este zestre a împărțitului și nenorocitului popor românesc”³⁷.

Rusia, rușii, continua Eminescu, reproșează României, românilor „cu binele ce l-am avut din partea ei”³⁸. E nevoie de o carte întreagă, voluminoasă pentru a răspunde. Se mărginește însă, să citeze, iarăși, exemplul lui Dimitrie Cantemir, de alianța acestuia cu Petru cel Mare, care „ne-a costat domnia națională și un veac de înjosire și de mizerie”. Cea mai nouă alianță cu Rusia a adus României pierderea Basarabiei, mii de oameni pierduți în bătălie, zeci de milioane de lei aruncate în Dunăre, iată binele adus pe capul României de Rusia.

Dacă Zeița Dreptății, cea „cu ochii legați”³⁹, ar cântări de partea cui să dea verdictul ar vedea că „de brațul scurt sau prezent al cântarului ar atârna în greu Rusia”⁴⁰, iar de „brațul drept cel lung al unei istorii de 500 de ani atârna România cu drepturile sale străvechi și noi”⁴¹.

În încheierea extraordinarului său studiu istoric, Mihai Eminescu împlinește „un act de grațitudine”⁴² mulțumind puținilor „lucrători pe ogorul istoriei naționale”⁴³, care oferă României „mijloace de a se apăra”⁴⁴. Și dă numele B. P. Hașdeu, Eudoxius Hurmuzaki, Mihail Kogălniceanu, „părintelui” Melchisedec, lui Wilkinson și Amiras, ultimul fiind citat „d. Al. Odobescu”⁴⁵.

GICU MANOLE

NOTE

- ¹Ibidem ²Ibidem. ³Ibidem. ⁴ Ibidem ⁵Ibidem
- ⁶Ibidem. ⁷Ibidem. ⁸Ibidem. ⁹ Ibidem. ¹⁰Ibidem.
- ¹¹Ibidem. ¹²Ibidem., p.100 ¹³Ibidem. ¹⁴Ibidem.
- ¹⁵Ibidem. ¹⁶Ibidem. ¹⁷Ibidem. ¹⁸.Ibidem ¹⁹Ibidem
- ²⁰Ibidem. ²¹Ibidem. ²²Ibidem. ²³Ibidem. ²⁴Ibidem.
- ²⁵Ibidem. ²⁶ Ibidem. ²⁷ Ibidem. ²⁸ Ibidem. ²⁹ Ibidem. ³⁰Ibidem. ³¹Ibidem. ³²Ibidem. ³³Ibidem.
- ³⁴ Ibidem ³⁵Ibidem ³⁶Ibidem. ³⁷ Ibidem. ³⁸ Ibidem. ³⁹ Ibidem. ⁴⁰ Ibidem. ⁴¹ Ibidem. ⁴² Ibidem.
- ⁴³ Ibidem. ⁴⁴ Ibidem. ⁴⁵ Ibidem. ⁴⁶ Ibidem. ⁴⁷ Ibidem. ⁴⁸ Ibidem. ⁴⁹ Ibidem. ⁵⁰ Ibidem. ⁵¹ Ibidem. ⁵² Ibidem. ⁵³ Ibidem. ⁵⁴ Ibidem. ⁵⁵ Ibidem. ⁵⁶ Ibidem. ⁵⁷ Ibidem. ⁵⁸ Ibidem. ⁵⁹ Ibidem. ⁶⁰ Ibidem. ⁶¹ Ibidem. ⁶² Ibidem. ⁶³ Ibidem. ⁶⁴ Ibidem. ⁶⁵ Ibidem. ⁶⁶ Ibidem. ⁶⁷ Ibidem. ⁶⁸ Ibidem. ⁶⁹ Ibidem. ⁷⁰ Ibidem. ⁷¹ Ibidem. ⁷² Ibidem. ⁷³ Ibidem. ⁷⁴ Ibidem. ⁷⁵ Ibidem. ⁷⁶ Ibidem. ⁷⁷ Ibidem. ⁷⁸ Ibidem. ⁷⁹ Ibidem. ⁸⁰ Ibidem. ⁸¹ Ibidem. ⁸² Ibidem. ⁸³ Ibidem. ⁸⁴ Ibidem. ⁸⁵ Ibidem. ⁸⁶ Ibidem. ⁸⁷ Ibidem. ⁸⁸ Ibidem. ⁸⁹ Ibidem. ⁹⁰ Ibidem. ⁹¹ Ibidem. ⁹² Ibidem. ⁹³ Ibidem. ⁹⁴ Ibidem. ⁹⁵ Ibidem. ⁹⁶ Ibidem. ⁹⁷ Ibidem. ⁹⁸ Ibidem. ⁹⁹ Ibidem. ¹⁰⁰ Ibidem. ¹⁰¹ Ibidem. ¹⁰² Ibidem. ¹⁰³ Ibidem. ¹⁰⁴ Ibidem. ¹⁰⁵ Ibidem. ¹⁰⁶ Ibidem. ¹⁰⁷ Ibidem. ¹⁰⁸ Ibidem. ¹⁰⁹ Ibidem. ¹¹⁰ Ibidem. ¹¹¹ Ibidem. ¹¹² Ibidem. ¹¹³ Ibidem. ¹¹⁴ Ibidem. ¹¹⁵ Ibidem. ¹¹⁶ Ibidem. ¹¹⁷ Ibidem. ¹¹⁸ Ibidem. ¹¹⁹ Ibidem. ¹²⁰ Ibidem. ¹²¹ Ibidem. ¹²² Ibidem. ¹²³ Ibidem. ¹²⁴ Ibidem. ¹²⁵ Ibidem. ¹²⁶ Ibidem. ¹²⁷ Ibidem. ¹²⁸ Ibidem. ¹²⁹ Ibidem. ¹³⁰ Ibidem. ¹³¹ Ibidem. ¹³² Ibidem. ¹³³ Ibidem. ¹³⁴ Ibidem. ¹³⁵ Ibidem. ¹³⁶ Ibidem. ¹³⁷ Ibidem. ¹³⁸ Ibidem. ¹³⁹ Ibidem. ¹⁴⁰ Ibidem. ¹⁴¹ Ibidem. ¹⁴² Ibidem. ¹⁴³ Ibidem. ¹⁴⁴ Ibidem. ¹⁴⁵ Ibidem. ¹⁴⁶ Ibidem. ¹⁴⁷ Ibidem. ¹⁴⁸ Ibidem. ¹⁴⁹ Ibidem. ¹⁵⁰ Ibidem. ¹⁵¹ Ibidem. ¹⁵² Ibidem. ¹⁵³ Ibidem. ¹⁵⁴ Ibidem. ¹⁵⁵ Ibidem. ¹⁵⁶ Ibidem. ¹⁵⁷ Ibidem. ¹⁵⁸ Ibidem. ¹⁵⁹ Ibidem. ¹⁶⁰ Ibidem. ¹⁶¹ Ibidem. ¹⁶² Ibidem. ¹⁶³ Ibidem. ¹⁶⁴ Ibidem. ¹⁶⁵ Ibidem. ¹⁶⁶ Ibidem. ¹⁶⁷ Ibidem. ¹⁶⁸ Ibidem. ¹⁶⁹ Ibidem. ¹⁷⁰ Ibidem. ¹⁷¹ Ibidem. ¹⁷² Ibidem. ¹⁷³ Ibidem. ¹⁷⁴ Ibidem. ¹⁷⁵ Ibidem. ¹⁷⁶ Ibidem. ¹⁷⁷ Ibidem. ¹⁷⁸ Ibidem. ¹⁷⁹ Ibidem. ¹⁸⁰ Ibidem. ¹⁸¹ Ibidem. ¹⁸² Ibidem. ¹⁸³ Ibidem. ¹⁸⁴ Ibidem. ¹⁸⁵ Ibidem. ¹⁸⁶ Ibidem. ¹⁸⁷ Ibidem. ¹⁸⁸ Ibidem. ¹⁸⁹ Ibidem. ¹⁹⁰ Ibidem. ¹⁹¹ Ibidem. ¹⁹² Ibidem. ¹⁹³ Ibidem. ¹⁹⁴ Ibidem. ¹⁹⁵ Ibidem. ¹⁹⁶ Ibidem. ¹⁹⁷ Ibidem. ¹⁹⁸ Ibidem. ¹⁹⁹ Ibidem. ²⁰⁰ Ibidem. ²⁰¹ Ibidem. ²⁰² Ibidem. ²⁰³ Ibidem. ²⁰⁴ Ibidem. ²⁰⁵ Ibidem. ²⁰⁶ Ibidem. ²⁰⁷ Ibidem. ²⁰⁸ Ibidem. ²⁰⁹ Ibidem. ²¹⁰ Ibidem. ²¹¹ Ibidem. ²¹² Ibidem. ²¹³ Ibidem. ²¹⁴ Ibidem. ²¹⁵ Ibidem. ²¹⁶ Ibidem. ²¹⁷ Ibidem. ²¹⁸ Ibidem. ²¹⁹ Ibidem. ²²⁰ Ibidem. ²²¹ Ibidem. ²²² Ibidem. ²²³ Ibidem. ²²⁴ Ibidem. ²²⁵ Ibidem. ²²⁶ Ibidem. ²²⁷ Ibidem. ²²⁸ Ibidem. ²²⁹ Ibidem. ²³⁰ Ibidem. ²³¹ Ibidem. ²³² Ibidem. ²³³ Ibidem. ²³⁴ Ibidem. ²³⁵ Ibidem. ²³⁶ Ibidem. ²³⁷ Ibidem. ²³⁸ Ibidem. ²³⁹ Ibidem. ²⁴⁰ Ibidem. ²⁴¹ Ibidem. ²⁴² Ibidem. ²⁴³ Ibidem. ²⁴⁴ Ibidem. ²⁴⁵ Ibidem. ²⁴⁶ Ibidem. ²⁴⁷ Ibidem. ²⁴⁸ Ibidem. ²⁴⁹ Ibidem. ²⁵⁰ Ibidem. ²⁵¹ Ibidem. ²⁵² Ibidem. ²⁵³ Ibidem. ²⁵⁴ Ibidem. ²⁵⁵ Ibidem. ²⁵⁶ Ibidem. ²⁵⁷ Ibidem. ²⁵⁸ Ibidem. ²⁵⁹ Ibidem. ²⁶⁰ Ibidem. ²⁶¹ Ibidem. ²⁶² Ibidem. ²⁶³ Ibidem. ²⁶⁴ Ibidem. ²⁶⁵ Ibidem. ²⁶⁶ Ibidem. ²⁶⁷ Ibidem. ²⁶⁸ Ibidem. ²⁶⁹ Ibidem. ²⁷⁰ Ibidem. ²⁷¹ Ibidem. ²⁷² Ibidem. ²⁷³ Ibidem. ²⁷⁴ Ibidem. ²⁷⁵ Ibidem. ²⁷⁶ Ibidem. ²⁷⁷ Ibidem. ²⁷⁸ Ibidem. ²⁷⁹ Ibidem. ²⁸⁰ Ibidem. ²⁸¹ Ibidem. ²⁸² Ibidem. ²⁸³ Ibidem. ²⁸⁴ Ibidem. ²⁸⁵ Ibidem. ²⁸⁶ Ibidem. ²⁸⁷ Ibidem. ²⁸⁸ Ibidem. ²⁸⁹ Ibidem. ²⁹⁰ Ibidem. ²⁹¹ Ibidem. ²⁹² Ibidem. ²⁹³ Ibidem. ²⁹⁴ Ibidem. ²⁹⁵ Ibidem. ²⁹⁶ Ibidem. ²⁹⁷ Ibidem. ²⁹⁸ Ibidem. ²⁹⁹ Ibidem. ³⁰⁰ Ibidem. ³⁰¹ Ibidem. ³⁰² Ibidem. ³⁰³ Ibidem. ³⁰⁴ Ibidem. ³⁰⁵ Ibidem. ³⁰⁶ Ibidem. ³⁰⁷ Ibidem. ³⁰⁸ Ibidem. ³⁰⁹ Ibidem. ³¹⁰ Ibidem. ³¹¹ Ibidem. ³¹² Ibidem. ³¹³ Ibidem. ³¹⁴ Ibidem. ³¹⁵ Ibidem. ³¹⁶ Ibidem. ³¹⁷ Ibidem. ³¹⁸ Ibidem. ³¹⁹ Ibidem. ³²⁰ Ibidem. ³²¹ Ibidem. ³²² Ibidem. ³²³ Ibidem. ³²⁴ Ibidem. ³²⁵ Ibidem. ³²⁶ Ibidem. ³²⁷ Ibidem. ³²⁸ Ibidem. ³²⁹ Ibidem. ³³⁰ Ibidem. ³³¹ Ibidem. ³³² Ibidem. ³³³ Ibidem. ³³⁴ Ibidem. ³³⁵ Ibidem. ³³⁶ Ibidem. ³³⁷ Ibidem. ³³⁸ Ibidem. ³³⁹ Ibidem. ³⁴⁰ Ibidem. ³⁴¹ Ibidem. ³⁴² Ibidem. ³⁴³ Ibidem. ³⁴⁴ Ibidem. ³⁴⁵ Ibidem. ³⁴⁶ Ibidem. ³⁴⁷ Ibidem. ³⁴⁸ Ibidem. ³⁴⁹ Ibidem. ³⁵⁰ Ibidem. ³⁵¹ Ibidem. ³⁵² Ibidem. ³⁵³ Ibidem. ³⁵⁴ Ibidem. ³⁵⁵ Ibidem. ³⁵⁶ Ibidem. ³⁵⁷ Ibidem. ³⁵⁸ Ibidem. ³⁵⁹ Ibidem. ³⁶⁰ Ibidem. ³⁶¹ Ibidem. ³⁶² Ibidem. ³⁶³ Ibidem. ³⁶⁴ Ibidem. ³⁶⁵ Ibidem. ³⁶⁶ Ibidem. ³⁶⁷ Ibidem. ³⁶⁸ Ibidem. ³⁶⁹ Ibidem. ³⁷⁰ Ibidem. ³⁷¹ Ibidem. ³⁷² Ibidem. ³⁷³ Ibidem. ³⁷⁴ Ibidem. ³⁷⁵ Ibidem. ³⁷⁶ Ibidem. ³⁷⁷ Ibidem. ³⁷⁸ Ibidem. ³⁷⁹ Ibidem. ³⁸⁰ Ibidem. ³⁸¹ Ibidem. ³⁸² Ibidem. ³⁸³ Ibidem. ³⁸⁴ Ibidem. ³⁸⁵ Ibidem. ³⁸⁶ Ibidem. ³⁸⁷ Ibidem. ³⁸⁸ Ibidem. ³⁸⁹ Ibidem. ³⁹⁰ Ibidem. ³⁹¹ Ibidem. ³⁹² Ibidem. ³⁹³ Ibidem. ³⁹⁴ Ibidem. ³⁹⁵ Ibidem. ³⁹⁶ Ibidem. ³⁹⁷ Ibidem. ³⁹⁸ Ibidem. ³⁹⁹ Ibidem. ⁴⁰⁰ Ibidem. ⁴⁰¹ Ibidem. ⁴⁰² Ibidem. ⁴⁰³ Ibidem. ⁴⁰⁴ Ibidem. ⁴⁰⁵ Ibidem. ⁴⁰⁶ Ibidem. ⁴⁰⁷ Ibidem. ⁴⁰⁸ Ibidem. ⁴⁰⁹ Ibidem. ⁴¹⁰ Ibidem. ⁴¹¹ Ibidem. ⁴¹² Ibidem. ⁴¹³ Ibidem. ⁴¹⁴ Ibidem. ⁴¹⁵ Ibidem. ⁴¹⁶ Ibidem. ⁴¹⁷ Ibidem. ⁴¹⁸ Ibidem. ⁴¹⁹ Ibidem. ⁴²⁰ Ibidem. ⁴²¹ Ibidem. ⁴²² Ibidem. ⁴²³ Ibidem. ⁴²⁴ Ibidem. ⁴²⁵ Ibidem. ⁴²⁶ Ibidem. ⁴²⁷ Ibidem. ⁴²⁸ Ibidem. ⁴²⁹ Ibidem. ⁴³⁰ Ibidem. ⁴³¹ Ibidem. ⁴³² Ibidem. ⁴³³ Ibidem. ⁴³⁴ Ibidem. ⁴³⁵ Ibidem. ⁴³⁶ Ibidem. ⁴³⁷ Ibidem. ⁴³⁸ Ibidem. ⁴³⁹ Ibidem. ⁴⁴⁰ Ibidem. ⁴⁴¹ Ibidem. ⁴⁴² Ibidem. ⁴⁴³ Ibidem. ⁴⁴⁴ Ibidem. ⁴⁴⁵ Ibidem. ⁴⁴⁶ Ibidem. ⁴⁴⁷ Ibidem. ⁴⁴⁸ Ibidem. ⁴⁴⁹ Ibidem. ⁴⁵⁰ Ibidem. ⁴⁵¹ Ibidem. ⁴⁵² Ibidem. ⁴⁵³ Ibidem. ⁴⁵⁴ Ibidem. ⁴⁵⁵ Ibidem. ⁴⁵⁶ Ibidem. ⁴⁵⁷ Ibidem. ⁴⁵⁸ Ibidem. ⁴⁵⁹ Ibidem. ⁴⁶⁰ Ibidem. ⁴⁶¹ Ibidem. ⁴⁶² Ibidem. ⁴⁶³ Ibidem. ⁴⁶⁴ Ibidem. ⁴⁶⁵ Ibidem. ⁴⁶⁶ Ibidem. ⁴⁶⁷ Ibidem. ⁴⁶⁸ Ibidem. ⁴⁶⁹ Ibidem. ⁴⁷⁰ Ibidem. ⁴⁷¹ Ibidem. ⁴⁷² Ibidem. ⁴⁷³ Ibidem. ⁴⁷⁴ Ibidem. ⁴⁷⁵ Ibidem. ⁴⁷⁶ Ibidem. ⁴⁷⁷ Ibidem. ⁴⁷⁸ Ibidem. ⁴⁷⁹ Ibidem. ⁴⁸⁰ Ibidem. ⁴⁸¹ Ibidem. ⁴⁸² Ibidem. ⁴⁸³ Ibidem. ⁴⁸⁴ Ibidem. ⁴⁸⁵ Ibidem. ⁴⁸⁶ Ibidem. ⁴⁸⁷ Ibidem. ⁴⁸⁸ Ibidem. ⁴⁸⁹ Ibidem. ⁴⁹⁰ Ibidem. ⁴⁹¹ Ibidem. ⁴⁹² Ibidem. ⁴⁹³ Ibidem. ⁴⁹⁴ Ibidem. ⁴⁹⁵ Ibidem. ⁴⁹⁶ Ibidem. ⁴⁹⁷ Ibidem. ⁴⁹⁸ Ibidem. ⁴⁹⁹ Ibidem. ⁵⁰⁰ Ibidem. ⁵⁰¹ Ibidem. ⁵⁰² Ibidem. ⁵⁰³ Ibidem. ⁵⁰⁴ Ibidem. ⁵⁰⁵ Ibidem. ⁵⁰⁶ Ibidem. ⁵⁰⁷ Ibidem. ⁵⁰⁸ Ibidem. ⁵⁰⁹ Ibidem. ⁵¹⁰ Ibidem. ⁵¹¹ Ibidem. ⁵¹² Ibidem. ⁵¹³ Ibidem. ⁵¹⁴ Ibidem. ⁵¹⁵ Ibidem. ⁵¹⁶ Ibidem. ⁵¹⁷ Ibidem. ⁵¹⁸ Ibidem. ⁵¹⁹ Ibidem. ⁵²⁰ Ibidem. ⁵²¹ Ibidem. ⁵²² Ibidem. ⁵²³ Ibidem. ⁵²⁴ Ibidem. ⁵²⁵ Ibidem. ⁵²⁶ Ibidem. ⁵²⁷ Ibidem. ⁵²⁸ Ibidem. ⁵²⁹ Ibidem. ⁵³⁰ Ibidem. ⁵³¹ Ibidem. ⁵³² Ibidem. ⁵³³ Ibidem. ⁵³⁴ Ibidem. ⁵³⁵ Ibidem. ⁵³⁶ Ibidem. ⁵³⁷ Ibidem. ⁵³⁸ Ibidem. ⁵³⁹ Ibidem. ⁵⁴⁰ Ibidem. ⁵⁴¹ Ibidem. ⁵⁴² Ibidem. ⁵⁴³ Ibidem. ⁵⁴⁴ Ibidem. ⁵⁴⁵ Ibidem. ⁵⁴⁶ Ibidem. ⁵⁴⁷ Ibidem. ⁵⁴⁸ Ibidem. ⁵⁴⁹ Ibidem. ⁵⁵⁰ Ibidem. ⁵⁵¹ Ibidem. ⁵⁵² Ibidem. ⁵⁵³ Ibidem. ⁵⁵⁴ Ibidem. ⁵⁵⁵ Ibidem. ⁵⁵⁶ Ibidem. ⁵⁵⁷ Ibidem. ⁵⁵⁸ Ibidem. ⁵⁵⁹ Ibidem. ⁵⁶⁰ Ibidem. ⁵⁶¹ Ibidem. ⁵⁶² Ibidem. ⁵⁶³ Ibidem. ⁵⁶⁴ Ibidem. ⁵⁶⁵ Ibidem. ⁵⁶⁶ Ibidem. ⁵⁶⁷ Ibidem. ⁵⁶⁸ Ibidem. ⁵⁶⁹ Ibidem. ⁵⁷⁰ Ibidem. ⁵⁷¹ Ibidem. ⁵⁷² Ibidem. ⁵⁷³ Ibidem. ⁵⁷⁴ Ibidem. ⁵⁷⁵ Ibidem. ⁵⁷⁶ Ibidem. ⁵⁷⁷ Ibidem. ⁵⁷⁸ Ibidem. ⁵⁷⁹ Ibidem. ⁵⁸⁰ Ibidem. ⁵⁸¹ Ibidem. ⁵⁸² Ibidem. ⁵⁸³ Ibidem. ⁵⁸⁴ Ibidem. ⁵⁸⁵ Ibidem. ⁵⁸⁶ Ibidem. ⁵⁸⁷ Ibidem. ⁵⁸⁸ Ibidem. ⁵⁸⁹ Ibidem. ⁵⁹⁰ Ibidem. ⁵⁹¹ Ibidem. ⁵⁹² Ibidem. ⁵⁹³ Ibidem. ⁵⁹⁴ Ibidem. ⁵⁹⁵ Ibidem. ⁵⁹⁶ Ibidem. ⁵⁹⁷ Ibidem. ⁵⁹⁸ Ibidem. ⁵⁹⁹ Ibidem. ⁶⁰⁰ Ibidem. ⁶⁰¹ Ibidem. ⁶⁰² Ibidem. ⁶⁰³ Ibidem. ⁶⁰⁴ Ibidem. ⁶⁰⁵ Ibidem. ⁶⁰⁶ Ibidem. ⁶⁰⁷ Ibidem. ⁶⁰⁸ Ibidem. ⁶⁰⁹ Ibidem. ⁶¹⁰ Ibidem. ⁶¹¹ Ibidem. ⁶¹² Ibidem. ⁶¹³ Ibidem. ⁶¹⁴ Ibidem. ⁶¹⁵ Ibidem. ⁶¹⁶ Ibidem. ⁶¹⁷ Ibidem. ⁶¹⁸ Ibidem. ⁶¹⁹ Ibidem. ⁶²⁰ Ibidem. ⁶²¹ Ibidem. ⁶²² Ibidem. ⁶²³ Ibidem. ⁶²⁴ Ibidem. ⁶²⁵ Ibidem. ⁶²⁶ Ibidem. ⁶²⁷ Ibidem. ⁶²⁸ Ibidem. ⁶²⁹ Ibidem. ⁶³⁰ Ibidem. ⁶³¹ Ibidem. ⁶³² Ibidem. ⁶³³ Ibidem. ⁶³⁴ Ibidem. ⁶³⁵ Ibidem. ⁶³⁶ Ibidem. ⁶³⁷ Ibidem. ⁶³⁸ Ibidem. ⁶³⁹ Ibidem. ⁶⁴⁰ Ibidem. ⁶⁴¹ Ibidem. ⁶⁴² Ibidem. ⁶⁴³ Ibidem. ⁶⁴⁴ Ibidem. ⁶⁴⁵ Ibidem. ⁶⁴⁶ Ibidem. ⁶⁴⁷ Ibidem. ⁶⁴⁸ Ibidem. ⁶⁴⁹ Ibidem. ⁶⁵⁰ Ibidem. ⁶⁵¹ Ibidem. ⁶⁵² Ibidem. ⁶⁵³ Ibidem. ⁶⁵⁴ Ibidem. ⁶⁵⁵ Ibidem. ⁶⁵⁶ Ibidem. ⁶⁵⁷ Ibidem. ⁶⁵⁸ Ibidem. ⁶⁵⁹ Ibidem. ⁶⁶⁰ Ibidem. ⁶⁶¹ Ibidem. ⁶⁶² Ibidem. ⁶⁶³ Ibidem. ⁶⁶⁴ Ibidem. ⁶⁶⁵ Ibidem. ⁶⁶⁶ Ibidem. ⁶⁶⁷ Ibidem. ⁶⁶⁸ Ibidem. ⁶⁶⁹ Ibidem. ⁶⁷⁰ Ibidem. ⁶⁷¹ Ibidem. ⁶⁷² Ibidem. ⁶⁷³ Ibidem. ⁶⁷⁴ Ibidem. ⁶⁷⁵ Ibidem. ⁶⁷⁶ Ibidem. ⁶⁷⁷ Ibidem. ⁶⁷⁸ Ibidem. ⁶⁷⁹ Ibidem. ⁶⁸⁰ Ibidem. ⁶⁸¹ Ibidem. ⁶⁸² Ibidem. ⁶⁸³ Ibidem. ⁶⁸⁴ Ibidem. ⁶⁸⁵ Ibidem. ⁶⁸⁶ Ibidem. ⁶⁸⁷ Ibidem. ⁶⁸⁸ Ibidem. ⁶⁸⁹ Ibidem. ⁶⁹⁰ Ibidem. ⁶⁹¹ Ibidem. ⁶⁹² Ibidem. ⁶⁹³ Ibidem. ⁶⁹⁴ Ibidem. ⁶⁹⁵ Ibidem. ⁶⁹⁶ Ibidem. ⁶⁹⁷ Ibidem. ⁶⁹⁸ Ibidem. ⁶⁹⁹ Ibidem. ⁷⁰⁰ Ibidem. ⁷⁰¹ Ibidem. ⁷⁰² Ibidem. ⁷⁰³ Ibidem. ⁷⁰⁴ Ibidem. ⁷⁰⁵ Ibidem. ⁷⁰⁶ Ibidem. ⁷⁰⁷ Ibidem. ⁷⁰⁸ Ibidem. ⁷⁰⁹ Ibidem. ⁷¹⁰ Ibidem. ⁷¹¹ Ibidem. ⁷¹² Ibidem. ⁷¹³ Ibidem. ⁷¹⁴ Ibidem. ⁷¹⁵ Ibidem. ⁷¹⁶ Ibidem. ⁷¹⁷ Ibidem. ⁷¹⁸ Ibidem. ⁷¹⁹ Ibidem. ⁷²⁰ Ibidem. ⁷²¹ Ibidem. ⁷²² Ibidem. ⁷²³ Ibidem. ⁷²⁴ Ibidem. ⁷²⁵ Ibidem. ⁷²⁶ Ibidem. ⁷²⁷ Ibidem. ⁷²⁸ Ibidem. ⁷²⁹ Ibidem. ⁷³⁰ Ibidem. ⁷³¹ Ibidem. ⁷³² Ibidem. ⁷³³ Ibidem. ⁷³⁴ Ibidem. ⁷³⁵ Ibidem. ⁷³⁶ Ibidem. ⁷³⁷ Ibidem. ⁷³⁸ Ibidem. ⁷³⁹ Ibidem. ⁷⁴⁰ Ibidem. ⁷⁴¹ Ibidem. ⁷⁴² Ibidem. ⁷⁴³ Ibidem. ⁷⁴⁴ Ibidem. ⁷⁴⁵ Ibidem. ⁷⁴⁶ Ibidem. ⁷⁴⁷ Ibidem. ⁷⁴⁸ Ibidem. ⁷⁴⁹ Ibidem. ⁷⁵⁰ Ibidem. ⁷⁵¹ Ibidem. ⁷⁵² Ibidem. ⁷⁵³ Ibidem. ⁷⁵⁴ Ibidem. ⁷⁵⁵ Ibidem. ⁷⁵⁶ Ibidem. ⁷⁵⁷ Ibidem. ⁷⁵⁸ Ibidem. ⁷⁵⁹ Ibidem. ⁷⁶⁰ Ibidem. ⁷⁶¹ Ibidem. ⁷⁶² Ibidem. ⁷⁶³ Ibidem. ⁷⁶⁴ Ibidem. ⁷⁶⁵ Ibidem. ⁷⁶⁶ Ibidem. ⁷⁶⁷ Ibidem. ⁷⁶⁸ Ibidem. ⁷⁶⁹ Ibidem. ⁷⁷⁰ Ibidem. ⁷⁷¹ Ibidem. ⁷⁷² Ibidem. ⁷⁷³ Ibidem. ⁷⁷⁴ Ibidem. ⁷⁷⁵ Ibidem. ⁷⁷⁶ Ibidem. ⁷⁷⁷ Ibidem. ⁷⁷⁸ Ibidem. ⁷⁷⁹ Ibidem. ⁷⁸⁰ Ibidem. ⁷⁸¹ Ibidem. ⁷⁸² Ibidem. ⁷⁸³ Ibidem. ⁷⁸⁴ Ibidem. ⁷⁸⁵ Ibidem. ⁷⁸⁶ Ibidem. ⁷⁸⁷ Ibidem. ⁷⁸⁸ Ibidem. ⁷⁸⁹ Ibidem. ⁷⁹⁰ Ibidem. ⁷⁹¹ Ibidem. ⁷⁹² Ibidem. ⁷⁹³ Ibid

Despre ortodoxia românească în istorie și contemporaneitate

I. Profil de istoric. Am primit în dar de la autor, înaintea Sărbătorii Nașterii Domnului, recenta carte semnată de Mircea-Gheorghe Abrudan: *Ortodoxia românească în istorie și contemporaneitate*. Articole, eseuri și note de lectură. Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. Predoslovie de PS Macarie Drăgoi, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, Ed. Renașterea/ Felicitas Publishing House, Cluj-Napoca/Stockholm, 2019.

Pentru cine nu știe, precizez că Mircea-Gheorghe Abrudan este unul dintre cei mai valoroși tineri istorici clujeni. Născut la 22 mai 1986, în Cluj-Napoca, autorul este cercetător științific III dr. la Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca. A terminat Colegiul Național „George Coșbuc” din Cluj-Napoca (2005, secția germană), după care a urmat, simultan, Facultățile de Istorie și Filosofie și de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, pe care le-a absolvit în 2008, respectiv în 2009. În 2013, devine doctor în istorie (*Suma cum Laude*), iar în 2017 obține Premiul „Dumitru Stăniloae” al Academiei Române, pentru volumul *Ortodoxie și Luteranism în Transilvania, între Revoluția Pașoptistă și Marea Unire. Evoluție istorică și relații profesionale*, Editura Andreiana/Presa Universitară Clujeană, Sibiu/ Cluj-Napoca, 2015, 934 pagini, iar în 2018 a primit „Crucea Șaguniană” pentru Mireni, din partea Mitropoliei Ardealului.

A publicat zeci de studii, eseuri și articole în reviste de specialitate sau în volume colective, în limbile română, germană sau engleză.

În cadrul monumentalului proiect editorial, *Construind Unirea cea Mare*, apărut în 2019, în 8 volume, Mircea-Gheorghe Abrudan a îngrijit și prefațat volumul I, colaborând cu documente la vol. I, II și III. De asemenea, a publicat, singur sau în colaborare, mai multe ediții din opera unor istorici.

Vorbește limbile germană, engleză și italiană.

II. Conținutul cărții. Cartea conține un număr de 69 de studii, eseuri, articole și memorii, structurate în șase părți, în funcție de „tematica loc istorică, teologic-spirituală și memorialistică”, toate fiind apărute în intervalul 2009-2019, tipărite exclusiv în reviste (fiind omise titlurile publicate în volume colective), mai ales în publicații cu profil teologic ortodox: *Renașterea*, *Telegraful român*, *Tabor*, *Ziarul Lumina*, *Foaia diecezană*, *Biserica și școala*, *Chemări la Hristos* (Viena), *Lumina de Duminică*, dar și *Astra clujeană* sau *Astra năsăudeană*, un studiu fiind tipărit în revista *Semn*, publicație a Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, iar altul în *Tribuna afacerilor*. Onest, așa cum fac puțini intelectuali, autorul menționează la fiecare articol data și locul primei apariții.

Ceea ce uimește la lectura titlurilor din volum este amplitudinea cercetării, faptul că autorul e stăpân pe arii întinse de istorie românească și teologie ortodoxă, cum rezultă și din titluri: de la *Sfântul Constantin Brâncoveanu*: „Boier vechi și Domn creștin” sau *Personalitatea Sfântului mitropolit Andrei Șaguna*, continuând cu „*Libertate, Unitate și Frăție*”: *aspirațiile românilor în 1848* sau *Primul Război Mondial și suferințele preoșimii din Transilvania* și terminând cu *Ortodoxia în Austria* sau *Comunitatea ortodoxă românească de la München*.

A doua observație importantă e că, între *subiectivitatea* teologului (religia e, nu-i așa, o problemă strict subiectivă a omului!) și *obiectivitatea*

istoricului, are câștig de cauză, totdeauna, cea din urmă. Când evocă personalități laice sau ecleziastice (Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu, Antim Ivireanul, Iustinian Marina, Nicolae Ivan, David Prodan, Nicolae Boșan, Nicolae Edroiu), de pildă, autorul nu le construiește o ipostază hagiografică, ci le relevă luminile și umbrele lor (unora), invitându-ne mereu să judecăm activitatea și viața lor în contextul epocii, nu exclusiv din perspectiva noastră actuală. „Evaluarea unui personaj istoric – scrie autorul – nu se face decontextualizându-l, nici judecându-i opera și activitatea în mod trunchiat, selectiv sau episodic, cu scopul vădit de a-l denigra pentru anumite viziuni și opțiuni exprimate într-un anumit moment ori context” (p. 114). Numai așa putem înțelege corect anumite atitudini din viața unor mari personalități: loialismul de nezdruclinat al lui Andrei Șaguna față de Casa și familia imperială de Habsburg, atitudinea Mitropolitului Nicolae Bălan sau a Patriarhului Iustinian față de regimul comunist etc. De altfel, sunt perfect valabile aici cuvintele Preafericitului Parinte Patriarh Daniel, care spunea că „mulți caută proprii criterii de judecată a istoriei, aducând argumente în sensul concepției lor subiective”.

Făcându-i un pios portret profesorului Nicolae Edroiu, de pildă, unul dintre mentorii săi, autorul scrie: „Cu siguranță, ca om, supus slăbiciunilor și patimilor firii, profesorul Nicolae Edroiu va fi greșit cu voce sau fără de voce, cu cuvântul, cu lucrul sau cu gândul, de aceea îl rugăm pe bunul Dumnezeu să-l ierte, să-l odihnească și cu sfinții să-l numere! Veșnica lui pomenire, din neam în neam!” (p. 224).

Trebuie remarcat apoi faptul că autorul aduce la lumina, pentru prima oară, documente importante din arhivele vieneze sau din spațiul germanic în general (surprinzătoare sunt documentele serviciilor secrete austriece despre activitatea lui Andrei Șaguna. Oare despre Eminescu există așa ceva în arhiva Poliției și a Ministerului de Interne din Viena?)

În fine, autorul nu rămâne cantonat doar în perimetrul trecutului nostru istoric, ci ia atitudine în fața unor probleme de strictă actualitate, cu care se confruntă ortodoxia →

ILIE RAD

românească sau istoria noastră națională. „Asistăm, din nefericire – scrie autorul – la o veritabilă depreciere și chiar evacuare a istoriei naționale din discursul public și, mai grav, din sistemul școlar de stat, deoarece orele de istorie s-au împușinat, iar manualele alternative trec cu vederea (asta dacă nu înfierează sau ponegresc) personalitățile panteonului românesc. / Ne întrebăm, în mod firesc, de unde această atitudine și cui folosește? Se urmărește ștergerea memoriei noastre istorice colective și distrugerea valorilor noastre naționale și creștine perene sau e vorba doar de prostie, nepăsare, indiferență? Ne putem da singuri un răspuns!” (p. 19-20).

La fel de îngrijorat este autorul observând că Europa este tot mai mult stăpânită „de spiritual raționalismului individualist, posedată de materialismul vieții acesteia, de societatea liberalistă de consum și invadată de islam, care a ajuns până-ntra-afară, să-și nege propriile rădăcini”, invitația fiind aceea de a ne prețui „istoria, cultura și memoria înaintașilor la adevărata lor valoare, ca să nu ne dizolvăm în valul globalizării și al relativismului postmodern.” În fine, nu pot să nu remarc faptul că un împătimit de ortodoxie, are curajul de a spune că, în zelul apariției de noi bierici, „prea mult kitsch s-a strecurat în construirea bisericilor, atât în ceea ce privește arhitectura, cât și iconografia acestor locașuri, nu de puține ori nici una, nici alta fiind nu numai necorespunzătoare, ci de-a dreptul urâte și necanonice, denotând o lipsă totală de inspirație din partea proiectanților, intervenții grobiene ale executanților și prost gust” (p. 478).

III. Unirea ortodocșilor din Transilvania cu Biserica Romei, 1698-1701. Nu există în carte un capitol special dedicat acestei complexe și complicate probleme, cu urmări vizibile și dispute până în zilele noastre, deși autorul recunoaște că unirea a fost unul dintre „procese cheie ale istoriei ardeleni” (p. 227). Cercetând istoria românilor ardeleni, tânărul istoric nu putea să nu se întâlnească și cu problema uniației, începută la cumpăna veacurilor XVII și XVIII. De fiecare dată când a vorbit de greco-catolici, autorul a procedat corect, obiectiv, fără atacuri la adresa bisericii-surori, admitând că trecerea protopopilor și a preoților ortodocși la

uniație s-a făcut „pentru îmbunătățirea statutului lor social”. Dar probabil că puțină lume din afara zonei științifice știe fapte precum acestea: Constantin Brâncoveanu a intervenit la împăratul de la Viena cu o scrisoare, în care solicita „ca românii din Transilvania să nu fie siliți să treacă la unire”. Uluiitor este răspunsul primit de la Viena, care suna astfel: „Nu este poruncă ca să se facă silă la Uniație, numai cine vrea, de bună voie să se unească” (atitudine certificată documentar de o lucrare a iezuitului Andreas Freyberger și de o cronică brașoveană anonimă – p. 68).

Nu am știut, apoi, că din complexul brâncovenesc original de la Sâmbăta de Sus „a supraviețuit până astăzi doar biserica mănăstirii, [căci] incinta și parțial sfântul locaș au fost <<pustiite>> în cursul anului 1785, de către autoritățile austriece, la solicitarea scrisă a episcopului greco-catolic, Grigore Maior.” (p. 61) E adevărat că, prin uniație, Viena dorea „ruperea legăturilor culturale și bisericesti ale românilor ardeleni cu cei din Moldova sau Țara Românească”, numai că și în istorie, nu doar în viața unui individ, este valabilă vorba că în tot răul este și un bine („noroc în ghinion”, zice Ana Blandiana).

Ca o concluzie la această problemă, citez câteva cuvinte despre importanța Bisericii greco-catolice în istoria neamului nostru, dincolo de nemulțumirile pe care le-a provocat: „Transformarea candeliei în far a fost făcută, fără îndoială, de Școala Ardeleană, născută în urma unirii românilor din Transilvania cu Biserica Romei. <<Biserica ortodoxă catolică>> română, organizată între anii 1697-1701, ne-a reasezat pe harta Europei în locul cuvenit și indicat de sorginta noastră, făcând din români o veritabilă punte de legătură între cei doi <<plămâni>> creștini ai vechiului continent divizat (după metafora Sfântului Ioan Paul al II-lea)” (Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei

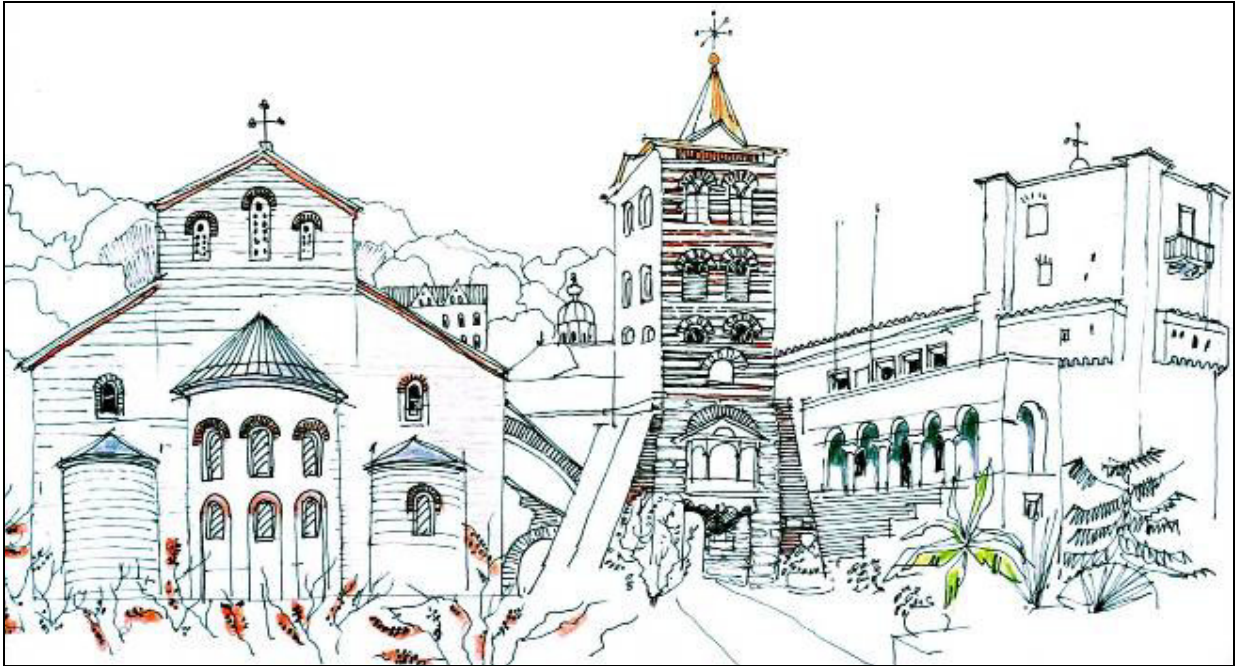
Române, din prefața la vol. Cristian Bădiliță, Laura Stanciu, *Geniul greco-catolic românesc*. Prefață de Ioan-Aurel Pop, Editura Vremea, București, 2019, p. 7).

III. Limbajul și stilul lucrării.

O altă calitate a acestei lucrări o constituie stilul și limbajul folosit. Este vorba de un limbaj care se înscrie în orizontul propriului deziderat al autorului: „accesibil, dar care să poarte totodată amprenta spiritului științific academic”. Numeroase titluri au aparat critic bine redactat, fraza este una armonioasă, șlefuită, care folosește deopotrivă termenii arhaico-religioși (*afierosit, odrăslit, târnosit, a fi depus = a fi demis* etc.), dar și cei neologici actuali (*a accesa, contributor, decident, a derula, lobby* etc.). Uneori, în fluxul narativ sunt incluse versuri cunoscute, după metoda textualistă, ca în acest final de articol: „Era nimic altceva decât exaltarea bucuriei împlinirii aceluși vis, <<copil al suferinței>>, de jalea cui răposaseră <<și moșii și părinții>> atâtor generații de români ardeleni” (p. 386). Sau, cu altă ocazie: „Toți acești sacerdoți români din jurisdicția de altădată a Episcopiei Aradului și-au luat în serios rolul de păstori sufletești și apostoli ai românismului, îndeplinind cu responsabilitate și demnitate vocația pe care Andrei Mureșanu o înscrisese atât de frumos și de sugestiv în ultima strofă a poemului său pașoptist, *Răsunset*, scriind: <<Preoți cu crucea-n frunte, căci oastea e creștină, deviza-i libertate și scopul ei preasfânt>>” (p. 408). Autorul nu ezită să folosească epitetul caracterizator, metafora sau exemplul insolit, asemănându-se, prin aceste însușiri, cu stilul marelui istoric, Florin Constantiniu. Dacă e adevărat că ceea ce omul admiră aceasta îl și definește, nu ne mirăm că, vorbind despre o carte reeditată a lui Virgil Cândea, tânărul istoric spune că în lucrarea respectivă istoria este zugrăvită „prin intermediul unui limbaj accesibil, dar elegant și parfumat, care trimite la savoarea de altădată a limbii române” (p. 229).

IV. Recomandări și sugestii.

Dacă editura (editurile) la care a apărut cartea ar fi avut un redactor de carte, așa cum era pe vremuri, înainte de 1989, sunt convins că multe din →

Dan Corneliu, Muntele Athos, Careia, centru

→observațiile pe care le semnalează eu le-ar fi făcut acesta. Sunt chestiuni de detaliu, deci neesențiale, dar care trebuie făcute, pentru că autorul este oarecum la începutul carierei sale științifice.

Astfel, în multe texte se repetă pasaje sau pagini întregi, mai ales când este vorba de același subiect (ex. p. 49-58; 104-272; 159-168; 161-174; 271-278; 362-380), fapt explicabil la prima apariție a textelor, în reviste diferite. La reluarea în volum, pasajele care se repetă ar fi trebuit eliminate sau reformulate.

Istoricii, teologii, sociologii și alte categorii de specialiști nu acordă nicio atenție transcrierii științifice a textelor, care înseamnă respectarea tuturor particularităților fonetice, morfologice și lexicale ale textului. Modificarea acestora (în sensul actualizării) trebuie făcută printr-o *Notă asupra ediției* sau printr-un paragraf din prefața cărții (să notez, totuși, că autorul este printre pușinii care folosește varianta *sunt*, când transcrie vechiul *sint*, așa cum recomandă normele academice actuale). Alte detalii: în cadrul fiecărei secțiuni, titlurile trebuie orânduite strict cronologic; când un citat nu intră în fluxul narativ, ci urmează după două puncte, acesta trebuie să înceapă cu majusculă (p. 163, 224, 228, 234); eliminarea unui cuvânt sau pasaj din-

tr-un text se face obligatoriu prin croșete [...], principiu care nu e respectat întotdeauna (p. 22, 41 etc.); regimul virgulei trebuie îmbunătățit, pentru o mai bună claritate a frazei, virgula trebuind pusă în situațiile obligatorii (înaintea unor subordonate, a verbelor la gerunziu etc.); articolul posesiv-genitiv (*al, a, ai, ale*) este în multe situații greșit folosit; despărțirea cuvintelor în silabe are numeroase erori; nu înțeleg apoi zelul editurilor pentru economisirea spațiului tipografic, în dauna regimului alineatelor, care marchează trecerea la o nouă idee (pe foarte multe pagini am sesizat acest inconvenient); numele lui *Topârceanu* (p. 167) trebuie ortografiat cu *i*: *Topîrceanu*, conform voinței autorului; era bine să fie eliminate toate asperitățile stilistice (pleonasmul – *a-și aduce aportul* – în loc de *a-și aduce contribuția*, cacofoniile („dumnezeiască care”; „istorică ca”); *ed.* este prescurtarea pentru *ediție*, nu pentru *editură*; trebuie să fie aplicate normele din DOOM-2, privind scrierea titlurilor de publicații: *Telegraful român* (nu *Român*), *Biserica și școala* (nu *Școala*), *Tribuna afacerilor* (nu *Afacerilor*) etc.; se cere consecvență în scrierea cuvântului *eclésiastic* și a derivatelor (se folosesc ambele variante: *eclésiastic* și *eclésiastic*).

O carență a cărții este și lipsa ilustrațiilor, mai ales când sunt

valorificate documente rare sau unice, scoase pentru prima oară la iveală (ex.: tabloul picturii Dumitru Cabadaef, din 1926, cu Ioan Lupaș vorbindu-le românilor adunați pe Platoul Romanilor, la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918; memoriul academicienilor Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Al. Lapedatu, Ioan Lupaș și Silviu Dragomir, privind propunerea de ridicare la rangul de arhiepiscop a episcopului Nicolae Ivan, *Gramata de hirotonie* a episcopului Andrei Șaguna, dată la Carloviț, la 18 aprilie 1848 etc.).

V. Concluzii. Mircea-Gheorghe Abrudan e unul dintre cei mai performanți tineri istorici clujeni, alături de Iuliu-Marius Morariu, Mihai-Octavian Groza și Marius Eppel. Sunt convins că actualii cercetători și savanți în domeniul istoriografiei vor transmite ștabela cercetării unor mâini competente și vrednice. Să le fim recunoscători că ei studiază cu obiectivitate și competență istoria neamului, învadați de adepți ai *demitizării* valorilor noastre naționale.

În *Istoria Țării Românești*, stolnicul Constantin Cantacuzino scria următoarele cuvinte, valabile și în cazul cărții lui Mircea-Gheorghe Abrudan: „Cu dreptate iaste a da toți mari mulțămite celor ce au dat învățături și au scris istorii de obște, căci cu toate ostenelele lor au folosit viața de obște, adică traiul tuturor.”

Preocupările culturale ale Episcopului Vasile Moga

După o lungă vacanță a Episcopiei ortodoxe române din Transilvania, sfârșitul anului 1810 este marcat de alegerea în scaunul episcopesc a românului Vasile Moga. Condițiile istorice în care este nevoit noul vlădică să-și desfășoare activitatea sunt din cele mai vitrege. Transilvania primei jumătăți a secolului al XIX-lea este stăpânită de aceleași tendințe reacționare ce caracterizau întreaga Europă după încheierea războaielor napoleoniene. Orice aluzie la o eventuală îmbunătățire a soartei supușilor din imperiu se lovea de reacțiune în fruntea căreia se găsea Francisc I, personalitate mediocră și bănuitoare. Românii transilvăneni erau obligați să-și ducă viața sub imperiul unui medievalism morbid, lipsiți de cele mai elementare drepturi naționale și politice. Obiectivul principal al luptei românilor în prima jumătate a secolului al XIX-lea era păstrarea ființei naționale, amenințată de tendințele germanizării îndeosebi pe pământul crăiesc iar din deceniul al III-lea cu o puternică ofensivă de deznaționalizare. Ultima încercare fiind concretizată de proiectul de lege din anul 1842 ce propune ca limba oficială a Transilvaniei, limba maghiară.

În acest context politic, intelectualitatea română duce lupta deosebit de grea pentru formarea unei culturi pe baze naționale. Istoria și limba română sunt cultivate în mod deosebit pentru a alcătui un mijloc de înțelegere a națiunii și mai târziu întemeierea unui stat național unitar. Rolul Bisericii ortodoxe în condițiile istorice date era să ajute acțiunile de vehiculare a ideilor și de întărire a unității românilor pentru izbânda în confruntările viitoare. Astfel, Biserica își aduce contribuția în opera de culturalizare a țărănimii satelor românești, lipsită de școli și dascăli. Venit în fruntea Bisericii ortodoxe din Transilvania, după hirotonirea din 23 aprilie 1811, de către mitropolitul Ștefan Stratimirovici de la Carloviț, episcopul Vasile Moga este confruntat cu probleme deosebit de grele.

Depășind în măsura posibilităților aceste greutăți, episcopul Moga s-a încadrat de la începutul păstoririi sale în noile forme ale luptei naționale, impuse de condițiile istorice din primele decenii ale secolului al XIX-lea. Împărtășind ideile noii generații de promotori ai culturii naționale, Vasile Moga, devine un fidel difuzor al ideilor împărtășite de

lucrările lui Dimitrie Țichindeal, Damaschin Bojinca, Constantin Diaconovici Loga și a lui Alexandru Gavra. Recomandările episcopului în privința procurării cărților acestor autentici luminători sunt din cele mai călduroase, preoții și dascălii sătești fiind îndrumați să le cumpere. Cărțile tipărite în limba română au constituit o armă hotărâtoare și eficace împotriva politicii de deznaționalizare.

Episcopul Moga a înțeles necesitatea răspândirii cărții românești la sate, prin exemplul personal, prin împărțirea cărților la oficiile protopopești (chiar sub rezerva achitării lor ulterioare), s-a dovedit un bun sprijinitor al noii acțiuni românești ce a depășit granițele unei acțiuni strict profesionale.

Circularele trimise către oficiile protopopești în pragul tipării sau după tipărirea cărților cărturarilor transilvăneni sau bănățeni sunt relevante, ele demonstrând că episcopul a înțeles și a pătruns ideea majoră care a generat aceste publicații.

Episcopul Vasile Moga sprijinea neconținut apariția cărților. Cartea românească era binevenită indiferent de conținutul ei religios sau laic, ea permitea lărgirea orizontului preotului, dascălului și păstoriților. Preoțimii satelor transilvănene le revenea nobila misiune de a pune bazele învățământului sătesc. Iată de ce orice carte ieșită de sub tipar constituia o importantă piatră de temelie în continuarea operei începute cu atâta sacrificiu de înaintași.

Vasile Moga s-a preocupat așadar și de problemele culturale românești. Sprijină cu multă căldură cărțile lui Petru Maior și le impune preoților, împotriva episcopului de la Blaj, Ion Bob, care intervenise la guvern să interzică aceste cărți. Vasile Moga cere în 1812 și Petru Maior îi trimite 1000 exemplare din Predici și Didahii, cu un rabat de 11 procente, în 1814 episcopul îi trimite un rest de 2200 fl. și îi scrie: „am făcut pe preoții tineri să-și ia fiecare câte o carte și să se înțeleagă cu poporeni ca să le plătească de la obște, dar am fost arătat la guvernator că fac silă cu ele ca să fac câștig și sărăcesc preoții. Am răspuns cum am putut”. Pentru aceea, „îmbulzirea cărților e primejdioasă la noi, la alții nici că se cearcă”, căci „nici una neîmbulzită nu s-a trecut și nici de aci înainte neîmbulzite nu se vor trece”... „Apoi când se vor trece, atunci se vor trece, de se vor trece vreodată; de nu le voi purta cu mine din sălaș în sălaș, că până acum în trei

sălașe le-am purtat și dintr-acesta iară mă scot”.

Când Teodor Racocce, translatorul guvernului din Lemberg, intenționează în 1817 să scoată o revistă sub titlul „Novele sau gazete românești”, episcopul Vasile Moga intervine la guvernatorul Banffy să-i dea voie să plaseze și în Ardeal această revistă.

Banffy însă nu-i permite, sub cuvânt că „preoții români mai puțin învățați din anume „*considerațiuni politice*”, nu este consult să cetească ziare, fiindcă s-ar putea întâmpla să interpreteze și să răspândească în *mod sinistru lucrurile cetite*”.

În Brașov, apare în 1837 „Foaia Duminecii”, redactată de Rudolf Orghidan. Episcopul se grăbește să îndemne pe preoți și „alți oameni vrednici” să o aboneze și să o plătească „numai să nu rămână necumpărată, că este foarte minunată”.

La îndemnul episcopului, tipărește negustorul Constantin Boghici din Brașov *Ceaslovul cel mare* în 1835. Îndrumă pe preoți să cumpere *Psaltichia* (1828), *Propovedaniile* (1834), *Octoihul* și *Catavasierul* și *Evangeliiile* (1830). El însuși tipărește *Morala* (1820) și *Mineele* (1837).

În 1836, caută în eparhie cartea „Neofit”, tipărită în Moldova în 1803 „că o plătesc cât va pofți cel ce o are”. Impune preoților să aboneze „Gazeta de Transilvania” și cartea doctorului Pop „Pretinul” „ca să se mai lumineze neamul nostru” (Nr. 50 și Nr. 285/1838).

Recomandă preoțimii cărțile: „Cum să se ajute lipsa de nutreț”, de Kovacs Samuel (1835), „Anticile Romanilor”, de Damaschin Bojinca (1832), „Istoria Românilor”, de N. Gavra (1842), „Cele șapte taine”, de N. Velea (1845), „Cartea de moșit” de Dr. Vasile Pop (1825 și 1839) și cărțile lui Diaconovici Loga (1825).

FLORIN BENGHEAN

Convorbiri duhovnicești

Înțeles al Banatului

„Păziți-vă să nu-i judecați pe cei care nu vin la sfânta liturghie să se întâlnească cu Hristos!”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne-ați spus cuvinte de învățătură pornind de la multe pilde spuse de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prezente în pericope evanghelice. Aș vrea să revenim la pilda despre vameșul și fariseul (Luca 18, 10-14).

Îps. Ioan: Mântuitorul le-a spus această pildă, luând-o din viața lor. N-a dat nume, nici de vameș, n-a dat nume nici de fariseu. Dar sunt convins că Mântuitorul, venind de atâtea ori la templul din Ierusalim, i-a văzut pe farisei, când veneau în față, cum se rugau ei, și-l va fi văzut și pe un vameș stând acolo departe și sunt sigur că Mântuitorul, ca Dumnezeu și om, a auzit rugăciunea fariseului și a auzit și rugăciunea de acolo a vameșului. Dacă Hristos n-ar fi fost la templu să-i audă cum se rugau și după aceea să spună și apostolilor și ucenicilor, noi, astăzi, n-am fi știut cum se ruga un fariseu și cum se ruga un vameș.

Fariseii erau oameni știutori de *Scriptură*. Ei cunoșteau foarte bine textul *Vechiului Testament*. Și iată, vine în față și-i spune lui Dumnezeu: *Doamne, îți mulțumesc că nu sunt ca oamenii aceștia, răpitori, nedrepti, adulteri și ca vameșul acela*. Ce-a vrut să spună prin această rugăciune, care practic nu este o rugăciune, ci este o mândrie în fața bunului Dumnezeu. Vedeți, fariseul nu se roagă, ci el vine la templu să-i judece pe semenii săi. Cum spune fariseul că erau oamenii din vremea sa? Răpitori, nedrepti, desfrânați, adulteri... adică păcătoși. Oare după două mii de ani, dacă privim în societate, nu vedem astăzi oameni care răpesc bunurile altora? Oare cei ce se îmbogățesc se îmbogățesc prin dreptate sau prin răpire de la semenii lor?

Apoi spune că sunt nedrepti. Oare câtă nedreptate este astăzi pe pământ? Câtă nedreptate este astăzi pe pământ! Și-apoi zice că „nu sunt adulter”. Câte familii nu se despart astăzi din cauza infidelității dintre soți! Iată că aceste cuvinte sunt o radiografie a societății de atunci și mi-e teamă că fariseul, dacă ar fi

venit astăzi să se roage, ar fi rostit tot acele cuvinte.

L.C.: Dar în zilele noastre, noi îl acuzăm pe fariseu de mândrie și nu cred că cineva se mai gândește la altceva.

Îps. Ioan: Într-adevăr, el spune aceste cuvinte și, în general, suntem tentați ca astăzi să-l acuzăm pe fariseu, având în vedere felul cum se ruga și cum se mândrea el. Mie îmi este teamă că puțini dintre noi am putea spune astăzi că n-am răpit de la cineva ceva în viața aceasta, foarte puțini dintre noi am putea spune că n-am nedreptățit pe cineva în viața noastră, puțini dintre noi am putea pune mâna pe cruce și spune că n-am păcătuit trupește în viața aceasta și puțini dintre noi am putea spune că n-am păcătuit, în general.

L.C.: Înțeleg, Înaltpreasfințite Părinte, că această pildă este un prilej pentru noi de a ne gândi la propriile păcate.

Îps. Ioan: Da, ar trebui ca fiecare să ne cântărim viața și să vedem cumva cele spuse de fariseu pe care el le-a împlinit. Și mai spune ceva: *postesc de două ori pe săptămână și mai spune: dau zeciuială din toate cele ce am câștigat*. Care dintre noi postim cu adevărat de două ori pe săptămână? Care dintre noi dăm zeciuială? Care dintre noi mai punem câteodată un bănuț în mâna unui sârman sau într-o cutie a milei în biserică?

Care ar fi cheia acestei parabole? O aflăm dacă citim în *Evanghelia de la Luca*, capitoul 18, versetul 9: *„Către unii care se credeau că sunt drepti și priveau cu dispreț pe ceilalți, a zis pilda aceasta:”* Deci, când a vorbit despre fariseu și vameș Mântuitorul s-a adresat celor ce „se credeau drepti și priveau cu dispreț pe ceilalți.” Aceasta este cheia. Cuvintele și parabola aceasta sunt un mod special pentru noi, care venim în fiecare duminică și sărbătoare la biserică.

Păziți-vă să nu-i judecați pe cei care nu vin la sfânta liturghie să se întâlnească cu Hristos! Să nu-i

judecăm! Deci, ne atrage atenția Hristos: chiar dacă voi veniți la biserică și îndepliniți toate ale evangheliei, *aveți grijă să nu cădeți în sus, adică în mândrie*. Noi, cei ce mergem la biserică, ne cam mândrim după ce ieșim din biserică și zicem: *Hei, eu am fost la biserică și văd că vecinul cutare și cutare n-au fost la biserică*. Când ai spus: *eu au am fost la biserică, însă vecinul și vecina n-au fost*, în momentul acela ai căzut în sus, în mândrie. De aceea spun: *aveți grijă cei ce veniți mereu, mereu la biserică, să nu vă prindă cel rău în mreaja mândriei!*

L.C.: Mulțumim, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, pentru acest îndemn dat nouă, cititorilor, care frecventăm biserică. Chiar e greu de crezut că putem să cădem în păcat în timp ce ne aflăm în sfânta biserică.

Îps. Ioan: Fiți binecuvântați și Dumnezeu să vă ocrotească pe toți care iubiți biserică lui Hristos, dar vedeți că diavolul are pentru toți câte un fel de mreajă. Pe altul îl trage la alte păcate și la alte păcate, dar ce-a zis diavolul: *ce să fac eu cu oamenii aceștia care duminică de duminică sunt la biserică, sărbătoare de sărbătoare sunt la biserică? Cum să-i prind eu și pe aceștia în cursă? Și-atunci a spus: le întind păcatul mândriei*. Așa, poți să tocești pragul bisericii, dacă te înalți în sus cu mândrie, ai pierdut totul, cum a pierdut fariseul din evanghelia aceasta. Despre câte persoane vorbește Mântuitorul în parabolă?

L.C.: Oricine poate spune categoric că sunt două persoane, fariseul și vameșul.

Îps. Ioan: Eu cred că Hristos a vorbit și despre al treilea, dar poate că a uitat Sfântul Luca să scrie și despre a treia persoană. Știți pe cine a uitat Sfântul Luca să scrie? Pe mine. Eu nu m-am suit niciodată la templu. Eu n-am mers la biserică în viața mea. Și atunci vă întreb despre cine va fi mai greu? Despre fariseu, despre vameș sau despre mine care nu deschid în zi de sărbătoare ușa bisericii, să mă rog și eu și să-I aduc slavă Prea Sfintei Treimi Dumnezeu. Feriți-vă să nu fiți cum am fost și eu neumblător la biserică lui Dumnezeu!

Doamne, mulți mai sunt în lumea aceasta care nu vin la biserică, nici să se roage ca fariseul, nici ca →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

vameșul, și aceștia sunt cei mai mulți în lumea aceasta.

Imaginați-vă ce-ar fi ca cele douăzeci de milioane de români să fie în biserică la fiecare sfântă liturghie! Va trebui să facem încă multe mii de biserici.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite părinte, să spuneți un cuvânt duhovnicesc și despre vameș.

Îps. Ioan: Sfânta Evanghelie ne spune că vameșul stătea lângă ușa templului, „nu voia nici ochii să-și ridice către cer.” Sfântul Evanghelist Luca relatează cuvintele lui Hristos că vameșul „își bătea pieptul” (Luca 18, 13), adică își bătea inima, nu pieptul, să nu mai păcătuiască. Aici este taina vieții noastre: *nu ne batem inima să nu mai păcătuim, ci o lăsăm să se desfășoare în cele ale lumii acesteia.*

Nu pieptul a păcătuiește, ci inima păcătuiește. Inima pofteste multe și ne lăsăm târâți în ale ei plăceri din viața aceasta.

Într-o duminică, într-un cuvânt de învățătură, i-am întrebat pe credincioși dacă pot să-mi spună semnificația numărului: 70.60.24. Care credeți că este înțelesul acestui număr?

Ce vă spune dumneavoastră numărul acesta?

Are următoarea semnificație: 70 reprezintă bătăile inimii pe minut; 60 sunt minutele unei ore; 24 sunt orele dintr-o zi.

Dacă înmulțim aceste numere, constatăm că inima unui om bate într-o zi de o sută de mii de ori.

Acum se pune întrebarea: de câte ori bate pentru Hristos și de câte ori bate pentru semenii noștri care sunt în nevoi și în necazuri?

Iată, vameșul își bătea inima și îi spunea: *bați în pieptul meu de o sută de mii de ori pentru mine și niciodată nu bați pentru Dumnezeu și pentru semenii!*

Vă îndemn să încercați, într-o zi, seara, să numărați din cele o sută de mii de bătăi ale inimii și să ziceți: Doamne, oare inima mea de câte ori a bătut astăzi pentru Tine și pentru sărmani și pentru necăjiți, de câte ori a bătut pentru pace, pentru mângâiere, pentru ajutor, pentru familie, pentru țară.

Vameșul nu își bătea pieptul, ci își bătea inima și-i spunea să bată și pentru Dumnezeu și pentru cei ce sunt în necazuri.

Amvon

Lovitura Îngerului

M-am întrebat adeseori, câți dintre dumneavoastră ați primit în viață o lovitură. Măcar una. Poate luna aceasta, anul acesta sau așa în general? Întrebarea aceasta mi-a răsunat atunci când am citit un pasaj din Sfânta Scriptură, din cartea Faptele Apostolilor, capitolul 12, v.7 „Și iată un înger al Domnului a venit deodată, iar în cameră a strălucit a lumina. Și lovind pe Petru în coastă, îngerul l-a deșteptat, zicând: Scoală-te degrabă! Și lanțurile i-au căzut de la mâini”.

De fiecare dată când am citit acest pasaj mi-am pus întrebarea: de ce îngerul l-a trezit pe Petru dându-i o lovitură? Ia să ne gândim la un copil care trebuie să plece dimineața la școală, cum îl trezește mama pe copil, lovindu-l? Trăgându-i una la coaste sau mângâindu-l pe cap? Nu sunt și alte metode pașnice? Cine dintre dumneavoastră soților, vă treziți soțiile dându-le o lovitură? Și câte soții dau cu piciorul sau cu pumnul în partener, ca să se scoale pentru o nouă zi de muncă? Am văzut și asemenea cazuri și aș vrea să spun că acele căsătorii nu au durat mult.

Îngerul nu l-a trezit pe Petru cu o mângâiere și nici cu ciripit de păsărele făcut de un ceas special. „L-a lovit în coastă”. Foarte sigur, cu piciorul. Citind acest paragraf, am rămas uimit și am încercat să descifrez semnificația gestului.

În aceeași carte, Faptele Apostolilor 12, 21-23, același înger l-a lovit și pe Petru și pe Irod. Lovitura dată lui Petru a făcut ca lanțurile de la mână să îi cadă. Lovitura dată lui Irod l-a făcut să fie „mâncat de viermi”.

În fiecare zi, oameni care dau slavă lui Dumnezeu și oameni care nu îi dau slavă sunt loviți. În fiecare zi, oameni care dorm liniștiți, cu conștiința împăcată, sunt loviți. Sunt loviți și oamenii care în înfumurarea lor nu mai știu ce să facă pentru a-și aduce elogii și slavă. Săraci și bogați, în închisoare sau în birourile lor, oameni care nu se așteaptă sunt loviți. Pentru unii, loviturile sunt o binecuvântare, pentru alții, loviturile sunt fatale.

Același înger care i-a lovit pe Petru și pe Irod ne lovește și pe noi. Am observat ceva în propria mea via-

ță: mi-am cauzat de multe ori singur lovitură. Am făcut greșeli și am suportat consecințele. Oricine are această experiență, cred. Am fost lovit și eu în alte ocazii de viață, de semenii mei, nu vi s-a întâmplat și dvs?

Uneori am înțeles că m-a lovit un înger al Domnului. Am văzut foarte clar. Și ori de câte ori am fost lovit de un înger, am avut motive să-i dau slavă lui Dumnezeu. Și să fiu fericit după aceea. Îngerul Domnului îi lovește și pe cei cărora nu le pasă de Dumnezeu. Doar o singură dată, o singură lovitură și atunci când se întâmplă, cei loviți se prăbușesc.

Cealaltă experiență, Irod. Un om sigur de sine, îmbrăcat cu haine țesute din aur. Este secolul I, dar putem actualiza: plin de ghiururi de aur, conducând un Mercedes pe comandă automată, vilă, bodiguarzi, totul la dispoziție. Și până la urmă nu este nimic rău în aceasta, în a fi bogat. Dar Irod zice: „Eu nu am nevoie de Dumnezeu, Eu sunt Dumnezeu al vieții mele”. Oamenii care nu au nevoie de Dumnezeu. Și Irod este elocvent, cucerește publicul, este prototipul omului care trăiește doar pentru a se slăvi pe sine însuși. De fapt, aceasta este esența păcatului. Pentru că fără un Dumnezeu căruia să îi slujim și să ne închinăm, vrăjmașul ne împinge înainte o altă țintă. Suntem creați să ne închinăm, și atunci ne vom închina unui fals Dumnezeu, domnul EU. Irod era cel mai iubit fiu al poporului și nu știu cine anume este mai vinovat: cei ce l-au aplaudat și l-au asemuit cu Dumnezeu Însuși sau el, cel care a acceptat o asemenea blasfemie.

Și aici mă întreb: lovitură îngerului este binecuvântare sau blestem. O palmă, un picior în spate. Poate Dumnezeu n-a găsit o altă posibilitate să ne trezească. Nu vă plângeți! Să ne grăbim, că nu e timp de mângâiere. Să ne luăm haina și să ieșim afară din închisoarea păcatului. Chiar astăzi!

Pr. dr. GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Poemele nescrise

Strigăte ghemuite în pivnițe
stau înfășurate în ziare ca merele
ca perele ca gutuile pufoase.
Trebuie să le scuturi de hieroglifice
de praful din rănile viermănoase
să le strecuri în tăcere printr-o fașă
până rămân doar litere albe să doară.

Din răbdarea lor străvezie să vezi
cum încep să le crească brațe
vânjoase
pregătite oricând să fie tăiate
ori înflorite pentru un mic univers
de cuvinte niciodată cu voce tare
rostite,
să le simți parfumul din lacrimi,
ori picăturile năvășe de sudoare
cum urcă spre tine și te furnică
și te încurcă fără să știi ce să alegi.

De cel mai subțire fir de păianjen
te legi să-ți strivești limba de cerul
gurii
până uiți de zidurile crăpate
ale nucii încuiate în care te zbați
să împrăștii colbul să aduni un mic
rai.

Raiul prin care sângele râde
alergând pe coama grădinilor
încărcate de meri, peri și gutui
ținute sub pana unde tu –
cel înfrigorat de așteptări rămâi
peste turma de neliniști și întuneric
păstor.

Pentru un vers alb

Intru în poezie ca într-un cimitir
îmi cosesc morțile de fiecare zi
cu inima.

Pentru un vers alb original
îl chem pe Dumnezeu
să plângă cu mine.

...N-are timp sau timpul meu
este prea ocupat să se întoarcă la El.
Lespedea scârțâie. Sub ea
un suflet de fecioară se străduiește
să înflorească un anotimp alb.

Sâsâie moartea...

Spaimele aleargă de colo colo.
Pământul se ridică până la buza
crucii.

O sărută. Din ochii ei curg ninsori
albe albe ca florile de castan.

Sâsâie moartea...

și eu mă îndrept ca un animal dresat
direct spre coasa ei neobosită.

Orașul ca un ochi speriat de albatros

Pe strada mea trecătorii
fac tumbe prin zăpadă.
Soarele aruncându-se
din casă în casă
încălzește vertebrele zilelor
în care nu ai cu cine împărți
aburul cafelei dimineața.

La fereastră bate viața,
se face duminică.
Te hotărăști să deschizi
să-ți iei tristețea
albită de frig în brațe
s-o plimbi prin troiene
până se topesc
într-o lacrimă de ghiocel.

Hohotul lui izbindu-se de glezne
te face să te trezești.
Sunt tot mai străin în orașul acesta
ca un ochi speriat de albatros
în fața unui glonț sunt.

Îmi strâng zăpezile în brațe
și fug de mine
de viață
de firea lor aspră fug.

Jocul inimilor

Țipetele albatroșilor
înclină farul din larg
ce spaimă să nu vezi calea,
ce teamă să nu știi călca apa.

Ne zbatem ca liliecii în soare,
miopi precum cârțile vara
când ies să măsoare
nisipul și iarba.
Desenez în colbul ferestrei
o ieșire. Marea se înclină,

Dan Corneliu, Muntele Athos,
Mănăstirea Pantocrator

o ia la vale ca o lacrimă
pe obrazul rotund al unui pește.

Sub tălpi aleargă pământul
și inimi atinse de nebunia clipei,
una mai vie decât ultima
cea din mijloc mai moartă ca prima.

În acest joc viața-i o imensitate albă.
O încâlceală de umbre și alge
în care cu râvnă vâslesc
când pruncii când sfinții.

Să fim...

Să limpezim zorii nălucirilor noastre
amestecând vârtos în oceanul
patimilor.

În subteranele lui se descompun
blândețile ființei și gingăsiile ei
nemăsurate de vreun ochi de om,
în fierbințeala cărnii stau bolile
ca niște muguri funebri
ca niște boabe de sudoare
alunecând în răni.

Dinspre speranțe însângerate
tristeți oboșite de drumuri lungi
și anotimpuri înfrigorate
se ridică ceața tămăduitoare lumini.

Dinspre Dumnezeu vin cocorii
primăverii veșnice
și mirul tainicei deșteptări.

Să fim pocale iertării
picioare, mâini pentru infirmi să fim,
înfometați ca niște copii orfani
să fim al iubirii imn

MIHAELA AIONESEI

Din volumul bilingv - *Albatrosul cu
aripi de sare* - în curs de apariție la
Ed. Antim Ivireanu, R. Vâlcea.

„Tragicomicul” la Ștefan Negrișan

(II)

Recurge, sporadic, la colaborări (v., de ex., proza sa, *Din spatele perdelei*, apărută în „Ex Ponto”, An. XII, nr. 1 (42)/ ian. - mar. 2014, p. 61-66), iar anul 2015 și-l rezervă scrierii unui nou volum, pe care izbutește, la începutul anului 2016, să-l publice sub titlul *Morții noștri cumsecade. Roman* (Constanța: Ex Ponto, 146 p., ISBN: 978-606-598-516-2) - o operă ce s-a bucurat de o foarte bună receptare. Bunăoară, în prefața *Un prozator care revine* (v. p. 5-6), Ovidiu Dunăreanu scrie despre acest demers al atipicului curator al propriilor scrieri, astfel: „Cartea se conturează într-o vehementă demascare și învinuire a regimului totalitar comunist în ultimul său deceniu de presiuni și atrocități, regim care mimează normalitatea, mistifică adevărul, realitatea, urmărind și ucigând oamenii incozi, desfășurând și deturnând destine, construind în jur o lume falsă, fără șanse, căutând prin orice mijloace să-i facă pe toți după chipul și asemănarea sa.../ Răvășitoare prin realismul și dramatismul ei, prin atmosferă, întâmplări și personaje, cartea de față își va găsi drum sigur spre inima cititorilor și, neîndoelnic, va atrage, așa cum merită, atenția criticii literare”(p.6).

Și, din fericire, acest roman și-a găsit cititori și critici potriviți, evaluatori onești care au evidențiat meritele sale. Ne-am referi, de pildă, la cronicari care au plămuit „puneri în temă” generoase și adevărate, precum scriitoarea *Valeria Manta Tăicuțu*, cu recenzia *Morții noștri cumsecade. Lecturi* (v. „Ex Ponto”, An. XV, nr. 1 (ian. - mart. 2017), p. 141-143; v. și: „Spații Culturale” - Buzău, nr. 50/ ianuarie - februarie 2017, p. 88-89), care „pune punctul pe i”, cu măiestrie: „.../Ștefan Negrișan nu pretinde că și-a ascuns manuscrisul, în așteptarea unor vremi mai bune, care să-i permită publicarea; el scrie la peste un sfert de veac distanță despre o perioadă întunecată din istoria țării, despre condiția intelectualului în comunism, despre nevoia de exprimare și despre tehnicile inumane de soluție a personalității folosite în spațiul concentraționar care era România de

Ștefan Negrișan - 1 septembrie 2019, Costinești. (Foto: Gheorghe Sarău)

atunci. Pentru aceasta nu-i nevoie de justificări moral-politice, ci doar de memorie și de talent narativ”.../ „Ștefan Negrișan este un povestitor de primă mână, știe să construiască personaje aflate la limită și să mențină starea de tensiune epică absolut necesară într-un roman, care are ca subiect moartea unui creator de lumi ideale”.../ Finalul romanului este sinistru, dar previzibil pentru cititorul care a trecut prin epoca de aur: de acolo se putea evada doar prin foc (Matei își arde manuscrisul), prin sinucidere ori asasinat. Ucis moral, torturat psihic, scriitorului incapabil să scrie pe linie i se însecenează o moarte mizerabilă și stupidă, simbolică pentru condiția creatorului autentic în comunism. Meritul lui Ștefan Negrișan nu constă în dezvăluirea unor realități uitate acum (sau doar trecute cu vederea), ci în reconstruirea (fidelă, fără exagerări și intenții vindicative) a unui spațiu concentraționar pe care memoria colectivă tinde să-l minimalizeze și, chiar, într-un mod inexplicabil, să-l edulcoreze (încă se mai aud în patrie vociferări de genul „era mai bine înainte”). Nu, nu era mai bine și, din când în când, este necesar ca un scriitor neînregimentat politic să ne aducă aminte de acest lucru”.

La rândul său, *Diana Dobrița Bilea*, în cadrul rubricii “Info cultural” (v. revista “Pro Saeculum” nr. 5-6/ 2017), inserează, sub titlul, *Groapa sau România anului 1984 sub nivelul zero* (p. 313-314), o cronică, din care extragem câteva pasaje inedite: “O caracteristică interesantă definește stilul romanului „Morții noștri cumsecade”.../ al lui

Ștefan Negrișan: desfășurarea epică face constant apel la alegoria care, la rândul său, are propria-i desfășurare epică, fiind o realitate intrinsecă realității cărții sau o poveste fără de care marea poveste a întregului n-ar mai putea fi ceea ce este (p. 313)”.../ “Cartea lui Ștefan Negrișan nu aduce o temă nouă în literatura română, nici un subiect nou. Un intelectual persecutat de securitate a fost și Victor Petrini din romanul „Cel mai iubit dintre pământeni” al lui Marin Preda. Noutatea este modul în care Ștefan Negrișan știe să îmbine alegoria cu succesiunea de fapte și întâmplări, culminând cu partea de deznodământ, în care porcul suprem, Tovarășu, rezolvă dilema tuturor, înfișându-și mortal colții în trupul scheletic al inginerului, grație gestului disperat al maiorului care ne apare la final mai speriat de sistemul represiv din care face parte, decât însăși victima sa. Fraza foarte lungă, incluzând uneori chiar și trei voci - două de personaje și una a instanței narative -, prezentă îndeosebi în prima parte a romanului, se întretaie cu frazele scurte, concise (p. 314)”.

Sub titlul *Un debut românesc remarcabil*, scriitorul și profesorul *Ion Roșioru* (v. “Ex Ponto”, nr. An XVI: nr. 1 (57)/ ian. - mar. 2018), surprinde ineditul abordării întreprinse de autorul volumului: „Ștefan Negrișan este un scriitor care visează la cartea sinonimă cu focul sacru, prin care societatea rău întocmită să se purifice integral.”.../ „În concepția lui, scriitorul adevărat nu trebuie să se lase intimidat, chiar și în pofida constituției sale fizice fragile și a imunității scăzute, de cei care s-au pus trup și slujba netrebnicului regim totalitar.../ *Morții noștri cumsecade* este o radiografiere nemiloasă, cutremurătoare și exactă a fărâdelegilor și abuzurilor criminale ale Securității, torționare, prin definiție, din ultimii ani ai dictaturii ceaușiste”.

Nu în ultim rând, această producție scriitoricească reușită (*Morții noștri cumsecade*) avea să-i aducă lui Ștefan Negrișan o frumoasă recunoaștere, așadar, primirea, în ziua de duminică, 17 decembrie 2017, a „Premiului Florin Șlapac” – “pentru „debut în roman”, în contextul →

GHEORGHE SARĂU

Premiilor *USR - Filiala Dobrogea*, pe anul 2016, oferite în cadrul unei ceremonii ce a avut loc la Muzeul de Artă din Constanța și a fost onorată de **Angelo Mitchievici** - președintele respectivei filiale și de scriitorul **Ovidiu Dunăreanu** - redactorul-șef al publicației tomitane „Ex-Ponto”.

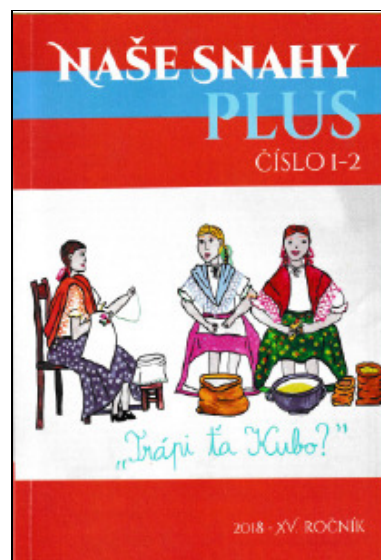
Pe de altă parte, să consemnăm că receptarea creației lui Ștefan Negrișan excede spațiul de difuzare mijlocit de limba română, căci, în scurt timp de la apariție, scriitura sa a îmbrăcat haina unui alt idiom, publicându-se fragmente traduse în slovacă de către scriitoarea prof. univ. **Dagmar Mária Anoca**, în revista de cultură a slovacilor din România, „Naše snahy Plus” („Străduințele noastre PLUS”, Nădlac, nr. 1-2/ An XV (2018), sub titlul *Naši dobrí mŕtvi* („Morții noștri cumsecade”), pasaje echivalate astfel: paginile 24, 25 și parțial p. 26 din limba slovacă au corespondență în originalul româ-nesc începând de la p. 32 „- la loc.” și până la p. 36, înainte de „- Șefule, nea Tănăsie nu e om rău”, iar paginii 26 (în cont.) din slovacă îi corespund în română p.143-145 din finalul romanului.

Și în anul 2017, Ștefan Negrișan a fost mai puțin prezent cu proză în paginile revistei „Ex Ponto” (An XV: nr. 3-4 (55-56)/ oct. - dec. 2017) sau în alte publicații, dar, perfecționist, nu lasă lucrurile neterminate și își reface micro-romanul *Eu, Melisa și proștii ceilalți*, trecut sub tăcere chiar de autorul însuși, la apariția lui în 2013 (deși acesta ar fi fost de considerat, din perspectivă cronologică, debutul autorului cu un volum de sine stătător), ridicându-l acum la rang de roman (v. *Eu, Melisa și proștii ceilalți (Nu mor caii când vor câinii)*, Constanța, Ex Ponto, 2017, 134 p., ISBN: 978-606-598-553-7).

Ca și la ediția inițială, nici de data aceasta nu găsim o prefață. Dacă este să comparăm cele două volume, observăm că ediția 2013 conține 20 de capitole, intitulat, dintre care 3 (*A venit toamna* p. 7-9; *Despre orizontul îngust al românilor*, p. 15-17; *Fantoma*, p. 39-41) nu mai sunt reluate în ediția 2017 (care conține 23 de capitole, neintitulate și nenumerotate de data aceasta, dintre care 6 sunt noi ori conțin, pe-alocuri, și părți din mostrele vechi, neincluse integral). Cele șase scriituri inedite (într-o numerotare orientativă a

capitolelor făcută de noi aici) sunt: [I. - *Și nu mor caii când vor câinii, Ginușol.../* (p. 7-14, parțial cu pasaje din *Prințul Ceals* – ed. 2013, p. 42-45), [II. - *Nu mai știu unde să încerc /.../* (p. 15-23)], [IV. *Sigur o să-mi spună gardianu /.../* (p. 30-34)], [VI. - *Păcat că nu le-am contabilizat /.../* p. 38-41], [XII. - *Când ușa s-a deschis larg /.../* p. 70-74], [XIV. *În ziua când șobolanii i-au ros picioarele lu Vagoneta/.../* p. 81-85].

Prin urmare, după confruntarea variantei din 2013 cu cea din 2017, se constată următoarea corespondență: *Un vis atât de frumos* (2013: 10-12, 2017: 24-29), *Viața ca culoare* (2013: 13-14, 2017: 35-36), *Treptele civilizației* (2013: 18-22, 2017: 42-47), *Ministru cu șunci* (2013: 23-24, 2017: 48-51), *Iubire* (2013: 25-26, 2017: 52-55, parțial), *Melisa* (2013: 27-29, 2017: 56-63), *Banana* (2013: 30-34, 2017: 64-69), *Maidanezu verde* (2013: 35-38, 2017: 75-80), *Prințul Ceals* (2013: 42-45, 2017: 8, 9, 10), *Pofta lui Mirel* (2013: 46-49, 2017: 86-89), *Hingherul* (2013: 50-54, 2017: 90-95), *Nunță la peluza* (2013: 55-61, 2017: 96-101), *Suferința lu grasu* (2013: 62-66, 2017: 104-109), *Suferința lu mami* (2013: 67-72, 2017: 110-116), *Foarte categoric* (2013: 73-79, 2017: 117-120), *Sufletu lu dom Biluță* (2013: 78-83, 2017: 121-126), *Marile sărbători* (2013: 84-86, 2017: 127-129), *Sfârșit* (2013: 86-87, 2017: *Epilog* 130-133), *Sfârșitul la toate finalurile* (2013: 87, 2017: -) Acest nou „roman 2017”, care „reînveșmântează” „culegerea din 2013” (din perspectivă cronologică, o conside-

răm adevăratul debut al autorului cu un volum independent!) s-a bucurat de o bună receptare și am menționa aici un extras din prezentarea criticului prof. dr. Ana Dobre, *Mitul istoriei în dimensiunea unei istorii personale* (Ex Ponto, nr. 3-4/ 2017): „Aparent, romanul *Eu, Melisa și proștii ceilalți*, de Ștefan Negrișan, e povestea de viață a unui copil și a micului lui univers, care îi include familia și colegii de școală. Din această perspectivă, sunt relatate evenimentele dispuse sub forma unor **amintiri din copilărie**, fără a avea însă privirea transtemporală, copilul fiind ancorat într-un prezent pe care îl receptează cu nivelul de înțelegere specific vârstei. În realitate, acest sens **literal** e dublat de un **suprasens**, din care deduce caracterul de parabolă a contemporaneității, romanul constituindu-se ca o meditație amară asupra istoriei prezente!.../ *Eu, Melisa și proștii ceilalți* de Ștefan Negrișan este un roman care surprinde în dimensiunea parabolicului realist momente relevante, memorabile dintr-o realitate confuză, haotică, în care naratorul se instalează pentru a o povesti și a o face inteligibilă. Arta narativă a lui Ștefan Negrișan derivă din capacitatea de a povesti în dimensiunea unei oralități vii, ca și din adaptarea tehnicii narrative, a gramaticii narațiunii la fragranța unui subiect contemporan”. Pe de altă parte, se pare că autorul lucrează deja la o nouă „prefacere” a volumului „*Melisa...*” - a treia variantă și, totodată, cea finală - care se va numi „Cântare vântului”.

Schiță de portret **MIRCEA DAROȘI**

Da, titlul inspirat urmare lecturării paginilor de ziar din 3 oct. 2019, „*Răsunetul cultural*” An VII; Nr.10 (78) Octombrie 2019, paginile 4-5 realizate de incontestabilul om de cultură – scriitorul Menuț Maximinian, sub titlul „*Zilele prozei*” ediția 2019, care au adus la Cluj, Chiuza și Maieru **scriitorii de prim rang** ai literaturii române din mai multe zone ale țării, precum și din Bistrița-Năsăud, fiind nominalizați: Icu Crăciun, Menuț Maximinian, Olimpiu Nușfălean, Iacob Naroși și Mircea Daroși.

Ce frumos! Ce oameni valoroși, care prin scrierile lor documentare, în proză și poezie, în monografii și povestiri, prin dezbateri și opinii pecetluiesc adevărurile istorice ale literaturii românești ale marilor scriitori și prozatori, a oamenilor de știință și cultură, de fapt, adevărurile istorice ale ființei umane cu ce are mai de preț: viața – cu toate ipostazele, și în mod deosebit – spiritul românesc plin de virtuți, de eroism, de hărnicie, de vitejie, de credință nestrămutată față de Dumnezeu, de Neam și Țară.

Profesorul Mircea Daroși își scoate de sub tipar primul volum în anul 2003, la Editura „*George Coșbuc*” Bistrița intitulat – Icoane de suflet, culegeri de folclor, reușind ca în anul 2019, an declarat de Patriarhia Română ca fiind anul omagial al satului românesc – al preoților, învățătorilor, primarilor gospodari etc., să editeze a **douăzecilea** volum, carte intitulată „*Parva nume de legendă*” vol. II la Edit. „*Ecou Transilvan*” Cluj-Napoca, care a fost lansată la Parva în data de 14 octombrie 2019, în prezența unui numeros public printre care și un grup de aștrii năsăudeni, Floarea Pleș, Ana Vaida, fam. Ioan și Lucreția Mititean, Gheorghe Pleș, Leon Catarig, Romulus Berceni, Radu Sârbu – jurnalist, fam. Nichita și Maria Bumbu, fam. Mircea și Rodica Daroși și Grigore Lungu, eveniment ce s-a bucurat de mare succes.

Citez din autor: „*Aici în sat se deapănă toate frumusețile lumii, se nasc și mor idei ale necuprinsului. Chiar dacă soarele răsare mai târziu și apune mai devreme, el poposește în sufletul oamenilor ca o amiază a binecuvântării. Cei răspândiți pe*

dealurile înalte se consideră privilegiați, că sunt mai aproape de Dumnezeu”.

Mircea Daroși, este scriitorul și poetul care prin opera sa literară, prin finețe, romantism, inteligență, cunoaștere și responsabilitate, surprinde perfect spiritul uman și farmecul social din universul mediului rural, valorificând pe deplin potențialul cultural și spiritual al satelor NEPOS, REBRA și PARVA, localități în care și-a desfășurat activitatea în învățământ – profesor și director de școală, zeci de ani, până la pensionare.

Scrierile prof. Mircea Daroși, sunt dovada omului talentat și priceput, puternic și hotărât, care printr-o muncă asiduă de cercetare și documentare, care a trăit epoci și stări diferite într-o viață de om în mediul sătesc, sursa cea mai sigură de inspirație în creația literară, a reușit ca într-un mod original să transmită informații și sentimente umane care uimesc, toate îmbogățind cunoștințele și viața oamenilor de cultură.

Lecturând întotdeauna cu mult drag și interes scrierile prof. Mircea Daroși, un scriitor polyvalent, am observat spiritul de ordine și demnitate, în așezarea gândurilor în lumina scrisului, atât în creația literară documentară (monografii, cronici literare, eseuri etc.), cât și în creația lirică – poezie.

Volumele: *Parva, un nume de legendă* – ediția I – 2003; ediția a II-a – 2019; *Nepos, vatră de legendă* ed. I – 2004; ed. a II-a – 2017 (volum premiat de Liga Scriitorilor Români), sunt lucrări de importanță istorică, pornind de la descrierea așezării geografice a localităților, forma de organizare administrativă – instituții publice: biserică, școală, dispensar etc., starea economică și socială a

populației – ocupație, preocupări, tradiții, obiceiuri, portul popular, manifestări culturale etc.

Apoi, de-o importanță deosebită sunt cronicile literare, evocări și eseuri despre marii oameni de cultură originali din localitățile amintite mai sus, a căror biografii fac obiectul studiului documentar și a neuitării: **Gavril Istrate – decanul filologilor români** – 2013, carte premiată de Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, cu premiul „*George Coșbuc*”, apoi, **Evocări – Gavril Istrate** – 2015; **Pe urmele lui Vasile Scurtu** (filolog de renume), carte premiată de către revista „*Poësis*” și Liceul „*Mihai Eminescu*” din Satu-Mare; „*Stelian Gheorghe – o viață în slujba comunității*” – 2011 (cel mai longeviv primar); **Un actor grăbit**, roman biografic – 2016 dedicat lui Uțu Strugar, de loc din Parva, actor la Teatrul Național din Timișoara, premiat împreună cu alte lucrări de proză și poezie cu Diplome de merit literare din partea Editurii Napoca Nova, precum și a conducerii Teatrului Național din Timișoara.

Nu pot să trec peste scrierile de spiritualitate Divină, enorm de frumoase și atrăgătoare, înserate în volumele: Monografia Bisericii Ortodoxe „*Buna Vestire*” din Nepos – 2005, apoi „*Vetre de lumină*” (studiu monografic al mănăstirilor din județul Bistrița-Năsăud) – 2003 și „*Coloana de lumină*” – 2010.

Interesante și atrăgătoare sunt volumele care privesc folclorul local: Icoane de suflet – 2003; Zestrea etnoculturală a satului Nepos – 2010; Ansamblul Doina Rebrei – mesager al valorilor tradiționale – 2010.

În volumul „*Glasul Unirii*” – 2018 (eseuri), scriitorul Mircea Daroși, cu suflet mare de român și patriot, evidențiază stări și fapte din istoricul Marii Uniri de la Alba Iulia – 1 Decembrie 1918, în care consemnează crâmpiele din lupta bistrișenilor și năsăudenilor pentru desăvârșirea unității noastre naționale, sunt scurte evocări despre oameni și faptele lor, despre marea lor dăruire și dragoste de neam și țară, despre sacrificiul în folosul întregii națiuni.

În creația lirică, prin **Nisipul Clepsidrei** edit. în 2015, versurile sunt comori ale sufletului autorului, care îi definesc oarecum personalitatea.→

FLOAREA PLEȘ,
președ. Cerc Astra oraș Năsăud

Brâncușiană

La masa tăcerii ascult
simfonia din adâncul firii
privesc cu ochi de copil
cum Dumnezeu îmi întinde
Coloana Infinitului
ca dar al iubirii.

Plâng pe portativul veșniciei
amintirea tainică a durerii
din prima zbatere de aripă
a timpului
lacrimile se hârjonesc
secând hăul obrazilor ridați
tăcerile uitate
în clepsidra dintre ani
valsul florilor de castan se topesc
creuzetul fanteziilor înlăcrimate
din ochiul de copil crescut
devenit epopee de tril.

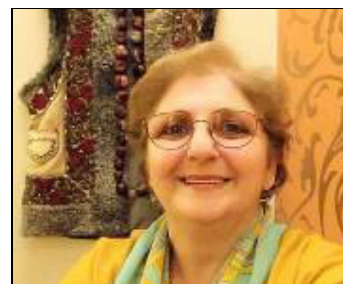
La masa tăcerii infinite
stau singură să drămuiesc
copilăria unei vieți durute
ce dansând ultimul vals

al inocenței furibunde
dispare încet pe Poarta Sărutului
luând cu ea lacrimi plâpânde
lăsându-mi doar Coloana
Infinitului.
zălog al iubirii profunde.

Dincolo de tăcere

Dincolo de cuvinte e liniștea
infinitului
în răcoarea picăturilor cristaline
ploaia scaldă sufletul adormit de dor
doar sunetul unei chitări
amintește tăcerea anilor plecați
în pribegie

vocea ta pe note de tango
dansează cuvinte încă nerostite
în pas de deux gingașe
transparente
pe foaia albă a timpului risipit
înnegrită de uitare
curg rânduri de tăceri nescrise
cu cerneala din călimara dorinței

Versuri niciodată rostite
se zbat în ploaia caldă dintre ani
aleargă besmetic în căutarea
eternității
doar că poezia vieții
se ascunde dincolo de tăcere
oricât am orbecăi prin cuvintele
întortocheate
într-o zi vom rămâne doar o pagină
a efemerului
din cartea cu poezii uitate
în taina cuvântului nescris al
misterului.

MĂRIOARA VIȘAN

MIRCEA DAROȘI

→ „Este o poezie sensibilă,
încărcată de sensuri, care cuprinde o
tematică ce încorporează o anumită
experiență de viață, dominată de o
stare emoțională de nostalgie și
neliniște, o nostalgie după anii
tinereții, după activitatea de la
catedră, dar și după nobilul sentiment
care este **iubirea**”. „Mă doare
dimineața din privire / Și mugurii mă
dor plesnind în pom / Tot mai tânjesc
după iubire / Și-n ea mă sprijin ca
într-un baston” (Mai tânjesc după
iubire).

Cartea de poezie intitulată în mod
simbolic „**Nisipul Clepsidrei**”, este o
metaforă prin care poetul Mircea
Daroși încearcă să decanteze trecerea
timpului uman – „Se cerne timpul în
clepsidră / Și picură încet ca un
destin / ... apoi, este presărată cu
dorința ... „Aș vrea clepsidra să mi-o
umplu / Doar cu nisipul sufletului
meu / Să curgă timpul ca un fluviu /
Și-n mersul lui, să curg și eu”
(Clepsidra).

Respectul și dragostea pentru
părinți, pentru familie și nepoți, sunt
înserate de poet excepțional în
poeziile: Mama, De vorbă cu tata,
Între noi, Bătrânețele, Bunicul,
Nepoțica, etc. „Lăsați bătrânii să
vorbească / Să spună lumii tot ce vor
/ Trecutul lor e o comoară / De

amintiri și punți de dor” (Îndemn).
„Pui de om cu ochii mici / Ca și
boabele de linte / Nu înțeleg ce vrei
să zici / Cu ciudatele-ți cuvinte / Din
priviri îți sar scântei / Când îți
trebuie ceva / Și de n-am ghicit ce
vrei / Plânsul e plăcerea ta”
(Nepoțica).

Sunt multe versuri legate de
frumusețea naturii: „**Târziu de
toamnă**” apoi, peisaje din Golful
Persic, care l-au inspirat în repetatele
vizite la copiii stabiliți cu domiciliul
în acel colț de lume – ca profesori
(Brahrein), precum și poezii
religioase „**Isus în vis**” etc.

„Universul poeziei lui Mircea
Daroși seamănă cu un cântec
necântat, este o coardă care vibrează
pentru toate vârstele. Prin limbajul
sărbătoresc, urzit de freamătul
cuvintelor, versurile sale înfloresc
prin decentă și gingășie și ajung cu
ușurință la sufletul cititorului” (din
prefață).

Lucrările (creațiile) lui Mircea
Daroși – proză, poezie, cronici
literare și eseuri sunt publicate în mai
multe reviste și în presă ca de
exemplu: Revista „**Vatra Veche**”
Târgu Mureș, „**Luceafărul**” din
Botoșani, „**Agora literară**” Cluj-
Napoca, „**Mișcarea Literară**”,
„**Răsunetul Cultural**”, „**Conexiuni**”
Bistrița, și în mai multe antologii și

dicționare ale scriitorilor.

Scriitorul Mircea Daroși este
membru al Cercului Astra oraș
Năsăud, este președintele Secțiunii
Literare din cadrul Despărțământului
Astra și redactor-șef al revistei „**Astra
Năsăudeană**”, este membru al Ligii
Scriitorilor, filiala Năsăud ș.a.m.d.

Calitățile prof. Mircea Daroși sunt
multe: scriitor, poet, prozator, eseist,
critic literar, folclorist și monografist,
nelipsit însă de sensibilitate, blândețe,
romantism, OM de caracter cu mult
bun simț, un bun familist, mărinimos
și generos, calități înconunate de
înțelepciune, inteligență, cunoaștere,
talent și har de la bunul Dumnezeu
pentru a le împlini pe toate.

Pentru rezultatele remarcabile
obținute în domeniul profesional,
pentru contribuția la dezvoltarea
culturii și promovarea tradițiilor
localităților unde a profesat ca și
cadru didactic, apoi, valoroasele
creații literare, care înseamnă pagini
de istorie documentară de neuitat, a
fost apreciat și răsplătit, cu zeci de
diplome și distincții, acordându-i-se
și Titlul de Cetățean de Onoare de
către Primăriile și Consiliile Locale
din cele trei localități: Nepos, Parva și
Rebra, jud. Bistrița-Năsăud.

Sincere felicitări, sănătate, putere
de muncă și succes în continuare.

S-a născut în Pleven, Bulgaria, în 1943. A absolvit Universitatea din Sofia, Facultatea de Filologie, Secția Limba și Literatura Bulgară (1967). A fost redactor în Departamentul de Literatură al Televiziunii Bulgare (1967-1971); redactor șef al revistei Rodna Rech Literary Magazine (1973); redactor-șef al revistei Plamak Literary Magazine (1983); directorul Editurii Plamak (1992). A fost parlamentar în a Patra Mare Adunare Națională (1992); Ministru deputat al Culturii (1995); Președintele Centrului bulgar PEN Internațional (2001). Este autorul unui număr de treizeci și cinci de volume de poezie.

Poeemele sale sunt incluse în antologii traduse în engleză, franceză, rusă, japoneză, germană, turcă, greacă, arabă, română, hindi, neerlandeză și persană.

A primit multe premii și a participat la festivaluri de poezie desfășurate în Stockholm, Maastricht, Salonic, Mexic, Istambul, Nicosia, Bruxelles, București, Riga, Tel Aviv, New Delhi, Teheran și Craiova. Locuiește în Sofia.

Traducătorii poeziei lui Gueorgui Konstantinov în limba engleză sunt: Valentin Krustev, Anton Chikakchiev, Spas Nikolov, Lujdmila Kolechkova și Lili Putova.

UN COPAC ȘI O PASĂRE

Pereche de aripi fluturând
În coroana subțire a copacului.
Pare să zboare pasărea
Când, de fapt, stă

cocoțată acolo.
Un loc de odihnă nesigur,
un dig unduitor,
pasărea însă găsește sprijin
în dansul neașteptat.
Simte cu ghearele
frunzele,
tulpina,
seva neobosită a pământului. . .
O clipă minunată,
când
pasărea prinde rădăcini,
și copacul
aripi.

UMBRE

Am făcut
cel mai simplu lucru –
ne-am întors fețele
unul de la altul
și am luat-o pe drumuri separate. . .
Cum soarele
încearcă să ne salveze dragostea,
mergem înainte, fiecare pe drumul lui,
doar umbrele noastre
Ne țin împreună. . .

NAȘTEREA DRAGONULUI

Începutul e lupta
dintre crucea căzătoare
a unei păsări
și un șarpe,
aplecat ca un arc. . .
O ceartă veșnică
între aripile puternice
și viclenia fără aripi
a pământului.
Două dintre vietățile Domnului
luptă crâncen.
Luptă cu îndârjire,
îndelung, cu disperare. . .
Schimbă lovituri și răni
care înfricoșează
dar nuucid. . .
Într-un final
se îmbrățișează.
și nu-i mai deosebești.
Împreună își iau zborul
spre cerul albastru. . .
Un șarpe înaripat
și o pasăre cu
nebănuită perfidie.
Așa ia naștere dragonul.

###

Îți mulțumesc
că mă urăști atât de sincer,
că ai îngropat tandrețea
într-un mormânt.
Ura mi-a adus libertatea.

Am fost sclavul iubirii.
Și deodată
refuzi să-mi recunoști
vorbele, cărțile,
gesturile, durerile. . .
De fiecare dată ridici ochii plini de ură.
Aud zornăitul
lanțurilor rupte
Și viața mea e firească acum, și
binecuvântată –
Departate de sentimentul tău
capricios, schimbător.
Inima, din nou destinată,
îmi bate în piept.
Rănile se vindecă.
Mă simt parcă ridicat din mormânt,
Viața e muzica lui Mozart și cerurile
albastre.
Și de nu s-ar fi simțit ca o osândă lipsa
ta,
m-aș fi crezut
în rai.

ÎNLĂNȚUIRE ÎNARIPATĂ

Libertatea zboară
pe aripile toamnei–
dincolo de orizont
departe spre sud. . .
Munții-n șirag
tare mai apasă
pe ochii mei.
Norul nins
alunecă în jos
ca un ecran fumuriu. . .
Nu mă tem
de singurătatea rece.
Nu invidiez infinitul
zborului înaripat.
Nici măcar pasărea
nu e liberă –
stolul
este înlănțuirea ei.

DE-A V-AȚI ASCUNSELEA

Un sentiment spontan
mă poartă spre orașul natal,
cu dealul tăcut al copilăriei.
Îmi țin ochii închiși,
fața mi-o lipesc bine
de coaja unui dud
întunecat.
Cu voce de clopoțel,
fără să trișez,
număr până la zece. . .
Apoi pornesc să-i caut
pe vechii mei prieteni aici,
acolo, peste tot. . .
Dar, vai, dragii mei prieteni
s-au ascuns
sub pământ.

Traducere de OLIMPIA IACOB

Ocean întors

Jurnalul unei deveniri interioare

Raport către El Greco
(București, Humanitas, 2012)

Urmărit de sfârșitul iminent, Nikos Kazantzakis se confesează unui străbun „duhovnic” din același aluat cu el, pictorului El Greco. Având călăuză pe Odiseu, scriitorul își imaginează o judecată de apoi sui generis în fața lui El Greco (1541-1614), originar tot din Heraklion, locul nașterii lui Kazantzakis (1883-1957). Ceea ce-l apropie pe scriitor de antecesorul său este intensitatea lor spirituală și caracterul lor rebel. El Greco, la Roma fiind, îl critică pe Michelangelo, deja mort pe atunci, trezind antipatia mediului intelectual, ceea ce a determinat plecarea sa în Spania. El Greco a mărturisit că pictează pentru că „spiritele șușotesc demențial în capul lui”. *Vedere din Toledo*, unul dintre tablourile care l-au făcut faimos pe El Greco și pe care îl evocă N. Kazantzakis, emană prin răsucirea norilor întunecați o atmosferă tensionată, exprimă un suflet neliniștit, asemenea sufletului lui Kazantzakis, pe care traducătoarea Alexandra Medrea-Danciu l-a intuit și l-a transpus magistral în limba română într-o re-creare în spirit până la identificare.

Am zăbovit de mai multe ori asupra scrierilor lui N. Kazantzakis, atrasă de fascinația misterului condiției umane, analizată fără istovire în contradicțiile ei intime. Scopul acestei disecții e autodefinirea sinei, care se scrutează pentru a înțelege sensul drumului său în lume, căutând imortalitatea în efemeritate. Nu această temă, în definitiv, conferă unicitate operei lui Nikos Kazantzakis, ci tonul sau inconfundabil, incandescența căutărilor și autenticitatea expresiei. Scriitorul repetă la alți parametri, în alt timp, călătoria lui Ulise, unul dintre reperele sale fundamentale, conștient fiind de responsabilitatea misiunii sale, datorită moștenirii culturale elene ce-i apasă umerii. Într-adevăr, soarta a făcut să se nască într-un spațiu care a generat bazele culturii europene, modelele ei. De aceea este firesc să se întrebe „cum să continuăm tradiția neamului fără să

o dezonorăm?” (*Raport către El Greco*, Humanitas, 2012. p. 171)

Scriitorul ajuns la ultimul prag al vieții sale, creează *Raport către El Greco*, precedând cu puțin decesul lui în 1957 care, nu i-a dat răgaz să zăbovească asupra textului sau să-și vadă cartea tipărită. A apărut postum în 1961. *Raport către El Greco* este testamentul unui mare umanist, care sintetizează frământările sufletului său „sălbatic” și „nesupus”, avatarurile eului ancestral și ale conștiinței, într-un efort neîntrerupt de transfigurare a obsesiilor existențiale în artă, pentru a aduce „puțină mângâiere omului”. (*op. cit.*, p.473). Toate acestea sunt transmise cu un dramatism inimitabil, deoarece N. Kazantzakis scrie pentru a emoționa, ca „să atingă inima omului” (*op. cit.*, p.134). În repetate rânduri a subliniat că sufletul său e un strigăt, iar literatura lui - expresia acestui strigăt. De unde patetismul stilului său: „*Firul roșu încheșat din picături de sânge, firul care marchează drumul meu printre oameni, patimi și idei*”, descriere a aventurii sale spirituale, este o mostră a acestui stil atât de distinctiv.

S-au scris oare cuvinte atât de profunde despre presimțirea sfârșitului implacabil, care va pune capăt unei vieți pline de substanță? Cartea se deschide cu o blândă lamentație funebră: „*S-a înserat, ziua de muncă s-a sfârșit, mă întorc aidoma cârțiței în casa mea, pământul. Nu pentru că sunt ostenit și nu mai pot lucra, nu sunt ostenit, dar soarele apune ...*” (*op. cit.*, p. 9).

Așa începe descrierea unui itinerariu al memoriei, care recuperează din trecut clipe de viață, reinterpretate din perspectiva filozofului format la școala elenismului, a dogmei creștine, a unor gânditori, precum Bergson, Nietzsche, Buddha,

Lenin. Kazantzakis se află într-o perpetuă cercetare de sine, elaborând o cugetare sui generis, care să răspundă neliniștilor sale, pendulării între trăirea instinctuală și asceză, între luciditate și emotivitate, între teluric și celest, pe scurt, în termenii săi, între *forțele luminoase* și cele *ale întunericului*. Psihanalizându-se, pentru a înțelege jocul dualităților, observă că pe linie paternă are genele unor strămoși arabi, originari din satul Varvari, iar pe linie maternă vine din lumea unor blânzi țărani greci aplecați asupra gliei. Străbunii paterni au fost pirați „însetați de sânge”, fără frică de Dumnezeu sau de oameni, însuși tatăl său sobru, taciturn, moștenindu-le încrâncenarea, dovedită în lupta pentru eliberarea Cretei de sub jugul otoman. Ca primul ins educat din neamul său, scriitorul se simte chemat să sublimeze gena strămoșească, să o elibereze de elementul primitiv, prelucrând-o prin arta cuvântului. Sondând în adânc, dă de „*un strămoș păros, răgind cu ochii plini de sânge*” (*op. cit.*, p. 25), o fiară necioplită care trebuia umanizată. Procedând astfel, se înscrie de fapt în lungul șir al creatorilor Eladei, care a spiritualizat culturile la răscrucea cărora s-a aflat.

Lupta cretanilor împotriva turcilor și însuflarea în ființa lui de către tatăl său a ideii de datorie față de pământul părintesc au jucat un rol foarte important în coagularea weltanschauung-ului lui N. Kazantzakis. „*Invață ca să ajuți Creta să-și recapete libertatea. Lucrul ăsta să-ți fie țelul, altminteri s-o ia naiba de învățătură*” (*op. cit.*, p. 93) sau iată, în altă parte, un alt îndemn patriotic al tatălui: „*Nu uita că ești cretan și că mintea nu e a ta, ea aparține Cretei*” (*op. cit.*, p. 97). Aceste cuvinte s-au înfipt în mintea sa de copil. N. Kazantzakis s-a înrolat voluntar să lupte în războaiele balcanice. Parcă auzim atâtea îndemnuri din literatura română, căreia i-a repugnat întotdeauna turnul de fildeș. Nu degeaba facem parte din aria sud-est europeană frământată și cotropită mereu.

Acest militantism îl conduce spre proiectarea posturii de *erou* în scara sa valorică. Derivă tot din acest filon o atitudine anticonvențională: „*Să iubești libertatea: să nu →*

SILVIA URDEA

accepti să-ți vinzi sufletul ... să spargi cele mai vechi și sfinte tipare, dacă nu pot cuprinde elanul tău sufletesc.” (op. cit., p. 440). Eroul lui nu se avântă în războaie, ci se cheltuiește în lupta constantă pentru ascendență spirituală, pentru autodepășire în întrecerea cu sine însuși. Aceasta poate fi interpretarea simbolului *urcușul*, prezent obsedat în carte: „Un singur cuvânt m-a umplut veșnic de neliniște și de chin, cuvântul *urcuș*.” (op. cit., p. 13), „Acest drum în sus aș vrea să-l descriu aici - împletire de ficțiune și adevăr ...” (ibidem). Drumul, procesul sunt mai importante decât scopul spre care evoluezi, căci ținta trebuie să fie în perpetuă mișcare, „chiar dacă este o himeră”. Esențial în această devenire de sine este „să nu ne oprim niciodată din *urcușul nostru*.” (op. cit., p. 79). Ajungând la Athos, Kazantzakis îl întreabă pe sihastrul Makarios dacă există o cale de salvare mai caldută și primește răspunsul oarecum bănuit: „Există numai una. Înălțarea, *urcușul*. ... Dumnezeu se află în vârful foamei, al setei și al suferinței, diavolul stă în vârful vieții plăcute. Alege!” (op. cit., p. 219). În altă parte exprimă aforistic aceeași idee a jertfei pentru operă: „Singura cale spre înviere este răstignirea. Altă cale nu există.” (op. cit., p. 13). Hristos este o pildă vie prin triumful său asupra ispitei, a bucuriilor omenești simple, „prefăcându-și trupul în spirit, continuând să urce”.

Atracția pentru ipostaza eroică este dublată de o ascunsă dorință de sfințenie, nutrită încă din copilărie de pe când își vânduse jucăriile ca să cumpere *Viețile sfinților*. A fost tentat de două ori să se convertească la viața monastică: o dată în copilărie, când nu este luat în serios și a doua oară în tinerețe, când vizitează mănăstirea Sf. Ecaterina din Sinai (Egipt), care a făcut o impresie puternică asupra sa. Renunță, realizând că mai are încă atâta dragoste de viață și, mai ales, pentru că este sfătuit de un duhovnic, care îl îndeamnă să lupte în mijlocul oamenilor, a tentațiilor, deoarece mănăstirea este astăzi chiar lumea și acolo trebuie să dovedească bărbăție și curaj.

Influențat de Nietzsche, dar și de spiritul mitologiei elene, exprimă o atitudine insurgentă față de

principiile morale, mergând dincolo de bine și de rău într-un elan de contopire cu natura: „Ce-mi pasă de preceptele morale? Fă asta, nu face asta. Cât de diferite sunt fulgerele, furtuna, grindina! Sunt forțe libere, lipsite de imperative morale. Cât de fericite și viguroase sunt aceste forțe netulburate de gândire”. (op. cit., p. 319). Un similar strigăt expresionist a exprimat Lucian Blaga în poemul „Da-ți-mi un trup voi munților, mărilor”. Era o tendință estetică a momentului. Nikos Kazantzakis va fi avut modelul și în persoana zeului Dionysos cel dezlănțuit.

Caracteristica universului său interior este balansul continuu între afirmarea fluxului emoțional și cenzurarea lui de către refluxul lucidității. Descătușării profetice de Nietzsche îi urmează întoarcerea la ritmul divin. În acest sens, este definit păcatul. Toate pe pământ se supun ritmului divin, numai omul vrea să prefacă supunerea în libertate. Păcatul „înseamnă a distruge armonia”. (op. cit., p. 465). Kazantzakis împărtășește cu generația sa și angoasa mării îndoiele privind existența divinității. „Ah, dacă Hristos ar putea să-și găsească refugiu în inima mea” (op. cit., p. 233), dar Dumnezeu pare a fi marele absent. Se duce în Țara Sfântă ca să-l întâlnească pe Dumnezeu, pe care îl invocă „Arată-te!” (op. cit., p. 245), asemenea lui Arghezi în *Psalmi*.

Kazantzakis nu aderă la vestirea lui Nietzsche despre moartea lui Dumnezeu, deși a fost tulburat de ideile demolatoare ale filozofului german. În spiritul acelui flux-reflux, pe care l-am amintit, el lasă vocea rațiunii să se rostească, temându-se de o lume aruncată în haos. Cuvintele lui prevestesc epoca pe care o trăim astăzi când societatea pare a-și fi ieșit din țâțâni. Iată ce însemnează o lume fără Dumnezeu: „Nu mai există stavilă pusă instințelor noastre, nu mai există răsplătă pentru bine, nici pedeapsă pentru rău, nici virtute, nici rușine, nici dreptate; suntem cu toții lupi și lupoaice în călduri.” (op. cit., p. 246).

El este grec, are atâtea exemple de măsură, de echilibru câștigate după înfruntarea forțelor dionysiace și apolinice. Dar printre greci, el este înainte de toate cretan, ca El Greco. *Privirea cretană* este un concept etico-stilistic punctat din loc în loc, la

fel ca și *urcușul*, la fel ca și *abisul*, ca un fel de coloane pe care se sprijină edificiul cărții. În prologul jurnalului, *privirea cretană* este prezentată ca „punctul cel mai înalt spre care puterea și încăpățânarea m-au condus” (op. cit., p. 13). Este apogeul parcursului de o viață din unghiul căruia poate contempla și filtra acum la sfârșit momentele esențiale ale existenței sale lăuntrice. Mai multe aspecte concură spre a circumscrie *privirea cretană*. Înainte de toate, scriitorul a ambiționat să ne dea o sinteză spirituală între „*Oriental Sfânt, arzătoarea Africă și sobra Europă*”, încercarea supremă de a realiza „*sacra și întreita monadă*”. Așa cum filozoful Lucian Blaga a definit pentru noi românii „*spațiul mioritic*”, ca orizont stilistic, Kazantzakis se stăduiește să definească *privirea cretană*. Situată la încrucișarea de drumuri maritime, Creta „*a fost cea dintâi punte de legătură între Europa, Asia și Africa . . . Aici e locul unde sufletul grec și-a împlinit misiunea hărăzită lui: să aducă divinitatea la scară umană*” (op. cit., p. 7). Statuile țepene, supradimensionate din Egipt sau din Asiria au devenit, datorită cizelării cretane grațioase, pline de vioiciune și cu proporții firești, au fost modelate după chipul și asemănarea omului. Desenele de pe pereții de la Knossos atestă valabilitatea acestei afirmații.

Privirea cretană se integrează, fără să se confunde, în matricea stilistică a întregii Grecii. Transsubstanțierea culturală s-a produs sub lumina „*complet spiritualizată*” a Greciei. Întemeiat, scriitorul este mândru de rolul culturii elene ca fundament al celei europene, când afirmă răspicat: „*în acești munți și pe acest țărm destinul rasei albe a fost pus în joc*”. (op. cit., p. 163). Filtrul elen a umanizat bruta, a transformat „*servitutea orientală în libertate*”, a transformat animalul în om. Prin frumusețe și măsură „*a convertit natura fizică*” „*într-o idee meta-fizică*”. (op. cit., p. 164). Acesta este miracolul grec, aceasta este seninătatea greacă obținută prin lupta forțelor sălbatice, supuse prin osteneală echilibrului, geometriei Parhenonului, creând un cosmos din haos.

Este atâta splendoare în această carte în descrierile pline de vigoare sau senzualitate →

amuțește tăcerea

ce se întâmplă acum
mă face să mă exprim tăcut
ca o pasăre cu aripile plângând
cândva totul din mine era verde
nu înțelegeam cântecul de lebedă
singurătatea mea folosea tuturor
și niciodată nu credeam că vom fi
vânați
eram gălăgioșii din curtea școlii
care tresăreau la sunetul clopoțelului
nu știam că vom fi sub clopote
prea tineri să ne fie teamă de noapte
naivi să credem în mințile ascunse
care frângeau cerul cu îngerii păzitori
și dureros cerul cădea pe noi
ce se întâmplă acum
amuțește tăcerea gata să explodeze

Alo, este cineva acolo?!

tu poți să spui orice
niciodată nu cad pietre
peste sufletul meu încremenit
respirația unui porumbel
care desenează pe cer albastrul
fără anotimpuri
fără furtunile din viață
care știe reîntoarcerea
lacrimi albastre pe o retină moartă

care zâmbește
într-o vitrină cu fecioare mirese
nu mai sunt respirație demult
și nu mai pot spune alo
la capăt este doar ecoul
care strigă disperat
până cerul este înecat
de umbre
alo
mai este cineva acolo?!

oprirea timpului

timpul are accidente de metrou
suntem prinși cu povestirile noastre în
tunel
unde lumina răgușită striga printre
pietre
viața începătorilor era sechestrată
cu cei care erau diagnosticați
în umbră omul din pușcărie
prins din nou în lumi diferite

iar noi care divorțăm
jucam puzlee cu minunea de copil
închis în el
până acum treceam pe lângă oameni
fără să știu nimic din ce cărau cu ei
în afară de zâmbete
lacrimi sau durere fizică
accidentele au spovedania unui popă

care ascunde sutana
și se exprimă necanonic
cine mai are credință
într-o lume unde ne mișcăm ca zombi
cum se amestecă trăirile noastre
când timpul se oprește o clipă
apoi ne întoarcem la orbirea generală
ca mintea unui calculator
și nu știm dacă am trăit sau nu
timpul are accidente pentru fiecare
depinde unde te găsește singur
sau într-o tragică uitare

NICOLAE NISTOR

JURNALUL....

→ale peisajelor Greciei. Creta „de la un capăt la altul, strălucea goală, albă, verde, trandafirie, înconjurată de cele patru mări. ... Era un monstru marin, o sirenă cu o mulțime de sâni, întinsă pe spate și încălzindu-se la soare.” (op. cit., p. 128). Îmbinarea dintre natură și cultură, contemplând-o îi creează o stare de beatitudine: „Si deodată, cum ieșeam din păduricea de pini, am văzut coloanele albe ale templului lui Poseidon, iar printre ele marea divină, scânteia vândată. Mi s-au tăiat picioarele și m-am oprit locului. Iată Frumusețea ... iată piscul bucuriei, omul nu poate ajunge mai sus. Iată Grecia (op. cit., p. 132). Scriitorul, animat de un sfânt sentiment patriotic, se consideră un bulgăre de țărână cretană, involburată de flacăra trăirilor în vârful cărora stă curajul de a privi abisul, citește moartea, „fără speranță și fără frică, dar fără insolență: stând mândru și drept chiar pe marginea abisului”. (op. cit., p. 487). Ori de câte ori fericirea umană atinge cotele cele mai înalte ale sufletului, ea se învecinează cu abisul, adică se

învecinează cu ideea efemerității noastre. Extaz și teamă, joc al dragostei și al morții este dansul Sourmelinei evocat cu atâta intensitate.

În această „osteneală” a Greciei de a-și împlini menirea culturală, se înscrie și efortul lui Nikos Kazantzakis, scriitorul propus de nouă ori pentru Premiul Nobel. Pentru el cuvântul, scrisul sunt supape de eliberare prin catharsis. Moartea lui Zorbas l-a îndurerat atât de tare încât singura soluție de salvare, care i-a rămas, a fost să compună celebrul roman despre grecul prin excelență, care trăia ca și când ar fi fost nemuritor. „Trebuie să vrăjesc durerea sau fericirea prin farmecul magic al Cuvântului” (op. cit., p. 463), mărturisește el. Ca să scape de apăsarea remușcărilor după dragostea cu irlandeza scrie *Șarpele și crinul*, amestecând realitatea cu atâtea „minciuni”, adică atâtea ficțiuni, care face imaginea vieții mai autentică decât viața însăși. Cuvintele sunt singurele care i-au rămas credincioase ca să toarne în tiparele lor „stropul de nemurire”. Cuvintele

sunt ca lutul olarului și scriitorul modelează demiurgic lumi, gustând din bucuria divină a creației. Și întreaga geneză creatoare nu este decât o vânătoare magică pentru „ademenirea invizibilului”, lăsând mereu și mereu câte ceva imposibil de prins, de exprimat, căci, așa cum a spus-o Eleni Kazantzakis în prolog, scriitorul cerșea timp de la oamenii de pe stradă ca să se golească, să exprime tot ce mai avea în sufletul lui, dar „Kazantzakis nu era omul care putea fi golit” (op. cit., p. 7).

Jurnal metafizic, memorial al întâmplărilor de viață, seismograf al unei profunde reflexivități, artă poetică, spovedanie în pragul sfârșitului, *Raport către El Greco*, ultima carte a lui Nikos Kazantzakis, tulburătoare te urmărește mult timp după terminarea lecturii. Este dificil să prinzi complexitatea unei opere atât de vii, izvorâtă din neliniștea profundă a omului contemporan rămas singur într-o lume în care domnește „spiritul vremurilor noastre întunecat, exaltat și nemilos”. Teamă mi-e că geniul lui Kazantzakis a pus degetul exact pe rană.

Sonet Lucefărului

Dedicație poetului național Mihai Eminescu

Binecuvântare zeului român
Plămădit din sânge de valah străbun,
Jertfa lui mă ține falnic și stăpân,
Când spre-altar cu codrii vin să mă cunun.

Patria-mireasă – pohta ce-am pohtit,
Albul de fecioară mi-ești pe veci stindard.
N-au dreptate-aprozii ce m-au tot mințit;
Eu sunt dacul liber – nu român bastard!

Preot Eminescu, pune-mi dar inel,
Suntem frați de sânge, mă cunun cu neamul!
Sunt al *Doinei* tale, preasupus penel,
Când prin suferință scriu epitalamul.

Patria-mireasă, fiul mi-l născu
Poartă-n sânge dârz, duh de Eminescu!

Sonetul mării eliberatoare

Dedicație poetei Ana Blandiana

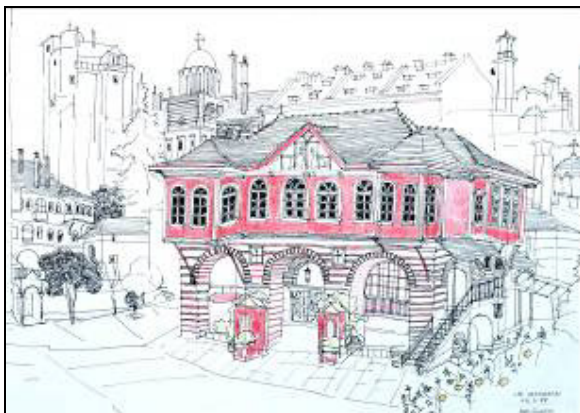
Când m-au trântit pigmeii în carcera cea rece,
Vuia de după ziduri învolburată marea,
Mă jinduiră doruri – cercau să se aplece
Pe dincolo de turnul ce-ncătușa onoarea.

Atunci, sfidând concretul, am sărutat pereții,
Aceștia dintr-o dată s-au prefăcut fereastră
Și-au evadat cu mine spre absolut poezii,
Pierzându-se pe mare în liniștea sihastră.

În apa ei cea vie ¹ m-am afundat cu sete
Mai mult de devenire decât de libertate,
Lăsând în urmă turnul iubirii de păcate;

Chiar dacă par și astăzi obnubilat, poete,
Și urlă demagogii ca fiarele turbate,
Din apele iertării scot doar iubiri curate!

¹Ioan 4, 10.

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Vatopedu

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Karakalu

Sonetul disperatelor chemări

Dedicație poetului Tudor Arghezi

E frig peste cavoul meu himeric
Și nu știu să Te chem cum se cuvine
Scăpare nu există-n întuneric,
Ci doar un strigăt palid către Tine.

Mi-e rugăciunea fără de cuvinte,
Cum stă gătită masa de la-amiază
Dar cum să vii, eu pentr-un blid de linte
Te-am lepădat, când fost-am la necaz.

Nu-ți cer un lucru fără de puțință,
Căci Te pândesc din ascunziș sfios,
Coboară-n iadul meu de suferință,
Să creadă-n Tine, Doamne,-un păcătos.

Vreau să te-ating în coastă ca și Toma
Și să exclam: „*Există!*” aidoma ²...

Sonetul sufletului nobil

Dedicație poetului Rudyard Kipling

Când cei ce-și poartă capul în gest de accesorii
Ți-au exilat gândirea și simțul circumspect,
Roind prin găști obscure oligofrenii notorii
Tu, suflete prea nobil, devii deodată suspect.

De poți atunci răspunde spre-aprozi cu demnitate,
Te-asemeni cu-Împăratul: Mesia Savaot!
De poți umbla cu sfinții, fără publicitate,
Abia atunci ești liber și sincer patriot.

Când ai deplin curajul să înfierezi complotul
Și să demaști coruptul escamotat ca fiara,
Ești unica falangă ce străjuiește țara

Poți pierde-atunci onoruri – ai încă-n suflet totul!
Se vor topi mișeei în fața ta ca ceara,
Căci Adevărul ultim va lumina și seara...

²Ioan 20, 28.

Pr. CĂTĂLIN VARGA

MAPAMOND

Țara Egiptului

impresii de călătorie

(III)

Tehnica păcălelii este la ea acasă. Deși fabricarea și valorificarea papirusului se pretinde regie de stat, toate magazinele de suveniruri vând artefacte din papirus. Multe sunt, de fapt, frunze de bananier.

Acestea din urmă pot fi achiziționate de la puhoiul de vânzători ambulanți foarte insistenți, chiar agresivi, care oferă „papyrusuri” la kilogram, pentru un dolar american sau un euro. Mulți sunt copii care ar fi trebuit să meargă la școală. Desigur, există școli, majoritatea elevilor fiind însă fete, care poartă acoperământ alb pe cap și uniforme în culori bej sau albastre, după nivelul de școlarizare.

Apoi, diverse obiecte din „alabastru”, în realitate turnate în ghips și vopsite, prezentate alteori cu pretenția că ar fi confecționate din lemn, ca statueta pisică pe care am cumpărat-o cu bună știință, cu 20 de lei românești...

În schimb, *bacșișul* este impus ca o valoare națională, este practicat în tradiție forte, acceptată și popularizată ca atare de unele agenții de turism: „Dați bacșiș tuturor și veți fi altfel priviți, altfel serviți!”. Bacșiș pentru bagaje, pentru o informație pe stradă, pentru că cineva îți arată ceva la vreun monument, pentru că paznicul te lasă să te cațări pentru poze acolo unde nu ar fi voie, pentru că ești păcălit, bacșiș pentru orice.

Populația săracă, incultă dar necinstită, vrea să păcălească fiscal, iar guvernul acceptă să nu pretindă impozit pe locuințele care, chiar în blocuri de apartamente, nu au geamuri la ferestre, pe motiv că nu s-a terminat construcția.

Dar locatarii folosesc apartamentele fără geamuri, deși nu plătesc impozitul. Guvernul nu le aprobă nici racordarea la rețelele de energie electrică, dar peste tot sunt antene parabolice – dovadă că mica înțelegere funcționează, iar bucătăria se rezolvă cu butelii.

Din acest motiv, toate localitățile par neterminat sau bombardate recent, netencuite fiind

și pline de praf, cu mormane de moloz și mizerie la parterele goale ca niște carii netratate. Chiar la Cairo, capitala cu aproape 20.000.000 de locuitori, situația este aceeași.

De-a lungul drumurilor – foarte bune, realizate de libanezi – localitățile așezate pe malurile canalelor de irigații produc o mizerie aruncată imediat lângă ușile caselor construite majoritar din chirpici, lângă grajdurile de animale, pe malul sufocat de gunoaie. Populația trăiește firesc în acest mod. Localurile publice sunt acoperite cu zdrențe care apără oarecum de soare, mizeria e la tot pasul. Apa de băut, în locuri publice, se găsește în mari amfore din ceramică, acoperite, din care se ia cu cana. Păcăleala se întoarce împotriva păcălitorului, care nici nu realizează că își fură singur căciula. Pare o populație de felahi a căror

Femei, măgari, capre și iezi la pozat, pentru câțiva dolari sau lire egiptene

viață nu s-a modificat esențial de sute de ani, bărbații în galabieh/jellabiya din bumbac alb-crem, cu sau fără turban pe creștet dar cu nelipsitul șal la gât, fiind iarnă, femeile ascunse după burka neagră. La ce bun să nu fie grase, deformată chiar, când nu le vede nimeni?

Cu toate că soarele ridică vara temperaturile până la 50 de grade Celsius, mărind libidoul și stimulează ovulația până în jurul vârstei de 60 de ani, iar performanța masculină până spre 90 (de unde creșterea permanentă a numărului populației), nimic licențios ca în frescele grecești ori asemănător „perversiunilor” ilustrate în templele hinduse ale prostituției sacre nu transpare în arta faraonilor, excepție făcând zeul Min, reprezentat cu un singur picior și o singură mână, dar cu falusul în erjecție, la dimensiuni competitive.

Unii egipteni fac astăzi agricultură, în cele mai rudimentare condiții. Măgărușii, mopedele cu platformă, mașinuțele vechi duc banane, trestie de zahăr și alte mărfuri pe toate drumurile.

La popasuri, femeii cu măgăruși pe care stă cocoțat câte un miel cu urechi clăpăuge, ori cu câte un copil bine infofolit în brațe, pozează contra unei mici sume de bani.

Primesc și sandvișurile turiștilor, luate la plecarea de la cazare, ca hrană rece la pachet.

Încă din Antichitate, egiptenii au vrut să păcălească moartea, dar au rămas în prezent numai cu piramidele și mormintele jefuite, iar praful și delăsarea acoperă până și comorile expuse în Muzeul Egiptean.

MIHAI POSADA

Școlari egipteni ieșind de la cursuri, în drum spre casă

Pe același carosabil, tradiție și modernitate rutieră

ȘARPELE (LUCIFER)

* SAU MITUL ETERNEI
RENAȘTERI
(I)

„În perspectiva tradițională și în viziunea lui Vasile Lovinescu, ca și a unor puțini înaintași ca B. P. Hasdeu sau N. Densușianu, **Dacia** a fost unul din acele centre care în lumea arhaică alcătuiau osatura unei geografii simbolice, suport la rândul ei al unei istorii mistice, deci sacre în cel mai înalt grad.

Mitul nu este o simplă fantezie și niciun produs al imaginației „poetice” populare, cum se susține în genere. **El este un mod de gândire coerent și semnificativ, ca și o expresie a unui mod de trăire spirituală.** El poate fi deci un „document” ca orice mesaj scris sau figurat, din care se poate descifra profilul spiritual al unei civilizații. A neglija mitul și a minimaliza **simbolul** însemna a acorda atenție doar evenimentelor economice, politice și sociale, înseamnă a nu recunoaște spiritualitatea lumii arhaice”.⁸ (...) „Căci a pune **sacru** în primul plan înseamnă în fond să

⁸Noi ne vom referi doar la **VENUS=LUCIFER** sau **SATANA**, care este **Steaua Dimineții**, dar și **ȘARPELE CEL VECHI** (*Apocalipsa* 20, 1), și care este **fiul Aurorei**. „**LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ** are o semnificație specială. **Roșu, vestitor al renașterii perpetue a zilei (principiu al veșnicei reîntoarceri), luceafărul este simbolul însuși principiului vieții.** În această calitate îl slăvesc indienii preriei”. (Apud: JEAN Chevalier Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol.3, P-Z, Editura Artemis, București, 1995, p.239).

⁸VASILE LOVINESCU, *Dacia hiperboreană*, Editura Rosmarin, București, 1996, p.9.

gândești asemenea cu popoarele arhaice, pentru care **sacru** și **mitul ordonau lumea**, constituiau dharmelor, legea universală, unitatea macro și microcosmosului”.⁹

Se știe că românii au păstrat multe tradiții arhaice și că **geto-dacii** au fost principalii lor strămoși. **Limba și folclorul românesc** au păstrat amprenta spiritualității arhaice getice.¹⁰

Toți anticii sunt unanimi în a afirma că **Geții erau un popor hiperborean**.¹¹

Apollonius din Rhodos, în *Argonautice* (II, 5, 675) spune că Hiperboreeni sunt **Pelasgi** locuind în nordul Traciei.¹² Scoliaștul lui Pindar (Ol. III, 28, Fragm. ist.ov., II, 387) spune că **HIPERBOREUS** era fiul lui **PELAGOS**. **Pelasgos este numele, în tradiția hiperboreană, al Omului Universal, al lui Adam Quadmon** din tradițiile islamică și ebraică.¹³

La pelasgi, **ȘARPELE** a fost un totem legat de **practici de inițiere**, ale căror reminiscențe s-au transmis și în folclorul românesc.¹⁴ În vechile mituri, **pelagii erau reprezentați ca oameni-serpi** care, în vremea lui Hercule, locuiau în actuala Românie și la nord de Marea Neagră.¹⁵ Pe un sarcofag din Vatican sunt înfățișați doi giganti, **având în loc de picioare serpi**.¹⁶ La fel este reprezentat și **TYPHON, fiul lui Saturn**, **legendarul conducător al pelasgilor**, numit de egipteni **Set Negru** și **MARELE ȘARPE**.¹⁷ Tot cu **picioarele formate din trupuri de serpi** este reprezentat și **BOREAS, vântul aspru de NORD**: «Cel mai adesea vânturile sunt reprezentate purtând aripi, iar **Boreas, cu picioarele din trupuri de serpi**». ¹⁸ «În

⁹ *Ibidem*, p.10.

¹⁰ MIOARA CĂLUȘIȚĂ - ALECU, *ZALMOXIS*, Ediția a II-a, Colecția „Tezaurul Românilor”, Editura Miracol, București, 1993, p.13.

¹¹ VASILE LOVINESCU, *op.cit.*, p.17.

¹² *Ibidem*, p.17.

¹³ *Ibidem*, nota 4, p.27.

¹⁴ MIOARA CĂLUȘIȚĂ - ALECU, *op.cit.*, p.53.

¹⁵ *Ibidem*, p.54.

¹⁶ NICOLAE DENSUȘIANU, *Dacia preistorică*, Editura Mentor, [București], 2000, fig.239, p.473.

¹⁷ *Ibidem*, fig.147, p.127.

¹⁸ HANS BIEDERMANN, *Dicționar de simboluri*, vol.II, Traducere din limba germană de Dana Petrache, Colecția “Orizont Enciclopedic”, Editura Saeculum I.O., București, 2002, p.478.

Grecia antică; **vântul aspru de nord, Boreas**, o răpește pe fiica regelui din Atena, Oreithyia, și o duce în țara sa, **TRACIA**». ¹⁹ «**Boreas, personificare divină a vântului de nord**, era socotit alături de frații lui, Eurus, Notus și Zephyrus, drept **fiu a lui Astraeus și al lui EOS**». ²⁰ «**EOS**, la greci, **ZEITA DIMINETII**, corespunzătoare **AUROREI** din mitologia romană». ²¹ Romanii îl considerau pe «**AQUILON**, vânt rece și furtunos din **NORD-EST, fiu al zeului Eol și al AUROREI**».

Era închipuit ca un om bătrân cu părul alb și **coadă de balaur**, ținând în mână o tavă cu măsline». ²²

ȘARPELE, la Mircea Eliade, este un **semn al renașterii, al infinitului** și al dedublării, demon și **virtualitate a focului** (în *Rig-Veda*), **bază a lumii, zeu htonian, așezat la originea oricărei cosmogonii**. Șarpele este și **animal lunar, fertilizator și etern**. În ipostaza de **uroboros – șarpele care-și înghite coada** – el sugerează **veșnica prefacere a morții în viață și invers, infinitul, sensul dumnezeirii și imago mundi**. Pentru creștinism, șarpele reprezintă ispitirea și viclenia, fiind **o transfigurare a diavolului**. ²³ Ceea ce n-a înțeles Mircea Eliade e că **șarpele nu poate reprezenta sensul dumnezeirii**. Domnul Iisus Hristos spune: «**Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul**». (*Apocalipsa*, 21, 6). Literale **ALFA (α, Α)** și **OMEGA (ω, Ω)** care reprezintă **prima și ultima literă din alfabetul grecesc, ÎNCEPUTUL și SFÂRȘITUL**, nu sunt alese în mod întâmplător. Aceste litere **nu se închid în cerc ca uroborosul**. Așadar, Domnul Iisus Hristos **nu reprezintă ȘARPELE** și, de asemenea, nu reprezintă o serie veșnică de **renașteri succesive, infinitul renașterilor**. El reprezintă doar **ÎNCEPUTUL și SFÂRȘITUL sau INFINITUL CREAȚIEI**.

EUGEN MERA

¹⁹ *Ibidem*, p.478.

²⁰ ANCA BALACI, *Mic dicționar mitologic greco – roman*, Editura Științifică, București, 1966, p.81.

²¹ *Ibidem*, p.139.

²² GEORGE LĂZĂRESCU, *Dicționar de mitologie*, Prefață: Zoe Dumitrescu – Bușulenga, Colecția “Dicționarele Editurii Ion Creangă”, Editura Ion Creangă, București, 1979, p.72.

²³ DOINA RUȘTI, *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade*, Editura Coresi, București, 1998, p.135-136.

ABURI DÈȘI - DE VRAJBĂ - LATRĂ DIAMANTE

Aburi dèși - de Vrajbă - latră
Diamante
Păianjenul Casei molfăie-și Amante
Gânduri devorează Clăunii-de-
Pereți...
...voi sta pân' diseară ascuns în
Bureți...

linge Dimineața Tălpile-de-Amiază
Soarele de Noapte nu se mai
sforțează:

a găsit Călugăr care să nu crează
din Icoana Lumii făcând o Sfârlează

Gușterii – de Gușă – cu ură se mușcă
pe jos eu împraștii – de Venin – o
Dușcă

Clopotari se-mbarcă pe Corăbii Bete

Oceanul-Sărmanul – a murit de sete...
...Piaza-Rea din Lucruri se
sulemeneste
ca să cred eu – totuși – că ea mă
iubește...

MOARTEA STĂ ÎN PICIOARE

moartea stă în picioare : fiți
politicoși – aduceți-i un scaun – să ne
mai privească și
de jos în sus

moartea stă în picioare : n-o lăsați
niciodată – să stea în
picioare – să vă privească
suverană – plină de
ifose gratuite : în definitiv – nu e
decât
și ea – un slujbaş
oarecare – ca fiecare dintre
noi

FLUXURI ȘI REFLUXURI COSMICE

Apa și cu Focul : din Obârșii –
Vrajbă!
Apa și cu Cerul – despărțiri de-o
Clipă :
toate se împacă – dar eu nu-s prin
preajmă
în Eoni când trece Duhul de Risipă

port în piept Pojarul - și nimic nu-l
stinge
dar port și Altarul : Deget îl atinge
și – pe loc – îngheață – Copaci ca și
Stele :
Soarta spre-ei pășește – cu Popasuri
Grele...

o – nu vreau Iubire – vreau doar
Înălțare
Orbii – toți – să creadă c-am trecut de
Zare
Preoți – toți – ai Vămii – strig' că-s de
vânzare

lasă-n urmă-o Dâră : o Dâră de Sare...
...cumpără și vinde – Zeul Posăcit
căci mai are Creieri – Suflete – de-
unit...

OMUL CARE-A MURIT DIN ÎNTREBĂRI

Omul care-a murit din Întrebări
degeră-n Cântec – degeră în Stele :
Omul care-a murit din Întrebări
afli-l la Vechituri și-n Lanțuri Grele...

de ce - tu – oare - nu răspunzi cu
Întrebarea
care te-ar libera de Boli și Duhuri ?
Piron chircit-a – -n loc de Valuri -
Însăși Marea !
...iar Sânge către Sânge nu dă
Muguri...

AȘCHIE DE DOINĂ

dacă mer'i din floare-n floare
viață fără de cărare
la urmă năcazu-i mare :
te alegi cu o cicoare
uscată de soare
dată-n gălbinare...

...ori c-un Zid Chiurliu
de-un Sălaș Pustiu...

MAMEI MELE – CEA DIN ALTĂ LUME

când îmi va suna - și
mie – Ceasul – vreau ca
tu – Mamă - și nu altcineva – să vii
să mă întâmpini – să mă
iei – spre Altă
Lume

n-am nevoie de
toate Sperietorile
Popești – n-am nevoie nici de
Moarte

pe Drumul spre Locul cu
Copaci Rari – să vorbim
Mamă - de-ale
noastre – câte n-am apucat să
vorbim – aici – pe
Pământ

pe Drumul spre Locul cu
Copaci Rari – repetă-mi – Mamă – iar
și
iar – Alfabetul Vieții și
Morții : astfel – din nou – la
nesfârșit – Tu și numai Tu – Mamă
să mă Naști

între noi doi – Toate
rimează – Mamă – Toate rimează :
Moartea mea
devine – așa cum se și
cuvine – în felul acesta – un nou
Poem – cu doar Două
Cuvinte : Tu și
Eu

e cel mai frumos Poem – dintre cele
pe care nu le-am scris – încă
niciodată

FEMEIE

femei nebune – proaste și-ngâmfate
ba năvăliți – ba spargeți zări – cu
fuga:
când veți crăpa – eu – c-un fâraș - pe
toate
să înmulțiți gunoiul – îmi voi pune
Sluga...

n-ați priceput din lume decât...
„*Cârlig de Pește*”
nemernicia voastră – **de Bine ne
ferește !**
...proști au mai fost bărbații – când v-
au băgat în seamă :
din voi – de-aș vrea fiertură – nu iese
nici de-o zeamă !

...de ce s-o fi-ncurcat și Dumnezeu-
Manole
să-l dez-oseze pe Adam – scoțându-i
coaste ?
măcar de-ar fi făcut costiță cu fasole

nu-ntruchipări de isterii iocaste !
...**băi – aștia – voi – tembelii
dumnezei :**
**nu șubreziți Biserici – sporcând
Zidul – cu...femei !**

ADRIAN BOTEZ

Starea prozei **FUMUL ȘI CENUȘA**

Era o dimineață de vară așa cum îmi place mie, limpede, ademinitoare, plină de clamoare. Soarele poleia cu o lumină blândă, verzuie, case, copaci, câmpuri, șoselele zumzând de mașini. Abia ieșisem din baie unde făcusem un duș reconfortant, mă bărbierisem, apoi mă îmbrăcasem cu un șort albastru, un tricou blau-grana cu chipul lui Messi, marele goleador de la F.C. Barcelona, inscripționat pe el, echipa mea de suflet, și eram pe punctul de a-mi prepara o cafea la expresor, cu intenția să o beau afară pe terasă, unde voiam să contemplan gazonul tuns ca peria, să stau de vorbă cu cei șapte pomi de soiuri diferite: un castan, un tei, un mesteacăn, un brad argintiu, un piersic, o salcie plângătoare și un cais, să mă întrețin cu florile: trandafiri, stânjenei, petunii, mușcate și o tufă mare de liliac. Iubesc foarte mult florile și-mi place să tăifăsuiesc cu ele, ca și când ar fi niște ființe pline de puritate și naivitate. Dar nu am apucat să-mi prepar cafeaua (slăbiciunea mea-peruană), nici să trag cu ochiul la grădina ce strălucea ca un atol de jad sau să urmăresc păsările care într-un desant tăbărau pe gazon și ciuguleau insectele care scânceau prin iarba dimineții, că mi-a țârlăit celularul aflat pe masa din bucătărie. Îl iau în mână și apăs pe tata play și zic:

-Alo! Cine sunteți? Cu cine am onoarea să vorbesc?

-Sunt Marcela de la *First Bank of America*, cea care v-a trimis prin prietena mea Vanesa, punga cu cireșe ultoane din grădina mea, acum o lună și ceva, când vă aflați pe Valea Ștefanei la fascinanta pensiune „Perla Mărtiniei”... Și... mă așteptam să-mi spuneți telefonic, un mulțumesc. Vă știu curtenitor cu femeile.

-Da, aveți dreptate. Îmi cer scuze, răspund eu apăsând de un sentiment de jenă.

-Măcar au fost bune ultoanele mele? mai zice Marcela.

-First, ca și banca la care lucrați, îi spun eu oacheșei Marcela, mă bucur că vă aud. Ce mai faceți, n-ați plecat în concediu?

-Și eu împărtășesc același sentiment, auzindu-vă.

-Ce s-a mai întâmplat cu micile mele depozite în euro aflate la banca dumneavoastră?

-Stau, bine mersi, domnule Tudor.

-O să trec zilele acestea pe la dumneavoastră, să văd ce dobândă s-a capitalizat la ele.

-Domnule Tudor, nu zilele viitoare, ci chiar azi. Acum. În cel mult un sfert de ceas. Vă așteaptă la noi o domnișoară foarte drăguță de la București.

-Zău?

-Vă rog să veniți imediat, dacă bineînțeles aveți timp și vă face plăcere.

-Aveți și o cafea bună?

-Doar știți că noi facem cafele bune. Că doar ați mai servit cafea la noi.

-Bine, mai zic eu, puneți aparatul în priză, că în zece minute sunt la bancă.

Îmbrac niște pantaloni de in, o cămașă înflorată, hawaiană, niște sandale ușoare în picioare și mă urc în mașină și plec spre bancă, unde... unde ce? Cică mă așteaptă o domnișoară frumoasă taman din Capitală.

Marcela fusese foarte ermetică cu mine, nu-mi spusese cum o cheamă și ce căuta la First Bank of America din Carolina. Ce e sigur e că mă știa de undeva și cred că și eu o știam, dar acum nu aveam timp să trec în revistă toate fetele pe care le-am cunoscut.

În fine, parchez mașina, un Renault Megane, chiar în fața băncii, unde găsisem un loc liber și intru înăuntru, curios să știu cine reclamă prezența mea la filiala băncii cu un nume atât de impunător. Domnișoara care ținea să mă vadă stătea de vorbă cu directoarea băncii și se afla cu spatele la mine. Salut eu călduros toate cele opt funcționare și mă așez pe un scaun în fața biroului la care lucra madam Marcela. Am dedus repede că dânsa, care răsfoia niște dosare absorbită de ceea ce citea și care voia să mă vadă, era domnișoara cu pricina. Pe masa lângă care luasem loc, se afla o ceașcă de cafea aburindă cu mult caimac.

-Ce fac fetele celei mai ilustre instituții financiare din Carolina?, zic eu după ce-i sărut mâna Marceliei, pe biroul căreia se afla o vază cu orhidee proaspete.

Marcela se adresează doamnei directoare:

-A sosit domnul Tudor Mureșan.

În clipa imediat următoare, se ridică de pe scaun frumoasa domnișoară care voia să mă vadă. Da, mi-aduceam aminte de frumoasa Narcisa Petrifăleanu. O cunoscusem într-o vacanță la Sinaia, când eu mă aflam în ultimul an la Facultatea de Arhitectură „Ion Mincu” din București și ea era studentă în anul întâi la arte plastice. Mă duc spre ea și ea vine spre mine, plină de exuberanță.

-Bună Narcisa! o întâmpin eu. Mă bucur să te revăd chiar în orașul unde m-am stabilit după ce am terminat facultatea.

-Salut, stimate domnule Tudor, zice ea plină de afectiune.

Ne îmbrățișăm ca doi vechi prieteni și chiar mai mult decât atâtea și apoi doamna directoare Mihaela Penescu ne conduce pe amândoi la un birou cu două fotolii față-n față, unde nu se afla nimeni. Cea care lucra aici se afla în concediu.

-Ce surpriză să te vad în orașul meu, zic eu zâmbitor, uitându-mă la trupul ei subțire și unduios, precum și ochii ei de ciută, umezi. Nu se schimbaseră mai deloc de când n-o mai văzusem și trecuseră câțiva ani buni.

-Mi-a fost dor să te vad, Tudore, zice ea, ușor emoționată

-Spune-mi, în ce calitate ai venit aici la bancă? Te știam pictoriță. Cu ceva ani în urmă ți-am văzut pe simezele de pe Calea Victoriei o expoziție cu lucrările tale. Cum, ți-ai părăsit prima dragoste?

-Pictura nu era o profesie sigură, ci mai mult un hobby, astfel că a trebuit să învăț altceva, durabil, sustenabil, sigur care să-mi asigure un venit cert. Așa că am făcut Științele Economice și momentan sunt șefa serviciului „ofițer de credite” la Banca Centrală din București și am venit aici într-un control de rutină. Tu?→

GHEORGHE JURCĂ

-Eu? O duc, draga mea, foarte bine, am un atelier de proiectare: case de locuit, clădiri pentru instituțiile publice, tot felul de bungalouri îndeosebi în zona de munte... Foarte mulți oameni se trag vara la munte, pentru că orașul te sufocă cu betoanele, cu gazele de eșapament. Deși am angajați peste douăzeci de proiectanți, nu fac față cererilor tot mai numeroase.

-Mai ții desenul acela pe care ți l-am dat, sugerându-ți să plasezi în cadrul descris de mine o cabană sau o vilă, mă rog ceva futurist?

-Regret Narcisa, dar l-am pierdut și tare aș fi vrut să-l pot folosi. Era, pare-mi-se un cadru foarte poetic : în fundal o stâncă, o cascadă, apoi o livadă cu meri, prin mijlocul căreia curgea o vâlcică și mai aproape de iluzoria cabană, o piscină, un teren de tenis. Da, îl țin minte, era absolut superb desenul tău... Aș vrea să remarc că arăți foarte bine, chiar mai bine ca atunci când ne-am cunoscut. Ai un plus de feminitate, de senzualitate, te-ai maturizat. Cum de nu te-ai măritat?

Pentru a-și lua o pauză de gândire, a sorbit din ceașca de cafea pe care Marcela o preparase imediat după ce ne instalaserăm la biroul acela liber. A zis apoi pe un ton domol, ușor melancolic:

-Iubesc prea mult libertatea, iar o căsnicie e o chestiune dificilă de gestionat. Prea multe toane, mof-turi, hachițe, inerții, automatisme, banalitate și câte și mai câte altele. Nu știu ce părere ai și tu, dar azi într-o căsnicie nu mai există iubire, ci doar sex. Iar dacă mai e iubire, aceasta ține cel mult patru-cinci ani și totul se banalizează, se destramă, se duce în derizoriu... Dar observ că nici tu nu te prăpădești după însurătoare. Din ce cauză?

-Spre deosebire de tine, eu mai cred în forța, în rolul familiei. Dar...? Sunt prea ocupat, roiesc în jurul meu prea multe femei, muieruști, și încă n-am apelat la jocul acesta plin de neprevăzut și destul de păgubos: „Lozul în plic”. Mi se spune că sunt un bărbat prea bine, prea isteț ca să admit că o femeie poate pune laba pe mine. Scuză-mi limbajul acesta cam vulgar, cam primitiv. În general, am o părere destul de bună despre femei, dar cred că încă nu mi-au bătut clopotele. Dar, sigur, o voi

face. N-am decât treizeci și doi de ani și mai pot hălădui în hamacul burlăciei încă vrei trei-patru ani. Și ca să fiu sincer, tu, Narcisa ai fost o soluție, o candidată sigură, dar...

-Dar ce?

-Nu vreau să te jignesc, dar mi-ai cam întors spatele.

-Eu?

-Tu, doar nu Munții Alpi sau Himalaya!

-Cred că nu ai insistat suficient, nu ai fost convingător... fiind din Mangalia, de la mare, mereu îmi spuneai sirena Narcisa sau Nausica, care s-a defulat cu Ulise în drumul său spre Itaca după ce se încheiase războiul troian. Altfel spus, m-ai făcut o femeiușcă ușoară, care oricând te poate înșela.

-Pardon dragul meu ofițer de credite, nu ai înțeles umorul meu!

-Tot ce se poate. N-a fost să fie și gata.

-Da, la noi în Ardeal există o zicere care sună cam așa: „Niciodată n-a fost să nu fie cumva”. Da, n-am avut încredere în tine, pentru că erai prea frumoasă. Și o femeie frumoasă nu poate fi doar a unui singur bărbat. Înțelegi?

-Mda e o temă care te face să meditezi sau te pune pe gânduri.

-Mai ții minte când ne-am dus să ne plimbăm prin parcul Herăstrău și eu am încercat să te sărut și ai fugit din brațele mele ca o zvărlugă, ca o lostrită? Atunci am spus în sinea mea „du-te cu Dumnezeu pe drumul tău, fată!” Atunci s-a rupt ultimul fir din textila iubirii mele. Pentru că eu te-am iubit.

-Nu mi-ai spus niciodată că...

-Lucrurile astea nu se spun, ele se transmit printr-un limbaj special. O femeie își dă seama de treaba asta mai repede decât un bărbat. Știi că femeilor le plac complimentele, declarațiile de dragoste, chiar și dacă le minți. Dar eu nu sunt parșiv și niciun clevețitor, care poartă vorbele. Eu am comis gesturi, am făcut subtile apropouri, dar tu nu te-ai prins, erai o emfatică. Dar, în fine, trenul s-a dus, gara cu plopi a rămas pe loc.

Narcisa m-a învăluit cu privirile sale albastre – cenușii ca o ploaie vespérală, apoi a zis:

-Ai rămas același romantic Tudor, cu ușoare irizări sarcastice.

-Mda, acesta e ADN-ul meu... Nu mă pot schimba.

-Îmi aduc aminte de momentul acela când mergeam spre Cascada Urlătoare de la Sinaia, când profa ta de desen tehnic de la facultate te-a rugat să cânti, ca să se spargă monotonia care înghițise tot grupul ce urcam pe delnița aia ce ducea la cascadă. Mai ții minte ce doine ai tras?

-Sigur că țin minte, am o memorie fabuloasă: „Ciobănaș cu trei sute de oi” și „La cărciumioara din vale.”

-Ce zici, ai putea să mi le mai cânti vreodată?

-Oricând, numai să găsim o împrejurare.

-Păi, ieșim undeva la o pensiune montană, unde să găsim un mal de râu sau un colnic de pădure.

-Da, bună idee.

-Și, așa cum mi-ai spus într-o scrisoare, capitol unde ești de neîntrecut, că ai vrea să-mi vezi noaptea pe lună plani-globul, pardon plani-trupul meu.

-Da, am fost obsedat de trupul tău bine sculptat, cu formele sale apetisante, ce se ghiceau atât de bine prin textila blugilor tăi.

-Tu nu crezi că prin vorbele astea nu faci decât să mă ațâți, să mă exciți?

-Și e ceva rău?

-Nu! Dimpotrivă.

-Îți propun, dacă nu mai ai treabă aici, să ieșim și să ne plimbăm prin parcul de vizavi, să-ți arăt trufașa cetate medievală, care este unică în Europa. Și Calatisul tău e interesant, dar asta te dă pe spate. Nu trebuie să vezi decât monumentalele sale porți și-ți dai seama de grandoearea cetății.

-De acord, Tudor. În mare mi-am terminat aici treburile, doar să vin mâine sau poimâine și să închei un proces verbal de constatare.

-Deduc că ai timp de aventuri?

-Da, îmi place orașul tău...Am vrut de mai multe ori să-l vizitez, dar știi cum, timpul se duce, păsările zboară și... dar mai bine mai târziu decât niciodată. Și apoi sunt fericită că am reușit să te revăd după nu știu câți ani, pare-se vreo șapte sau opt.

-Corect Narcisa, corect.

-Am mulțumit Marceli pentru cafelele oferite, doamnei directoare pentru găzduire și am ieșit pe ușa batantă a băncii, în aerul înmiresmat de parfumul teilor ce populau parcul Cetății Carolina. →

După ce am vizitat principalele puncte ale cetății, ne-am așezat pe o bancă la umbra unui tei.

-Mai ții minte ce mi-ai scris, în cele peste cinzeci de scrisori?

-Cred că ți-am turnat verzi și uscate.

-Da, toate au fost foarte romantice și le-am citit cu multă plăcere și uneori, când mă apucă frigul nostalgiei, le mai citesc.

-Cred că dragostea mea pentru tine a ars, s-a consumat în acele scrisori.

-Cum? N-a mai rămas nimic?

-Fumul și cenușa. Dar poate că au mai rămas sub spuza focului ceva cărbuni aprinși, în care doar trebuie să suflăm pentru a se reaprinde. Dar mă tem, că ce-a fost verde s-a uscat.

-O, nu fi atât de pesimist... Nu te speria că n-o să te cer de soț. Vreau doar să petrec cu tine clipe frumoase, ceea ce n-ar trebui să-ți displacă nici ție.

-Ei, așa da. Acum îmi placi iar.

-Sincer?

-Da, foarte sincer. Vreau să-mi cer iertare pentru toate momentele, clipele mele de orbire, de nepăsare, de paranoia, de schizofrenie, în care am plutit în vremea în care am fost prietenii și continui să cred că și iubiți.

-O, tempora, Narcisa! Timpul nu mai poate fi întors, Alea jacta est.

-Bine, dacă așa zici tu. Dar om mai vedea. Suntem atât de tineri și mie mi-a mai venit mintea la cap.

-Îi vom scrie Oracolului din Delphi!

-Ne-am ridicat de pe bancă și ne-am dus la un restaurant din apropiere, amenajat cu mult gust și în patina epocii medievale (localul se chema chiar „Restaurantul medieval”), unde am servit masa de amiază: prepeliță la tigaie cu legume coapte la cuptor, clătite cu dulceață de afine și o carafă de vin roșu, un vin italian numit „Pietrele soarelui”.

După ce am achitat nota de plată, am ieșit din restaurantul medieval și am invitat-o să-mi vadă atelierul meu de arhitectură și proiectare, apoi am condus-o, la cererea ei, la un hotel pe care i l-am propus eu pentru a rămâne peste noapte.

Mi-am poftit fosta prietenă și iubită în mașina parcată în fața băncii și ne-am dus în afara orașului, în Munții Trascăului, la o distanță de

vece treizeci de kilometri, unde se profilau meterezele din piatră ale unui vechi castel, numit „Castelul Templierilor”. Era o după-amiază liniștită, plăcută. În înalt, deasupra stâncilor, vâsleau precum niște năieri câteva păsări mari, cu aripile larg desfăcute; cred că erau vulturi sau poate acvile. Am urcat cu mașina o pantă înclinată pietruită cu turai de munte și am oprit în fața castelului.

-Uau! a strigat Narcisa plină de uimire. Vrei să mă scoți în afara timpului, domnule Tudor?

-Vreau să-ți cercetez doar cu privirea forturile și contraforturile superbului tău plani-glob trupesc, așa cum mi-am exprimat dorința în ultima scrisoare ce ți-am expedit-o cu mulți ani în urmă. Doar ți-am spus că am făcut o obsesie pentru edificiul tău fizic, cu apetisantele sale forme de relief!

-Of Tudore, of. Doar cu privirea?

-Da, cu puternicele mele telescoape.

Am mai rămas clipe bune pe o bancă din lemn, observând cum soarele se pregătește să plonjeze în patul său de după geana asfințitului, șoptindu-ne „Noapte bună!”

M-am dus apoi la recepția hotelului, unde am solicitat o cameră cu două paturi. Pe pereții din sala de recepție se aflau tot felul de stampe, iar pe pavimentul de gresie, sculpturi din piatră, figuri de oameni și animale care aminteau de o lume de mult apusă. Mai fusesem aici și-mi plăcuse foarte mult cum arătau camerele și mai ales paturile cu baldachin, cu rufărie fină de Damasc, micile balconașe de unde puteai privi în ceas de înserare sau noaptea, stelele și luna, panorama țăncurilor de piatră.

Sunt în felul meu poet și-mi plac priveștiile naturii, mai cu seamă cele montane. Dar înainte de a ne ocupa camera, ne-am dus în salonul unde se serveau mesele turiștilor și am luat o cină frugală, ca să putem dormi bine la noapte.

După cină, ne-am trântit pe paturi, ea pe-al ei, eu pe-al meu. Am dat jos pantalonii și cămașa hawaiană, rămânând numai în maiou și chiloți, în schimb ea își luase în poșetă o cămașă străvezie de noapte. Am sărutat-o pe gât și pe obraji și apoi m-am lungit în patul meu cu

saltea moale ca de puf.

-Ce faci? a zis Narcisa. Nu stingi lumina?

-Nu! Pentru că așa cum am vrut odată și vreau și acum, țin să văd spectacolul tău de baiaderă.

-Eu credeam că... Chiar ții să...?

-Da, foarte mult.

-Atunci fie! a zis ea.

Și am văzut ceea ce nu văzusem niciodată. O splendoare de corp feminin complet gol.

Narcisa își etala ca într-un dans de streaptise tot ce avea mai frumos, mai lasciv, mai concupiscent, mai senzual: toate rotunjimile, undulațiunile, sferile și emisferile, zonele ei tropicale, africane și sud-africane. Deși mi se așezase o ceață opalescentă pe ochi, îi vedeam toate subansamblele trupului care începeau să-mi ardă ochii. Pe cât de calmă, de voluptoasă se mișca în fața patului meu, pe atât de provocator, de agresiv era parfumul cu care se pomădase, încât am strănutat. Se arcuia în fața mea, dezvelindu-și toți nării inclusiv triunghiul magic, „Triunghiul Bermudelor”, unde tot ce ajunge în zona lui: vapoare, avioane, șalupe, iahturi etc. sunt înghițite pentru totdeauna. Felul în care se mișca, își unduia trupul voia parcă să-mi transmită un mesaj; ce-i drept Narcisa avea, de asta îmi dădusem seama de câțiva ani, de când dura povestea noastră epistolaro-romantică, avea un limbaj al trupului cuceritor. Narcisismul ei bine ascuns, bine mascat, bine temperat n-a rezistat să nu-i adrezez complimente, declarații măgulitoare:

-Întotdeauna am intuit că ai un trup de zeiță, dar acum sunt chiaun de cap. Va trebui să dorm pe balcon sau să-mi acopăr ochii cu leucoplast. Crede-mă, Narcisa, nu rezist acestui joc, exercițiu de narcisism. Am fost în multe localuri de noapte, am văzut multe, dar tu m-ai terminat.

-Tocmai voiam să-ți spun că și eu sunt fascinată de călătorii.

-Și pe unde ai fost. Sau mai exact spus pe unde nu ai ajuns încă?

-O, pe unde n-am fost domnule arhitect Tudor... Am făcut pe voluntara în misiuni umanitare în Angola, Senegal, Rwanda, Zimbabwe, Nepal. Africa de Sud. Peste tot m-am simțit ca acasă, ca aici în orașul tău, în acest castel unde m-ai adus. →

- Dar observ că tu ești rece ca un aisberg... dar acum că ți-am satisfăcut dorința ta, vreau să mă așez într-un loc și să câștig bani, să am o slujbă sigură.

- Nu vreau să mă mai duc însoțitoarea nu știu cui. Gata, mă liniștesc.

- Acum un an mi-am cumpărat un apartament super în buricul Bucureștilor.

- Și acum să ne culcăm, dragul meu arhitect.

- Ce, nu mai sunt prietenul tău?

- Nu! Ai fost odată.

- Înainte de a ne culca vreau să-ți cânt romanța mea preferată. Te rog ascultă:

La poalele pădurii,
În cortul afumat,
Un foc făcut din vreascuri
Ardea pe-nserat
Și-o tânără țigancă
Ce din ghioc ghicea
Ascultă și-mi ghicește ceva
Din viața mea,

Ascultă și-mi ghicește
Cum voi trăi în rai
Și ea privea cu sete
La părul meu bălai.

Plecat-a caravana
Plecat-a țigăncușa
Și-n urma lor rămas-au
Doar fumul și cenușa.

- Splendidă romanță și frumos cântată, a zis Narcisa... Dar foarte trist mesajul... Pentru mine, firește.

Am privit o clipă în ochii ei albaștrii-cenușii și am văzut că erau înlăcrimați.

- Noapte bună dragă Narcisa!

- Noapte bună, arhitectule!

A doua zi, când am condus-o la mașina cu care venise la Carolina, un Opel Sedane, și am sărutat-o pe obraji, urându-i drum bun, a zis :

- Dacă vrei, pot să mă rămân câteva zile în compania ta.

- Nu, dragă Narcisa. Acum du-te și-om mai vorbi la telefon ce va aduce nou ziua de mâine. Totuși, te mai iubesc încă, Narcisa.

Iar i s-au umezit ochii. Și-a culcat capul pe volanul mașinii și a stat așa câteva clipe, apoi și l-a ridicat și a pornit motorul. A accelerat puternic și a zburat ca o nălucă.

HIBERNALĂ

Imperiu alb, ce ochii-mi scalzi
în blânda-ți zăriște de brazi,
stai mândru-n arcuiri de boltire
pe crestele în neclintire...

Cu tine nu pot să m-aseamăn,
deși aș vrea cât unui geamăn,
dar tu mă-ntreci în puritate
și-n tot ce are însemnătate...

Căci eu sunt boțul cel de humă,
spre moarte merg ca spre o
mumă,
iar tu te-ntorci an după an,
decor de vis, nepământeian...

Etern măreață-n haina-ți albă,
cu ochii-ți ninși, figură dalbă,
când bulgări mi-or cădea în
gură,
tu să mă plângi, sfântă natură...

Să-ți sune cetina a jale,
să-mi cadă-n drumu-mi alb
petale,
să tânguești ca dup-un frate
geamăn,
cu care n-am știut cât mă
aseamăn...

SCRISOARE la post-restant

Mândră floare mini(stres)ă,
nu v-aș fi scris o depeșă,
nu v-aș fi scris niciun rând,
de-aș fi știut cât de curând
veți rămâne-n amintire...

Mă-nsoțește însă uimirea
și-mi exprim sincer părerea,
la un loc îmi e durerea,
oare pe ce căi mărunte
nimerit-ați drept în frunte?

Noțiuni de bază, elementare,
se-nvață-n clasele primare,
declinare, conjugare,
de nu-i de vină doar I.Q-ul,
garantat că ați tras ...

Nu și de la guvernare,
unde e ciolanul mare,
v-a mandatat pentru acel loc
maiestuos format de... coc,
dintre toate, stupid joc...

O șleahță de politrucci
ne-a pus țara pe butuci,
ne-a secătuit averea,
ne-a nesocotit crunt vrerea,
având oare ce motiv?

Este greu cu un dativ,
un acord și-un genitiv,
ce să spunem de politici
dacă-n în cale nu sunt piedici
la rapidă-mbogățire?

Dar să ne venim în fire...
poate că această toamnă
la maturitate îndeamnă,
să ne fie-n fine bine,
să trăim cum se cuvine...

Cât despre a mea depeșă
nu va face furori, breșă,
e demers întârziat
și-mi recunosc a mea culpă,
e proverbul *după luptă*...
dar îl pun la post-restant,
poate așa-i interesant...

O s-ajungă el cândva,
Doamnă, pe la dumneata,
fiindcă treaba-i mai înceată
când sunt toate laolaltă,
(când cap și trup sunt laolaltă)
nu duse cu... sorcova,
să mă credeți că cezura
e mai grea decât ... frizura,
de-am greșit cumva ceva,
sentința-n contumacie
pentru această poezie...

Zăbovind printre cuvinte
mi-a luat-o timpul înainte,
dar cine va lua aminte
poate că va ține minte
cum doar înaltele ținte
ne mai pot scoate din haos
și din ciurma care a ros
mult prea mult la talpa țării,
iar pun semnul întrebării:
Oare cum ne vede U.E.,
ne acordă un SI MUOVE(!)?

DOINA CHERECHEȘ

P.S. Pentru corecta recepționare a acestui mesaj, precizez faptul că nu sunt și nu am fost niciodată membră a vreunui partid politic.

„Today's” - software on-line

...este un mic software, dar care a permis să avem un joc “nou”..., un calendar pe care să-ți-l poți păstra pe orice echipament cu internet și care să-ți permită să vezi evenimentele, aniversările, comemorările oricărei zile, atât cele istorice, cât și cele culturale.

Acestea sunt catalogate, clasificate, sortate, ordonate, dar și aduse rapid și extrem de ușor sub ochii noștri.

Legătura către pagina software este - <https://calendarele.eu/today/> pe care vă invit să o vizitați.

La deschidere veți putea vizualiza calendarul zilei curente care se actualizează automat în funcție de oră și data curentă...

Puteți să vă alegeți de acolo schema de culori (alegere facultativă), ziua și luna din an pentru care doriți să vizualizați datele din calendar cusele în această aplicație...

Pentru simplitate și ușurință, am considerat suficient ca orice vizitator al paginii software să facă doar câteva acțiuni simple pentru a-și selecta calendarul zilei dorite...

Totul însoțit de un fragment din "Rapsodia română", de George Enescu.

Pagina face parte din site-ul aplicație - **Calendare românești** - cu adresa web - <https://calendarele.eu/>

Pe pagină, ar fi interesant, la început, să vizualizați un mic film cu utilizarea software-ului care se poate accesa de sub meniul aplicație, în colțul din stânga.

Filmulețul poate fi accesat și de la legătura de mai jos:

<https://www.youtube.com/watch?v=ULi3ATRGIWI&feature=youtu.be>

A fost deosebit de laborioasă căutarea în enciclopediile online românești a informațiilor, dar și foarte minuțioasă prelucrarea tuturor imaginilor care însoțesc textele sau partea de design web și baze de date, inclusiv securizare informații.

După terminarea acestui program, au urmat revelațiile pentru mine și soțul meu.

Poate este un lucru pe care n-ar trebui să-l scriem, dar, întrucât toată lumea pare să-l știe deja, îl voi consemna pe scurt în cele ce urmează...

Deși sunt autoarea acestui soft împreună cu soțul meu, inginerul informatician Simeanu Bogdan, îmi mai petrec uneori câte o oră de liniște pe seară pentru a mă “juca” cu acest program și observ mereu câte ceva din misterul nașterii sau morții oamenilor valoroși sau a evenimentelor din România.

Astfel, până când l-am terminat, eu nu știam că există zile când se nasc în ani diferiți trei cântărețe de muzică ușoară, îndrăgite din România (9 iulie), sau trei soprane (9,10,11 iunie), că există perioade când apar printre noi ca printr-o minune cei mai talentați pictori și sculptori, altele mai propice primirii ca un cadou de undeva din Univers a conducătorilor (prim-miniștri sau președinți) pentru România.

Poate că este doar o coincidență fericită, puterea destinului în toate acestea, sau creație divină...

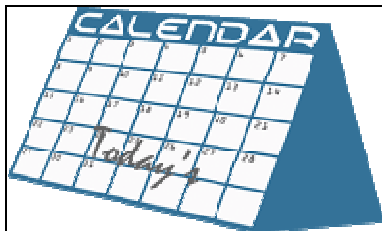
Este interesant că sunt și evenimente istorice care par că se repetă în timp, și tot din **Today's** am aflat că s-a finalizat construcția a trei poduri peste Dunăre în aceeași lună a anului, dar în secole diferite.

Urmează un scurt fragment din articolul meu, publicat în Revista **Vatra Veche** - “Argumente pentru pace”, din luna iulie 2019, care a avut la bază constatări obținute cu ajutorul aplicației **Today's**:

🔗 În luna iulie Dunărea pare a fi mai ușor de trecut pe orice fel de pod. Astfel:

📅 În 05.07.328 se inaugura oficial podul de la Celei (Sucidava), construit de către arhitectul Theophilus Patricius;

📅 În 19.07.1877 Marele Duce Nicolae, comandantul suprem al armatelor rusești, a adresat principelui Carol o telegramă cifrată în care, relatându-i despre înfrângerea suferită de trupele rusești în cea de-a doua bătălie de la Plevna, i-a cerut cu insistență ajutorul. Ca urmare,

primele unități ale armatei române au trecut Dunărea și au luat în primire paza podului de vase Zimnicea-Svistov (19/31.07.1877);

📅 În 10.07.1913 România declară război Bulgariei. În ziua de 14 iulie, armata română trecea Dunărea pe poduri de vase și înainta, fără lupte, spre Sofia, în timp ce o altă parte a ei controla ținutul de la sud de hotarul Dobrogei.

Este uluitor spre exemplu că în aceeași perioadă, 25-28 septembrie, dar în ani diferiți, a decedat arheologul Vasile Pârvan și s-au născut istoricul Șerban Papacostea și arheologul Torma Zsofia, savanți de renume internațional prin valoarea cercetărilor efectuate...

Din serile petrecute împreună cu **calendarele românești**, o altă coincidență pe care am reținut-o este cea din 10 ianuarie, în care s-au născut patru talentați matematicieni români, de asemenea internaționali:

- 10.01.1799 Poenaru, Petrache;
- 10.01.1857 Burileanu, Ștefan - inginer militar, general de brigadă de artilerie (autor - Teoria generală a calculului probabilităților, 1910, printre alte lucrări matematice);
- 10.01.1906 Moisil, Grigore C. - matematician, academician, profesor universitar;
- 10.01.1913 Biji, Mircea Dragoș - statistician, academician.

Conform înregistrărilor limitate ca număr, perioada de final ale lunilor septembrie - decembrie a oferit mai mulți sportivi de mare performanță - printre care și campioni olimpici și mondiali din România... Amintesc astfel pe:

- 27.09.1991 Halep, Simona - tenismenă;
- 01.10.1921 Niculescu, Angelo - sportiv, fotbalist, antrenor de →

Prof. CORINA SIMEANU

Asterisc

VITORUL, CULTURA ȘI COMPETENȚELE

Sufletul și rațiunea ne sunt greu încercate de scurgerea continuă a timpului, ținându-ne mereu ziua și ora într-o tulburare, poate aparentă pasivitate, după interesele față de orice clipă scursă, devinită o umbră, o biată. Suntem umiliți, spiritul conchide că ne este făcut destinul egal cu o limitată pricepere, competență mereu întârziată. Aici ne-au adus timpurile trecute, prezente și cultura pe cât de viabilă, pe atât de viguros contestată.

În față a stat timpul cu achizițiile în scurgerea lui, cu darul, pedeapsa viețuirii. (așa îl percep unii dintre noi.)

Apoi, observația și rațiunea, trăirile noastre îi atribuie, privindu-ne succesele, căile ascendente și descendente, roluri pe care nu avea cum să le viseze, vremea ce tot curge în indiferența sa. Iată din orice s-ar spune ceva se potrivește, se poate potrivi, altceva nu.

Timpul lasă loc mereu altor generații prin ciclurile, lucrările, angajamentele pe care acestea din urmă și le iau, reușita se întoarce spre competențe, rezistențe.

Dezastrele, grozăviile, venite de la mama natură, nu pot fi pedepsite și

foarte rar preîntmpinate, micite, fiindcă au făcut parte din acumulări continui. Aproape în aceeași măsură nici cele provocate de semeni pe care nu-i bănuiai că stau prost cu mintea. Nenorocirile, pârjolurile neprovocate de oameni sunt privite adesea ca pedepse, răzbunări, niște enormități din punctul de vedere al mâniei, al sentimentelor forțelor infinite ale naturii, alăturate sălbaticului civilizației. Am fi sortiți, nevoiți a primi de toate.

Este prea puțin la îndemână înțelegerea legăturilor dintre materie, spațiu, mișcare, timp. Ni se oferă, ce-I drept descătușări, apoi vremelnice împăcări, la conservarea tot mai ciudată a legăturilor. Viața omului rămâne să și-o asume fiecare în parte, alături de timpul, societatea în care s-a nimerit să viețuiască.

Atribuirea nenorocirilor, ca forme de condamnare, privind cum sunt prinși și cei mai buni, drepti, în ele, sunt niște absurdități și acceptarea acestor presupuse pedepsiri, oarecum legitime, ne sfidează inteligența, mai cu seamă știind că viața nu ne este repetabilă

Întindem cât putem timpul, neavând la îndemână forța ce-ar face vii, confortabile dezideratele, așteptând, fără întrerupere, momente de inspirație. Parcă tot ce ne-a rămas e să-l numim pe Cronos cel mai puțin

sensibil în fața vieții noastre. El cel mai mare al tipului, ne dă mereu exemple de cinste adaptativă și de scurtimi pe care nu le vrem.

Alături de ceea ce a dispărut, de atâtea ori fără urmă, prezentul ne învață, că avem chemarea să ducem mai departe competențele. Dar câtă oboseală, presiune pe o mai mică sminteală, pentru a nu avea câștig în cauză aiurelile, răutatea, nemernicia!

Timpul e al meu, al tău, al lui, al tuturor celor care există și al nimănui, în fulgerătoarea-I trecere. Noi ne-am trezit în timp, ne așteptăm timpul, treapta de sus ne-a venit timpul, orizontala ne arată că ne-a trecut timpul. Se pretinde culturii să găsească mulțumirea, să împace roata.

Este prea puțin la îndemână înțelegerea legăturilor dintre materie, spațiu, mișcare, timp. Ni se oferă, ce-I drept descătușări, apoi vremelnice împăcări, la conservarea tot mai ciudată a legăturilor. Viața omului rămâne să și-o asume fiecare în parte, alături de timpul, societatea în care s-a nimerit să viețuiască.

Doamne, Doamne, trebuie să arătăm compasiune infantilismului, când maturitatea refuză să intre în capetele cele multe.

DANIEL MUREȘAN

TODAY'S...

→fotbal;

- 21.10.1976 Miloșovici (Milo), Lavinia - sportivă, gimnastă, antrenor de gimnastică;

- 26.10.1964 Lipă, Elisabeta - sportiv, canotor, ministru;

- 06.11.1971 Dinu-Huțupan, Luminița - sportivă, handbalistă;

- 12.11.1961 Comănești, Nadia - sportivă, gimnastă, antrenor de gimnastică;

- 13.11.1960 Ungureanu, Teodora - sportivă, gimnastă;

- 14.11.1975 Szabó, Gabriela - sportivă, atletă, ministru;

- 16.11.1944 Nunweiler, Radu - sportiv, fotbalist;

- 26.11.1949 Patzaichin, Ivan - sportiv, canotor;

- 12.12.1936 Balaș, Iolanda - sportivă, atletă.

Numărul performențelor internaționale născuți în această perioadă este

desigur mult mai mare întrucât setul de date de studiu din **Calendare românești** este destul de mic.

Anticii "cititori în stele", dar și astrologii medievali, mai târziu au fundamentat în funcție de poziția astrelor în anumite perioade ale anului (zodii), asemănările dintre oameni...

Today's este o trimitere către faptul că și studiul temeinic, cu metode moderne, al istoriei, ar putea să ne deschidă calea spre un "horoscop" mai modern și poate și mai exact.

Dacă toate acestea ar fi adevărate, am putea să facem în viitor prognoze chiar de la nașterea copiilor în privința talentelor și posibilităților lor de afirmare din viitor...

Poate ați putea să desprindeți concluzii mult mai riguroase chiar dumneavoastră și, desigur, să infirmați tot ceea ce am observat eu.

Însă totul poate fi doar o poveste frumoasă despre trecut și viitor,

păstrată închisă în tabelele din pagina **Today's**...

Desigur, scriitorii de SF consideră călătoria în timp ca fiind cât de curând posibilă.

Un bun călător de acest fel ar trebui să studieze mai întâi un soft - e adevărat mult mai voluminos și deosebit de complet, complex, cu toate detaliile momentelor trecute - dar și asemănător în linii mari "rudimentarului" **Today's** din zilele noastre.

Din respect pentru expozițiile concurs organizate de dumneavoastră, am preferat să vă ofer acest scurt articol, cu rugămintea de a-l însoți de vizionarea paginii noastre, care se poate accesa inclusiv din titlul lucrării.

Vă las pe dumneavoastră să oferiți cele mai potrivite concluzii despre acesta, studiind acest articol și acest software.

In memoriam

VICTOR GAGA

(sculptor, 13.02.1930 – 26.07.2003)

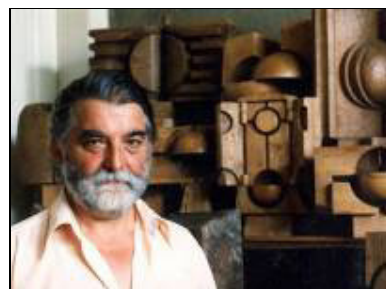
În 13 februarie 2020, se împlinesc 90 de ani de la nașterea sculptorului **Victor GAGA** – personalitate marcantă a culturii și artei românești, un om cu un spirit luminos, pe cât de dinamic și de entuziast, pe atât de generos. A fost un ilustrat artist plastic, care și-a valorificat talentul de necontestat, gășind o extraordinară licență pentru a crea simboluri definitorii pentru istoria, cultura și arta românească. S-a născut la Periam (județul Timiș), la mijlocul lunii lui Făurar, în ziua a treisprezecea. A fost fiul lui Paul Gaga – participant, alături de alte trei persoane din satul Pria, comuna Cizer (Sălaj), la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918.

Victor Gaga are rude și mulți prieteni în orașul Șimleu Silvaniei. Am avut privilegiul și, de ce nu?, bucuria, să-l cunosc, cu mulți ani în urmă, prin intermediul regretatului prof.ing. Ioan Ghiran, când ne povestea unele episoade din viața sa, reliefând și câteva „date” despre operele sale, sculpturile admirate în țară și în străinătate. De asemenea, cu ocazia activităților desfășurate la „Zilele orașului Șimleu Silvaniei”, din anul 2002 (4-6 octombrie), în biroul primarului de atunci, prof. Octavian Guțu, și cu prof.dr. Ioan Ciocian din Zalău, am aflat mai multe elemente definitorii din existența sa, cele care i-au consolidat personalitatea, sub toate însușirile acesteia, percepându-l drept un om onest, un bun patriot și un tip „prea direct”, cum îi plăcea să spună.

Victor Gaga a fost un copil precoce, îndemânat și priceput la toate. I-a plăcut viața la țară, iubea animalele și munca la câmp, mergând de la 12 ani la semănat și la cosit, la Pria, împreună cu bunicul său, pe care-l respecta nespus. Îi plăcea să „meșteșugească” lemnul și piatra, cioplindu-le și dăltuindu-le în diferite forme, conform percepțiilor sale vizuale. A fost inspirat și de Biserica din Pria, cioplită în lemn de Horea (vestitul conducător al răscoalei populare din anii 1784-1785, din Transilvania), în anul 1773, demontată și dusă, apoi, la Muzeul Satului din Cluj-Napoca.

După moartea mamei sale, tatăl lui dorea ca Victor să ajungă „băiat de prăvălie”, la Ciucea, însă Irina (mama sa vitregă) a insistat să-l dea la liceu, să iasă „om cu carte”. Așa a ajuns, pe urmă, la Cluj, unde a absolvit Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” (1950-1956), cu superlativul calificativ „magna cum laude”. În acest context, a fost propus profesor asistent la institut, dar a refuzat. Urmând sfatul unui coleg de breaslă, a ajuns la Timișoara, în anul 1956, deschizând un atelier de sculptură într-o sală a unei Școli de Construcții. Doi ani mai târziu, s-a „văzut” profesor la Liceul de Artă Plastică din pitorescul oraș bănățean, Timișoara (1958-1960), devenind, apoi, lector – sculptură și anatomie artistică la Facultatea de Desen a Institutului Pedagogic din Timișoara (1960-1974) și președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România, filiala Timiș, în două rânduri: 1966-1970 și 1978-1990.

A debutat, oficial, în arta sculpturii, la 24 de ani (1954), cu lucrarea „Lupta lui Ștefan cel Mare cu turcii la Podul Înalt”, aflată la Muzeul Militar Național din București. Printre alte titluri ale operelor sale, se numără: Bustul lui Ilie Pintilie (Iecea Mare – Timiș, 1962); Stâlpul casei (1965); Prietenie – compoziție piatră (Stamora Moravița, 1968), Ana lui Manole (1969); Primul zbor (1969); lui Eftimie Murgu (Lugoj, 1971); Icoana (1971); Ascensiune (1974); Ladă de zestre (1977); Pasărea soarelui (1978); Bufniță (1981); Fântâna clepsidrei (1984); Elegie – piatră artificială (1968), Fântâna Martirilor (1991), Monumentul Eroilor Neamului (1996) și Bustul lui Corneliu Coposu (2000) – toate patru în Timișoara; Portretul lui Horea – în

relief (Școala Gimnazială „Horea” din Cizer, 1997) și Bustul lui Lucian Blaga (Jibou, 2002). Numeroase opere au fost prezente la diferite saloane oficiale, expoziții colective și de grup, organizate în țara noastră și în străinătate, cum ar fi: Cluj-Napoca, Timișoara, Zalău, Șimleu Silvaniei, București, Constanța, Iași, Galați, Ploiești, Reșița, Arad, Lugoj, Ploiești, Moscova (1957, premiat la Festivalul Internațional al Tineretului), Polonia, Elveția, Austria, Japonia, Ungaria, Germania și Italia. O mare parte din lucrările lui se găsesc în diferite muzee din România, inclusiv în Muzeul Județean de Istorie și Artă din Zalău (sculpturi în lemn: Cocoșul, Ornicul dimineții, Adolescență, Statornicie III, Meșterul Manole etc.), dar și în cele din străinătate (Germania, Polonia) sau în colecții particulare, din: România, Anglia, Austria, Canada, Elveția, Germania, Israel, Italia, Norvegia, Olanda și Statele Unite ale Americii. De asemenea, a participat la multe tabere de creație artistică din țară și din străinătate.

Totuși, cea mai reprezentativă operă a sa mi se pare a fi **Monumentul de la Guruslău**, comuna sălăjeană Hereclean, ridicat în cinstea victoriei lui Mihai Viteazul, din 3 august 1601, împotriva lui Sigismund Báthory – principele Transilvaniei. Această lucrare edificatoare, inaugurată la 21 octombrie 1976, se află pe lista monumentelor istorice ale României. Impresionanta construcție, înaltă de 26 de metri, este realizată din beton armat și travertin. Pictorul Victor Gaga a dăltuit în piatra soclului, cu desăvârșită măiestrie, scene din luptele lui Mihai Viteazul, iar deasupra a înălțat un falnic obelisc, format din trei lame paralele, care reprezintă cele trei țări române, cu stemele caracteristice acestora.

Pentru profesia sa nobilă, săvârșită cu dăruire și pasiune, pentru →

Prof. MARIN ȘTEFAN

Literatură și film

CUPLURI ÎN CULISELE VIETII

Două filme se ocupă de cuplurile adesea proscrise, fără a da verdicte, fără vreo tentă moralizatoare ori idei preconcepute. E vorba de *Viața Adelei* de Abdellatif Kechiche, Palme d'Or 2013 și de filmul nominalizat pentru același premiu – *Behind the Candelabra* de Steven Soderbergh.

Înainte de premieră de la Paris, Kechiche s-a arătat ofensat de aluzii, scandaluri mediatice, plus declarația șocantă a actrițelor principale despre stilul dictatorial al regizorului. Care – să recunoaștem – le-a adus o nebănuită celebritate. Adevărul este că Léa Seydoux și Adèle Exarchopoulos joacă extrem de convingător cuplul fragil de lesbiene, cu incredibile nuanțe, fără să fie jenate de scenele de amor, destul de îndrăznețe, frizând pe

alocuri pornografia, dar și poeticul, într-un melanj deconcertant. Dacă acceptăm propunerea epică fără crispări de pudibonderie, remarcăm două personaje – Emma și Adèle – perfect ancorate în viața socială, cu principii solide. Ceea ce unește în subtext cele două filme ar fi ideea perimării cuplului prin conviețuire. Nimic nou sub soare, doar că la Kechiche e în joc loialitatea, iar la Soderbergh, frivolitatea. Michael Douglas îl interpretează pe celebrul pianist gay Liberace, iar Matt Damon este Scott, care a și scris un roman autobiografic, publicat în 1988, din care s-a inspirat filmul *Behind the Candelabra*. Da, în spatele luminii stau nebănuite tenebre, chiar ura, șantajul, reversul medaliei, culisele unor efemere bucurii și juisări.

Fanaticii homofobi, care refuză propunerea filmică, vor fi privați de jocul lui Douglas, care știe să fie libidinos, cu o voce lunguroasă și un

mers imponderabil, imitând, parcă, muzica pianului. Un fel de Pygmalion diabolic, care își izolează amantul, supunându-l la diverse operații estetice, ceea ce mi-a amintit de personajul lui Eric-Emmanuel Schmitt din romanul *Pe când eram o operă de artă*. Aici domnește puterea banului, materialul corosiv, în timp ce Kechiche vizează afirmarea femeii sub furcile caudine ale celorlalți, în scene dezinvolve, deși repetitive, cu iz de ciné-vérité autentic.

ALEXANDRU JURCAN

→impresionanta sa operă artistică, *Legenda lui Manole* (1970); Statuia sculptorului Victor Gaga a fost apreciat de toți cei care l-au cunoscut sau au admirat lucrările sale, cele mai multe aflate în municipiul Timișoara. În plus, maestrului Victor Gaga i s-au acordat numeroase diplome, premii și titluri, printre care: Meritul Cultural al României, clasa a V-a (1968); Laureat și Medalia de Aur la Bienala Internațională Dantesca, Ravena (1988, Italia); Marele Premiu al Salonului Național de Sculptură mică (Arad, 1996); Ordinul Național pentru Merit în grad de Ofițer – pentru realizări artistice memorabile și pentru promovarea culturii (1 Decembrie 2000, de Ziua Națională a României); Cetățean de Onoare al municipiului Zalău și al comunelor sălăjene: Cizer și Hereclean. De asemenea, o stradă din municipiul Timișoara poartă numele marelui sculptor, iar pe clădirea Uniunii Artiștilor Plastici, unde a avut atelierul, a fost amplasată placa comemorativă „sculptorul Victor Gaga”, cu înscrisurile aferente. Pe lângă acestea, prof.univ.dr.Negoită Lăptoiu – critic de artă (Cluj-Napoca), a editat albumul „Sculptorul Victor Gaga – portretist”, un catalog cuprinzător și expresiv, evidențiind personalitatea și o parte din operele

artistului, prin care acesta și-a definit dragostea și respectul față de oameni, față de istoria noastră și față de etosul popular românesc. Pe deasupra, doamna Doina Cociș – director al Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Sălaj, a propus, ca pe lista monumentelor istorice din România, să fie inclusă și casa părintească a sculptorului Victor Gaga din satul Pria, pentru a deveni, astfel, o „casă memorială”, spre cinstea cetățenilor din Pria și a tuturor sălăjenilor. Din păcate, maestrul Victor Gaga ne-a părăsit prea devreme, în urmă cu 17 ani, lăsând un gol în inimile noastre și

în arta românească. Rândurile de față se constituie într-un omagiu adus renumitului sculptor, cel care se considera a fi un „veritabil ardelean”, în semn de recunoaștere și de apreciere, pentru întreaga sa operă artistică. A fost, fără tăgadă, un nume de rezonanță națională în sculptura românească, cu lucrări executate într-un stil, pe cât de original, pe atât de modern, drept care se cuvine să-i aducem respectul meritat și să-i păstrăm, mereu, frumoasele amintiri.

EPIGRAME

Seducția politicii

Care-o fi, oare, pricina
(Dacă este vreo pricină),
Că, intrând ca orbu-n mină,
Nu-l mai scoți cu carabina?

Politicianul

Părea, -n ramura lui ternă,
Ins din epoca modernă,
Dar, de când e om politic,
Parcă-i din ...paleolitic.

Leii lor din care junglă-or fi?

Au lucrat ca tine: doar la stat.
Dar de unde luxul afișat?
Leii lor îi duc până-n Maldive,
Ție nu-ți ajung nici de colive.

Opoziție militant

Nu vor sta la coada vacii
Liliecii și gândacii.
Ba, mai nou, ne spun sticleții,
Urșii nici și nici mistreții.

Școala și politica

Politica-n educare
Nici o implicare n-are?
Dar conducătorii, oare,
De ce-s numai de-o culoare?

Schimbăm politrucii?

Mai să-i crezi când debitează:
„Punem profesioniști!”
Da-n carne-s ... peneliști.
Una spun, alta fumează.

Dată jos din puf de perne, Debitează baliverne

„PeNeLé ne ia mâncarea,
Lefuri, pensii, leacuri, brus...”
Ce nă spune impoștoarea
E că-i propriul ei *fake news*.

Pile n-ai? La foc, nenică!

ISU e-un conglomerat de pile:
Tată, fiu, verică - toți afinii.
La birou - persoane mult utile.
La incendii? Cei ce trăg: asinii.

Știe Sică-o vorbulică

Meditează Mandolină:
„Să dau vrabia din mână?”
Știe zicerea străbună:
„Nu da vrabia din mână...”

Trasești de dragul menținerii la ciolan

Nói le zicem trasești,
Dar nu cărsul e și-l schimbă.
Doar stăpânul și-l preschimbă,
Rămânând tot fripturiști.

Traseistul și trasreceptorul

Traseismu-i ambuscada-n
Care ambii-s în câștig:
Cel ce-ntinde un cârlig,
Dar și cel ce-adulmă nada.

Președintele Senatului nu se dă dus din port

Acum, că sunt scos din pâine,
Ba chiar și - forțat - din horă,
Te rog, Doamne, mă mai ține
Cavaler. Măcar o oră...

La trântă cu ditamai Curtea Constituțională

Curtea spune magistral:
Ne-con-ști-tu-ți-o-nal.
Cu SIE* umblat prin lume:
„Curtea mii icoană nă mi-e!”

*SIE - Serviciul de informații
Externe.

Replică la critica ziaristilor

Mi-am numit - șef la externe -
Fiul consul la Strasbourg?
Multe - de când sunt - guverne
Fac așa. Mă doare-n ... șnur!

Cea de-a doua mișcare a guvernului minoritar

O mișcare tare-abilă.
O putere cam fragilă.
Cum să-ți aperi spatele?
Cu anticipatele!

După „guvernul meu” - și „Parlamentul meu”

Președintele, la toate,
Ar mai vrea și-anticipate:
„De-o da bunul Dumnezeu,
Am și Parlamentul meu!”

Premierul: nu prea vrea, dar, parcă, poate?

Mai n-ar vrea anticipate,
Dar l-împing ai săi din spate:
„Poate, dă Divinitatea
Să avem majoritatea!”

Rugă

Tu, că ești omnipotent,
Dă-ne, Doamne, parlament
Și primari în două tururi,
Și prefecți cum vrem. De-a pururi!.

Chinezii conștiințioși și binagii noștri chiulangii

Fac chinezii năzdrăvani
Un spital în șase(!) zile.
Binagii noștri, pe pile,
Nu-l fac nici în zece ani.

Trăncăneala ministrului transporturilor

Geaba scoți fum din băgeacă
Despre-un amărât tronson.
Nu mai bine-ai fi oleacă
De chinez sau de nipon?

Răzbunarea oilor

Burdușind oile claie,
Nu credeai c-o faci de oaie.
Răzbunarea lor? Nefastă!
Ți-au pus cargoul pe-o coastă.

Lăcomia strică ... avuția

Măgarul - oi să ducă la export.
Pe navă-atât de multe-a îmbâcsit,
Că ea s-a scufundat ieșind din port.
Salvat - măgarul. Oile?-Au pierit.

Responsabilului de sectorul zootehnic

Zici că nă puși nici pe-un dinte?
Mulți nu ți-ar muri-nainte!
Cu ovine și porcine
Făcuși țara de rușine.

NICOLAE MĂTCĂȘ

Lumea lui Larco

ÎN LUNA FEBRUARIE

CHFLIUL ÎN LUNA FEBRUARIE

Cum se-mbată, zilnic, turtă,
Acceptând cumplitul viciu,
Nu mai pleacă la serviciu
Că e luna mult prea scurtă.

CUGETARE LA VÂRSTA A TREIA

Veți ști voi tineri duși în spate,
Azi zilele ni-s numărate,
Căci vine des Guvernul care...
Ne taie din numărătoare!

CONTRASTE SOCIALE

Afirmă unii grave aberații,
De urlă toți dulăii-n poarta stâniei;
Că o dispută dintre generații
Complet dispare când se sting
bătrânii.

UTILIZĂRI

Cât despre pilă bine știm
Că este mult folositoare;
Când vrem cu ea răspăluim,
Având și rol în avansare.

GRIJA FAȚĂ DE OM

Guvernul permanent ne-ajută,
Acordă, fără mult alai,
Reducere cincizeci la sută...
Din vârsta medie de trai.

GÂND ÎN SALA DE OPERAȚII

Stând cu ochii spre lumină
Cred că-i șansa vieții mele,
Căci prin moartea ce-o să vină,
Scap de alte boli mai grele!

UNEI TINERE FRUMOASĂ FOC

Un foc la inimă cum nu-l pot stinge,
Te pup cu foc și nu mă poți respinge,
Iar dacă te vei face foc și pară,
Voi fi eu pompierul, domnișoară!

Vărsându-mi focul dragei inimioare,
C-am stat destul pe jar, în așteptare,
Pe viitor doar ție mă consacru,
M-arunc și-n foc, dar fie unul sacru!

Iar focul dragostei rău de m-o arde,
N-oi ști de sfatul cel de miliarde:
Să stau în banca mea, că fata are
Prieten luptător, boxer, se pare.

Fiind spre seară cu boxeru-n cramă,
Pe loc i-am dedicat o epigramă,
Iar el, mult mai convingător ca mine,
Mi-a dat... dar nu vă spun, că mi-e
rușine!

Optimism spre Viața de Apoi

Firul ghemului își toarce
Omul pe-ale vieții arce,
Iar când i se rupe firul
I-l „înnoadă”... cimitirul.

UNIRE ÎNTRE POPOARE

Să se adune e firesc,
Așa ca pentru ploaie norii,
Dar sunt și țări ce se unesc
Spre-a cucerii noi teritorii.

GÂND PATRIOTIC

E țara noastră-nfloritoare
Și o iubim chiar din pruncie
Că-i datorie de onoare...
Dar câți mai știu de datorie!

Rondelul gazelor de șist

E de-o viață dovedit;
Dumnezeu ne ocrotește,
Cât Pământul se rotește,
Să tot fie de trăit.

Sunt rezerve-n sol, firește,
Omul este mulțumit...
E de-o viață dovedit;
Dumnezeu ne ocrotește,

Dar de-o vreme e cumplit,
Iar prezentul dovedește,
Gazul unde se ivește

De la un clasic citire:

ION MANU 1891-1968

Luciei Sturdza-Bulandra

Lucia, prințesa,
Este un miracol:
Ea nu joacă piesa,
Ci se dă-n spectacol.

Mie însumi

Titulescu și cu mine
Semănăm ca doi ardei:
Eu cu dânsul la figură,
El cu mine... la idei.

Lui Sică Alexandrescu

C-o distribuție mare
Și-atât de cunoscută,
Avem astăzi o scrisoare
Cu adevărat... pierdută.

Pă și pă

Dacă zărești paharul plin,
Zici: "Uite colo pă Storin!"
Dar când e gol un păhărel,
Zici: "Uite colo Pă-storel".

Dramaturgului A. Baranga

Miel turbat, eu niciodată...
N-am văzut în viața mea...
Poate... mielul lui Baranga,
C-a păscut în Iarbă rea!

Selecție VASILE LARCO

Mai lipsește un **chibrit**...
E de-o viață dovedit.

„COLAC PESTE PUPĂZĂ”

Se vede-un fapt ce nu-i pe plac,
Dar s-a extins ca un flagel;
Cât e românul de sărac,
Mai dă și lenea peste el.

VASILE LARCO

HORIZONTES POÉTICOS

În orașul lui Cervantes la Facultatea de Filozofie și Litere, Universitatea din Alcalá, a avut loc evenimentul cultural *HORIZONTES POÉTICOS* organizat de scriitoarea și traducătoarea Elisabeta Boțan, unde protagonistă a fost, desigur, poezia.

Evenimentul a început cu prelegerea „Tendințe ale poeziei actuale internaționale”, susținută de poetul și eseistul Jordi Doce, Doctor în Literatură Comparată, Lector la Universitatea din Oxford (1997-2000), după care a urmat prezentarea antologiei internaționale bilingve (româno-spaniolă) *ORIZONTURI POETICE/ HORIZONTES POÉTICOS*, Editura Antim Ivireanul, Colecția Rotonda Valahă 2019, susținută de poetul și eseistul Francisco Francisco Peña Martín, Doctor în Literatură Hispanică, profesor conferențiar, și scriitoarea

Elisabeta Boțan, traducătoarea în limba română a antologiei.

Seara s-a încheiat cu un recital poetic susținut de o parte din autorii publicați în antologie.

La succesul serii a contribuit și recitalul de muzică clasică susținut de soprana Luminița Soporan, profesoară LCCR.

Antologia *ORIZONTURI POETICE/ HORIZONTES POÉTICOS* cuprinde 25 de autori din 11 țări: Elisabetta Bagli (Italia), Izara Batres (Spania), David Bazo Galán (Spania), Elisabeta Boțan (România), Ismael Diadié Haidara (Mali), Jordi Doce (Spania), Ricardo Fernández Moyano (Spania), Ángel Guinda (Spania), Abdul Hadi Sadoun (Irak), Isabel Miguel (Spania), Daniel Montoly (Republica Dominicană), Gregorio Muelas Bermúdez (Spania), Dušica Nikolic Dann (Republica Serbia), Jorge Ortiz Robla (Spania), Cristina María Penalva Pastor (Spania),

Claudia Piccinno (Italia), Manuel Rico (Spania), Sofía Rodríguez García (Columbia), Youssef Rzouga (Tunisia), Ángela Serna (Spania), Sofia Skleida (Grecia), Heberto de Sysmo (Spania), Robert Șerban (România), Miguel Veyrat (Spania), Óscar Wong (Mexic).

Cartea s-a bucurat de succes și la Târgul Internațional de Carte Gaudeamus București 2019, în 22 noiembrie, și a făcut parte din cele zece recomandări ale zilei făcute de agenția de presă MEDIAFAX.

Festivalul

„Jumor Fără Frontiere în Țara de Sus”

ediția a IX-a 2020

Data la care avem speranța că ne vom întâlni cu cât mai mulți dintre domniile voastre este 29 august 2020. Informații cu privire la ora și locul vom oferi, cu mărimumia care ne caracterizează (mai ales când e vorba de informații), în timp util. Ceea ce este sigur, este că nu vom putea deconta cheltuieli de transport și cazare.

Concursul literar va avea două secțiuni, Poezie de dragoste și epigramă.

1. Poezie de dragoste, aici autorii, ulterior participanți, apoi concurenți și în final premianți, vor avea libertatea de a elibera din profunzimea lirică a sufletului auctorial detalii și finețuri care să convingă cititorii că, indiferent de ce va fi nou și interesant prin galaxie, iubirea și poezia vor rămâne la locul lor. Dixit!

2. Epigramă cu tema „Pătimire”. Participați și nu veți regreta!

Creațiile, inedite și originale, se vor trimite cu mențiunea „Pentru concurs 2020”, la: mugurel_sasu@yahoo.com, ca atașamente separate, fiecare având precizată denumirea secțiunii, semnate și cu datele personale ale autorului (nume, nr. de telefon, adresă). Vă

rugăm să inițiați emailul pentru ceea ce trimiteți pentru concurs, dar și pentru votare, dacă se răspunde la un alt email, contribuția dvs poate trece neobservată. Dacă trec 3-4 zile și nu primiți confirmare, înseamnă că e o problemă și vă rog să reveniți. Primitorul va forma un document în care singura posibilitate de identificare va fi un număr curent, desigur tot pe secțiune, documentul va fi pus la dispoziția celor care participă, prin email, pentru jurizare. Jurizarea va consta în notarea cu câte un punct a cinci creații, exceptând pe cele proprii, aceste puncte vor fi la baza premierii. Pentru a nu exista dubii, tabelul cu votarea va fi ulterior publicat, fiecare putând să verifice corectitudinea cu care i s-a luat în calcul votul și cum i-a fost apreciată creația.

Așteptăm elementele participării domniilor voastre între 10 iunie și 10 iulie 2020.

Acele creații care suferă prin lipsă de originalitate sau nu sunt inedite, cele nesemnate sau ale căror autori nu votează, constatate astfel la primire sau cu ocazia jurizării, vor fi eliminate din concurs.

Între 10 iulie și 25 iulie va avea loc votarea. Imediat după 1 august 2020 vom putea comunica rezultatul.

Premiile, mențiunile și alte forme de respect pentru calitatea

lucrărilor expediate, se vor materializa în diplome, acestea vor fi expediate prin poșta celor care din diferite motive nu vor putea fi prezenți la festivitatea de premiere.

La secțiunea poezie se vor trimite două creații, iar la secțiunea epigramă vor fi trimise trei. În ambele cazuri vor fi documente Word atașate la mail, se poate participa la una sau la amândouă secțiunile.

La acest concurs poate participa oricine se consideră poet sau epigramist, condiția fiind ca să-și asume riscul de a ocupa o altă poziție în clasamentul final decât cea pe care o speră.

Ne bucură parteneriatul Asociației „Universul Prieteniei” și sperăm să avem parte de colaborarea Primăriei și Consiliului Local Vama, de asemeni a Asociației Literare „Păstorel” Iași, Societății Scriitorilor Bucovineni, Asociației Scriitorilor și Artiștilor din Țara Dornelor, revistei „Bucovina literară”, cotidianelor „Crai nou” și „Monitorul de Suceava”, a tuturor oamenilor de cultură care se simt cu sufletul alături de noi.

Organizatori: Cenaclul „Nectarie” Vama – Bucovina, Revista „Surâsul Bucovinei”, Asociația „Universul Prieteniei” din Iași președinte Rodica Rodean

Ec. IOAN MUGUREL SASU

Ecouri

Tudor Gheorghe - un mare artist

Semnală în numărul trecut o incalificabilă reacție a lui Daniel Funeriu, fost ministru al... învățământului, la spectacolul lui Tudor Gheorghe, „Degeaba”.

Nu-mi imaginam că atitudinea mea ar fi putut trece neobservată, ba chiar mă așteptam la o solidaritate, pentru că nu poți sta indiferent atunci când valorile naționale sunt terfelite.

Am postat articolul meu și pe pagina personală de facebook, iar reacțiile nu s-au lăsat așteptate. Cel puțin cinci sute de internați au luat act, iar unii și-au exprimat propriile lor gânduri.

M-a bucurat că oamenii de bună credință și-au exprimat revolta față de grobianismul lui Daniel Funeriu.

O singură excepție, un anume Ioan Gherasim, care venea parcă dintr-o lume paralelă: „Acest mare kolos cântă ode lui Ceaușescu precum Păunescu!”

Iată și celelalte puncte de vedere:

Bravo! Mitocanul, tot mitocan! O lepră acest Funeriu.. O nulitate! Câtă nesimțire... Câtă neobrăzare...

Theodor Răpan

Felicitări, prieten drag Nicolae Băciuț!

Ioan Baba

Felicitări pentru atitudine, dle Băciuț! Am rămas fără cuvinte când am citit „critica” fostului ministru al învățământului... Parcă suntem condamnați să ducem blestemul miniștrilor pricepuți la toate.... Cât despre maestrul Tudor Gheorghe, plecaciune, a pus pe portativ ceea ce simțim toți, vizavi de marile lor realizări postdecembriste...

Elena Matei

Cât de mic poți să fii în față unui COLOS al Culturii Române că să i te adresezi cu “Băi, Tudor Gheorghe” unui om cu părul cărunt, care ar putea să îți fie „tată”??? Felicitări, maestre, Tudor Gheorghe! Mii de copii au crescut și au evoluat ascultând „Diligentă cu păpuși”!... Mi-e milă de Învățământul românesc!

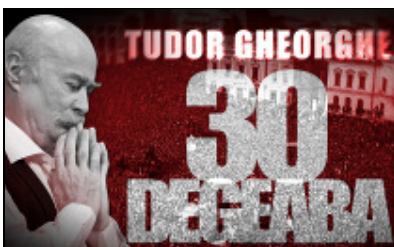
Băciuț Codruța

Funeriu mai are până să obțină titlatura de OM. miniștrii vin și plecacă, oamenii rămân.

Gabriella Costescu

Onor pentru Tudor Gheorghe!

Mariana Angela Căruțiu

Mulțumim, Nicolae Băciuț pentru gestul Dumneavoastră! Omagiu!

Gherghina Tofan

Stimă și considerație pentru acest articol! Cu acest prilej D. F. și-a arătat adevăratul nivel intelectual, dar mai ales pe cel spiritual!

Lui să-i fie rușine pentru demnitățile deținute în calitate de impostor!!!!

Doina Coman

Am citit ce a putut să debiteze acel rebut uman, mi s-a făcut greață atunci. Iată că îmi revin și mă opresc din mers bucurându-mă că un mare jurnalist și scriitor face, cu mare eleganță, puțină curățenie.

Firiță Carp

Cum e posibil să folosești un asemenea limbaj ordinar...asta relevă ce fel de lepre aducem în țară pe poziții de miniștri ai educației...doar pentru că fugit în occident. Ce valori are dl F.? Vă spun imaginile din arhive...pe fufa Nuți, gestionară a bugetului dezvoltării, care a făcut terenuri de fotbal în pantă și alte orori, care azi ne sfidează în Penthouse-ul de la șosea, a secăturii de securist Petrov, căruia i-a construit o teorie științifică de toată jalea „pixelul albastru”. Că să fie și ei băgat în seama într-un guvern. Și injuriile despre TG continuă. Un ordinar!

Gabriela Negroiu

Bravo, Nicule!

Nedeea Burcă

Foarte bine spus, dle Băciuț! Respect pentru dv, pentru marele artist și Om, Tudor Gheorghe și pentru toți cei ca dv.

Herberth Viorica

Eram sigură că vor fi mulți stânjeniți și deranjați, foitori în scaune și cu diaree verbală după concert. Tudor Gheorghe nu se poate opri doar la triluri metaforice. El „pălmuește” dihotomia dintre bună, adevăr-minciună, ieri-azi. Mâinele este „Degeaba”. „Colindul parlamentarului...”, cum să nu-i răscolească satirizarea, amară, ce-i drept, hulirea neroziei? E UNIC TUDOR GHEORGHE! Nu am simțit niciunde și nicicând atât de mult

patos și iubire de neam și țară, reale și neștirbite ca în afirmațiile sale, versurile, melodiile sale. Îi respect curajul de a se rosti. Îi ador spiritul viu și verde. Îi respect intelectul și umanitatea prin fiecare por. Îi admir cutezanța și persuasiunea cu care încearcă să ne trezească din lentoarea în care am fost aruncați de atâtea decenii. Niciun limbricoides mundi nu-i poate penetra gentilețea. Și eu cred cu tărie în ARTA SA, în concertele sale care nu-s „Tot Degeaba”. Nicu, da, Bistrița, îmi amintesc..

Daniela Trandafir

Bravo, domnule Nicolae Băciuț!

Anica Facina

Brava, domnule Baciut! Felicitări, domnule Tudor Gheorghe!!!!

Dumitru Velea

Felicitări, domnule Nicolae Băciuț! Nu mă mai satur să vă citesc articolul! În sfârșit, simt că dragul nostru Tudor Gheorghe a fost spălat, curățat și primenit așa cum se cuvine, frumos și elegant.

Elena Iepan

Felicitări dl Băciuț!! RESPECT dl TUDOR GHEORGHE!!!

Brudan Lucia

Mă bucură atitudinea avizată, plină de demnitate și de responsabilitate față de actorul Tudor Gheorghe și față de Neamul românesc a scriitorului important, Nicolae BĂCIUȚ. Îmi era groază de faptul că am fost mai repede un clopot în vibrația noastră românească, în acest caz și nu auzeam rezonanțele altora, mai puternice. Uite că nu este așa și ne bucură această intervenție de certificare valorică a marelui român TUDOR GHEORGHE... Încă sunt suflete și caractere care gândesc, trăiesc și sublimază românismul pur! Felicitări!

Gheorghe Apetroae

Perfect de acord cu articolul!Am un sentiment de adâncă amărăciune și neputință și cred că majoritatea românilor care au sperat atât de mult acum 30 de ani îl au!

Luminița Ciobanu

Încă o dovadă că flerul nu m-a înșelat. Sunteți un om pe care se poate miza de la început și până la sfârșit. Poate că așa se întâmplă cu toți cei care știu de mici ce înseamnă munca, vitregia, suferința și absența. Tot din fragedă copilărie se învață și curajul. Felicitări, domnule Băciuț!

**Doina Cherecheș
NICOLAE BĂCIUȚ**

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Artist inegalabil, un mare Patriot, un titan al melosului românesc!

Funeriu...Peste ceva timp nici neamul lui nu-și va aminti de el... Ce realizări mărețe a avut?

Elena Tuinea

Bravo! Multumim pentru atitudine!

Tămășan Emil Cornel

Felicitări!

Dimitrie Poptămaș

Felicitări!

Mariana Boar

Stimate domnule redactor-șef Nicolae Băciuț,

Mulțumesc pentru noul număr al revistei trimis. Între altele, remarcabile cercetările despre Eminescu (f. interesant „Relectura lui Eminescu). Salutară, necesară și convingătoare poziția Mihaelei Stroe despre „un popor de proști”, ca și intervenția dv. întru condamnarea josnicului detractor al marelui și patriotului artist Tudor Gheorghe. Felicitări și pentru acest număr! Urări de succes în activitatea dv.!

Profesor Gh. Bucur

Mulțumesc, stimate maestre Nicolae Băciuț, am primit recentul număr al prestigioasei reviste „Vatra veche”. Felicitări pentru continuitate, conținut și prezentare. Este luna februarie și:

Sunt, pot spune, mulțumit,
Dumnezeu ne ocrotește;

Chiar de-afară-i ger cumplit,
„Vatra veche” ne-ncălzește

VASILE LARCO

Mulțumesc mult pentru noul număr al revistei Vatra veche.

Michaela Mudure

Stimate domnule Băciuț,
Am primit revista și am citit-o cu aceeași plăcere și bucurie intelectuală dintotdeauna. Vă mulțumesc și eu, dar și domnul doctor Ozias Marcovici pentru publicarea cronicii. Felicitări și un an cât mai bun vă doresc!
Cu cele mai bune gânduri,

M.B.B.

Vă mulțumesc și pentru revistă, dar și pentru excelența dumneavoastră luare de atitudine referitoare la maestrul „porcăt” abject și pe nedrept de către niște „nima-n drum”, ca să rămânem în spațiul literar

sorescian, valorificat și cântat atât de frumos de către Tudor Gheorghe !

Ilie Gorjan

Mulțumim pentru revistă, stimate domnule Băciuț Nicolae!

Vă citim cu mult interes în Australia. Numai bine,

Ben Todică

Doamne, ajută!

Nu v-am mai dat un semn cam de mult, dar de citit v-am citit în permanență, așa că folosesc acum prilejul și vă mulțumesc pentru minunatele numere din *Vatra veche*, trimise lună de lună. Apreciez tot ceea ce faceți și cum găsec foarte bună ideea „Calendarului cultural”, mă grăbesc să ridic mânușa, trimițându-vă o consemnare despre poetul Sergiu Adam, de la moartea căruia se rotunjește în această lună un lustru.

Un an plin de roade și numai bine,

Cornel Galben

Ca întotdeauna, legat de ceea ce faceți dvs. pe tărâmul culturii românești actuale, n-am cuvinte.

Să vă dea bunul Dumnezeu multă sănătate și putere, că să vă mențineți la aceeași înălțime în toate domeniile culturale, în care sunteți implicat și în care atrageți, cu mult elan, pe mulți alții. Felicitări și mii de mulțumiri.

Doamne ajută!

Cu prețuire,

Nicolae Suciu

Multe mulțumiri,

Cu drag și dor din Germania

Alexander

Bună seară, domnule Băciuț! Cristina Miliare, colega de la cotidianul „Argeșul” mi-a facilitat lectura online a revistei pe care-o editați la Târgu Mureș. Semnez de ani mulți prin gazete și reviste, pe site-uri, tablete.

Sunt un devorator de publicații culturale, așa că uitându-mă atent prin „Vatra veche” am dat de două nume demne de un interes aparte pentru mine: Elisabeta Iosif și Corina Simeanu. Aș aprecia dacă mi-ați transmite mai multe detalii despre dănele și niște adrese de email, pentru comunicare directă de va fi cazul. De ce fac această solicitare? Cândva, în studenție, am colaborat la Radiodifuziunea Română la emisiunea unei, tinere pe atunci, realizatoare, Elisabeta Iosif. Ar putea fi aceeași de acum? Apoi, cealaltă semnatară menționată poartă același nume de familie cu al meu, determinându-mă să mă întreb dacă n-om fi rude mai îndepărtate. Aș aprecia și v-aș rămâne îndatorat dacă m-ați ajuta să lămuresc lucrurile, furnizându-mi informațiile cerute...

Cât privește revista, nu pot decât să vă doresc sănătate și putere de a o duce mai departe, că e necesară neîndoios. Și, poate, în timp, vor ajunge și tabletele mele în paginile ei, dacă va vor fi pe plac...

Cer scuze pentru eventuale greșeli ivite la tastare, din repezeală. Și aștept un răspuns din partea dumneavoastră, mulțumind anticipat pentru bunăvoință.

Adrian Simeanu, Pitești

Stimate domn, mulțumesc pentru minunata revistă primită chiar azi... bun număr, mi-a plăcut interviul dvs. cu părintele Dumitru Ichim, pe lângă altele multe și interesante.

În ceea ce privește acest concurs, înțeleg că este dedicat elevilor, cum ați dori să vă susținem?

Sper să vă țină Dumnezeu în putere, să puteți duce câte faceți, să ne luminați calea mai departe.

Mult succes,

Milena Munteanu

Mulțumesc mult pentru deosebita revistă! Am petrecut câteva ore de lectură captivantă! Este o revistă complexă, de certă valoare intelectuală, patriotică, literară, estetică etc. Se simte înrudirea cu Vatra Veche! Doamne, ce multe lucruri extraordinare, mărețe aveți de spus voi, mureșenii!

Excepțională mărturisirea despre geneza cărții dedicată Veronicăi! Numai un bărbat cu o structura sufletească superioară are capacitatea de a înțelege natura și forța unei astfel de iubiri, devastatoare, „suferință dureros de dulce” care purta în ea→

Dan Corneliu, Muntele Athos, Careia

„voluptatea morții neîndurătoare”. Și numai un poet cu noblețea inimii și a caracterului poate pătrunde în sufletul abisal de femeie îndrăgostită. Cum să nu iubești femeia pe care a iubit-o cel mai iubit dintre poeți?

Felicități, îmi doresc cu ardoare să citesc cartea. Felicități pentru realizările de excepție! Sunt impresionate! Vă doresc un AN NOU în care să vă puteți împlini în mod prioritar, propriile dorințe, aspirații, proiecte! Și multă sănătate!

Cu deosebită admirație și stimă,
Valeria Bîlț

Tizul dv., domnule Băciuț, colegul din URSS și din UZPR, care-și permite, la cele 120 de cărți ale sale, să împlinească și 70 de ani de viață în mărtisor, nesemnalați de *Vatra veche*, vă roagă să primiți bune doriri și mulțumiri pentru revistă.

Nicolae Rotaru
Mulțumesc frumos! Felicități pentru TOT ce faceți pentru cultură! Vă trimit în curând 3-4 poezii.
Sănătate și bucurii!

Cu prețuire,

Georgeta Resteman
Dragul meu coleg N. Băciuț, mulțumesc pentru revistă. Regret că doi nenorociți mă batjocoresc în ea, o răfuială pentru lucruri inventate privitoare la activitatea mea de director de editură de acum acum 40 de ani și mai bine.

Ion Marin Almăjan
Mulțumim mult, domnule Nicolae Băciuț.

V-am ascultat în Sala Radio cu prilejul centenarului UZPR. Revista „Vatra veche” are articole, eseuri, poezii și interviuri, deosebit de interesante pentru mine, dar și pentru orice iubitor de lectură.

Vă felicit pentru eforturile depuse în ultimii 15-20 de ani de publicistică și redacție!

Cu prețuire,

Victor Marola.

Calde și cu aromă de pâine - articolele scoase, oferite, de *Vatra veche* a cuvântului românesc!

Mulțumiri respectuoase,

P. Romanescu

Am primit-o! Mulțam fain și să fie de bun augur pentru tot anul!

Ecaterina Țarlungă

Mulțumim frumos, domnule Băciuț! Ești un „băciuț” adevărat! Un „ciobănaș”, un „păstorel”!

Oricum, un om - redactor șef - cum ești tu - mai rar!

Te îngrijești de toți din vatra limbii noastre comune a limbii române! Bravo! Ești între ultimii apărători ai valorilor veritabil prezentești. Mă uimești prin suplețea prezenței tale în varii locuri, focare de cultură.

Așa cum am vorbit, trebuie să o propunem pe Ana Blandiana la Premiul Nobel. Merită! Ar fi și o abordare non-misogină, așa cum nu se poartă ea - DIN PĂCATE - în literatură noastră, mai ales contemporană! Scuze, dacă am deranjat! În ceea ce mă privește - am propus-o! Sper să nu se "mobilizeze" detractorii!

Toate cel bune și (mereu) Doamne, ajută-ne!

Dumnezeu va arăta că EA, Blandiana, merită!

Gheorghe Sarău

Bună ziua, stimate domn,
Am primit noul număr al revistei *Vatra veche*. Văd o schimbare, clasificarea materialelor pe categorii, ceea ce aduce un plus revistei, fiind mult mai ușor de căutat subiectele care interesează. Aprecieri și pentru

calitatea materialelor care nu se abat de la calitate.

Nu în ultimul rând îmi exprim aprecierea față de felul d-voastră neschimbat de a fi și a susține în continuare autorii cu potențial, așa cum ați făcut cândva și cu mine.

Nu uit sprijinul d-voastră chiar dacă par că-s departe de *Vatra* care cu generozitate m-a primit, mi-a oferit clipe de neuitat și o doză de încredere care m-a ajutat enorm să evoluez.

Pentru că nu am trimis demult ceva spre publicare, îndrăznesc să vă propun un grupaj de poeme dintr-un volum în curs de apariție în speranța că își vor găsi locul într-un viitor număr. Atașez lângă poeme și coperta cărții.

Cu aleasă prețuire,

Mihaela Aionesei

Stimate domnule Nicolae Băciuț!

Vă mulțumesc pentru *Vatra veche* - revista cea mai bogată și interesantă dintre revistele literare române!

Vă doresc sănătate și inspirație,

Ognean Stamboliev

PEN- Bulgaria

Distinse Domnule Băciuț,
Mulțumiri multe pentru tevistă!! Este un adevărat răsfăț intelectual.

Cel mai mult m-a tușat interviul dumneavoastră cu N. Steinhart.

Nu știam că ați avut o asemenea șansă.

O performanță culturală. Felicități și admirație.

Veronica Bîlaj

PS: Am și eu un interviu cu Grigore Vieru. A apărut luna aceasta într-un volum. Unde vi-l pot trimite?? La redacție?

Mulțumim mult pentru hrana sufletului ce ne-o oferiți de fiecare dată.

Cu mare respect,

E. Ciorici, R. Moldova

Mulțumesc mult, domnule Băciuț, pentru revista *Vatra veche* nr.1 /20. Aștept cu nerăbdare de fiecare dată să o răsfoiesc, dar acest număr m-a făcut să tresar la numele scriitorului Ștefan J Fay. Mulțumesc pentru această bucurie distinsei doamne Doina Rad. Cu câteva zile înainte mă gândeam cu regret că după decesul domnului Ștefan J. Fay nu am mai auzit vorbindu-se de el deși îl apreciam mult ca om și scriitor. L-am cunoscut prin intermediul unchiului meu Titus (fost redactor la Casa Scânteii) și care era prieten și vecin de apartament în București cu scriitorul. Atunci am aflat că la fel ca și mine în copilărie a petrecut o vreme în jurul castelului din Bichiș, devenit mai târziu locul de acțiune al romanului *Moartea baroanei*. Întors la Paris, a avut mereu nostalgia locurilor din Transilvania, de care era foarte legat sufletește. Castelul devenise în copilăria mea, reședința președintelui de colectiv și magazie pentru cereale, dar mai ales un loc de joacă misterios pentru noi copiii. Descopeream în pod fel de fel de „minunății”. Sticlucă de parfum cu forme delicate, cioburi de porțelan fin foarte frumos decorate, jucării din lemn și multe alte ciudățenii pentru noi. Fotoliul leagăn împletit din răchită al baroanei l-am păstrat până nu demult în livda mea, alături de atâtea amintiri dragi. Articolul „Tăcere lasă” al domnului Valentin Tanasă precum și cel al domnului Florin Bengean despre Sfântul Neagoe Basarab mi-au plăcut în mod deosebit. Iată cum cineva încearcă să spargă aceste „tăceri”, care ne pun pe mulți pe gânduri de la o vreme, asistând neputincioși la decăderea învățământului din România.

Sănătate multă și putere de muncă, domnule Băciuț, să spargeți cât mai multe „tăceri” cu această revistă minunată, de înaltă ținută culturală!

Viorica Șutu

Vă mulțumesc foarte mult! Să vă țineți obiceiul. Felicitări!

Nicolae Badiu
publicist, realizator TV

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Felicitări pentru primul număr pe 2020 al revistei „Vatra veche” - mereu nouă și surprinzătoare!

O citesc cu mare plăcere.

Cu o deosebită prețuire,

Stan V. Cristea

Vă mulțumesc, Domnule Nicolae Băciuț, pentru revistă.

La o rapidă răsfoire, am reținut însemnările Mihaelei Albu despre *Jurnalul de exil* al lui C-tin Eretescu, Ocheanul Silviei Urdea, țintit pe Grădina lui N. Kazantzakis, studiile, contrastele de la Plopeni și secvențele române dezvăluite de Marius Lupu.

Voi vedea ce urmează la reluarea lecturii Revistei.

D.C.

Cu mari mulțumiri, domnule Nicolae Băciuț!

Aveți o revistă interesantă, bogată în conținut, subiecte importante și diverse, poezie bună. Vă felicit!

Un an fructuos!

Cu stimă,

Otilia Ardeleanu

Felicitări, Nicolae Băciuț. Cândva, pe coperta revistei a apărut poezia *Doamne, dacă-mi ești prieten* de Sp. Popescu, Tg.-Jiu. Încă o dată, felicitări și excelsior!

Marcus

Bună dimineața, domnule Nicolae Băciuț! Salutării și gânduri de bine, din Șimleu Silvaniei! Vă mulțumesc mult! Felicitări sincere, pentru Revista „Vatra veche”!

S-aveți sănătate și succes în orice activitate, alături de cei dragi dumneavoastră! Doamne-ajută!

O zi frumoasă, așa cum vă place! 😊

Cu stimă deosebită,

Marin Ștefan

Sehr geehrter Herr Baciut,

Vielen herzlichen Dank, ich werde voller Begeisterung lesen.

Wünsche Ihnen, Ihrer Familie, Ihrem Team, eine gute, eine schöne Zeit.

Liebe Grüße

Elisabeth Anton

Vă felicit și vă mulțumesc pentru revistă.

Cu aleasă prețuire,

Passionaria Stoicescu

Multe mulțumiri pentru frumoasa și dăruita activitate,

Melania Rusu Caragioiu

*

Concurs Internațional de creații literare Iulia Hasdeu

Se adresează tinerilor cu vârste între 12 și 19 ani din țară și de peste hotare.

Concursul cuprinde patru secțiuni principale: proză, versuri,

dramaturgie, fiecare dintre acestea fiind împărțită în patru categorii de vârstă, și o secțiune de traduceri.

Evaluarea lucrărilor va fi făcută de către un juriu de specialitate. În urmă

selecției, Asociația Culturală UNESCO Iulia Hasdeu, sprijinită de

sponsorii săi, va acorda un premiu în valoare de 500 lei pentru fiecare

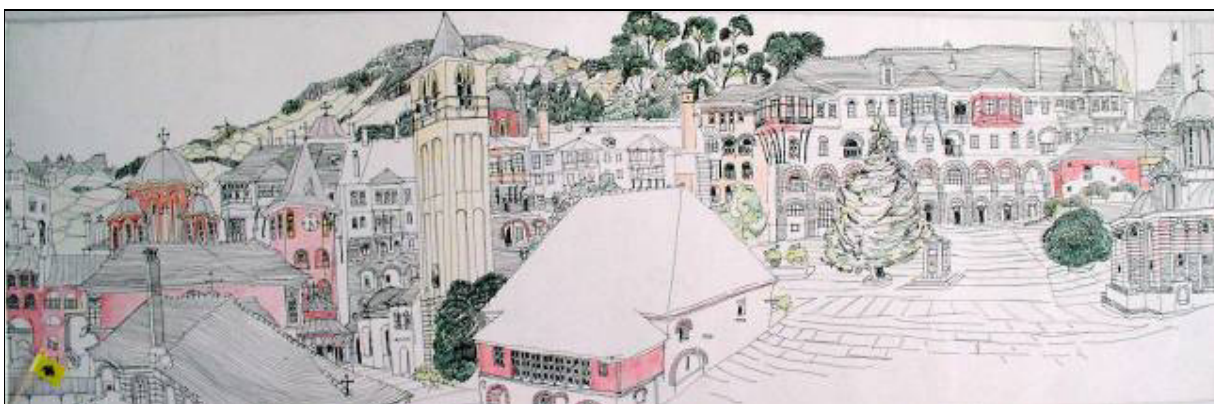
secțiune și categorie de vârstă și un Premiu special *Iulia Hasdeu* în

valoare de 5000 de lei, pentru cel mai bun dintre participanții la secțiunile

de creație. Festivitatea de premiere urmează a avea loc pe dată de 1 iunie.

Asociația Culturală UNESCO Iulia Hasdeu.

președinte Dr. Crina Bocșan

Dan Corneliu, Muntele Athos, Mănăstirea Vatopedu

Panoramic cultural

Întâlnire literară la Biia (Alba) – permanența lui Eminescu

Târgu-Mureș, vernisaj de expoziție Maria Mera, Icoane – 100 de Sfinți Români

Sârmașu, Omagiu lui Caragiale

Târgu-Mureș, City TV, emisiune despre Grigore Vieru

Grigore Vieru, omagiat la Toplița

Iași, „In memoriam Grigore Vieru”

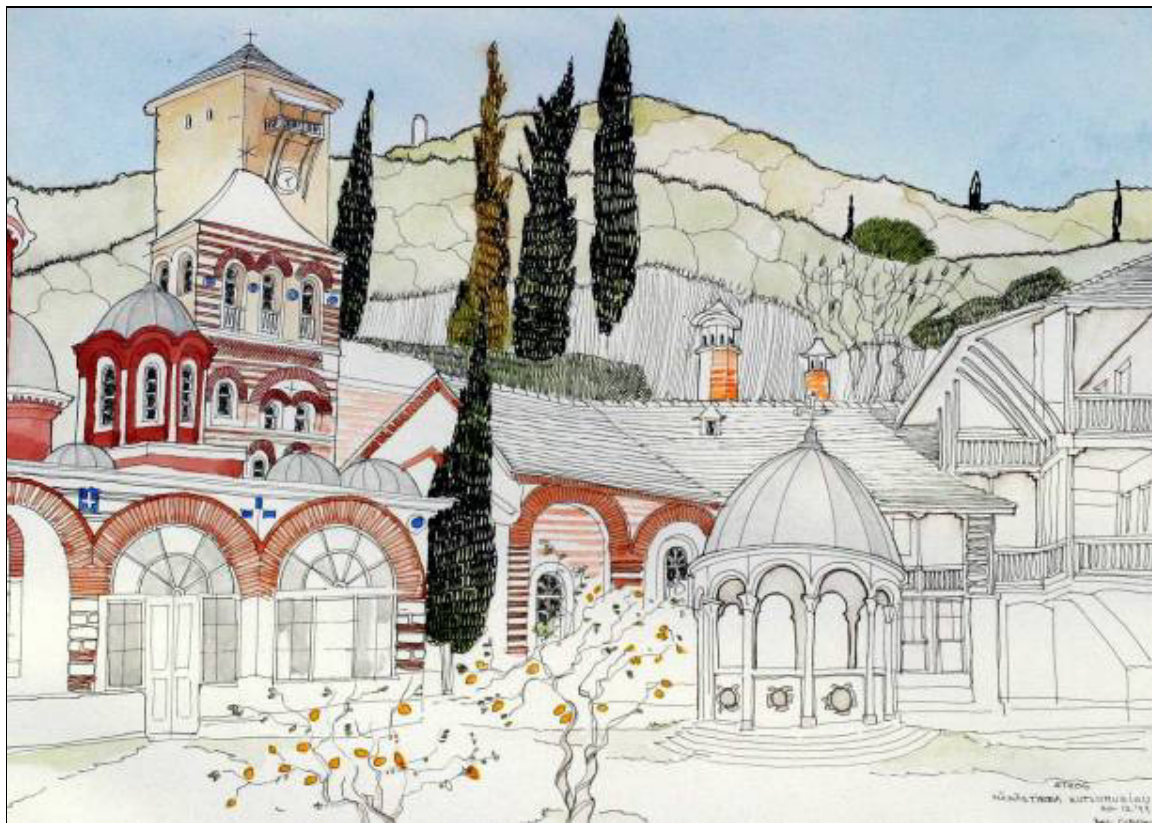

Reghin, evocări Elie Miron Cristea, Vasile Netea, Grigore Vieru

Târnăveni, lansarea revistei „Marea Târnăvă Mică”

OCHIUL CICLOPULUI

Corneliu Dan, Muntele Athos, Mănăstirea Cutlumuş

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-şef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ŞINCAN

Redactori:

Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A. I. Brumar, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan, Vasile

Larco, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suci, Titus Suci, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan (Paris), Dumitru Ichim, George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Simina Lazăr (Paris), Veronica Pavel Lerner (Canada), Dorin Nădrău (SUA), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati (Chișinău), M. N. Rusu (SUA), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).
Alexandra Scherer (Paris), secretar de redacție

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2020 • Email: nicolaebaciu@yahoo.com; yatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0744474258. • Tehnoredactare: Sergiu Paul Băciuț • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

2044-0952